Hederwärda

Bonde-Ståndets

Protocoll

wid

Urtima Riksdagen i Stockholm

Åren 1817 och 1818.

Fjerde Bandet.

Stockholm,
Tryckt hos Olof Grahn, 1818.

1818 den 1 April.

Plenum kl. 10 f. m.

Sedan bön blifwit förrättad och Protocollet för gårdagen justeradt, återtogs den, i anseende till deruti upptagna orsak, då icke medhunna läsningen af de flera, i afseende på då förehafda Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottets Betänkande, angående sättet att utöfwa den fria Husbehofsbränwinsbränningen och dermed gemenskap ägande ämnen, inlemnade anmärkningar, och förekommo derwid följande, nu upplästa, Anföranden till Protocollet:

1:o Af Pehr Isacsson Myrungs från Gotland:

Flere af Respective Riks-Ståndens wärda Ledamöter, hwaraf största antalet räknas till Wälloft. Borgare-Ståndet, hafwa wäckt fråga om Bränwinsbränningens inställande, för hämmandet af en befarad hungersnöd, hwilken lätteligen skulle kunna uppkomma genom den mångfaldiga Spannmålens anwändande till bränwin. — Alla större och för det allmännas wäl nitiske Landthushållare hafwa erkänt och bewist nyttan, — och den fattigaste klaßen af Medborgare nödwändigheten — af Potates och Jordfrukters planterande, såsom, i förening med Spannmålens sparsamma anwändande,

till allt annat än brödföda, hufwudsakligaste medlet till undanrödjandet af denna nöd, åfwensom att bränwinstillwerkningsrättigheten är den bästa uppmuntran till ett ännu större utwidgande af potatesplanteringen; ty hwartill skulle wål Landtmannen på annat sätt kunna anwända den del af denna jordfrukt, som af köld kan blifwa skadad, hwilken är odugelig till allt annat än till Bränwinsbränning, men dertill lika så nyttig som den oskadade, endast att man utan hinder af inskränkt Bränwinsbränningstid sättes i tillfälle att begagna denna förmån, innan potäterna öfwergå till förruttnelse; widare är det alltid en winning, att till Bränwinsbränning få anwända den del af sina potäter, som icke äro behöfliga till hushållet, eller, i brist på ersättning och wid långwåga boende från affättningsorten och således med förmån ej kunna afyttras, utan måste anwändas till Ladugården, der dranken gör samma nytta, som om potäterna aldrig hade paßerat Bränwinspannan.

På förenämnde skäl kan jag icke annat än förena mig med de wärde Herrar, som af nit för det allmänna bästa åsett nödwändigheten af Spannmålens sparsamma anwändande och på den grund föreslagit och yrkat Bränwinsbränningens inställande, **men endast i Städerna**; ty der och föga annorstädes är det, som den stridaste, renaste och bästa Spannmålen anwändes till Bränwinspannan, af hwilken hela hushåll derstädes ofta hafwa sin enda utkomst; åfwen der är det, som Bränwinsbränningsyrket drifwes fabriksmäßigt, der är det, som Bränwinsfabrikanten på torg, i hamnar

och å gator, från den bröd och wärma behöfwande, undanköper Spannmål och wed. Men deremot, och så wida det är en omöjlighet att, åtminstone på en gång, förändra en hel Nations från Far till Son medfödda smak, och således åfwen omöjligt att genast helt och hållet hämma Bränwinsconsumtionen, blir det en nödwändighet att, på redan fastställda grunder, berättiga Landtmannen att utan inskränkning af tid tillwerka bränwin; ty derigenom blir tillgång på denna wara inom Landet; derigenom uppmuntras den flitiga och omtänksamma Landtbrukaren till utwidgande af sin potatesplantering till största förmån så wäl wid den enskilda hushållningen, Ladugården och Åkerbruket, som den allmänna; härigenom sättes Landtmannen i ti fälle, att skaffa sig en winning af deß slöfäd, öfwerflödiga och af köld skadade potates, som annars nästan utan all nytta skulle gå förlorad.

Potåternes förmånliga afkastning wid Bränwinsbränning är bewist wid prefbränningen å Engeltofta gård i Skåne, uti November månad 1814, då hwarje tunna potates gifwit något öfwer $10\frac{5}{6}$ kanna bränwin af 6 graders styrka sedan $1\frac{1}{3}$ kanna blifwit afdragna för hwarje Lispund dertill anwänd säd; widare inhämtas af Tit. Stjernwärds calcul, att ett geometriskt tunneland åker, besått med säd, lämnar wanligen 225 kannor, men planterad med potatås 650 kannor bränwin af 6 graders styrka.

Återigen beträffande Bränwinsdistilleringen,

bör denna förmån icke betagas Städerna, åfwensom utminuteringen, efter sådana grunder, som redan blifwit eller framdeles blifwa fastställde.

Pehr Isacsson,
Riksdags-Fullmägtig för Gotlands Södra Härad.

2:o Af Pehr Bengtsson från Halland:

Wid Höglofl. Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottets Betänkande, angående föreslagna ändringar i Författningarne, rörande Husbehofsbränwinsbränningen, utbeder jag mig få följande i korthet anmärka:

Bränwinsbränningen lärer ingalunda böra tillåtas widare än till husbehof och således dertill anwändas den till brödföda otjenliga säd. På alla tider om året samlas något, som kan till bränwin förädlas; det är wäl en oneklig sanning, att det är mindre gifwande i den warma, än i den kalla årstiden; men deremot bör märkas, att en hushållning icke är tjenlig för alla. Jag anser således inskränkning af Husbehofsbränningen skadlig af alla, undantagande Fiscaler.

Husbehofsbränwinspanna bör ej bestiga sig till mer än 50 kannors rymd; ty knappt lärer någon jordbrukare hafwa mera folk i sitt hushåll, än att en 50 kannors panna är tillräckligen stor och dessutom kan gifwa afkastning till salu. Det har warit brukligt att räkna pannerymden efter jordbruket; men aldrig har jag sett jorden supa brän-

win, utan det är den arbetande, som bör få en sup till lättning under sitt arbete. Det är således min tanka, att hwilken som helst som har jordbruk, till större belopp än 50 kannors pannerymd, tagen efter förra beräkningen, så är han försedd med dagswerkare, som wißt icke få bränwin, räknadt efter den jord de bruka. Kan det wäl då med rätta anses som en förlust för de större jordbrukare, om de ej kunna bränna upp all sin säd, utan måste sälja den, för något lägre pris, till sine hungrige dagswerkare, hwilka, som ofta händt, måst i sin nöd hjelpa sig med omognade potäter.

Om communicerande af detta mitt ödmjuka anförande med Högloft. Utskottet anhålles. Stockholm den 31 Mars 1818.

Pehr Bengtsson.

3:o Af Måns Pehrsson från Blekinge:

Sedan sista Plenidag flere anmärkningar blifwit gjorda emot Rikets Högloft. Ständers Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskotts aktningswärda Betänkande, angående fria Husbehofsbränwinsbränningens utöfwande, så kan jag icke förtiga att framställa och yttra den tanke jag derom hyser.

Efter det begrepp jag äger, har Högloft. Utskottet föreslagit till hufwudsakeliga delen, och i de flesta ämnen, så owedersägeliga grunder, att jag förmodar de ej böra afslås; det är endast några få omständigheter, som jag anser så betänkeliga, att jag wördsamt får hemställa, om icke de torde tarfwa tillägg och ändringar.

Då jag med eftertanka genomläser de uti 2 mom. giorda förslag, om underdånigt uppdrag till Hans Majt Konun en att, wid misswäxtär och andra behöfliga tillfällen, Bränwinsbränningen inställa till förekommande af ett större ondt, finner jag mig i det hela så mycket mera wara tillfredsställd, som jag ingenting högeligare önskar, än att Kongl. Majt, med Landsfaderlig ömhet, nådigst wille inse hwad nödwändigheten fordrar, och derefter widtaga de mått och steg, som efter omständigheterne woro lämpeliga; men då jag betraktar ordalydelsen uti sista punkten af ofwannämnde 2 mom., tyckes mig som Högloft. Utskottet i alla händelser afstyrkt all partial-inställelse, och, enligt hwad jag deraf kan sluta, föreslagit, att, om uti en eller få provinser misswäxt inträffar, bör bränwinsbränningen, oaktadt alla öfrige eller flere Rikets orter blifwa med ymnig skörd wälsignade, generelt inställas, kan jag, i denna del, icke widsträcktare dela lika tänkesätt med Högloft. Utskottet, än hwad det angår Bränwinstillwerkning af Spannmål, hwarmed den ena orten kan understödja den andra; men ett helt annat förhållande är med Potates, som omöjligen kunna förwaras från det ena året till det andra, och icke heller gifwa så betydligt understöd för brödfödan, att en transport orter emellan kan wara lönande; jag hemställer fördenskull, om icke något undantag i denna del wore lämpeligt, så att Kongl. Majt må blifwa satt i tillfälle, att i nåder lämpa sina förbud efter behof och omständigheter, och som jag anser detta af ytterste wigt, torde jag få fästa Hederwärda Ståndets uppmärksamhet på de följder, som deraf framdeles kunna uppkomma.

Om tillfälligenwyrs misswäxt i ena änden af Riket, exempelwis i Blekinge och Calmare Län, skulle inträffa och ymnig skörd i öfriga delarna af Riket wore att tillgå, så will jag hemställa, om deßa provincer ägde förmån af förbud emot potatisbränning i andra landsändan på minst 150 mils afstånd; många stadgar i allmänna hushållningsmål, som äro mycket wälgörande för Dalarna och Norrbotten, kunna wara i högsta måtto olämpliga för Skåne och Blekinge. Är icke Bränwinsbränningen ett Oeconomicum i ordets egentliga bemärkelse? Den som wet, att det ofantliga afståndet imellan Carl Johans Stad och Skanör innefattar en sträcka af tillräcklig längd att utgöra flera KonungaRiken i Europas blidare luftstreck, den skall nödwändigt medgifwa, att både jordbruk och andra näringar, till deras utöfning, afkomst och fördelar, icke kunna annat än omwexla, under den stora skillnad, som äger rum på detta afstånd, i anseende till jordarter, arbetssätt, folkmängd och ägare, samt årstidernas särskilda werkningar.

I sammanhang dermed, att jag medgifwer, att förbud emot bränwinsbränning af säd är nödwändigt till afböjande af hungersnöd i misswäxtår, will jag hemställa under upplysare ögons bedömmande, om Spannmålsbrist wore för hand hos wåra Norrländska Landtmän, hwad det gagnade dem att circa 200,000 tunnor potäter förlorades och ruttnade i Blekingska källrarna, och att en del af den Spannmål wi och wåra Skånska grannar möjligen skulle kunna till deras undsättning afstå, måste, i händelse af Bränwinsförbud, anwändas

till utfodring och föda för det ökade antal boskap Blekingska Allmogen lagt sig till, under hopp att kunna underhålla med dranken af sina potäter; deßutom will jag tillägga den märkwärdiga omständighet, att man bör medgifwa, att alla odlingar och näringsgrenar, ibland hwilka potatesplanteringen med skäl ej bör räknas som den minsta, böra i möjligaste måtto uppmuntras och utwidgas; kan detta ändamål, hwad sistnämnda plantering angår, aldrig winnas till den grad den borde, så länge eller om Landtmannen alltid (oaktadt han ymnigaste årswäxt i sin province wäntar) skall lefwa i farhåga, att hans ytterste bemödande wore fruktlöst, och idoga plantering skulle gå alldeles förlorad.

Jag finner icke annat, än lika så skadlig som förbud mot potatesbränning är för wißa orter, är den äfwen för Staten och det Allmänna, då man å ena sidan bör medgifwa, att mången Landtman i det föreslagna fallet ofta finge, som nämndt är, gå sin potatesgröda alldeles förlorad, och så å den andra lika säkert bör antaga, att utländingen blef satt i tillfäll att, till ett stegradt pris, försälja sitt bränwin, och derigenom tillskansa sig betydliga penningebelopp af wårt fattiga Land.

Jag föreställer mig lätt, det någon torde möta mig med det inkast, att någon säker skillnad på drank af säd och potäter icke skulle kunna ses eller bedömmas; men om detta inkast möjligen skulle komma i fråga, kan jag det på förhand beswara, utan att widsträckt derom forska; och jag hoppas,

att det ej behöfwer annan wederläggning, än den, att en hwar, som tillwerkat bränwin af bägge deßa slags producter, eller ens selt mäskning och drank af begge slagen, kan gifwa witsord, att säker urskillning och controll derpå utan mißtag kan ljusligen inses och bedömmas. Utan att widsträcktare utweckla mig, tror jag, att de skäl jag redan åberopat, mer än fullt uppwäga de anledningar, som möjligen skulle kunna åberopas för motsatsen; jag wågar alltså åska Högloft. Utskottets förnyade handläggning i denna del, och tillika föreslå att Bränwinstillwerkning af potäter med ett wißt qwantum malt, måtte undantagas och bränwinsförbud wid påträngande tillfällen endast sträcka sig till bränning af säd, som är den enda product, hwarmed den ena orten i mißwäxtår kan understödja den andra. Efter min tanka torde 9 mom. af Höglofl. Utskottets Betänkande äfwen tarfwa någon jemkning i den delen, der Städernas bränning och pannerymd är efter personalen tillåten; jag will i denna del hemställa, om icke all Bränwinstillwerkningsrättighet bör blott grunda sig på jordbruk, och utom det jag icke will bestrida de personer i Städerna denna rättighet, som äga jord, will jag hemställa, om icke den delen bör anses mindre dertill berättigad, än Torpare på Landet, som innehafwa mer och mindre jordbruk; och om de förre icke på samma skäl som de sednare böra förklaras dertill oberättigade. Och hwad särskildt angår Carlscrona Stad i allmänhet, har wice Talemannen Jon Jonsson, uti sitt sista Plenidag ingifna Anförande, så tydligt lagt för öppen dag både obilligheten af deß föreslagna rättighet, och äfwen de wådliga följder som deraf, till förluft

ſ Kongſ. Majts och Kronans dyrbara egendom, ätteligen ſkulle kunna uppkomma, att jag förmo- ar, då Högloſl. Utſkottet nu bliſwer i tillfälle att ánna de af Jon Jonſſon åberopade handlingar, rer Utlåtandet derom få ett motſatt innehåll, ſå tt både Statens egendom kan winna all möjlig ſä- erhet, och de der närmaſt intill be ägna Provinser, m ej på annat ſtälle haſwa afſättning med ſitt ränwin, wid en ſådan förmån bliſwa bibehållna, m i annor händelſe ſelſloge, då denna Stad blef- e ſnarare förſatt i tillfälle att ſälja, án köpa ränwin. Och är det derföre ſom jag åfwen i den- a del wågar begåra Högloſl. Utſkottets förnyade ttrande. Stockholm den 31 Mars 1818.

Måns Pehrſſon,
Riksdagsman för Liſters Härad i Blekinge.

4:o Af Lars Carlſſon och Peter Svenſſon ån Skaraborgs Län:

Allmänna Beſwärs- och Ekonomiutſkottet har föreſlagit, att Bränwinsbränning må få utöf- as af Mjölnare, Torpare och Soldater; men för tt fullgöra de åtſkilliga uppdrag oß från hemor- n bliſwit lemnade, nödgas wi yrka denna rättig- et, enär nämnde perſoner wiſa deras husbondes ſtånd att bränning utöfwa, ſamt de dertill i ehörig ordning ſig anmäla och wanlig panne- mdsafgift erlägga. Skälen härtill äro lått upp- ſkta. Mjölnare i allmänhet, nemligen de ſom in- haſwa ſtörre ſkattlagda qwarnar, hwilka ej äro ed jordbruk förenade, haſwa ofta den rikaſte till-

gång på säd; och wi finna intet hinder, hwarför de, mer än andra Medborgare, skola wara befogna rättigheten att denna säd, efter eget behof, till bränwin förädla. Mången Torpare och Soldat har så stort Torp och brukar det med den flit och omsorg, att han har tillräcklig säd, för att äfwen kunna anwända till husbehofsbränwin; och hwarföre skall då denne Medborgare, blott derföre att han ej är Hemmansägare, nödgas, mot contant betalning, af Hemmansägaren köpa sitt bränwinsförråd? — Att en betydlig inkomst skulle för Staten uppkomma, genom den i förenämnde måtto utsträckta Bränwinsbränningsrättigheten, är lätt insedt; och att en sådan inkomst i närwarande omständigheter är ganska behöflig, derom lärer ej wara något twifwel.

Wi anhålla att detta AnmärkningsMemorial må, wid den skeende återremissen, till Höglofl. Utskottet åtfölja, för att winna deß granskning och bedömmande. Stockholm den 31 Mars 1818.

Laur. Carlsson Peter Svensson
från Skaraborgs Län.

Nils Månsson från Malmöhus Län anmärkte häremot, att då Mjölnare, ehuru de, genom tullen för malningen, hafwa en wida större Spannmålstillgång, än som till deras egen consumtion erfordras, likwäl sjelfwe ej idka jordbruk, funne han på det högsta origtigt och alla jordägares rätt förnärmande, att Mölnare blefwe delaktige af en förmån, som endast har jordbrukets uppmuntran och förkofran till föremål: twärom borde de, efter

hans tanka, hålla deras, egna behof öfverskjutande, sådesintågt tillhanda för de fattiga och mera behöfwande, hwilka endast hafwa sådana mindre understöd af nöden, som Mjölnare äro efter hand i tillfälle att afgåta; och om deßa, på detta sätt, skulle få en mindre procent eller winst af sin wara, än om de finge förwandla den i bränwin, så kunde de trösta sig dermed, att de åtkomma den med största procent eller lätthet. Ehuru Torpare och Soldater wißerligen skulle hafwa mera grundade anspråk på rättigheten till Bränwinsbränning, än någonsin Mjölnare, emedan de förre, åtminstone till någon del, odla jorden, trodde han likwäl, att äfwen de, såsom icke jordägande, utan fastmera att anse som tjenstehjon, ej borde tillerkännas en rättighet, som skulle förleda till många olägenheter och märkeligt förfång för deras husbönder, genom det lockande tillfälle, som deraf skulle uppstå, att, på husbondens bekostnad, både i ena och andra afseendet, utwidga en rörelse, som lätt döljde alla spår efter möjliga försnillningar.

Lika med Nils Månsson, förmente äfwen Pehr Nilsson från Christianstads Län, att en sådan tillåtelse skulle medföra många eftertänkliga mißbruk, hwaribland han skattade icke det minsta, att jordägarnes skogsförråder skulle derigenom, emot deras wilja, förödas, helst Mjölnare aldrig hafwa någon annan wed, än som dem af husbonden anwisas, och de flesta torp, på egna ägor, icke ens hafwa tillgång på nödigt bränsle att wärma sig med, och någon controll, i detta afseende, är alldeles omöjlig.

Härutinnan instämde åfwen Jacob Ersson från Örebro Län, men Lars Carlsson från Skaraborgs Län genmälte, att farhågan för dylika misbruk så mycket mindre kunde hindra antagandet af det gjorda Förslaget, eller wederlägga dess tillämplighet, som derwid finnes det uttryckliga wilkor fästadt, att Husbondens tillstånd skulle anskaffas och uppwisas, innan någon Torpare eller Soldat finge tillerkännas rättighet att bränna, hwadan det alltid komme att bero på Husbondens eget godtfinnande och pröfning af person och omständigheter, att ett sådant tillstånd meddela, hwilket wäl ej kan förmodas ske, om han kunde deraf för sig befara någon olägenhet eller skada; och i öfrigt wille Lars Carlsson erinra, att detta Förslag icke är så nytt, att ju icke detsamma redan förr warit medgifwet och satt i werkställighet.

Anders Sandsten från Jönköpings Län begärde ordet och anförde: "Det är wäl sannt, att Mjölnare hafwa, genom sin rörelse, en tillgång på säd, som wida öfwerstiger deras eget hushålls behof, men de producera den ej genom eget åkerbruk och den är icke frukten af egen sådd och bergning. Att tillåta dem förädlingswinsten deraf, wore således ej att uppmuntra jordbruket, utan twertom att i samma mån beröfwa det en uppmuntran, hwaraf det näres, som det behöfwer och som det uteslutande bör äga. Med samma skäl skulle hwarje annan, som ej har jordbruk, men på ett eller annat sätt kan skaffa sig spannmål, t. ex. alla de som njuta sin lön i denna wara, göra anspråk på samma rättighet, och detta synes lika oförenligt med landets

fördel, som med någon derom upplyst medborgares sanna önskningar. Alla de motiver, som kunna upletas härföre i Mjölnares behof af drank till sina swinkreatur, förswinna åfwen, då man wet, att deße endast och egenteligen födas och gödas af spillningen och dammet, som uppkommer under malningen, hwilket till något annat ändamål ej kan anwändas, och hwaraf följer, att förenämnde föregifwande således saknar all grund.

Torpare och Soldater äro åfwen lika litet i behof af eller, genom deras egenskap af Åkerbrukare, berättigade till ifrågawarande rättighet, ty de bruka jorden egenteligen endast för jordägarens räkning, enär han, i stället för annan lön för till honom werkställdt arbete, tillåter dem att bereda och förbruka frukten af ett wisst ställe på hans ägor, utan att de derföre inga i hans egna rättigheter, helst han kunde omedelbart befordra deras bruk och sedermera, i mån af arbetsförtjenst, tilldela den afkastningen. Har emedlertid en Torpare eller Soldat en eller annan tunnas öfwerskott och skulle wilja förwandla den i bränwin, så wäl för eget behof, som för att erhålla drank till sina kreatur, så kan Husbonden, hwilket åfwenledes ofta sker, mottaga detta öfwerskott, och, efter werkställd bränning, återställa det deraf blifna både bränwin och drank. Derigenom winnes samma ändamål, och förekommes att Torparen och Soldaten icke tillwerka lika mycket bränwin med sjelfwa Hemmansägaren, hwilket skulle för denne sednare blifwa så mycket mera känbart, som de förre skulle kunna wida underbjuda honom, emedan de icke behöfwa

beräkna

beräkna eller bekosta de eldningsämnen, som de, i detta fall, så oförsynt, ehuru utan hinder, skulle tillgripa på Husbondens ägor, och hela bränningen således skedde med hans wed och tillåfwentyrs någon gång åfwen af hans säd. Deßutom och då StadsTorpare naturligtwis skulle få samma rättighet som LandtTorpare, skulle ock häraf uppstå den gifna följd, att af Städernes donerade jord således en eller annan torfwa till Pål och Pehr, hwilka då skulle beså deßa torfwor med ett par kappar, men hwaraf otwifwelaktigt skulle uppwäxa så gyllene och härliga skördar, att de, i egenskap af Torpare, eller kanske med ännu bättre rätt, i fall de finge beställningsrätten och blefwe sjelfsägande, skulle kunna, hwar för sig, anlägga ordentliga Bränwinsfabriker och med deras rök innesluta hela Staden, liksom i ett läger, samt tillspärra alla ingångar för Landtmannens bränwin, men öppna alla in- och utgångar för sitt eget. Förderfwet häraf för Landtmannen hoppas jag ej drages i twifwelsmål, och jag tror derföre, att wårt Stånd åtminstone ej bör gifwa anledning dertill, genom wäckandet af en sådan fråga, som innefattas i det nu under ventilation warande anförandet, hwilket fördenskull lämpligast torde böra återtagas. I min tanka erbjuder Utskottets Betänkande ett annat föremål, som mera förtjenar wår uppmärksamhet, och efter jag nu en gång börjat att tala i detta ämne, må mig tillåtas att korteligen nämna det. Det är den allmänna rösten och allas deras språk, som, jag wet ej, antingen icke närmare betänkt saken eller oroas af skräckbilder, att utöfningen af en fri Husbehofs-

bränwinsbränning förstör hela Landets Spannmålstillgång och är roten till all den nöd, som någon gång låter förja sig. Om denna allmänna röst äger någon grund och om denna Bränwinsbränning är så wådlig för det allmänna, som man befarar och som BeswärsUtskottet synes hafwa antagit, då det projecterat inskränkning deraf under de trenne Sommarmånader, så tyckes mig Utskottets förslag, att Kronobränneriерna ändå skola framgent bibehållas, häremot innefatta en fullkomlig motsägelse, ty utan twifwel är det deßa, så wäl som Städernas Bränwinsbränning, som consumera icke obetydlig del af wår Spannmål; och om någon inskränkning skall anses nödig, finner jag det ligga i sakens natur, att Staten bör wara den första, som får widkännas den, och att den deremot ej drabbar jordbruket, som ensamt producerar Spannmålen både till sitt eget och Kronobränneriernas, åfwensom till Städernas behof. Förädlingswinsten bör billigen först och främst bibehållas hos producteuren, som måste få förädla sin wara bäst han kan, och ej twingas afyttra den till en annan, för att sedan återköpa den, med tillägg af Förädlingsprovisionen. Utskottet föregifwer wäl, att Kronobränneriерna äro nödwändiga så wäl för Arméens behof, som för att styra den enskilda tillwerkningen; men om denna tillwerkning är så öfwerflödig, måtte den åfwen kunna fournera de allmänna behofwen, och den fria concurrencen, som såkraft bestämmer en waras rätta wärde, bör åfwen kunna förebygga, att den enskilda winningslystnaden icke ockrar på det allmännas bekostnad. Jag skulle således önska, att, innan någon inskränkning för

Landtmannen widtages, i afseende på deß Bränwinsbränning, under hwad årstid som helst, Kronobrännerierna måtte alldeles inställas och kanske äfwenledes Städernas Bränwinsbränning; men om både de förras och de sednares rättighet i detta afseende skall fortfara, tror jag 1815 års Bränwinsförordning är den bästa wi någonsin ägt, och hwarföre jag äfwen skulle önska, att den wore Constitutionel, för att ej kunna beständigt undergå så många stridiga förändringar; och jag hemställer äfwen till Hederwärda Ståndet, om det ej skulle finna både nyttigt och lämpligt att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att samma Förordning må för framtiden warda fastställd, så att den ej må widare kunna wid hwarje Riksdag bli föremål för så många widlyftiga och onyttiga öfwerläggningar.

Flere Ledamöter hördes instämma uti hwad Sandsten sålunda anfört, och Jon Jonsson från Blekinge yrkade och tillstyrkte, att Medbröderne Lars Carlsson och Peter Svensson måtte så mycket heldre återtaga deras Anförande, som det deruti wäckta förslag skulle, i fall det widtoges, föranleda, att Städerna, som på det sätt Sandsten nämnt, utplantera Torpare på hela Stadsjorden, komma derigenom att afwerka tredubbelt qwantum säd, emot det, hwartill hela Staden nu är berättigad, samt sämedelst stänga allt hopp för någon Landtmanna-afsättning af denna wara.

Johan Longberg från Gestrikland förmente äfwenledes, att Anförandet borde återtagas, helst

delsamma, genom de af Sandsten förebragta skäl, i hwilkas anförande Longberg af honom blifwit förekommen, blifwit grundligen wederlagdt. Dock wille Longberg, hwad Mjölnare beträffar, blott tillägga, att då deße nästan woro de enda, som under Sommarmånaderna, då det i allmänhet är mera brist på brödsöda för den mindre bemedlade claßen af Medborgare, kunde af sin efter hand inflytande tulltägt, kappetals och i mån af behofwet, sälja och förmala till dem, som icke förmå att på en gång inköpa något större qvantum, funne han på det högsta obilligt, att deßa fattiga skulle, af Mölnares lust och rättighet att heldre förwandla sin säd i bränwin, beröfwas ett tillfälle till understöd, som ofta warit deras enda tillflykt.

Anders Joachimsson från Östergöthland instämde åfwenledes desto heldre i hwad som blifwit taladt emot det framställda påståendet, som följden deraf i hans ort, der föga eller ingen skogstillgång skall finnas, blefwe den, att ingen skulle kunna freda sina ägor, emedan Gärdesgårdarne otwifwelaktigt, i brist på annat eldningsämne, skulle af alla Torpare tillgripas, för att kunna werkställa den allmänt älskade Bränwinsbränningen.

Peter Svensson från Skaraborgs Län yttrade häremot: Jag wärderar alla de skäl, som blifwit förebragta emot mitt förslag, men kan ej dela öfwertygelsen om deras riktighet. Ett är att bränna olofligt, ett annat att bränna i enlighet med det af Lagarna föreskrifna sätt och med sin Husbondes goda minne. Då i

hwarje hushåll, som på ett eller annat sätt får någon Spannmål, finnes sämre och bättre, ja så dålig del deraf, att den icke kan anwändas hwarken till salu eller eget bruk, om den icke får förwandlas i bränwin; då hwarje Torpare och Soldat samt äfwen Mjölnare har sin kålläppa, hwarpå wanligen odlas Potatoes utöfwer eget behof; då månget Torp, åtminstone i min hemort, är wida bättre och föder flera kreatur än någonsin $\frac{1}{4}$:dels Hemman; hwarföre skall då denna Medborgareclaß, fri och ärlig liksom någon, betagas förmånen att få förädla sin Potates och öfwerskottet af sin säd? Hwartill skall en Mjölnare anwända all den mogna och slöa säden, om han icke får gröpa deraf till sina swinkreatur, och hwarmed skall han, liksom Torpare, underhålla dem i annat fall? Månne de ha mera bete och tillfälle dertill än Hemmansägare, för hwilka Bränwinsbränning under Sommaren, just ur detta skäl, blifwit yrkad och bör, efter min tanka, äfwen tillstädjas? Jag anser det derföre wara en stor obillighet att wilja förwägra en så stor del af Medborgare en sådan rättighet, helst alla de deraf befarade olägenheter skola upphöra, om man blott erinrar sig, att wårt förslag är bygdt på det wilkor, att Husbondens eller Jordägarens tillstånd skulle företes, innan det kunde bli fråga om någon rättighet.

Longberg och Jon Jonsson upprepade likwäl deras förra mening och Nils Månsson från Malmöhus Län föreslog och rådde Medbröderna Lars Carlsson och Peter Svensson att låta deras Anförande förfalla.

Lars Carlsson från Skaraborgs Län swarade härå, att ehuru gerna han wille foga sig efter Ståndets särskilda Ledamöters önskningar, i synnerhet då det anginge att ej enwisas för egna meningars ofelbarhet, kunde han likwäl icke förråda sina Committenters honom gifna nästan enhälliga uppdrag att wäcka detta förslag, utan måste till följe deraf anhålla om remiß på sitt Anförande, till den werkan som Grundlagarne förmå.

Daniel Andersson från Upsala Län och Anders Danielsson från Elfsborgs Län begärde, i detta fal, att remißen måtte åtföljas af Ståndets allmänna ogillande af det gjorda förslaget. — Och hördes flere häruti instämma.

Härefter fortsattes läsningen af de ingifna Memorialerna, nemligen:

5:o Af Petter Pehrsson och Jonas Jansson från Calmare Län:

Med all den tillfredsställelse jag hyser för Rikets Höglofl. Ståndets Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskotts aktningswärda Betänkande om Bränwinsbränningens utöfwande, påkallas jag af egen kännedom och erfarenhet att deröfwer i korthet göra anmärkning.

Då Höglofl. Utskottet tillstyrkt Carlscrona Stad att, lika med andra Rikets Städer, utöfwa Bränwinsbränning, hafwa wißerligen hwarken de skäl warit kända, som jag förmodar fullt uppwäga anledningen af ett motsatt förhållande, eller den större wåda som deraf synes kunna befaras. Några wid-

ſträcktare bewisningar härutinnan, än de, hwilka för detta vice Talemannen Jon Jonsson, uti ſitt ſiſtlidne Plenidag ingifna Anförande, åberopar, anſer jag ſå mycket mindre behöfwas, ſom jag förmodar förhållandet är tillräckligt ſtyrkt endaſt af Konungens Befallningshafwandes och Spannmåls Directionens berättelſer, om farhågan för eldswåda å Kongl. Maj:ts och Kronans dyrbara hus m. m. (hwars trowärdighet ej kan wederläggas), ſom förranlåtit Kongl. Maj:t att den 24 April 1816 anbefalla inſtällelſe af en ſlik Bränwinsbränning.

Den ſom känner förhållandet af det hela, och betänker de deraf möjligen uppkommande följder, kan icke annat än ryſa af farhåga, då man å ena ſidan medgifwer, att ingenting mer är orſak till eldswådor än bränwinsbränning, hwarwid alltid eld handteras af tjenſtefolk, ſom allt ſom oftaſt äro wårdslöſa, och å den andra, att alla Kongl. Maj:ts och Kronans hus i Carlskrona äro icke allenaſt blandade, utan åtſkilliga helt och hållet inneſlutas emellan de enſkilde perſoners, hwaruti Bränwinsbränning i ſlikt fall ſkulle komma att werkſtällas.

Riksens Höglofl. Ständer beklaga ſig öfwer den förluſt, ſom nu är i fråga för Diſconternas iråkade obeſtånd, men den kan knappaſt jemföras mot den förluſt, ſom ſkulle kunna uppkomma genom en inträffad eldſkada å Kronans i denna Stad tillhöriga dyrbara egendom; ſkadan blefwe ej för en Provins, utan för hela Riket näſtan obotelig, och då hwar och en bör med ytterſta omſorg

och nit söka förekomma ett ondt af så beskaffad art som detta, och då härtill kommer icke allenast de märkwärdiga omständigheter: denna Stads tillwerkning skulle komma att ske endast af ren säd, som kunde werka till ett större understöd för menniskors uppehälle, utan tillika det förfång, som både Blekinge och Calmare Län med flera närbelägna orter derigenom skulle tillskyndas, medelst deras, genom en widsträcktare Potatesplantering, blifwande tillwerkning, i sådant fall icke winna afsättning, sedan Carlskrona Stad, som är nästan det enda afsättningsställe för dessa orter, snarare blefwe författ i tillfälle att sälja än köpa Bränwin, kan anmärkning deremot af mig icke förtigas, utan önskar jag, att målet i denna del med återremiß måtte komma under Högloft Utskottets förnyade handläggning, som, sedan ämnet genom Handlingarne blifwer upplyst, icke lärer underlåta att bereda så wäl säkerhet för Kronans eller Statens egendom, som det Allmännas wäl genom Bränwinsbränningens inställande i Carlskrona Stad. Stockholm den 31 Mars 1818.

Peter Pehrsson Jonas Jansson
från Calmare Län.

6:o Af Abraham Pehrsson från Stockholms Län:

Då jag sistlidne Plenidag afhörde Höglof. Ekonomi Utskottets afgifna Betänkande i frågan om Bränwinsbränningen, fann jag mig genast äga så mycket större anledning att i ödmjukhet framställa anmärkningar emot det i 5 mom. föreslagna maxi-

mum för pannerymden, som jag dels enskildt hyser den öfwertygelse, att med pannor öfwer 50 kannors rymd är förenadt tillfälle till en allt för högt drifwen och för Landet i många afseenden högst skadlig afwerkning, och dels blifwit af mine hemmawarande Committenter i de mest bestända ordalag anmodad att, i hwad på mig kunde bero, motwerka tillstånd till Bränwinsbränning i pannor af större rymd än 50 kannor; men då jag funnit, det en af nämnde Utskotts upplyste Ledamöter, Herr Prosten Säve, med grundlighet och klarhet i framställningen uppgifwit alla de skäl, som kunna stödja den öfwertygelse jag här ofwan yttrat mig äga i detta ämne, så får jag endast i ödmjukhet anhålla, att Hederwärda Ståndet måtte wid detta måls afgörande fästa allt möjligt afseende å den af Herr Prosten Säve i Utskottet yttrade särskilda mening, och att Betänkandet af sådan anledning må warda återremitteradt. Stockholm den 31 Martii 1818.

Abraham Pehrsson
från Stockholms Län.

7:o Af Johan Rutberg från Norrbotten:

Rikets Högloft. Ständers Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskott har uti deß den 21 förwikne Februarii afgifna Betänkande icke allenast ansett förnämsta medlen till omåttlighetens förekommande ligga uti LäneStyrelsernas egna händer, utan ock förklarat den executiva magten i Policemål uppdragna domsrätt wara så enlig med sakens fordran, att icke något annat wore öfrigt, än en if-

rig önskan, att den härom widtagna författning må oförändrad alltid och allestädes i hela sin kraft handhafwas.

Då, såsom Utskottet yttrat, medlen till omättligheters förekommande ligga i Länestyrelsernas egna händer, kan wäl icke befaras, hwarken att någon omättlighet nu mera kan äga rum, eller att Länestyrelserna skola annorlunda än mättligt förfara med hwad som, efter Utskottets uttryck, ligger i deras egna händer; men, det oaktadt, kan jag icke förena mig uti den önskan, att den Executiva Magten i Policemål uppdragna Domsrätt må oförändrad alltid och allestädes i hela sin kraft handhafwas, emedan en händelse, som icke för lång tid sedan tilldragit sig, fullkomligen bewisar, att denna Domsrätt på en del ställen utöfwas på sådant sätt, att man ej alltid tror sig winna fullkomlig rättwisa. Om Hederwärda Ståndet icke illa upptager, utbeder jag mig få omnämna den händelse, som gör, att jag i denna del ej kan med Utskottet mig förena; den är af det korta innehåll: en enfaldig, men beskedlig Bonde blifwer af Kronobetjeningen inkallad till Cancelliet, i fråga om answar för en förbrytelse, för hwilken den stämde, ej efter Lag, utan efter en af Landshöfdingen sjelf widtagen Författning, skulle böta 6 R:dr 32 ß. B:co; och som den tilltalade ägde sitt hemwist påmer än 20 mils afstånd från LandsCancelliet, hwareft den tilltalade ej kunde sig personligen infinna, utan att göra en kostnad, som många gånger öfwersteg beloppet af den å honom yrkade plikt; så beslöt den tilltalade, att genom laga Fullmägtig låta å LandsCancelliet

inlemna deß skrifteliga förklaring öfwer det mot honom gjorda påstående; men som Landshöfdinge-Embetet fann, utan att något skäl för Beslutet anfördes, rättwist förordna, att den tilltalade skulle inställa sig till personligt swaromål, om han wille undgå att blifwa på egen bekostnad till LandsCancelliet tjenligen hämtad; så blef den tilltalade försatt i bekymmer, om han skulle företaga resan, eller om han, ehuru oskyldig, skulle godwilligt underkasta sig det å honom yrkade answar; dock som den tilltaladés eget medwetande öfwertygade honom, att icke hafwa begått den förseelse, hwarföre han war tilltalad, företager han den långa resan till Lands-Cancelliet, samt förklarar der munteligen det samma som han förut skrifteligen sagt, eller att han wore oskyldig, i hwilket yrkande den tilltalade stadigt förblef, ånskönt man sökte föreställa honom, att det wore rådligast att han erkände den förseelse, hwarföre han wore ståld under tilltal. Som Kronoåklagaren ej hade till hands ett wittne, som åberopades och war boende på 16 mils afstånd från LandsCancelliet, blef saken uppskjuten något öfwer 3:ne weckors tid samt Kronoåklagaren tillåtet att dertill inskaffa wittnet, men den tilltalade bewiljades tillstånd att resa hem, och att genom Fullmägtig sedan få swara. Enär saken tredje gången wid LandsCancelliet förewar, blifwer den tilltalade, som det i utslag heter, rättwisligen från det å honom yrkade answar befriad; men icke deßmindre ålagd, så wäl att ersätta sin wederpart den kostnad han haft wid den tilltaladés instämmande till LandsCancelliet, som ock att betala rese- och dagtractamentskostnad till det wittne, som icke den

tilltalade, utan deß wederpart, åberopat och lätit afhöra. Mißnöjd med ett sådant Utslag, anför den tilltalade inom laga tid beswär deröfwer i Kongl. HofRätten samt anmäler der sin mening, att han wore snarare berättigad till erhållande af Rättegångskostnad, då han blifwit från answar befriad, än att honom kunde åläggas någon sådan utgifwa; men HofRätten fastställer LandshöfdingeEmbetets Utslag, hwarigenom den tilltalade, ehuru från answar befriad, ålägges en kostnad som öfwerstiger den plikt hwarom war fråga. — Den enda fägnad den tilltalade med sina beswär wann, war att en Ledamot i HofRätten förklarat, att han, som wore från answar befriad, ej borde åläggas att till sin wederpart, som haft orätt, utgifwa någon Rättegångskostnad.

Denna händelse, som jag kan med handlingar utreda, bewisar, efter min tanka, att man icke bör med så mycken iswer önska, att den executiva magten i Policemål uppdragna domsrätt må, som Utskottet sig yttrat, af samma magt alltid och allestädes handhafwas. Skälet, hwarföre åtskillige brotts och förbrytelsers afgörande blifwit draget ifrån den Domstol å Landet, eller HäradsRätten, hwarunder de förut lydt, är att få oordningar med mera skyndsamhet hämmade, och i detta hänseende borde Författningen wara wälgörande; men för större delen af Norrbottens Län är denna Rättegångsordning högst betungande, emedan en del af Öfwer-Torneå Socken har till Residencet i Luleå 40 mil och derutöfwer, samt är i saknad af wäg sommartiderne. De öfrige Socknarne inom Länet hafwa:

Carl Gustafs öfwer 20, NederTorneå 17, Öfwer-Calix 20 och NederCalix 15 mil till Residencet; och lärer hwar och en inse, att kostnaden för deße aflägse boende att beſöka Residencet och att afhöra wittnen, blifwer många gånger drygare än sjelfwa anſwaret, oberäknadt den tid som för den tilltalade och wittnen går förlorad under resan till och från Residencet, samt under wistandet derstädes, och den skada som jordbruket härigenom lider, fördeles då sådana resor anbefallas den angelägnaste arbetstiden.

Då hwarje brott eller förbrytelse bör beſtraffas efter deß egenskap, men straffet icke widlåda sådane kostnader, som mångdubbelt öfwerstiga sjelfwa anſwaret, wågar jag, som förr wäckt fråga, att Fyllerimål böra af KyrkoRådet behandlas, nu, då detta ej kunnat winna bifall, hemställa, att den ändring i Policemål åtminstone må winnas, att Allmogen i Norra delen af Norrbottens Län uti bebodda landet, åfwensom i den längre bort belägna Lappmarken, får för sina förbrytelser, nu som förr, tilltalas wid wederbörlig Domstol å Landet, samt hädanefter icke betungas med resor till LandsHöfdingeResidencet.

Deſta anförande torde få till Utſkottet remitteras, för att sig deröfwer yttra, i ett sammanhang med de i öfrigt mot Utſkottets Betänkande gjorda anmärkningar. Stockholm den 1 April 1818.

J. J. Rutberg.

Secreteraren erinrade härwid till Protocollet,

att då det, i nu upplåsta Memorial, anförda exempel innefattar klander af den executiva magtens åtgärd uti wiß uppgifwen händelse, wore detta Memorial, så widt det rörer denna del, stridande emot 90 §. af RiksdagsOrdningen, hwilken §. af Secreteraren upplästes.

Talemannen biträdde detta förklarande; men Anders Danielson från Elfsborgs Län, Jon Jonsson från Blekinge, Johan Longberg från Gestrikland, med flera Ledamöter, trodde deremot, att 90 §. RiksdagsOrdningen icke kunde hit lämpas, emedan Rutberg, genom det gjorda Anförandet, icke begärt ändring uti något widtaget beslut, ej heller nämnt hwarken person eller Domstol, utan endast framdragit exemplet såsom skäl och anledning för sitt yrkande, att forum för åtalen af brott mot BrånwinsFörordningen måtte förändras, om hwilket yrkande Longberg och Hans Nilsson från Gefleborgs Län åfwen sig förenade, i anseende till detta Läns widsträckthet och den derigenom mer än annorstädes inträffande swårighet, att färdas den långa wägen till LandshöfdingeResidencet.

Nils Månsson från Malmöhus Län tillade, att om det wore en Riksdagsman betaget, då han kan finna sig föranlåten för framtiden yrka och föreslå någon förändring eller rättelse i allmänna Författningar, att anmärka och genom erfarenhetsexempel styrka de mißbruk, som af deras nu warande skick äro en följd, utan att derföre begära någon ändring i hwad som redan sålunda skett, så kunde han ej inse hwartill all Motionsrätt skulle tjena, eller för hwad ändamål Riksdagar hållas.

Johan Wiklund från Westerbotten anhöll att widare få i förewarande ämne upplåsa ett så lydande Anförande:

Emot Högloft. Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskottets Betänkande af den 21 sistlidne Februarii, angående Bränwinsbränningen, har jag wäl intet i hufwudsaken att påminna, dock är det i twenne omständigheter, som jag, enligt mine Committenters uppdrag, föranlåtes anhålla om en liten ändring.

Jag har förut fört Hederwärda BondeStåndets uppmärksamhet på det ojemna och werkeligen förfördelande förhållande, som, åtminstone jemförelsewis med Städerna, derigenom inträffar, att Ståndspersoner å Landet i allmänhet och Comministrar i synnerhet, ej tillåtes att, emot erläggande afgift, tillwerka Bränwin till husbehof, ehuru de äro långt större jordbrukare än Städernes inwånare, och får således nu blott tillägga några ord: Att då Comministrar på Landet sakna alla penningetillgångar, och af Pastoren eller annars, emot nog tunga wilkor, ofta endast på kortare tid, få begagna en liten jordtäppa, är det endast deras lön af Församlingen, som utgår i spannmål, hwarmed de skola sig försörja. De behöfwa i allmänhet, i mån af sina omständigheter, bränwin, och om de, i likhet med andra, emot erläggande afgift, af sin egen spannmål finge tillwerka bränwin till eget behof, wore de icke, som nu inträffar, twungne derföre uppoffra sin sista penning, eller ock rent af falla i speculantens hand. Med

ett ord: de finge nu, lika som 1809, njuta allmån rätt, Staten finge i sin mån en ökad inkomst, och ingen enskild eller allmåns rätt wore förnärmad.

Den andra anmärkningen angår Nybyggares uteslutande ifrån Bränwinsrättigheten: Utan att ingå i någon prösning om grundernas både riktighet och anwändbarhet i det hela, då deltagandet af extra rotering är lagd till grund för denna rättighet, synes det ju alldeles orimligt, att då, enligt Bewillnings-Förordningens 2:dra Artikels 3 §. 1 mom., Nybyggare erlägga Bewillning efter det wärde, hwartill deras Nybyggen uppskattas, hwilket will säga wida mera, än extra rotering, de ändå skola uteslutas ifrån Bränwinsrättigheten, och deßutom förekommer följande skäl:

1:o Synes det wara enligt med naturen, att hwar och en må äga lika rättighet att förädla sina egna producter, då han derföre erlägger wederbörlig afgift till Kongl. Maj:t och Kronan.

2:o Har bränwinet nu mera blifwit en sådan nödwändighetswara, att föga något hushåll och således ej heller Nybyggare, åtminstone wid wiße tillfällen, såsom Giftermål, Barnförloßningar, Barndop och Begrafningar, kan wara det förutan.

3:o Att ej sjelf få tillwerka, utan alltid nödgas köpa denna wara, är i alla fall en stor förlust, så wäl i afseende på de högre uppstegrade priser, som ock förlust af dranken för Boskapens framfödande.

4:o

4:o Förlorar Kongl. Maj:t och Kronan den afgift, som Nybyggaren skulle erlägga, i fall honom upplåtes rättigheten att sjelf tillwerka bränwin.

5:o Synes Nybyggare snarare böra uppmuntras än undertryckas; och om det förra ej kan ske, åtminstone njuta allmån rätt. Deßa, som merendels tillkomma genom äktenskapsförening imellan en fattig dräng och en piga, hwilka, i brist af utrymme, måste utflytta ifrån gamla Byar och Hemman, nödgas uppsöka sig ett ställe såsom hemwist i de oländigaste och med wilddjur uppfyllda ödemarker, der de oftast i första åren blott hafwa en koja att bebo och i öfrigt måste strida emot de flesta Elementer, äro i alla afseenden bland de nyttigaste af Statens medlemmar; deßa borde wäl icke utestängas ifrån någon allmån fördel; och om ifrågawarande bränwinsrättighet ej af så många skulle blifwa begagnad, borde den dock icke wara förment för den, som det i föreskrifwen ordning åstundar, helst hwarken mißbruk eller skadliga följder i allmänt eller enskildt afseende derigenom är att befara. Och då Riksens Höglofl. Ständer handla troget sina grundsatser, att tilldela hwarjom hwad rättwisa och billighet föreskrifwa, är jag wiß att också Nybyggarne i Westerbotten det samma wederfares. Stockholm den 31 Martii 1818.

J. L. Wiklund.

Anders Sandsten från Jönköpings Län anmärkte: Att hwad anginge Comministrars bränningsrättighet, wore wäl derom ingen fråga, så

widt de innehafwa boställen, och således sjelfwe äro jordbrukare; men då, som Sandsten tyckte sig finna förhållandet wara i Westerbotten, de endast innehafwa Spannmåle-Lön, trodde han någon bränwinsbränning så mycket mindre böra dem medgifwas, som, i sådant fall, alla de Löntagare, hwilka åtnjuta indelta Spannmålsräntor, utan att wara jordbrukare, skulle på samma grund kunna begära bränningsrätt, hwilket likwäl ej synes rimmeligt, eller med denna handterings ändamål förenligt. Hwad åter Nybyggares rättighet till Bränwinsbränning beträffar, wore det wäl ej Sandstens tanka, att deße Medborgare skola, genom någon nekad förmån, oskäligen wanlottas, hwarigenom deras gagneliga företag kunde qwäfwas. Men, ehuru han wille antaga, att med Nybyggen, i Wiklunds hemort, wore ett annat förhållande än i andra orter, trodde han likwäl, att äfwen deras uppmuntran borde äga wiße gränser och ej winnas på bekostnad af allmänt antagna grunder. Således förmente han, att inga Nybyggare böra få rättighet till Bränwinsbränning, förr än deras Nybyggen hunnit den förkofran, att de blifwit taxerade och skattlagde, samt således ingått bland antalet af wanliga hemman, då motswarande skyldigheter naturligen böra leda till lika rättigheter och förmåner. Deßförinnan skulle deras bränningsrätt endast leda till mißbruk, och i sjelfwa werket bli det samma som att tilldela den åt wanliga Torpare; ty hwar och en som på en Allmänning uppodlade ett Tunnland och der wore fri från alla de Kronoutskylder, som åtfölja jorden, skulle förwandla sig till en Bränwinsfabrikant, hwars rörelse skulle göra

intrång för jordbruket och medföra alla de eftertänkeliga följder, dem Sandsten, i afseende på Torpares projecterade bränningsrätt, förut widlyftigt upprepat.

Johan Wiklund erinrade härwid: Att Sandsten ej kunde känna förhållandet med de Nybyggen, som finnas i Norrländska orterna. Deßa böra ej förliknas eller jemnföras med Torplägenheterne i de mera sydliga Provinserna. Nybyggaren har rättighet att innehafwa ganska widsträckta ägor utan skattläggning, och han kan producera så mycken spannmål, att han gerna kan deraf anwända någon del till sitt bränwinsbehof, hwilket ej är stort, utan kan bestå i 6 a 8 kannor på året. Wiklund funne det då hårdt och obilligt, att denne Nybyggare skall nödgas köpa sitt lilla behof hos Speculanten, emot contant betalning, den han, i samma mån, har swårt wid att anskaffa, som tillfället att förwandla hans producter i penningar är tillspårradt och långsökt.

Anders Sandsten begärde propositon om bifall af deß anförande, angående oförändradt antagande af 1815 års Förordning om Bränwinsbränningen, och att återremiß på sådan grund må meddelas; men då Talemannen hemställde, om ej Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskottets förewarande Betänkande må med allt hwad derwid så wäl under denna, som de föregående Plenidagarne, blifwit muntligen och skriftligen anmärkt och påmindt, till Utskottet återremitteras, blef denna hemställan med allmänt Ja beswarad; hwarefter Riks-

dagsmannen Carl Fredric Berg från Bohus Län begärde få tillägga en anmärkning, som han trodde förtjena afseende. Han hade nemligen erfarit, att många hemmansägare på landet, som winnlagt sig om att idka widsträckt Bränwinsbränning, hafwa, för att åstadkomma denna bränning med större pannerymd, warit måne att få sina hemman uppskattade till möjeligen högsta wärde, och, i sådant afseende, derom gjort öfwerdrifna uppgifter; men om nu hemmanens wärde finge bero af hwars och ens egen uppgift, skulle många misbruk härigenom uppkomma, helst mången gäfwe sitt hemman dubbelt wärde emot hwad det werkeligen ägde, och anså den högre bewillningen rikt ersatt genom den utwidgade bränwinsbränningen. Berg trodde således, att det borde få ankomma på Taxeringsmännens magt och urskilning, att, när så beskaffade misbruk förspråkas, nedsätta ett hemmans taxeringswärde till hwad det skäligen i orten kan gälla.

Anders Danielson från Elfsborgs Län fann wäl denna anmärkning ganska sann och riktig, men trodde, att den ej hörde till Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskottets upptagande, utan borde behandlas af Bewillningsutskottet, såsom hörande till det Reglementariska af den blifwande Bewillningsstadgan.

Nils Månsson från Malmöhus Län, som instämde häruti, ansåg det åtminstone nödigt, att anmärkningen jemwäl communiceras Bewillningsutskottet, för att derstädes kunna komma i afseende. Men då härwid erinrades, att Bewillningsutskot-

lets åtgärd wid anmärkningens upptagande beror på Ekonomi-Utskottets pröfning och yttrande, hwad afseende densamma förtjenar, och sistnämnde Utskott i alla fall äger rätt att, om så nödigt anses, i denna omständighet, gemensamt med Bewillnings-Utskottet, öfwerlägga; så blef, uppå Talemannens proposition, Bergs gjorda anmärkning, i sammanhang med öfriga återremißen, till Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottet öfwerlemnad; hwarmed detta ärende för närwarande ansågs slutadt.

När Bonde-Ståndet härpå lät sig till afgörande föredragas Bewillnings-Utskottets, förlidne gårdag på bordet lagda, ytterligare Utlåtande af den 26 i sistlidne månad, angående grunderna för den blifwande Bewillningen, förmälde sig Talemannen hafwa förnummit, att de flesta af Ståndets Ledamöter wore hågade att, i afseende på 2:dra Art., jemka sig till likhet med de öfrige Riks-Ståndden, och i så måtto frånträda Ståndets i denna del förut fattade beslut; i anledning hwaraf flere Ledamöter uppstodo och sådant bejakade, och Anders Jonsson från Wester-Norrland förklarade, att, i öfwerensstämmelse med den tanka han förliden Plenidag yttrat, wore han öfwertygad, att, om Bonde-Ståndet, rörande Capitations- och Öfwerflöds-afgifterne, widhåller deß förra beslut, borde man deremot, hwad sjelfwa hufwudgrunden för Bewillningen beträffar, så mycket heldre närma sig de öfrige Riks-Ståndens beslut, som Anders Jonsson för sin del wore förwißad, att 1815 års grunder äro både för Bonde-Ståndet enskildt och Riket i allmänhet de nyttigaste.

Anders Danielſon från Elfsborgs Län anmärkte häremot, att han funne intet ſkäl till en ſådan jemkning, emedan han ſaknade all anledning, att de öfrige RiksStänden i någor måtto ärna gå BondeStåndets önſkningar till mötes i de öfriga frågorna, utan det är att förmoda, det de widhålla deras en gång fattade beſlut, och hwaraf följer, att allt kommer att genom Nämnd afgöras. Danielſon funne det mindre underligt, att hwar och en, äfwen inom detta Ständ, hyſer ſina särſkilda tanckar i ämnet; men ſedan Ståndets pluralitet derom en gång tagit ett beſlut, anſåg han Ståndets egen heder fordra att derå ej widtoga en ändring, ſom wittnade om wacklande tänkeſätt.

Secreteraren förnyade härwid deß, i detta ämne, förlidne Plenidag gjorda erinran, att det utgör Ståndets owilkorliga rättighet att ſammanjemka ſin mening med de öfrige RiksStåndens, och att, ſå wida ſådant wore Ståndets allmänna önſkan, deß förra beſlut derföre ej lade något hinder, till upplyſning hwarom 71 §. af Regeringsformen ordagrannt upplåſtes.

Anders Danielſon anmärkte ytterligare: att BewillningsUtſkottets ifrågawarande Utlåtande ej innehöllo något Förſlag till jemkning RiksStånden emellan, utan endaſt de alternativer, ſom böra komma under Nämndens omröſtning, af hwilken anledning han anſåg frågan nu icke wara om någon jemkning, utan ett fullkomligt fränträdande af BondeStåndets en gång fattade beſlut.

Härefter yttrade Eric Svenſon från Göthe-

borgs och Bohus Län: Jag hoppas all aktning för de Bewillningsgrunder, som är 1810 blefwo antagna och hwilka följdes till och med år 1812; deras rättwisa och billighet, och deras werkliga förtjenster will jag ej bestrida, men jag kan likwäl icke antaga, att de äro de bästa. Jag har erfarit tillämpningen både af deßa, och dem som är 1812 wunno bifall. Då de förra berodde på hwars och ens enskilda uppgift, war denna icke alltid så sanningsfull, som den borde wara. Ståndspersoner, Poßessionater och Prester förstodo merendels alltid att så uppgöra sina räkningar och uppgifter, att de hade föga eller ingen behållning, och undgingo följaktligen i samma mån beskattningen; hwaremot Bonden, hushållande sparsamt och alltid ägande någon behållning, med ärlighet uppgaf förhållandet och derigenom blef den mest betungade åfwen efter denna taxeringsmethod. Det är sannt, att Taxeringsmännen ägde rättighet fordra uppgifterna beedigade, och erfarenheten wisade stundom, att denna rättighet begagnades. En del swuro — men huru swuro de? — Det ware icke min sak att ransaka eller dömma deras samweten, men wäl att göra den anmärkningen, det man icke alltid må tro sig genom edgångar winna den sanning, som dermed åsyftas. Den som gjort en origtig uppgift, befäster den ofta heldre med sin ed, än han blottställer sig för wanåran att icke kunna det. Det närwarande onda werkar alltid starkare, än det owiße tillkommande. Och för öfrigt bör man ihågkomma, att, efter 1810 års Bewillningsgrund, fick alltid den idoge, som naturligtwis hade den största behållningen, betala mest, då deremot den

late och försumlige undgick beskattning, efter han ej hade någon inkomst; hwaraf följer, att man, genom denna method, lade hvende under lättjan, i och med det samma man liksom straffade fliten och omtänksamheten. Jag tror derföre, för min del, att 1815 års Bewillningsgrunder, som Bewillningsutskottet från början föreslagit, och som de Respective MedStänden nu för tredje gången godkänt, äro de bästa, och jag tror tillika, att, då det utgör Ståndets rätt att i denna del frånträda sitt förra beslut, det så mycket snarare bör härtill finna sig föranlåtet, som denna eftergift af en gång fattade idéer, denna beredwillighet att gå öfriga Ståndens tankar till mötes, bör gifwa BondeStåndet rättighet att hoppas, det de, å deras sida, göra motswarande uppoffringar; hwaremot man torde böra befara, att, om BondeStåndet med enwishet bibehåller sin mening, de öfriga äfwen skola göra detsamma, och att all ömsesidig jemkning, till winnande af ömsesidiga önskningar och fördelar, således gå förlorade.

Anders Danielson swarade härå: Ett sådant tal af en Riksdagsman och fri Medborgare förekommer mig lika owäntadt, som öfwerflödigt och opaßande. Grundlagarna föreskrifwa, i hwad ordning frågor af denna natur böra behandlas, och det måtte aldrig kunna af någon mißbilligas eller mißtydas, att man söker begagna de rättigheter, som, genom deßa Grundlagar, blifwit utstakade, då sådant sker på deri stadgadt sätt. De öfriga Respective Ståndden äro för mycket upplysta, för att häraf kunna hämta någon anledning till owilja eller ogenhet; för min del kan jag åtminstone ej mißkänna dem

till den grad, att jag, i detta afseende, befarar några obehagliga följder. Rättigheten att beskatta oß sjelfwa är en af wåra ädlaste och mest wärderade förmåner; och en rättighet, som, närmast af alla Medborgareclaßer, rörer BondeStåndet. Deß fria utöfning är det säkraste kännetecknet på wär Medborgerliga frihet; och om wi påstå, att wi äro för högt beskattade; om wi föreslå en billigare och lämpligare beskattningsgrund; om wi söka förswara denna grund så långt wi förmå och Lagarne medgifwa, så måtte detta allt lika litet kunna oß förebrås, som det i sig sjelft kan wara något ondt, att wi så mycket som möjligt, i ett eller annat afseende, wilja förbättra wår StatsFörfattning. Swerige är kanske det enda Land i Europa, der man följer ett beskattningssystem, så ojemt fördelande Statens börder, som det närwarande, det enda åtminstone, der man anser utpräßningen af några millioners öfwerskott utöfwer Statens behof wara ett mindre landsförderfweligt ondt, än några tusende Riksdalers brist, som genom särskilda utwägar kan fyllas. Jag har förut yttrat att, sedan år 1813, twå millioner R:dr B:co genom Bewillning ingått till Staten, utöfwer deß behof. Jag tillägger, hwad hwar och en enskilds erfarenhet bör kunna bestyrka, att, i sednare åren, Kronobetjeningen beständigt kringfarit på Landsbygden, för att hos Allmogen göra pantningar för Kronoutskylder, dem den ej godwilligt mågtat betala. Och för hwad ändamål hafwa deßa pantningar skett? För hwad ändamål hafwa enskilda Medborgare blifwit blottställde för armod, uselhet och nöd? — Icke för att upprätthålla Staten med

nödiga bidrag, utan för att inbringa ett öfwerskott, hwars tillwarelse icke behöfts, och hwars anwändande wi icke känna. Jag frågar hwarje wältänkande, hwarje redlig Medbroder af wärt Stånd, jag frågar hela den Allmänhet, hwars omdöme jag underkastar mina tankar, om ej wår egen heder uppmanar oß att, inför de Committenter, hwilkas talan wi föra, rättfärdiga wårt förhållande och wisa, att wi känt wåra pligter, att wi ömmat för deras wäl, och att wi, åtminstone så långt wi kunnat, sökt mildra deras lidande.

Anders Sandsten från Jönköpings Län anmärkte härwid, att det wore intereßant, om Anders Danielson kunde uppgifwa, hwart de twå millioner af Bewillningen tagit wägen, dem han påstår, utöfwer påräknade behofwen, wara till Staten inbragte. Sandsten hade sjelf, såsom Ledamot i StatsUtskottet, suttit i den beredning, der Statswerkets räkenskaper blifwit granskade, men man hade der ännu ej funnit större öfwerskott än något öfwer 570,000 R:dr, och hwilket således ej utgör mycket mer än fjerdedelen af hwad Anders Danielson uppgifwit. Hwad i öfrigt anginge sjelfwa saken, wore wäl Sandsten, å ena sidan, enskildt öfwertygad, att BondeStåndets förut fattade beslut om en annan Bewillningsgrund för 2 Art., är det mest billiga och rättwisa i sig sjelft, men då det, å andra sidan, är gifwet, att åfwen den grund BondeStåndet önskat åter införd, medför sina swårigheter, och det är Ståndets rätt, att nu frångå sitt förra beslut, trodde han en jemkning i detta afseende böra tillstyrkas, under förutsättan-

de, att de öfrige Ständen derigenom warda beredwillige att, i anseende så wäl till jemkning af Capitationsafgiften, som Öfwerflödsbeskattningen, gå BondeStåndets önskningar till mötes.

I swar härå erinrade Anders Danielson, att Statsll[illegible]rottets närwarande granskning förmodeligen ej sträckt sig till andra räkenskaper, ån för åren 1816 och 1817, och hans uppgift om 2 millioners öfwerskott, som sedan 1812 års BewillningsFörordning blef gällande, eller från och med år 1813 tillkommit, wore han i tillfälle bewisa.

Eric Svenson beaärde härefter, att, i afseende på Anders Danielsons afgifna swar, få fullfölja sitt förra yttrande, i hwilket ändamål han fortfor: Jag wärderar med all skyldig aktning Medbrodern Anders Danielson och deß yttrade tänkesätt, åfwensom jag ej will bestrida, det ju han, i detta, som i andra ämnen, ser djupare ån jag och är mig wida öfwerlägsen; men lika litet som jag kan hindra honom att yttra sin mening, lika litet kan han betaga mig min; och jag tror, utan att wara egenkär, att min tanka i detta ämne kan wara lika riktig som hans, åtminstone har den ej, genom hans anförande, blifwit rubbad. Om, som den wärde Ledamoten anmärkt, Kronobetjeningen, under sednare åren, beständigt warit sysselsatt att werkställa utmätningar af Kronoutskylderna, så, utom det att denna omständighet mindre warit en följd af beskattningsgrunden, ån af andra deraf oberoende tillfälliga händelser, torde man i alla fall böra erinra sig, att dylika utmätningar woro lika

allmänna under tillämpningen af 1810 års beskattningsgrund, samt att för öfrigt denna sistnämnde beskattning medförde wida känbarare följder och wida större olägenheter, än den, som sedan år 1812 warit följd, och hwars bibehållande jag derföre tror kan med största möjliga förbel å nyo antagas.

Johan Longberg från Gefleborgs Län yttrade häremot: För att likmål bewisa skälen och motiverne till den alldeles motsatta mening jag hyser emot den wärda Ledamoten, som sist yttrat sig uti förewarande ämne, och för att bidraga till en rätt omdömets ledning i den så mycket omtwistade fråga, hwilkendera af de begge å bane dragna Bewillningsgrunderna: **Synbar förmögenhet** eller **behållen inkomst**, är den bästa och mest ändamålsenliga, har jag anskaffat och medtagit de Calculer och uppgifter, som blifwit tryckte, öfwer de särskilda Bewillningsbelopp, hwilka utgått efter 1810 och 1812 årens olika Beskattningsgrunder; och ehuru jag endast förer talan för en del af Gefleborgs Län, anser jag mig likmål både berättigad och pligtig fästa Ståndets uppmärksamhet på de olika resultater, jag wid jemnförelsen af deßa handlingar hämtat:

Enligt 1810 års BewillningsFörordning erlades af Gefleborgs Län år 1811 — R:d. 51,927.
Men som detta års Bewillning öfwer hela Riket ej fanns uppgå till det påräknade beloppet, utan borde öfwer hufwud ökas med 25 procent; så blef denna tillökning för Gefleborgs Län — — 12,981,

hwarigenom alltså uppkom den summa, som, enligt 1810 års Bewillningsgrunder, dem jag anser för billiga och rättwisa, bordt utgå, och gör tillsammans — — — R:d. 64,908.

Wid första uppskattningen efter 1812 års grunder, blef beloppet för detta Län 102,477, ehuru Statsbehofwet icke war ökadt, och följakteligen, efter en rättwis fördelning, det samma bordt kunna fyllas med lika summa som år 1811. Länet måste således gifwa ett öfwerskott utöfwer sin tillbörliga andel i rätta beloppet af Bewillningssumman, med — — — 37,569.

Efter 1815 års Stadga har detta Län betalt, enligt 1816 års sammandrag — 84,489: och, ehuru det heter att Bewillningen wid 1815 års Riksdag blef nedsatt, som ock synbarligen wisas, wid jemförandet af sammandragen för 1813 och 1816, så har följakteligen, utöfwer hwad det rätteligen bordt, detta Län betalt, som skillnaden emellan den sistnämnde summan och den för 1811 beräknade, med — — 19,581.

I Skaraborgs Län, hwars Ombud nu ifra för bibehållandet af 1815 års Bewillningsgrunder, har Taxeringen, enligt 1810 års Stadga, gifwit — — 76,865, hwartill borde läggas den då yppade bristen med 25 procents tillökning — — 19,216. Då Länets rätta andel i den påräknade Bewillningssumman således utgjorde — 96,081.

I stället kom Lånet, efter 1812 års Bewillningsgrund, att skatta — — R:d. 169,951.
Således utöfwer det rätta beloppet eller behofwet, ett öfwerskott af — — 73,870.

Att förhållandet warit ungefär enahanda inom alla Län, upptäckes lätt af hwar och en, som gör sig mödan att jemföra de i RiksgäldsContoret upprättade tillförliteliga Sammandrag, och häraf synes, att då 1810 års mißräkning gjorde 25 procent af Taxeringsbeloppet, eller 20 procent af det rätta; gjorde deremot 1812 års mißräkning mellan 50 och 70 procent af rätta beloppet; den förra under och den sednare öfwer detta påräknade belopp.

Det första och sista man hört i denna fråga, är imellertid det, att beräkningen efter 1810 års system war så osäker; bewisen deremot äro med full klarhet framlagda; och den enda bristen i deras giltighet synes hafwa warit, att de icke hafwa pluraliteten för sig. Jag har nu upprepat mina tankar härom, endast derföre att jag icke kunnat öfwergifwa dem, ehuru liten framgång de än må winna. Jag önskar ingenting högre, än att jag måtte hafwa orätt, och jag wore lycklig om jag i denna stund kunde öfwertygas derom, och befrias från den fruktan, att det motsatta systemet icke länge skall bestå, innan det utsuger de sista krafterna hos den minst bemedlade, men talrikaste och nyttigaste delen af Nationen. Emedlertid, då mig näppeligen lärer kunna bibringas denna öfwertygelse, och ej kan undgå att finna, det återtagande af 1810 års grunder skulle medföra stora fördelar för

BondeStåndet, tror jag, att detta Ståndd bör widhålla sitt härom en gång tagna beslut och underkasta det Nämndens omröstning. Då denna Nämnd i alla fall måste anlitas, och deß åtgärd kan med ganska tillräcklig skyndsamhet meddelas, finner jag intet hinder, hwarföre ej ett ämne bör dit hänskjutas, hwarom meningarne för närwarande äro skiljaktige, i synnerhet som det, enligt min tanka, ej är att förwänta, det BondeStåndets eftergifwenhet, i denna del, leder till någon motswarande beredwillighet hos de öfriga RiksStånden; och först då, när de å sin sida jemka sig till öfwerensstämmelse med BondeStåndet, i fråga om Capitations- och Öfwerflöds-afgifterne, håller jag före att tiden är inne för BondeStåndet att ådagalägga lika beskaffad beredwillighet, rörande grunden för 2:dra Artikeln.

Talemannen förmälte, att han, under sina reser mellan Hufwudstaden och Bohus Län, aldrig förspört något mißnöje med BewillningsTaxeringen efter 1812 och 1815 årens grunder, men wäl med 1810 års BewillningsStadga, som ledde till oupphörliga chicaner, den mest uppenbara enfidighet och de mest orimmeliga försök att undandraga sig beskattning; i hwilket afseende mången blottställde sig för egen wanära, samt medmenniskors hat och tadel.

Daniel Andersson från Upsala Län anförde: Den tanka jag hyser i denna fråga, har jag förut uppgifwit och jag bibehåller den äfwen nu oförändrad, att nemligen 1815 års Bewillningsgrund

är, både i anseende till sin werkställighet och sina grunder, den bästa. Genom den åtkommer man beskattningen i mån efter Hemmanens werkeliga wärde, som måste wara den enda egenteliga och den enda säkra och rätta grunden, helst det ej angår Staten om ägarne af deßa hemman äro skuldsatte, om de hafwa många barn, eller få tjenare, om de sköta sina ägodelar illa eller wäl, utan twertom bör, i anseende till sin inkomst, wara oberoende af alla deßa tillfälliga och lätt omwexlande omständigheter. Erfarenheten har ju ofta wisat, att en och samma egendom har, i olika ägares händer, gifwit helt olika behållen inkomst, då likwäl denna egendom alltid warit i sig sjelf den samma, och deß absoluta wärde, wid begge tillfällen, warit lika. Den omständigheten förekommer deßutom, att, om ett hemman är begåfwadt med skog, fiske eller andra särskilda förmåner, så beror inkomsten häraf helt och hållet på ägarens eget större eller mindre behof, samt deß olika hushållning och anwändande, och deßa förmåner behöfwa icke ens, efter 1810 års Förordning, till någon inkomst beräknas, och hwaraf händt, att många hemman, som, man och man emellan, kanske warit wärdt 16,000 R:dr, och efter 1812 och 1815 årens Bewillningsgrund blifwit till detta wärde upptaget, deremot, efter 1810 års Bewillning, ej gifwit en afkomst swarande mot 4000 R:drs Capital. Och, wid detta förewetande, tror jag, att om Bonde-Ståndet bibehåller sitt beslut, angående 1:sta Art. och jemwäl angående syllnadens erhållande genom beskattning af öfwerflöd, kan det i öfrigt gerna gå

tillbaka

tillbaka till Bewillningsutskottets första Förslag om grunden för 2:dra Artikeln, och således i denna del förena sig uti enahanda beslut med Höglofl. Riddarskapet och Adeln.

Jon Jonsson från Blekinge: Det är alldeles obestrideligt hwad Anders Danielsson och Johan Longberg anfört, att Allmogen fått betala mindre Bewillning efter 1810. än efter 1812 års grunder; men orsaken härtill ligger mindre uti taxeringsfåttets olikhet, än uti den husmodsaeliga omständigheten, som man alldeles förgåter, att den summa, som efter 1810 års Bewillning skulle utgå, war till beloppet wida mindre, än den som behöfdes år 1812. Att emedlertid allt kunde någorlunda bära sig, war utan twifwel en följd deraf, att Riket, under denna tid, befann sig i fredligt förhållande med alla utländska Magter, och att således inga medel behöfde uppoffras på wårt yttre försvar; men när Riksens Ständer wid 1812 års Riksdag sammankommo, insågo de osäkerheten af den följda Bewillningsgrunden och funno nödwändigt att antaga en annan, och jag wet ej hwilka skäl, som böra föranleda oß att härifrån återgå til ett system, hwars fördelar äro så twetydiga, men hwars olägenheter erfarenheten redan så tydligt ådagalagt.

Öfwerläggningen af bröstshärwid, genom anmälan af HofCanzleren, Riddaren och Commendeuren m. m. Herr Friherre af Wetterstedts ankomst, och sedan Herr Friherren och HofCanzleren, på

wanligt sätt, emottagen, föredrådt, aflemnade han, på Kongl. Majts Nådigste Befallning, deß Nådiga Proposition till Rikets Ständer, om en förändrad redaction af 7 §. i RegeringsFormen, jemte det öfwer detta ämne inför Konungen i Statsrådet hållna Protocoll.

Herr HofCanz'eren beswarades och afträdde, beledsagad såsom wid ankomsten.

Härefter återtogs öfwerläggningen, och Jon Jonsson fortfor: Gränsen för 1810 års Bewillningsgrund är nästan ingen; ty då uppgiften af hwars och ens behållna inkomst beror på deß wälbehag, är det för Rikets Ständer omöjligt att bestämma, huru hög eller låg afgift som skall erläggas, för att inbringa den nödiga summan; åtminstone omöjligt att beräkna, huruwida denna summa werkligen är att förwänta eller icke. Staten har således ingen säkerhet för fyllnaden af sina behof, och denna säkerhet utgör likwäl deß oeftridiga rätt, likasom det utgör Rikets Ständers pligt att befrija den, så trygghad som möjligheten kan medgifwa. Med 1810 års Bewillning uppstodo betydliga brister i de beräknade öfwerskotten af hwarje Statsanslag, och hade denna Bewillning warit följd ett år längre, än den skedde, så hade otwifwelaktigt så stor brist i StatsCassan uppkommit, att den mäst fyllas genom ökad Bewillning, och det war af denna anledning, man wid 1815 års Riksdag röstade för bibehållandet af 1812 års grunder, hwilka närmast swara emot

Statens fordringar, utan att motstrida billighetens.

Anders Danielson från Elfsborgs Län: Ju större Bewillning, som af Staten skall erläggas, desto större är åfwen nödwändigheten af billiga grunder för deß fördelning. Hade man längre, än som skedde, följt 1810 års grund, så tror jag att öfwerskott, i stället för brist, åfwen derigenom inträffat. Jag motsäger likwäl ej häri andras tankar, utan lyckönskar den, som med sitt sammwetes frid kan hysa den öfwertygelse, att 1815 års grunder äro de rättwisaste och billigaste, men deremot yttrar jag fritt min egen; och i likhet med den opinion jag från längre tid tillbaka ägt i detta ämne, i likhet med den opinion jag både inom Ståndet funnit rådande, då BewillningsUtskottet inkom med sitt första förslag till blifwande Bewillningsgrunder, och med den tanka i detta ämne, som jag haft tillfälle inhämta, att flera upplyste män af de öfriga Ständen åfwen dela, i likhet med den opinion, som förenade sig med det, af Botvid Jonsson från Östergöthland, ingifna Anmärknings-Memorial, hwari antagandet af behållen inkomst nekades; och i likhet slutligen med åfwen denna opinion, som ledde Ståndets härom en gång fattade beslut, har jag sjelf yttrat min mening och warit förwißad, att Ståndet, i öfwerensstämmelse med sig sjelf, skulle söka bibehålla och wårda en gång fattade beslut; men för att iakttaga det råd, Ståndets Secreterare, Herr Canzli-Råde Werlin, förliden gårdag, inom Ståndet lemnade, att hwar och en skulle tänka för sig sjelf, har jag åfwen full-

gjort detta: och då jag ej haft tillfälle derefter personligen träffa Herr CanzliRådet, eller med honom ytterligare rådgöra i ämnet, har ej heller min öfwertygelse kunnat undergå någon förändring, utan bibehåller sig densamma, sådan den ifrån början warit, och sådan den äfwen framdeles skall förbliswa.

Secreteraren yttrade i swar härå, att han widhöll deß omnämnda råd, och ansåg det alltid bäst, att hwar och en fattar och answarar sjelf för sin mening, och att ingen söker, att i otid werka på andras öfwertygelse i ämnen, der den enas upplysning kan wara lika säker som den andras; tillägganде Talemannen härwid, att Medbrodren Anders Danielson borde finna, det andra Ledamöter kunna, både i detta och andra ämnen, äga lika ärliga tänkesätt och lika goda uppsåt och föreställningar som han.

Anders Sandsten från Jönköpings Län: Jag upprepar ännu en gång, att min enskilda öfwertygelse, i afseende på grundens rättwisa i och för sig sjelf, warit mycket för 1810 års, af behållen inkomst; men då jag, såsom sjelf flera gånger Ledamot i Berednings- och TaxeringsComitéerne, likwäl insett och erfarit alla de swårigheter, som åtfölja werkställigheten af denna Bewillningsgrund; då jag äfwen sett 1812 års Bewillningsgrunder nu i flera år anwände, och icke kan frångå, att ju äfwen de, oaktadt de fel, som widlåda allt mensligt, likwäl äga öfwerwägande förtjenster, då de ock wid 1812 och 1815 årens Riksdagar blifwit godkända, och nu för tredje gången wunnit

trenne RiksStånds bifall, anser jag min egen förut hysta mening wara så tillräckligen wederlagd, genom mera upplystes omdöme, att jag tror mig ej böra ifra för deß antagande; och då jag derjemte haft tillfälle erfara, att flere wälsinnade Ledamöter af Respective MedStänden äro angelägne om bibehållande af närwarande Bewillningsgrunder, såsom både de bästa och rättwisaste, samt då slutligen det derföre är att förmoda, det bemälte RiksStånd ej frånträda sina redan härom fattade beslut, finner jag icke något enda skäl, hwarföre BondeStändet ej, med begagnande af den i 71 §. RegeringsFormen förunda rättighet, skulle wilja jemka sig till öfwerensstämmelse med de andra Respective Ståndens beslut, i afseende på 2 Art. i nu gällande Bewillningsstadga; helst BondeStändets enwishet för en motsatt mening skulle wäcka owilja och ogenhet, som tilläfwentyrs kunde hindra framgången af detta Ståndz billiga och rättwisa önskan, att öfriga Respective Ständen deremot medgifwa jemkning i Capitationsskatten och införande af en Öfwerflödsartikel, hwarigenom syllnadsafgiften torde kunna förswinna. Jag hemställer således till Medbröderna sjelfwa, om wi göra rätt eller orätt, i fall wi enwisas för wårt förra beslut, eller lämpa oß efter de öfriga Ståndens.

Nils Månsson från Malmöhus Län: Lika med dem, som förut talat angående swårigheterna, att werkställa 1810 års Bewillningsgrunder, inser och erkänner jag dem, men jag har äfwen sett huru det tillgått efter 1815 års Bewillnings-Förordning. Den som inköpt en fastighet för lama pen-

ningar, har icke deßmindre fått betala Bewillning efter denna fastighets uppskattade wärde. Han har wäl ägt rätt att, i liqwid med sina Borgenärer, afdraga den Bewillningsprocent, som bör utgå af räntan för hans skuld, men i närwarande penningenöd har det ej warit att förwänta, det fordringsägarne medgifwit ett sådant afdrag, utan gäldenären har således måst betala dubbel bewillning, nemligen både för sitt hemmans wärde och för sine Borgenärers Capital, så wida han ej welat äfwentyra fordringarnes uppsägning. Denna är sålunda den ena olägenheten af denna Bewillningsgrund, och den wisar, att den först då kan blifwa nyttig och riktigt anwändbar, när så full tillgång på penningar uppkommer och sådane låneutwägar beredas, att man, när och hwar som helst, kan få låna, utan att gäldenären behöfwer befara uppsägning af sina skulder, deräst han ej äfwen betalar Bewillningsprocenten. Den andra olägenheten är den, att fyllnadsafgiften tillkommit såsom ersättning för Landtullsafgiften. När Landtullarne år 1809 indrogos, ålogo sig Ståderna att erlägga 90,000 R:dr af ersättningen derföre, och Landet skulle endast för sin del betala 60,000 R:dr; men sedan denna ersättning, efter sista Bewillnings-Författningen, blifwit förwandlad i fyllnadsafgift, och utgår till wisse procent af allmänna Bewillningen, följer häraf, att i samma mån som Landet får erlägga större bewillning än Ståderna, får det äfwen, twertemot först antagna proportionen, gälda större andel af Tullersättningen, hwilket jag anser wara högst obilligt och orättwist.

Häruti instämde Jöran Jönsson från Skåne.

Johan Wiklund från Westerbotten yttrade widare: De olägenheter, som widlåda 1810 års Beskattningssystem, har jag erfarit, och denna erfarenhet har stadgat min öfwertygelse, att detta system ingalunda är det bästa. Man har sett, att då Handlande och Fabriksidkare lagt sin förmögenhet i warulager, deraf behållna inkomsten warit olika, stundom ingen, och aldrig kunnat controlleras, så har man med 1810 års grunder ej kunnat åtkomma deße Medborgare med den beskattning, som rätteligen bordt drabba dem; hwaremot de, efter sednare Bewillningsprincipen, af **synbar förmögenhet**, lika med andra kunnat taxeras i mån af sin rörelse och kända förmögenhet. De fördelar man tror jordbruket skulle hämta af 1810 års Bewillningsgrund, kan jag ej heller inse. Denna näringsgren, den mest egentliga af alla och den, till beskaffenhet, tillgångar och behållning, mest möjliga att beräkna, blir alltid den mest beskattade, och wi wänta förgäfwes, efter hwilken beskattningsgrund som helst, häri någon förändring. Jag tror derföre icke, att några werkeliga skäl påkalla återtagande af 1810 års wißt icke fullkomliga Bewillningsgrund, utan jag anser det fast heldre lika billigt och nyttigt, som förenligt med Ståndets rätt, att instämma med öfrige Respective Riks-Ständen om bibehållandet af 1812 och 1815 årens grunder för bewillningen efter 2:dra Artikeln.

Sedan något widare nu ej war att anföra och öfwerläggningen således blifwit slutad, skreds till afgörande, då först framställdes särskilda propositioner, huruwida BondeStåndet bifaller jemkning

af deß förra beslut, i afseende på dels Capitations-afgiftens utgörande, och dels den föreslagna Öwerflöds-afgiftens beräknande å wisa öwerflöds artiklar; men då deße propositioner hwar för sig med Nej besvarades, och Ståndet således i deßa delar widhöll sina förut tagna beslut, kommer det till 30 Ledamöter af hwarje Riks-Stånd förstärkta Statsutskottet, att, i enlighet med Grundlagens föreskrift, omrösta, om de i Bewillnings-Utskottets förewarande Betänkande och deß första och tredje punkter upptagna alternativer.

Då särskild proposition härefter framställdes, om Ståndet bifaller jemkning af sitt förra beslut till likstämmighet med de öfrige Respective Riks-Ståndens, att nemligen Bewillningsgrunden för 2:dra Artikeln antages efter Bewillnings-Utskottets derom gjorda förslag, ropades Ja blandadt med några Nej. Enär, i anledning häraf, tillfrågan gjordes, huruwida de, som swarat Nej, medgåfwe sig wara öfwerröstade eller åskade votering, förmälte Anders Danielson, att han ej ansåge pluraliteten wara gifwen, och att, så wida votering kunde äga rum, då saken en gång blifwit genom votering afgjord, det wore gifwet, att han, för sin del, densamma åskade.

Johan Longberg från Gefleborgs Län, som förklarade sig ej bifalla den gjorda propositionen, anhåg likwäl votering, i så beskaffadt förhållande, ej kunna äga rum, och reserverade sig derföre emot all åtgärd i detta afseende.

Som emedlertid af 53 §. RiksdagsOrdningen är uppenbart och tydligt, att hwarje ämne, som kan blifwa föremål för öfwerläggning och afgörande, äfwen måste kunna komma under omröstning, när tankarne ej kunna derom förenas, så författades, justerades och anslogs följande VoteringsProposition:

"Bifaller BondeSTÅNDET jemkning af sitt förra beslut, till likstämmighet med Högloft. Riddarskapets och Adelns samt de öfrige Respective RiksStåndens, att Bewillningsgrunden för 2:dra Artikeln antages efter BewillningsUtskottets förut gjorda Förslag?"

"Den det will, skrifwer Ja; den det ej will, skrifwer Nej. Winner Nej, bibehålles Ståndets förra beslut utan jemkning."

Härunder blefwo Voteringssedlar utdelte, samt derefter slutne och hoprullade aflemnade, och sedan en sedel blifwit af Talmannen uttagen och förseglad, företogs uppräknandet och summerandet af de öfrige, hwilket så utföll, att 54 Ja stadnade emot 41 Nej. Då Ståndet sålunda, genom en pluralitet af Tretton röster, bifallit den gjorda ofwan intagna propositionen, blef den aflagda sedeln, o-uppbruten, genast förstörd; kommandes allt så, och till följe af detta beslut, de under 2:dra punkten i BewillningsUtskottets Betänkande intagne alternativer att förfalla.

Ståndet underrättades, i sammanhang härmed, det wal med slutna sedlar kommer att i ef-

termiddag kl. 4 anställas till de 21 Ledamöter, som skola förstärka StatsUtskottet, för att, genom omröstning, afgöra de skiljaktigheter i RiksStändens beslut i denna fråga, som, enligt 69 och 71 §§. af Regeringsformen, på sådant sätt skola förenas; i anledning hwaraf Ståndets Ledamöter anmodades, att upprätta och tills eftermiddagen wara försedde med behörige Voteringssedlar.

Härefter upplästes Kongl. Maj:ts i dag ankomna nådiga Proposition till Rikets Ständer, om en förändrad redaction af 7 §. i Regeringsformen, med det i detta ärende inför Konungen i Statsrådet hållne Protocoll af den 31 i sistlidne månad; och blefwo deßa handlingar, i följd af 81 §. Regeringsformen, uppå framställd Proposition, till ConstitutionsUtskottet remitterade, med uppdrag att sist Utlåtande deröfwer till Riksens Ständer afgifwa.

Uti ankommet Memorial af den 28 sistlidne Mars, hwilket upplästes, anmäler Expeditions-Utskottet, att då det kommit till deß kännedom att sista återstoden å den del af det så kallade Westerbottniska Lånet, som bordt erläggas af inwånarne i Norrbottens Län, den 4 i denna månad till Riksens Ständers RiksgäldsContor influtit, hwarom ock Utskottet från Commißarierne derstädes förskaffat sig behörigt betyg, samt således den underdåniga Skrifwelse, hwartill Utskottets under N:r 17 uppsatta Förslag blifwit godkändt, hos Högwördige Prästeståndet och Wälloförl. BorgareStåndet den

27 sistlidne Januarii, hos Hederwärda Bonde-Ståndet den 2 Februarii, men hos Höglofl. Riddarskapet och Adeln icke förr än den 12 sistlidne Mars, nu mera, i sakens förändrade skick, icke kan utan förändring afsändas, så hemställer Utskottet om icke ofwannämnde Förslag må undergå den förändrade redaction, hwartill nu uppgifna förhållandet föranleder, och hwartill Förslag äfwen fanns uti Memorialet intaget: och pröfwade Bonde-Ståndet, för sin del, skäligt, att, med bifall till denna hemställan, godkänna de föreslagna förändringarne i Redactionen; derom wederbörande skulle på wanligt sätt underrättas.

Femte Memorial af den 25 i nästlidne månad, hade Constitutions-Utskottet, i följd af Rikets Höglofl. Ståndets anmodan, till justering insändt uppgift på alla dem, bland de från sista Riksdag, hwilande, nu mera pröfwade och afgjorda Grundlags-ändrings-Förslag, som af samtelige Riks-Ståndden blifwit gillade och antagne; och blefwo de i denna uppgift införde Redactioner, efter upplåsandet, af Hederwärda Bonde-Ståndet godkända; hwarom underrättelse skulle på wanligt sätt expedieras, och Expeditions-Utskottet anmodas författa underdånig Skrifwelse till Kongl. Maj:t om sanction af Rikets Ståndets beslut i dessa delar.

Ankom och upplästes ett Utdrag af Wälloft. Borgare-Ståndets Protocoll för denna dag, innehållande att bemälte Stånd, wid förnyad föredrag-

ning af BewillningsUtſkottets ytterligare Utlåtande, angående grunderna för den blifwande Bewillningen, förblifwit wid deß den 19 ſiſtlidne Martii i målet fattade beſlut, ſamt derjemte funnit ſkäligt att, med antagande af hwad BewillningsUtſkottet uti berörde deß Utlåtande föreſlagit, åt det till Trettio Ledamöter af hwarje RiksStånd förſtärkta StatsUtſkottet uppdraga, att omröſta öfwer ſamtelige uti Utlåtandet intagna alternativer.

Lades till Handlingarne.

Widare upplåſtes följande inſända Utlåtanden och Betänkanden, nemligen:

Ifrån StatsUtſkottet,

af den 5 Mars:

1:o Angående Flyinge och Dahlby Kungsgårds och Stuteri-inrättningsſtat;

2:o I anledning af RiksdagsFullmägtigen Nils Månſſons från Malmöhus Län Memorial, angående de till Flyinge och Dahlby Kungsgårdar utgjorda Dagswerksſkyldigheters upphörande, utan motſwarande erſättning;

3:o Angående projecterad Aflöningsſtat m. m. för Ulricsdahls Kongl. LuſtSlott;

af den 11 Mars:

4:o Om yrkad förändring och lindring i Salpetergårdens utgörande af Hemmanen i Riket;

5:o I anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Re-

miß å StadsBokhållaren i Carlskrona, HofKammereraren Carlsunds ansökning om utbekommande af Mantalsskrifningsprovision;

6:o I anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Remiß om utbetalning af Begrafningshjelp efter Secreteraren wid Kongl. IngenieurCorpsen E. M. Morin;

7:o Angående Strömsholms Stuteri-inrättning;

samt ifrån Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottet,

af den 4 Mars:

1:o Rörande wäckt fråga att Spannmåls- och Victualiehandel å Landet må taxeras och beläggas med enahanda utskylder som deßa Handelsnäringar uti Städerne åtfölja;

2:o Rörande wäckt Motion om förbud mot Krämares kringstrykande;

3:o I anledning af Grefwe von Schwerins, F. B., Motion, om möjlighets beredande för innehafware af Boställsjord, att låta försäkra den å sådan jord befinteliga åbyggnad i allmänna BrandförsäkringsAnstalter;

af den 5 Februarii:

4:o Om jemkning uti BålsmansRoteringen i Halland;

af den 4 Mars:

5:o I anledning af wäckt fråga om förändring uti 9 §. af Kongl. Maj:ts förnyade Seglations-Ordning af den 15 Junii 1774;

6:o I anledning af väckt fråga om medels widtagande till Luxens hämmande och inländska Fabrikernes upphjelpande;

af den 5 Mars:

7:o Öfwer gjord Motion om LandtbrukeAcademien, deß Centralverkstad och redowisning för de under Academiens disposition stående fonder.

Lades på bordet.

Hwarefter Hederwärda Ståndets Ledamöter åtskildes kl. 2 på dagen, och sammanträdde åter

Klockan 4 Eftermiddagen,

då till justering upplästes och godkändes Expeditionsutskottets insända Förslag till Rikets Ständers underdåniga Skrifwelser till Kongl. Maj:t, angående:

1:o Förändring i tiden för Wigsyners hållande;

2:o Förmedlade Hemmans deltagande i Brandstod;

3:o Upphörande af förbudet mot nyttjande af Tröskeslagor utaf Ek;

4:o Ändring i 24 Cap. 4 och 5 §§. ByggningaBalken, i afseende på Brandstod;

5:o Förklaring öfwer 17 Cap. GiftermålsBalken, i afseende på beräkningsgrunden för efterlefwande makas fördel;

6:o Förpaßningar för GarnizonsSoldater, som lidit wanhedrande straff;

7:o Upphörande af Kongl. KammarCollegii befattning med MarkegångsTaxornes granskning i andra fall, än då RiksMarkegången bestämmes, eller Besvär anföres öfwer Deputerades beslut;

8:o Åtgärders widtagande i afseende på frågan om en fri Tackjernshandel;

9:o Förbättrad reglering af Posterne i Riket, samt undanrödjande af wißa öfwerklagade olägenheter wid Postföringen emellan Norrige och Dannemark;

10:o Anslag till en förbättrad fångforsling och bewakning;

11:o Medel till iståndsättande och underhållande af Drottningholms broar;

12:o Staten för Gripsholms Slotts och Djurgårds Betjening;

13:o Grunden för Markegångssättningen å Osmundsjern.

Bliswande härwid anmärkt, att BondeStåndet för sin del återremitterat frågan, så wäl om ändring af 21 Cap. 4 och 5 §§. ByggningaBalken, om Brandstods ålåggande, som ock angående en förbättrad Posternes reglering och wißa öfwerklagade olägenheter wid Postföringen emellan Norrige och Dannemark; dock kunde Ståndet ej förhindra Expeditionerne i deßa delar, så widt desamma finnas med öfrige RiksStåndens beslut öfwerensstämmande.

Allmänna Beſwärs- och Ekonomiutſkottets ankomne Betänkanden af den 4 Mars, angående:

1:o Wäckt fråga om fortfarande af det emot utländſka Öwerflödswaror utfärdade förbud, och den till werkſtällighet deraf förordnade Kuſtbewakning;

2:o Inom Wälloſl. BorgareStåndet wäckt fråga, om förhöjd Tullafgift af BoktryckeriStilar, ſom införſkrifwas; ſamt

3:o Yrkad upphäfwande af Stockholms Stads rättighet att uppbåra Parm- Torg- och Renhållningspenningar, då hö, halm, wed och brännfol införes, ſamt af Landtmannens åliggande, att i wiſſa Städer erlägga Wäg- och Mätarepenningar för inkommande waror;

blefwo widare uppläſte och lagda på bordet.

BondeStåndet företog härefter, enligt den på förmiddagen gjorda erinran, wal af den Nämnd, ſom kommer att förſtärka StatsUtſkottet, till afgörande af de emellan RiksStåndens beſlut, i afſeende på grunderna för den blifwande Bewillningen, uppſtådde ſkiljaktigheter, och de widare frågor, ſom, med anledning af Regeringsformens 69 §., kunna komma att dragas under deſs omröſtning; och blefwo ſlutne Röſteringsſedlar af hwarje Ledamot, efter upprop, aflemnade, och deras uppräknande började och fortſattes till klockan 9 på aftonen, då Ståndet åtſkildes, under öfwerenskommelſe

melse, att de af deß Ledamöter, som äro ledige från Utskott, skola uppträda å Plenirummet i morgon klockan 3 eftermiddagen, för att öfwerwara uppsummeringen af de återstående Wäringsedlarne, hwilka emedlertid under förseglad Convolut innesslötos.

In fidem Protocolli.
Olof Werlin.

1818 den 4 April.

Plenum kl. 10 f. m.

Sammankomsten öppnades med bön; hwarefter Secreteraren tillkännagaf, att, sedan ExpeditionsUtskottet widtagit den utwäg att blott utskrifwa ett exemplar af förslagen till Rikets Ständers underdåniga skrifwelser till Kongl. Maj:t, och att låta detta enda exemplar circulera till samtelige RiksStänden, för att på en dag justeras och påteknadt återsändas; så har ganska sällan händt, utom wid de få tillfällen då BondeStändet haft Plenum på eftermiddagen, att nämnde exemplar hunnit fram till BondeStändet, så att det kunnat justeras samma dag som hos de öfriga Respective Ständen, hwarföre det måst hwila till påföljande Plenum, som någon gång ej inträffat förr än påföljande weckan, då nämnde förslag, näst efter Pro-

tocolls-justeringen, alltid utgjort ämnet för Bonde-Ståndets handläggning; men som det är högst angeläget, att Expeditions-Utskottets författade förslag skyndsammeligen expedieras, och det nästan icke är möjligt, att, mot Riksdagens slut, då göromålen under Riksdagarne ökas, ett enda exemplar kan, i alla Riks-Ståndden, på en och samma dag upplåsas, justeras, påteknas och återsändas; så hemställde Secreteraren, om ej Bonde-Ståndet, för att undwika misstanka att Expeditionerne hos Ståndet uppehållas, må hos Expeditions-Utskottet föreslå och med Respective Med-Ståndden communicera den önskan, att ett särskildt exemplar af förslagen till underdåniga skrifwelserna warder Bonde-Ståndet meddelt på samma dag, som det afgår till Högloft. Riddersk apet och Adeln, så wida det anses nödigt, att det, samma dag, skall hos Bonde-Ståndet justeras och derifrån återsändas.

Då denna hemställning, uppå af Talemannen gjord Proposition, enhälligt bifölls; så blef Protocolls-Utdrag härom genast justeradt och till wederbörande afsändt.

Protocollet för den 1 i denna månad justerades; hwarwid Riksdagsmannen Johan Jacob Rutberg från Norrbotten, i afseende på den deri upptagna erinran emot deß då ingifna Anmärknings-Memorial, uti frågan om Husbehofsbränwinsbränningen, yttrade sig skriftligen sålunda:

Om jag till Rikets Högloft. Ståndets öfwerläggning och pröfning framstält den händelse,

jag upptagit, i mitt den 1 dennes, till Hederwärda Ståndets Protocoll aflemnade Anförande emot Rikets Höglofl. Ständers Allmänna Besvärs- och Ekonomiutskotts Betänkande, i fråga om den åt executiva magten i Policemål uppdragna Domsrätt; så hade något skäl funnat wara för hand till den då gjorda erinran, att mitt Anförande wore emot 90 §. i Regeringsformen stridande; men då jag i samma Anförande, hwilket Hederwärda Ståndet redan till högbemälte Utskott behagat remittera, blott exempelwis anfört en händelse sådan den sig tilldragit, utan att jag klandrat något Domstolsbeslut eller deröfwer begärt Rikets Höglofl. Ständers öfwerläggning eller granskning, hwilket sednare den åberopade 90 §. endast förbjuder; så will jag, för bewarande af yttrande rättens helgd, hafwa sådant anmärkt, på det att den farliga grundsats ej må winna rotfäste, att sjelfwa sanningen skall nödgas wika för det hon blifwit förseydligad, genom anförda exempel af hwad i samma hället sig tilldragit.

Såsom tillägg i mitt ofwannämnde dag den 1 dennes aflemnade Anförande, får jag andraga: Att Kongl. Majits Nådiga Förordning emot fylleri och dryckenskap af den 24 Augusti 1813 i 11 §. innehåller, att undersökning och wittnesförhör i fråga om deri upptagna förseelser får ske i Städerna wid wanlig Domstol eller Policeinrättning, och å Landet hos Konungens Befallningshafwande, som, der undersökning och wittnesförhör bequämligare annorstädes kan ske, äger att der-

om genom Domaren i orten låta besörja. Af detta stadgande följer, att en för fylleri tilltalad ej bör besväras med långa resor till LandsCancelliet, att der muntligen sig förklara. Om det icke anses wara mot Constitutionen stridande, så will jag äfwen nämna, att exempel gifwes derpå, att en för mindre förseelse tilltalad ofta blifwit twungen att resa tio, femton, ja ända till tjugu mil för att till förhör inställa sig å LandsCancelliet, i det stället att, om undersökningen fått ske wid närmaste Domstol, den tilltalade ej behöft resa mer än en mil; och som Allmänna BeswärsUtskottet förklarat, det all Lag hämtar sin styrka af opinionen och blifwer med säkerhet åtlydd, samt förbrytelser deremot åklagade, i samma mån som de ålagde straffen äro med allmänna rösten enliga, men denna troligen ej är, att en tilltalad skall besväras med sådana resor, som mångdubbelt öfwerstiga sjelfwa answaret, om den tilltalade finnes saker; så får, i den händelse executiva magten anses wara den mest tjenliga att behandla mindre brottmål, jag wördsamt hemställa, om icke en tydlig och bestämd Lag må åt denna magt meddelas, i den omständighet som angår föreskrift för den tilltalade att personligen sig å LandsCancelliet infinna. Jag anser, att om en tilltalads munteliga förhör erfordras och en tilltalad är boende på öfwer 2 mils afstånd från LandsCancelliet, bör han hafwa rättighet att få förklara sig wid närmaste Domstol, samt att honom ej bör ålaggas resa till LandsCancelliet, då han är öfwer 2 mil derifrån boende. Denna föreskrift är så mycket mer nödig, om executiva magten skall fortfara med behandlande af mindre brott, som den tilltalade

alltid anser sig blifwa orätt behandlad, då han för en obetydlig sak twingas till långa resor. Men i saknad af bestämd föreskrift måste han wälja den utwäg som gifwes och som är, att han tiger och och lider, emedan med klagomål häröfwer wanligen något ej uträttas.

Detta allt anhåller jag måtte få åtfölja den redan till Utskottet bewiljade remißen.

Hans Nilsson från Gefleborgs Län instämde häruti, och detta dictamen blef, i sammanhang med det öfriga, till Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottet öfwerlemnadt.

Vice Talemannen Hyckert och Gustaf Ericsson från Upsala samt Botvid Jonsson från Östergöthlands Län begärde till Protocollet anteknad deras reservation emot den, förliden Plenidag, skedda ytterligare votering uti frågan om Bewillningsgrunden för 2 Artikeln, i hwilken votering de, såsom då ej närwarande, ej eller deltagit.

Johan Magnus Wesling från Westerås Län begärde äfwen till Protocollet anteknadt, att han först nu till Riksdagen återkommit och således ej öfwerwarit de ärender, som förelupit sedan den tid han erhöll Ståndets tillåtelse att till hemorten afresa.

Sedan den förliden Plenidag på eftermiddagen började uppsummering af då afgifna Voteringssedlar, blifwit påföljande dagen, uti en del Ledamöters närwaro, fortsatt och slutad, tillkänna-

gafs nu, att följande Ledamöter deraf befunnits ägt flesta rösterna, nemligen:

Pehr Olsson från Södermanland . . . . 70.
Johan Lougberg från Gefleborgs Län . . 70.
Peter Andersson från Halland . . . . 63.
Anders Danielson från Elfsborgs Län . . 62.
Peter Pehrsson från Calmare Län . . . 61.
Sven Pählson från Christianstads Län . . 60.
Anders Joachimsson från Östergöthland . 54.
Nils Månsson från Malmöhus . . . . 52.
Olof Olsson i Slängerud af Carlstads Län 50.
Olof Håkansson från Elfsborgs Län . . 51.
Hans Hansson från Kopparbergs Län . . 47.
Carl Berg från Bohus Län . . . . . 47.
Asfar Kjellensson från Malmöhus Län . . 42.
Pehr Pehrsson i Ekeby af Örebro Län . . 41.
Lars Andersson från Södermanland . . . 40.
J. J. Rutberg från Norrbotten . . . . 38.
Jöran Jönsson från Skåne . . . . . 37.
Sven Svensson från Elfsborgs Län . . . 38.
Eric Svensson från Bohus Län . . . . 36.
Carl Henricsson från Gefleborgs Län . . 34.
och Anders Olsson från Kopparbergs Län . 33.

Kommande alltså bedje tjuguen Ledamöter att, jemte lika antal från hvarje af de öfriga Riks-Stånden, förstärka Stats-Utskottet, till utgörande af den Rämnd, som, wid förekommande behof under denna Riksdag, tillhör att omröfta öfwer de i 69 och 71 §§. Regeringsformen omnämnda frågor.

Såsom närmast ofwannämnde 21 Ledamöter ägande flesta rösterna, antogos till Suppleanter för dem:

Olof Månsson från Blekinge med 30 röster,
Anders Jonsson från WesterNorrland 29, —
v. Talemannen Hyckert från Upsala Län 28, —
Eric Ericsson Mörtberg från Norrbotten 28, —
och Olof Nilsson från Jemtland med 26. —

Riksdagsmannen Carl Fredric Berg från Bohus Län begärde ordet och uppläste följande:

Genom wåra 3:ne MedStånds afgifna bifall till Lag- och EkonomiUtskottens Betänkande, rörande rättigheten att ur den allmänna HäradsBrandstoden utgå, kan denna gamla, wälgörande inrättning på wißt sätt anses upplöst, och Resp. MedStånden hafwa icke nog insett wärdet af densamma eller olägenheterne af deß rubbning.

Följden blir nu, att alla som kunna och hinna försäkra sina hus i allmänna Brandförsäkringsfonden, genast gå dermed i författning, och wid HäradsRätten anmäla sin söndring från HäradsBrandstoden; de öfrige af fruktan att wid inträffande brandskada nödgas betala ansenliga afgifter, skynda samma wäg. Hwilka betydliga summor härigenom dragas från Landet, kan något hwar sig föreställa. BrandCaßan blir rik och Landet lidande. De likwäl, som på ett eller annat sätt kunna försäkra, nödhjelpa sig, men de fattige, som i HäradsBrandstoden återstå, äro att beklaga; ty swärdet hänger dem dagligen öfwer hufwudet, och wåra Respective MedStånd skola hafwa deras öde på sina samweten. — Man skall wara mycket wårds-

lös, eller mycket inskränkt, för att förbise den omständighet, att om jag nu i år försäkrar mina hus för 500 R:dr och brandskada inträffar sex år härefter, då jag ej kan uppbygga dem för 1000 R:dr, får jag ändå ej mer än 500, hwaraf 50 R:dr gått bort i premier och omkostningar; hwaremot jag af Häradet erhöll fulla wärdet då olyckan inträffade. Den beränkligaste omständigheten återstår ännu, den, att sedan Landet försäkrat sina hus och betalt sina penningar till Brand-Caßan, så kan det gå med den samma wäg, som med Malmö Discont och wi förlora de ersättningar wi påräknat, och en hop ödeshemman snart wittna, huru wäl det nya systemet warit genomtänkt.

Jag anhåller, att mina Hederwärda Medbröder icke anse illa, att jag upprepat förut anförda skäl emot den widtagna förändringen; jag föreser så mycket mißnöje, så många förebråelser i Landsorterne, under höga fröjderop af Foadar och Häradsskrifware, som ensamt få göra Brandwärderingar, att jag behöft nedlägga i edert förtroende de werkeligen smärtande känslor härwid uppfylla mig, och anhåller om Hederwärda Ståndets uppmärksamhet för det jag nu går att föreslå, som är, att genom ett allmänt Beswär utbedja oß, det Hans Kongl. Maj:t täckes widtaga några utwägar, hwarigenom ifrågawarande sak rangeras, så att Landet ej derwid för mycket lider. Det jag derwid finner nödigt är följande, och anhåller jag att mina Hederwärda Medbröder täckas rätta och tillägga hwad dem lämpeligt synes:

1:o Skulle det med Grundlagarne kunna för-

enas, att hwarje Härad, efter deß hörande öfwer den föreslagna ändringen, måtte kunna den antaga eller ej, då det rörer deß enskilda ekonomi, wille jag derom hafwa anhållit; låter det sig ej göra, utan det skall gå som förespändt är, så önskas:

2:o Att hwem som helst i Landsorterne, för hwilken Allmogen har förtroende, får förrätta wärderingar å sådane hus, som skola brandförsäkras.

3:o Att premiesumman, ehwad den på en gång eller flere insättes, får aflemnas hos Konungens Befallningshafwande, som, utan kostnad för Aßuranstagaren, den insänder.

4:o Att Allmogen, wid iråkad penningebrist, då felande insättning kan göra husägaren förlustig af ersättningssumman, får lemna deß belopp i Spannmål, efter Markegång, i nästa KronoMagazin.

5:o Att då wåre Respective MedStånd föreskrifwit oß att försäkra wåra hus i en Caßa utan säkerhet, Kongl. Maj:t täcktes förordna, att deß förwaltning och revision sättes på en fot, som swarar emot de offer wi åt den skola göra, och att hwarje Län genom Ombud deruti får deltaga, om icke

6:o det skulle finnas lämpeligare, att en ny Caßa derföre, skild från den förra, inrättades.

Jag hoppas för min del, att Hans Kongl. Maj:t skulle nådigst göra affeende på wår önskan, så mycket mer, som alla både civila och militaira

Boställen i Landet, hwilka förr tagit och gifwit Brandstod, nu blifwa alldeles blottställde och af Kronan wid brandstador måste nybyggas. En omständighet, som icke heller kommit i betraktande.

Nils Månsson från Malmöhus Län förmälte sig ej wara föranlåten att uti Bergs förslag instämma, helst uti hans hemort så beskaffad Brandstodsförening blifwit träffad, att alla dermed wore nöjda och inga widare föreskrifter, hwarken i ena eller andra afseendet, wore af nöden; hwaremot Johan Longberg från Gefleborgs Län, Anders Jonsson från WesterNorrland och flere andra Ledamöter funno Bergs förslag om ett allmänt underdånigt Beswär till Kongl. Maj:t wara ganska nyttigt och antagligt, helst detsamma ej åsyftar annat, än att yrka, det sådane hemmansägare på landet, som låta i allmänna BrandförsäkringsWerket försékra sina åbyggnader, ej må derigenom wara berättigade att uteslute sig från allmänna Härads-Brandstoden, som antingen efter särskilda föreningar eller efter allmän Lag bör erläggas, hwilket likwäl skulle inträffa, derest Kongl. Maj:t i nåder bifaller hwad de öfriga RiksStänden i detta afseende, uppå Lag- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskottens tillstyrkan, beslutit. Förmenande Longberg det wara af wigt, att BondeStåndet ej med likgiltighet behandlar detta ämne, enär det är gifwet, att den fattigare Allmogen, som ej har tillfälle att deltaga i Allmänna Brandförsäkringswerket, skall blifwa betydligen lidande, om alla de Ståndspersoner och förmögnare Bönder, som äga tillfälle att i berörde Werk låta brandförsäk-

ra sina Åbyggnader, skulle derigenom befrias från allt bidrag till ersättande af timande brandskador inom Häradet; warande det, efter Longbergs tanka, och på sätt han, när detta ämne förut förewarit, tydligen åwagalagt, ej något hinder, att ju de, som äga brandförsäkrade hus, kunna både njuta och gifwa brandstod, fastän de i Brandförsäkringswerket, efter der stadgade grunder, erhålla ersättning för hwad deras hus kunna wara mera wärde, än som genom Häradsbrandstoden ersättes; och wid hwilket förewarande Longberg åfwen tillsyrkte, att Ståndet må i ämnet förena sig om ett allmänt underdånigt beswär, som å Ståndets wägnar af Talemannen kunde underskrifwas.

Flere Ledamöter hördes häruti instämma; hwaremot Anders Danielson från Elfsborgs Län föreslog, att Bergs Memorial må till BondeStåndets enskilda BeswärsUtskott remitteras, på det frågan der må beredas och detta Utskott med behörigt yttrande deröfwer inkomma; men då af Talemannen Propositionen härom framställdes, hördes Ståndets tankar härom wara delade; förklarande Anders Sandsten från Jönköpings Län, att han, för sin del, funne sig nödsakad reservera sig mot ett så beskaffadt beslut, helst uti hans hemort Brandstodsförening finnes, hwari hwarken han eller någon annan önskar någon ändring.

Sandstens yttrande afbröts härwid af Johan Longberg, som förmente att Sandsten, för sin enskilda del, ej kunde betaga Ståndet deß rättighet att allmänt besluta ett underdånigt beswär till

Kongl. Maj:t, i enlighet med Bergs gjorda förslag; tilläggande Nils Månsson från Malmöhus Län, att det utgör Bergs ostridiga rätt, att erhålla remiß å sitt Memorial till Ståndets enskilda Besvärs Utskott, och att således ingen borde häremot lägga hinder.

Sandsten åberopade sin rättighet att tala till slut, innan hans mening blefwe bedömd, och Anders Joachimsson från Östergöthland erinrade om nödwändigheten, att Ståndets Ledamöter ej falla hwarandra i talet, utan bära aktning för hwarandras yttrande rätt.

Sedan Talemannen med klubban åstadkommit tystnad samt derefter uppmanat Anders Sandsten att fullfölja sitt påbörjade yttrande, androg han: Hwad medbrodren Berg föreslagit anser jag ej äga den allmänna tillämplighet, att det bör kunna bli Ståndets allmänna röst. I Jönköpings Län, och tillåfwentyrs i många andra orter, finnas särskilda Brandstodsföreningar ingångna, hwilka wunnit wederbörlig stadfästelse; och då det ej kan bli Rikets Ståndars rätt, att, genom hwad anstalt som helst, rubba de öfwerenskommelser, som frifwilligt blifwit ingångna eller de beslut, Domare eller executiva magten gifwit och hwarigenom samma öfwerenskommelser wunnit helgd och bestånd; så tror jag åfwen, att, ehuru de öfriga Respective Stånden redan bifallit Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi Utskottens Betänkande, som föreslår, att de Hemmansägare, hwilka i Allmänna Brandförsäkringswerket låtit försäkra sina Åbyggnader,

skola wara befriade från deltagande i Häradsbrandstoden, ehuru Expeditions Utskottets, med Riksens Ständers pluralité öfwerensstämmande, förslag till underdånig skrifwelse i ämnet till Kongl. Maj:t, och ehuru detta beslut tillåfwenmyrs winner Kongl. Maj:ts nådiga sanction; kan likwäl, enligt min öfwertygelse, sådant allt aldrig leda till minsta rubbning uti de förut afslutade Brandstodsföreningar, så widt deßa sednare kunna wara deremot stridande, utan deßa måste bibehålla den helgd de en gång wunnit; och jag tror således, i följd häraf, att medbrodren Bergs förslag endast är lämpligt för de orter, der dylika lagligen stadfästade Brandstodsföreningar ej finnas och der således den gjorda Lagförändringen ensamt kan blifwa gällande. Det är Bergs ostridiga rätt att med sitt besvär directe i underdånighet wända sig till Kongl. Maj:t, och det är äfwen de Ständs-Ledamöter obetagit, som sådant åstunda, att härom med Berg sig förena; men jag will blott yrka, hwad jag tror wara det rätta, att ett dylikt besvär ej bör wara skrifwet i Ståndets namn och ej kunna anses såsom deß allmänna röst, helst wi härigenom skulle likson på förhand medgifwa, att den beslutna Lagförändringen skulle äga tillämplighet äfwen för de orter, der fastställde Brandstodsföreningar finnas.

Johan Wiklund från Westerbotten samt Lars Larsson och Jacob Ericsson från Örebro Län instämde uti detta Sandstens Anförande.

Johan Wesling från Westmanland yttrade: Jag tycker mig finna, att en del af Ståndets Le-

damöter icke torde hafwa rikteigt fattat meningen af medbrodren Bergs upplästa Memorial. De synas tro, att han dermed åsyftar ett fullkomligt upphäfwande af alla redan stadda Brandstodsföreningar, hwaremot jag trott mig finna, att han twärtom önskar deras bibehållande och will att Ståndet allmänt må hos Kongl. Majit i underdånighet anhålla, det sådane Hemmansägare, som låtit brandförsäkra sina egendomar, ej må wara berättigade frångå den inom Häradet öfwerenskomna eller efter Lag tillkommande Brandstod. För min del finner jag äfwen ett sådant beswär så mycket heldre af nöden, som wi erfarit, att de öfriga Respective Ständen, i detta affeende, fattat ett beslut, som för BondeStåndet kan blifwa af ganska menliga följder, enär af den beslutna Lagförändringen, om den öfwer allt winner tillämpning, det skall bli otwifwelaktigt, att endast den fattigare Allmogen ensam qwarstår, för att ersätta de bland densamma inbördes inträffande brandskador. Jag stulle således önska, att sådant må bli förekommet, men finner ej sådant hindra, att ju de som äga mera kostsamma byggnader, än som genom Häradsbrandstoden kunna ersättas, må för öfwerskottet söka försäkring i allmänna Brandförsäkringswerket.

Nils Nilsson och Olof Olsson i Ölbyn från Carlstads Län, jemte samtelige Fullmägtige från Westmanland, förenade sig uti hwad Wesling sålunda yttrat.

Peter Pehrsson från Calmare Län, Gustaf Gustafsson från Södermanland och Anders Christof-

ferſon från Kronobergs Län anmälte, hwar för ſin ort, att Brandſtodsföreningar derſtädes bliſwit ingångna, wid hwilka de önſka att warda bibehållna.

Anders Danielſon från Elfsborgs Län förnyade ſitt förra förſlag, att remiß må till Ståndets enſkilda Beſwärs-Utſkott meddelas, och anſåg det wara hwar och en obetaget att, när detta Utſkott inkommer med yttrande och förſlag till den underdåniga Beſwärsſkriften, derwid göra de anmärkningar, hwartill de finna ſig befogade, åfwenſom det då beror af hwar och en, att uti underſkriften deltaga eller icke.

Jon Jonſon från Blekinge, ſom nu erhöll ordet, förmälte ſig af medbrodren Anders Danielſon wara förekommen, helſt han endaſt wille fäſta Ståndets uppmärkſamhet derpå, att den widlyftiga ventilation ſom uppkommit, wore öfwerflödig, enär remiß aldrig kunde wägras, och hwar och en hade ſin talan öppen, ſedan enſkilda Beſwärs-Utſkottet öfwer frågan ſig utlåtit.

Nils Månſon från Malmöhus Län, ſom inſtämde häruti, förklarade å nyo, att han rörande ſjelfwa saken inſtämde uti Sandſtens yttrande, men anſåg ſig likwäl ej berättigad wägra remiß å det i frågawarande Memorialet; hwilket ock härefter, uppå af Talemannen gjord förnyad hemſtällning, blef till Ståndets enſkilda Beſwärs-Utſkott öfwerlemnadt, med anmodan att deröfwer ſig utlåta,

samt förslag till den underdåniga Besvärsskriften afgifwa.

Förebrogos och bifölos StatsUtskottets den 1 i denna månad på bordet lagda Betänkande:

1:o Angående Dahlby och Flyinge Kungsgårds och Stuteri-inrättnings Stat;

2:o Angående projecterad AflöningsStat m. m. för Ulricsdahls Kongl. Lustslott;

3:o Angående Bokhållaren Carlsunds ansökning om utbekommande af MantalsskrifningsProvision; och

4:o Angående Begrafningshjelp efter Secreteraren Morin.

När BondeStändet till afgörande företog StatsUtskottets sistlidne Plenidag upplästa och på bordet lagda Utlåtande öfwer RiksdagsFullmägtigen Nils Månsons från Malmöhus Län Memorial, angående de till Flyinge och Dahlby Kungsgårdar utgjorde dagswerksskyldigheters upphörande, utan motswarande ersättning, förklarade bemälte Nils Månson, att han för sin del icke allenast finner sig nöjd med detta Utlåtande, utan jemwäl anser sig pligtig betyga sin erkänsla för den synnerliga uppmärksamhet, Höglofl. StatsUtskottet lemnat åt detta ämne, samt det utmärkta nit för sanning och rättwisa, hwarmed Utskottet sökt bereda en möjlighet, att dagswerksskyldiges lidande wid

ofwan-

ofwannämnde Kungsgårdar en gång må blifwa behjerlad och de få tillgodonjuta den befrielse dem rätteligen bör tillkomma.

I anledning häraf, fann Hederwärda Bonde-Ståndet för godt, att Utlåtandet till alla delar gilla och antaga.

StatsUtskottets Utlåtande, som den 1 i denna månad upplästes och lades på bordet, angående Herr Lagmannen Grefwe Gyllenborgs Memorial, om förändring och lindring i Salpetergårdens utgörande af Hemmanen i Riket, blef, enligt flere Ledamöters begäran, å nyo lagdt på bordet.

Härefter förebrogs StatsUtskottets på bordet hwilande Utlåtande af den 11 sistlidne Martii, angående Strömsholms Stuteri-inrättning; hwarwid Riksdagsmannen Wesling, som sistlidne Plenidag ej warit närwarande, anhöll att nämnde Utlåtande må å nyo blifwa hwilande, på det han må äga tillfälle deraf taga kännedom och wara försedd med de anmärkningar, hwartill han tillåfwentyrs kan finna sig befogad; och då öfrige Fullmägtige från Westmanland häruti instämde, fann BondeStåndet, efter någon öfwerläggning, skäligt härtill lemna bifall.

Wid nu skedd förnyad föredragning af All-

många Besvärs- och Ekonomiutskottets på bordet hvilande Betänkande, angående:

1:o Spannmåls- och Victualiehandelns på Landet belägganде med enahanda utskylder, som deßa handelsnäringar i Städerne åtfölja;

2:o Förbud emot Krämares kringstrykande;

3:o Möjlighets beredande för innehafware af Boställsjord, att låta försäkra åbyggnaden i Allmänna BrandförsäkringsWerket;

4:o Jemkning uti BåtsmansRoteringen i Halland;

5:o Medels widtagande till luxens hämmande och inländska Fabrikernes upphjelpande;

6:o LandtbruksAcademien, deß CentralWerkstad m. m.;

7:o Fortfarande af det emot utländska öfwerflödswaror utfärdade förbud;

8:o Yrkad, men afstyrkt, förhöjning uti Tullafgiften för Boktryckeristilar;

fann BondeStåndet för godt att deßa Betänkanden bifalla.

Ofwannämnde Utskotts Betänkande, angående förändring uti 9 §. af Kongl. Maj:ts förnyade SeglationsOrdning den 15 Junii 1774, bief, upså Jon Jonsons från Blekinge och flere andra Landamöters begäran, å nyo lagdt på bordet.

Åter föredrogs Allmänna Besvärs- och Ekonomiutskottets sista Plenidag upplästa Betänkanden, angående dels upphäfwande af Stockholms Stads rättighet att uppbära Parmpenningar m. m. och dels andra dermed gemenskap ägande ämnen; hwarwid Anders Danielson från Elfsborgs Län yttrade sin förundran, att, på sätt Utskottet yttrat, ofwannämnde rättighet kan anses som ett privilegium, enär den blott har afseende på uppbärande af en afgift, hwilken i sig sjelf synes mindre billig.

Jon Jonsson från Blekinge fann deremot otwifwelaktigt, att Stockholms Stads förberörde rättighet utgör ett privilegium, enär det är en särskild förmån, som blifwit denna Stad tillerkänd och på hwars åtnjutande deß enskilda ekonomi blifwit beräknad.

Johan Wesling från Westerås Län upplåste följande:

Wördsamma anmärkningar wid Rikets Högloft. Ständers Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskotts Utlåtande, i anledning af den af mig wäckta Motion, att Wäg- och Mätarepenningar i de Städer, der Wäg- eller Mätarehus ej begagnas, måtte upphöra.

Med wördsam erkänsla för den godhet, hwarmed Högloft. Utskottet behagat upptaga och besvara de skäl, som föranledt mig till denna Motion, skulle jag wara en otacksam medlem af ett Stånd, hwars behof kräft att med en mängd besvär öfwer-

hopa detta Högloſl. Utſkott, om jag ej för det nät, ſom under göromålens myckenhet ögonſkenligt framlyſer i beſwarandet, ägnade Högloſl. Utſkottet en tacksam gärd, en högaktningsfull erkänsla för ett ömt bemödande, att å ena ſidan ljuſt ſkåda Bondens lidande, men å den andra ej wilja förnärma Stadsboers lid efter annan erhållna fri- och rättigheter. Wid ſådant ädelt bemödande, blygs jag wißerligen att åter få beſwära Högloſl. Utſkottet, att begära upplysning wid några yttranden, ſom äro mindre ljuſa för min kortſynta fattningsgåfwa. Högloſl. Utſkottet anſer wißa Ståders privilegier lägga hinder i wägen, att utom deras eget godwilliga begifwande af denna lumpna inkomſt, ej det krångel och lidande, ſom Bonden i och för denna högſt obetydliga afgift får widkännas, alldeles kan afſkaffas, men torde kunna mildras; men huru denna mildring ſkall ſke, finner jag ej föreſkrifwet. År 1809, då detta Hederwärda Stånd beſtred alla privilegier, och i hwilken tanka det till dato förblifwit, utlofwades en privilegii-jemkning, ſom ännu wäl ej medhunnits, och troligen utan en nu kraftfull Regerings mägtiga åtgärd i ewighet ej lärer medhinnas. Den minſta uppoffring å Wälloſl. BorgareStåndets ſida ſynes det wäl wara, om de för några ſtyfwer, ſom med krångel ihopſamlade ej förslå till Uppbördsmäns aflöning, utan att lemna en mot nitfull tjenſt åt Uppſyningsmän lämpad lön, hwilka merendels ſkola lefwa af det rof Bondens enfald och glömſka dem bereder. Jag driſtar derföre till en werkelig mildring å de beſwär och äfwentyr jag förut tagit mig frihet anföra, föreſlå, att om någon Stad, i ſtöd af ſina pri-

vilegier, skulle enwisas att fortfara med denna afgifts affordrande, der nödwändigt måtte finnas Wåg- och Mätarehus wid det torg dit bonden blir wist med sina Landtmannaproducter, och hwareft han får aflägga sin afgift, sedan han försålt waran; ty ingenting kan wara obilligare än att han skall erlägga afgift för den wara, hwarföre han blir så mißbjuden, att han nödgas föra den hem igen.

Åfwen förefaller det mig icke nog bestämdt, att alla slags hemmans-onera, som i stad skola lemnas, böra från denna afgift alldeles wara befriade. Det är ju högst orimligt, att om Häradsskrifware eller Kronofogde m. fl. äro boende på sitt boställe och der taga emot sina ränteperfedlar, komma inga wåg- och mätarepenningar i fråga, men om han bor i staden eller dit anordnar dem, skall afgift kunna affordras. Ingen Stads privilegier måtte kunna sträcka sig längre än till de i staden till afsalu inkomna och werkeligen förryttrade eller till förryttring nedsatta waror. Högloft. Utskottet, som haft all möda ospard att samla alla de Författningar, som röra detta ämne, lärer icke sladna i sitt wälgörande nit att föreslå bestämd Lag, att åfwen den enfaldigaste, hwilken det mest drabbar, kunde blifwa skyddad af Högloft. Utskottets wälgörande åsigter.

Under förhoppning, att Hederwärda Ståndet ej wägrar deßa i wälmening framställda erinringar få blifwa communicerade de Respective Medstånden och blifwa bifogade en återremiß till Högloft. Utskottet, lefwer jag i den glada förhoppning att i

Högloſl. Utſkottet mötas af ſamma godhet, af hwilken jag i Betänkandet fått ſkönja de ojäfaktigaſte prof. Stockholm den 4 April 1818.

Joh. Magn. Weſling
från Stende och Tuhundra
Härader i Weſtmanland.

Förklarande Weſling muntligen, att detta hans anförande endaſt har afſeende å den del af Utſkottets ifrågawarande Betänkande, ſom rörer den af Weſling ſjelf wäckta motion.

Guſtaf Larſſon från Stockholms Län anmälte, hwad angår frågan om Stockholms Stads rättighet till renhållningsafgift, att det förekommer honom underligt, det denna rättighet kan wara ett Stadens privilegium, enär den ej ägt rum längre tid än ſedan år 1813; men på det Guſtaf Larſſon må få tillfälle att härom närmare utweckla ſina tankar ſamt jemwäl granſka Utſkottets Betänkande, anhöll han att derſamma måtte få ytterligare hwila på bordet till näſta Plenum.

Anders Joachimſſon från Öſtergöthland förmälte det ſkola inträffa uti hans hemort Öſtergöthland, att den ifrågawarande afgiften afferdras Allmogen äfwen för Kronans behållna Ränte- och Tiondeſpannmål, när denſamma till KronoMagaſinerna aſſemnas; hwilket Joachimſſon anſåg innefatta ett miſsbruk, ſom deſto tydligare bewiſar nödwändigheten af hela afgiftens afſkaffande.

Anders Danielſſon från Elfsborgs Län yttrade: Att om än den förberörde rättigheten ſkul-

le wara ett privilegium, det han ej medgifwer, hade det i alla fall warit Utskottets pligt att ingå i pröfning och bedömmande om billigheten och rättwisan af detta privilegium samt om möjligheten af deß upphäfwande, på det Rikets Ständer i detta afseende måtte komma i tillfälle att derom meddela sitt beslut; men att endast möta med det ordet **Privilegium**, liksom wore detta en helgedom, hwilken på intet sätt får widröras, anser Danielson både olämpligt i sig sjelf och oförenligt med Grundlagarnes innehåll, som wäl föreskrifwa att Privilegii-frågor skola med alla Ståndens samtycke afgöras, men ej förbjuda att de ju förut få af Utskott upptagas, beredas och bedömmas. För egen del wore Danielson fullkomligen öfwertygad, det Stockholms Stads ifrågawarande rättighet ej kan under något sken af rättwisa förswaras; ty hwad Staden behöfwer för sin renhållning, bör bestridas af Stadens Cassa, och ej utpräßas af Landtmannen, för det han med sina producter will fylla Stadens behof. Det wore wäl ej afgiftens belopp, som kunde wara särdeles kännbar, utan egenteligen det uppehåll och krångel, som af uppbörden förorsakas, samt de obehagliga beswärligheter, som alltid åtföljа Stadens Police-Controll.

Sedan samtelige Fullmägtige från Westerås Län förklarat sig instämma uti hwad Johan Wessing skrifteligen anfört, blef ärendet å nyo lagdt på bordet.

Expeditions-Utskottets, uti ankommet och nu

uppläst Memorial af den 23 sistlidne Martii, gjorda anmälan om nödvändigheten af förwaringsrum för öfwerblifwande Exemplaren af Bihanget till Riks-Ståndens Protocoll, fann Bonde-Ståndet för godt till Statsutskottets yttrande remittera.

Upplästes Constitutionsutskottets nu ankomna trenne särskilda Memorial af den 26 sistl. Martii, hwarigenom Utskottet, för en med 56 §. Regeringsformen instämmande behandling, till Rikets Höglofl. Ständer öfwerlemnar af Utskottet tillstyrkta och föreslagna tillägg uti 9 och 107 §§ Regeringsformen samt 57 § Riksdagsordningen; och då Bonde-Ståndet wid dessa Förslag ej hade för närwarande något att påminna, fann och detsamma för sin del skäligt förklara, att de, såsom Rikets Ständers Utlåtande, komma att hwila till nästa Riksdag, för att då komma under afgörande.

Nedannämnde inkomna Betänkanden upplästes och ladés på bordet:

Allmänna Beswärs och Ekonomiutskottets:

1:o Angående inrättande af en Comité i hwarje Församling, till utdelande af den Spannmål Magazins-Directionen lemnar;

2:o Om ändringar i Författningarne, rörande Skogarne i Riket;

3:o Angående föreslagna åtgärder till förekommande af Weneriska smittans kringspridande.

Bancoutskottets:

1:o Om utgifwande af Bankens FastighetsLån;

2:o Om närmare bestämmande af rättigheten för Corporationer och Bolag att i Banken upptaga lån å fast egendom;

3:o Angående de wid Banken erforderliga wederhäftighets-betyg, samt fördelning i antalet af Werkets Styresmän;

4:o Om understöd för Södertelge Canal och Slußwerk; och

5:o Om specificerade Förteckningars insändande öfwer Assignationer på Banken.

Lagutskottets:

Angående wäckt fråga, det de publike Auctoriteter, som å Kongl. Majts och Kronans wägnar afsluta Contracter eller Afhandlingar med enskilde, ej må äga att, wid twist om uppfyllande och tolkning deraf, sjelfwe deröfwer dömma.

Lag- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskottens:

1:o Angående förändring af de rörande enskiftesdelningar utfärdade Författningar;

2:o Angående gjordt Förslag till ändring af föreskrifterna om Stängselskyldigheten.

Då klockan nu war 2 på dagen, åtskildes Ståndet, sedan öfwerenskommelse skett att i efter-

middag kl. 4 åter sammanträda, för att låta sig föreläsas åtskilliga inkomna Handlingar; blifvande emedlertid anmärkt, att Riksdagsmannen Jon Jönsson från Malmöhus Län förmälde sig sinnad, att låta deß den 13 sistlidne December till Ståndet ingifna och sedan den tiden på bordet hvilande Memorial, rörande utgörandet af Prestersk apets i Skåne LöningsTionde, förfalla, samt att Ståndet härwid lät bero.

Eftermiddagen

Upplästes Laq- samt Allmänna Beswärs- och EkonomiUtskottens ankomna Betänkanden:

1:o Angående rättighet för Allmogen i Blekinge och Skåne att emellan alla hamnar derstädes sjöledes obehindradt föra deras producter;

2:o Angående Jordägares rätt hos Landtbo, samt Rättegångssättet wid utsökning deraf;

3:o Angående delningsgrunden wid Enskiften af Hemmanen i Blekinge;

4:o Angående HusbehofsMjölqwarnars befrielse från skattläggning;

5:o Angående obehindrad rättighet för Hemmansägare, att uppföra och begagna Husbehofsqwarnar;

6:o Om upphäfwande af förbud emot Landsköp;

samt LagUtskottets:

1:o Angående förlupen Makas rättighet, att i nytt giftermål ingå;

2:o Angående förklaring rörande hwad till Politiemål bör hänföras;

3:o Angående åtgärders widtagande till Sjö-Lagens öfwerseende;

4:o Angående sökt företräde för Jordägare till brukares lösa egendom;

5:o Angående wisse föreslagna ändringar uti nu stadgade RättegångsOrdning; och

6:o Angående HöfwerStäthållareEmbetets i PolitieÄrender ställande under HofRättens granskning.

Och blefwo deße Betänkanden, efter upläsande, lagda på bordet.

Genom ankommet ProtocollsUtdrag för den 24 sistlidne Martii, förmåler sig Högwördige Preste-Ståndet, jemte bifall till StatsUtskottets Utlåtande, angående redowisning för StatsWerkets förskott till tryckningen af RiksStändens Protocoll, med dertill hörande Bihang, wid 1815 års Riksdag, hafwa beslutit att, i sammanhang dermed, anmoda StatsUtskottet att till RiksStänden ingifwa Förslag till tjenliga föreskrifter, huruledes Statswerkets förskott till tryckning af RiksStändens Protocoll och dertill hörande Bihang, wid nu påstående och följande Riksdagar, må warda behörigen redowisade; hwarförutom, widkommande Utskottets förfrågan, huru med de återstående i behåll warande Exemplaren af berörde Bihang, omkring 200 stycken, bör förhållas, Högwördige Ståndet, af anförda skäl, för sin del beslutit, att Herr

Grefwen och Landtmarſkalken ſamt Herrar Talemän och alla de Ledamöter uti Rikſens Ständers Allmänna Utſkott, hwilka icke redan erhållit Bihanget, åfwenſom Academie- och Gymnaſii Bibliothekerna i Riket, böra undfå hwar ſitt af de ännu återſtående exemplaren.

Uti deßa beſlut fann Hederwärda Bonde-Ståndet för godt att ſig med Högwördige Preſt-Ståndet förena; hwarom ſå wäl Reſpective Med-Ständen, ſom ock StatsUtſkottet, ſkulle, genom Utdrag af Protocollet, wördſamt och wänligen underrättas.

Sedan ExpeditionsUtſkottets Memorial af den 2 ſiſtlidne Februarii, om medel att befordra större afſättning och gagn af Bihanget till RiksStändens Protocoll, innehållande, ibland annat, det förſlag, att Utſkottens Betänkanden hädanefter icke ſkrifne, utan genom tryckta ark af Bihanget, ſkulle RiksStänden meddelas, den 9 i ſamma månad blifwit af Högwördige PreſtStåndet bifallet, med det förbehåll, att de widlyftigare Utlåtanden, hwilkas tryckning kunde fordra en längre tid ſkriftligen måtte blifwa till RiksStändens granſkning inlemnade, på det att, igenom afbidande af tryckningen, Riksdagen icke måtte förlängas; ſå har wälbemälte Ståndpå ſätt nu ankommet ProtocollsUtdrag för den 1 i denna månad utwiſar, uppå anförda ſkäl, funnit ſig föranlåtet att, i anſeende till Riksdagens ſnart annalkande ſlut, wördſamt och wänligen in-

bjuda de Respective MedStänden till instämmanuti PrestStändets ofwanberörde förbehåll; i hwilket fall Rikens Ständers samtelige Utskott förmodas blifwa derom till behörigt iakttagande skyndsammeligen underrättade.

BondeStändet, som tog detta ärende under öfwerwägande, fann för godt att Högwördige PrestStändets inbjudning till alla delar antaga; hwarom så wäl de öfriga Respective Ständen, som ock Rikens Ständers samtelige Utskott, skulle erhålla wördsam och wänlig underrättelse.

Enligt ankommet, nu upplåst ProtocollsUtdrag för den 24 sistlidne Mars, har Wälloss. BorgareStändet, wid förnyad föredragning af LagUtskottets Utlåtande, i anledning af gjorda motioner om bestämmande af en wiß afgift till KronoFogdarne i Wester- och Norrbottens Län, då de icke sjelfwa, utan genom Länsmännen, låta werkställa Utlag i Utsökningsmål, åfwensom särskild wäckt fråga, om fastställande af Länsmännens samt Nämnde- och Fjerdingsmännens rättighet att, enligt KronoFogdars ordres, och på deras answar, werkställa utmätningar i privata mål; funnit för godt inbjuda MedStänden, att förena sig om en underdånig ansökning till Kongl. Maj:t, att Herrar Landshöfdingar må genom circulaire förständiga samtelige KronoFogdarne i deras Län, att de äro berättigade att, i och för sådana privata utmätningsförrättningar, som på KronoFogdens eget answar werkställas, åtnjuta biträde af Länsmän och Fjerdingsmän inom Fögderiet; och beslöt Bonde-

Ståndet att i denna del med Wälloſl. Borgare-Ståndet inſtämma.

Uppå anmälan, bewiljade Bonde-Ståndet Riksdagsmannen Anders Jonſon i Harg från Stockholms Län, 3:ne weckors ledighet, att från Riksdagen till hemorten afreſa.

Ståndet åtſkildes kl. half till 6 e. m. Ut ſupra.

In fidem Protocolli
Olof Werlin.

1818 den 7 April.

Plenum kl. half till 10 f. m.

Efter förrättad bön, blef det hos Hederwärda Ståndet den 4 i denna månad hållna Protocoll juſterad.

Å nyo föredrogs Stats-Utſkottets den 11 ſiſtlidne Mars afgifna och ſedan den 1 dennes på bordet hwilande Betänkande, angående föreſlagen förändring och lindring i Salpetergårdens utgörande af Hemmanen i Riket.

Vice Talemannen Hyckert yttrade härwid, det han wäl funne det riktigt och tillbörligt, att

sedan Rikets Ständer en gång beslutit, att Riket, genom inhemsk production, skulle in natura lefwerera så mycken Salpeter, som för deß behof erfordras, sådant åfwen fullgöres och på allt sätt befordras; men då, såsom han, i egenskap af Revisor, haft tillfälle inhämta, mera än 300,000 R:dr, oaktadt den stora och kostsamma Stat, som för uppbörden och tillsynen härwid blifwit antagen, härigenom influtit utöfwer hwad som till nämnde behof åtgått, hwaraf en Fond bildats, den man wäl sett hafwa blifwit anwänd, men till det mesta för inrättningen alldeles främmande ändamål, och jordbruket således utöfwer behofwet fått widkännas en tunga, som det, efter hans tanka, i framtiden omöjligen kan uthärda, aldraminst om de å nyo antagna 1815 års tryckande grunder för allmänna Bewillningen skola gälla i 5 år till, så trodde han, att, i anseende till det bidrag och understöd, ofwanförmälte Salpeterfond bör kunna gifwa, hemmanens Salpeterskatt nu kunde och borde betydligen nedsättas och förminskas; förmenande vice Talemannen, att i alla fall både Styrelsen och den mängd af betjening, som i och för denna inrättning blifwit tillsatte, och hwilka, enligt hwad upplyst blifwit, årligen kosta ungefärligen 20 procent af wärdet för hela intägten, borde förenklas och många befattningar, såsom alldeles umbärlige och öfwerflödige, upphöra, hwarigenom en icke ringa både allmän och enskild lindring skulle winnas, samt den föreslagna nedsättningen således i betydlig mån underlättas.

Häruti hördes flere Ledamöter instämma, och

Anders Danielſon från Elfsborgs Lån önſkade och föreſlog, att den hittills faſtſtällda Salpetergården måtte, uppå de af vice Talemannen Hyckert och de flera af Herr Lagmannen Grefwe Gyllenborg, uti deß till StatsUtſkottet remitterade Motion, i detta ämne förebragta ſkäl, till en början och intill deß omſtändigheterne kunna antingen fordra mer eller medgifwa mindre, nedſättas till hälften, ſå att hädanefter blott 5 i ſtället för 10 marker Salpeter må utgörgs af hwarje helt hemman, ſamt att det, utöfwer Kronans påräknade behof af denna wara, redan influtna eller tillåfwen yrs inflytande öfwerſkott, eller den ſå kallade Salpeterfonden, måtte, utom hwad ſom omedelbart erfordras för ſjelfwa denna näring, återgå i låne underſtöd till jordbruket, hwaraf den förut blifwit utpräßad.

Om detta förſlag förenade ſig Samuel Andersſon från Öſtergöthland, ſom begärde ſärſkildt anmärkt, det han derjemte, ſå wäl till följe af egen erfarenhet och öfwertygelſe om olämpligheten och gagnlöſheten af de tillſatte Styresmännen, ſom ock i enlighet med deß Committenters honom gifna uppdrag, yrkade att deßa ſyßlor måtte åter indragas, och näringen befrias från de beſwärligheter, ſom deraf nu åro en följd.

Johan Longberg anſåg den föreſlagna nedſättningen ſå mycket billigare, ſom då Salpetertillwerkningen efter nu warande grunder påböds och inrättades, Kongl. Maj:t och Kronan utfäſte ſig att betala 1 R:dr 24 ß. för hwarje lefwereradt Liſpund

Lispund Salpeter, men deraf sedermera blifwit afdragne 16 ß. på hwarje Lispund till afslöningar för SjuderiStaten; och då detta afdrag åfwen drabbar dem, hwilka med eget folk och egne redskap werkställa kokningen, utan att således på något sätt belasta Kronan genom några understöd i och för bedrifwandet af denna handtering, förmente han, att deße åtminstone borde få fullt tillgodonjuta den betalning af Kongl. Maj:t och Kronan, som från början warit utlofwad; hwilket för den som t. ex. tillwerkar 80 pund om året, utgör den icke obetydliga summan af 80 plåtar. För öfrigt höll Longberg före, att de många tjenster och betalningar, som blifwit inrättade, dels till underwisning wid beredandet af Salpetern, dels för tillsyn öfwer uppbörden deraf, böra inskränkas, sedan första delen af Allmogen nu mera förstår och åfwen sjelf bedrifwer denna tillwerkning.

Carl Henricsson från Gefleborgs Län understödde detta yttrande, och Pehr Nilsson från Christianstads Län tillade, att i hans hemort, Östra och Westra Göinge Härader, kunde Allmogen bereda och koka Salpeter, innan några Styresmän eller särskilda Sjudare tillsattes, och att tillwerkningen, som åfwen förut uppgått till emellan 4 a 600 pund om året, deriqenom ingalunda hwarken blifwit förbättrad eller förd ad. Han förmodade, att lika förhållande skulle inträffa på de mesta andra ställen, och föreslog derföre att förenämnde beslutningar, såsom, på denna grund, flereståndes all-

deles öfwerflödige, måtte afskaffas, åtminstone på de orter, der Allmogen, liksom han nyss nämnt i deß hemort, sjelf förstår att sjuda och koka; hwarjemte han, i likhet med Longberg, förmälte sig icke finna något skäl, hwarföre den, som med eget folk och redskap werkställer sin tokning, skall widkännas afdrag i den bestämda Kronobetalningen af 1 R:dr 24 ß. Lispundet, för ett ändamål, hwaraf han icke har eller kan få någon nytta.

Anders Joachimsson från Östergöthland: I min hemort hafwa wi sjelfwe inrättat Bolag för Salpeterkokningen, och flere af de många Öfwer- och UnderStyresmän samt öfrige betjente känna wi knappast till namnet. Då de, detta oaktadt, njuta stora löner, och de skattskyldige äro, som wice Talemannen Hyckert anmärkt, ändock nog hårdt tryckte af en dryg bewillning och andra utlagor af alla namn, kan jag ej annat än förena mig med dem, som yrkat reform och minskning uti ifrågawarande onus, och besynnerligen Medbrodern Anders Danielsons högst billiga förslag, att öfwerskottet af Salpetergården må, sedan Kongl. Maj:t och Kronan fått sitt, oförryckt hållas jordbruket tillhanda, som detsamma beredt.

Jon Jonsson från Blekinge: Ingen skatt är så stor eller så ojemnt fördelad på samhället i det hela, som den ifrågawarande. Det är jordbruket ensamt, som här är i fråga, och derföre anser jag det wara wår skyldighet att, i allt hwad på oss kan ankomma, söka bidraga dertill, att någon lindring åstadkommes; och till den ändan håller jag

före, att ingenting, med afseende på både Kronans och de skattdragandes fördel, kan bättre uträttas, än om en ny reglering af inrättningen i hela dess widd företages, hwarwid, efter min tanka, såsom grunder borde antagas, att uppbörden, hwilken i förhållande till all annan uppbörd nu werkställes med den största kostnad, emedan Uppbördsmännen deraf erhålla jemförelsewis wida större provision än alla andra sådane Tjenstemän, ställes under wanlige Uppbördsmän på Landet, Kronofogdarne, hwilka förut äfwen haft denna befattning, att näringen förklaras fri och icke bunden af twångslagar, och att alla de tjenster, som nu äro i detta ändamål tillskapade, inskränkas eller afskaffas, samt alla Styresmän upphöra, helst all probering nu mera sker wid Krutbruken, och Landets inwånare sjelfwe förstå att bereda och tillwerka Salpetern.

Wice Talemannen Hyckert wille ytterligare hafwa förklarat, det hans mening ingalunda wore, att man bör undandraga sig den af Rikets Stånder wid förslutna Riksdagar bewiljade Salpeterskatten, utan att han blott önskat derwid fästa det wilkor, att densamma ej må anses såsom så oförändertig grundskatt, att ju beloppet deraf må kunna efter omständigheterne, t. ex. sådane som de nu förete sig, förminskas, samt att det deraf uppkomna öfwerskottet, eller den så kallade Salpeterfonden, må först och främst anwändas till näringens befrämjande och underhjelpande, men i öfrigt såsom en jordbrukets uteslutande tillgång.

Eric Ericsson från Örebro Län yttrade wida-

re: Efter hwad jag nu hört, är allas önskan förenad derom, att de i och för Salpeternäringen inrättade syßlor och befattningar må förswinna, och deri instämmer äfwen jag; likasom jag anser skatten böra och kunna så mycket heldre reduceras till hälften emot hwad den nu är, som jag till och med tror, att den helt och hållet bör och kan upphöra, åtminstone intill nästa Riksdag, emedan den deraf redan tillkomna fond af emellan 3 och 400,000 R:dr, bör wara tillräcklig att till denna tid bestrida uppköpet och anskaffandet af Rikets hela behof af Salpeter, och den nu åtagna dryga allmänna Bewillningen torde göra ett sådant anstånd alldeles nödwändigt.

Pehr Jonsson från Kronobergs Län: Att nu mera wänta eller begära något understöd af den redan bildade Salpeterfonden, och på denna grund nedsätta Hemmanens årliga Salpetergärd, finner jag ej wara werkställbart; ty utom det att denna nedsättning skulle, på sätt StatsUtskottet anmärkt, hämma den inhemska productionen och göra hwar och en Hemmansägare böjd, att heldre betala contant en ringare afgift, än sjelf taga befattning med tillwerkningen, får jag derjemte upplysa, att StatsUtskottet redan föreslagit särskildt anwändande af meranämnde Fond, hwarom äfwen särskildt Betänkande, i grund af Revisorernes berättelse, oförd röjligen lärer inkomma. Jag tror, för öfrigt, att all skälig anledning till klagan blir undanröjd, om Salpeterinrättningen återföres till det skick, hwari den försattes genom werkställigheten af Riksens Ständers, wid 1800 års Riksdag,

fattade beslut, då inga tjenstemän woro tillsatte, utan näringen war fri och berodde på hwars och ens egen omtanka, samt ingen annan prófning wid Salpeterns lefwerering ägde rum, án att den skulle wara fri från jord och andra främmande ämnen. Härigenom skulle de, i sednare tider, sedan särskilda Embetsmän blifwit förordnade till tillsyn af denna handtering, tillkomna åtskilliga proberingar och deraf härflytande rabatter undwikas; och då ändamålet af deras tillsättande egentligen war att meddela Allmogen underwisning i Salpetertillwerkningen, men detta ändamål nu mera är wunnet och alla de orter, der locala omständigheter medgifwa tillwerkning, äga tillräcklig kunskap om tillwerkningssättet, tror jag att de áfwen helt och hållet äro öfwerflödiga. I min hemort woro de det ifrån början, ty man tillwerkade der Salpeter, innan man hade begrepp om några styresmän. Man åtnjöt ifrån början 1 R:dr 24 ß. Lisp. af Kongl. Maj:t och Kronan för den Salpeter man sjelf tillwerkat, men innan man wißte ordet af, afdrogs härå 16 ß., för att löna de ifrågawarande tjenstemännen, hwilka till en del wäl togos af det folk, som redan war inwandt wid ortens tillwerkning och erhöllo namn af Underwisningswerkmästare, men hwilka, i och med detsamma dem tillades en ärlig Spannmålslön af Kronan, utan åliggande att för wißt särskildt arfwode biträda Allmogen wid kokningen, hafwa blifwit så dyrlejde, att de, utan allt för dryg kostnad, icke kunna begagnas. Hela denna anstallt har således medfört mera tunga án förmån för Landet, och de ifrågawarande tjenstemännen hafwa någon gång till och med med mißundsamhet åsett

Landtmannens förmåga att sjelf tillwerka en wara, den de helst önskat sjelfwe få bereda och lefwerera.

Peter Andersson från Halland: Om, såsom redan blifwit anmärkt, Salpetersjuderi-Staten, med alla deß Directeurer och betjenter, äro öfwerflödige på de orter, der Salpeter werkligen tillwerkas, så måtte detta så mycket heldre gälla för de orter, der, liksom i Halland, denna tillwerkning i anseende till skogsbrist, omöjligen kan åstadkommas; och han yrkade derföre, att denna Stat måtte i allo afskaffas eller åtminstone betydligen förminskas.

Anders Danielsson wille till skäl för deß yrkande, att beloppet af Salpetergärden måtte till hälften nedsättas, ytterligare hafwa anfördt, att det för Staten nödiga quantum deraf torde hädanefter kunna inlösas, utan så känbart betungande för jordbruket, då, enligt Herrar Committerades för Salpeterärenderne berättelse, tillwerkningen redan wunnit en förkofran, att en mängd Salpeterlador blifwit nästan i alla Län, på flera särskilda ställen, anlagda och näringen i sednare åren wunnit den tillwäxt, att en betydlig och med hwarje år stigande production år att förwänta, och att följaktligen för närwarande och än widare för framtiden billiga priser på Salpetern böra inträffa.

Johan Longberg: Det är upplyst och af sjelfwa Committerade för Salpeterärenderne medgifwet, att när Götha Canal-Bolags Diseontwerk, i bör-

jan af förlidne Oct. månad, upphörde att betala, hade Salpeterfonden derstädes en behållning af capital 155,450 R:dr; åfwensom att åtskilliga lån af samma Fond blifwit utgifna till sådana privata personer och inrättningar, hwilka hwarken haft direct eller indirect sammanhang med Salpeternäringen, såsom till Eskilstuna GewärsFactori 48,500 R:dr, till Majoren och Riddaren Stjernsvärd 50,000 R:dr, samt till den under Commerc. Collegii disposition stående ManufacturDiscontFonden 12,000 R:dr i och för Manufacturisten Owens Disconträtt. Denne sistnämnde man äger wäl i sin wägstora förtjenster, som berättiga till uppmuntran och understöd; men då Salpeterfonden blifwit bildad genom tillskott från jordbruket, anser jag densamma aldrig böra kunna anwändas till ändamål, som ej dermed stå i förening, hwarken till Göta Canalarbetes befrämjande eller andra företag, utan de nyttiga inrättningar, som förtjena Statens biträde, böra, på annat sätt, detsamma beredas, och till jordbruket återgå, hwad, på nämnde sätt, derifrån omedelbart härflutit.

Johan Magnus Wesling förenade sig så mycket hellre med alla de Ledamöter, hwilka yrkat indragning af SalpetersjuderiStaten, som det skall wara deßa tjenstemän, hwilka merendels wälla, att den Salpeter Allmogen på egen hand tillwerkar, blir caßerad, så snart de icke fått åga befattning med kokningen eller leßverancerne.

Vice Talemannen Hyckert upprepade sin förut yttrade mening: Att Salpetergården kan och bör,

i anseende till den betydliga Fond, som deraf tillkommit, nedsättas och, i likhet med hwad flere Ledamöter föreslagit, bestämmas till hälften af det belopp, hwarmed den nu erlägges; att den, wid denna näring nu anwända tjenstemannapersonal, såsom till stor del öfwerflödig, reduceras; samt att SalpeterFonden, så widt den ej i och för sjelfwa näringen erfordras, må enfamt komma jordbruket till godo; öfwer hwilket allt han anså StatsUtskottet böra yttra sig, hwarföre deß nu förewarande Betänkande borde återremitteras.

Uppå af Talemannen härefter framställd Proposition, blef nämnde Betänkande, med öfwerlemnande af hwad sålunda, i anledning deraf, wordet anförd och anmärkt, till StatsUtskottet återförwisadt, för att förnyadt Utlåtande i ämnet afgifwa.

Då härefter åter föredrogs Statsutskottets den 11 denna månad upplästa och på bordet lagda Utlåtande af den 11 sistlidne Mars, angående Strömsholms Stuteri-inrättning, yttrade Johan Magnus Wesling från Westmanland, att då Allmogens omkring denna Kungsgård skyldighet, att göra dagswerken wid bergningen af Stallgångarne derstädes, endast skall härröra från ett fritt åtagande, emot en derföre betingad ersättning af en tunna säd på hela Hemmanet, hwilken derefter krupit ihop till 6 fjerdingar, så trodde och yrkade han, att denna skyldighet nu mera, sedan egendomen upphört att i egenskap af Kungsgård förwaltas och densamma blifwit på privat arrende upplåten,

åfwen måtte upphöra, och Allmogen befrias från ett onus, hwartill den af eget begifwande endast willkorligt sig förbundit.

Anders Sandsten från Jönköpings Län anmärkte häremot, att detta alldeles icke hörde till förewarande Utlåtande, hwilket endast angår förwaltningen af den wid denna Kungsgård förlagda Stuteri-inrättning och wissa derwid öfwerklagade oordningar, i hwilket afseende Utskottet yttrat sig så wäl öfwer beskaffenheten af den förflutna, som ock om wissa åtgärders widtagande rörande den af Utskottet föreslagna tillkommande förwaltningen, utan att det derwid ingått i någon pröfning af sjelfwa Landtegendomens natur eller fortfarandet af deß rättighet till dagswerksskyldigheter från kringliggande Hemman.

Sedan, uppå Pehr Jonsons från Kronobergs Län begäran, Herr Öfwersten Tersmedens till Utskottets Protocoll i detta ämne afgifna och wid Utlåtandet särskildt bifogade yttrande härefter blifwit upplåst, instämde flere Ledamöter deruti, och de ansågo detsamma innehålla sådana wigtiga uppgifter och förslag rörande en förbättrad wård och tillsyn af nämnde Stuteri-inrättning, att Utskottet, efter deras förmenande, bordt derå fästa afseende, begärde de, att Utskottets Betänkande måtte, till fullgörande deraf, återremitteras.

Johan Magnus Wesling wille, i sådant fall, hafwa bifogad den ytterligare anmärkning, att, då förewarande fråga rörer revision af Stuteriets för-

waltning, torde det ej wara olämpligt att derwid tillse, huruwida inrättningen fått tillgodonjuta den icke obetydliga inkomst, som influtit för deß Hingstars begagnande till Stobetäckningar; helst, enligt hwad Wesling, såsom boende inom Länet, hade sig bekant, wid hwarje sådant tillfälle, bliswit erlagde 2 a 3 R:dr Banco. Likwäl då det syntes honom böra wara ett med inrättningen åsyftadt ändamål att, i förenämnde afseende, wara att tillgå till förbättrande af ortens Hästracer, föreslog han derjemte, att den något för dryga betalningen måtte för framtiden billigen nedsättas, på det den mindre bemedlade Allmogen ej må förhindras att i så wäsendtlig mån förbättra sin hästafwel; men att all deraf uppgående inkomst må owilkorligen anwändas till inrättningens förmån.

Efter af Talemannen framställd proposition, beslöt Hederwärda Ståndet att, med ärendets återförwisning, anmoda StatsUtskottet med förnyadt Utlåtande i ämnet inkomma.

Föredrogs å nyo Allmänna Beswärs- och EkonomiUtskottets den 4 Mars meddelta och den 1 i denna månad på bordet lagda Betänkande, i anledning af wäckt fråga om förändring uti 9 §. af Kongl. Maj:ts förnyade nådiga SeglationsOrdning den 15 Junii 1774; hwarwid Eric Johansson från Stora Kopparbergs Län upp yfte, att inom Utskottet fråga derom uppstått, att Militairepersoner skulle förordnas för att åtfölja alla befragtningar och derwid tillse, att ej så beskaffade un-

derstef må af Skeppare förösmas, som genom den ifrågawarande §. af SeglationsOrdningen åsyftas; men då man anlåg samma ändamål winnas, om Godsägaren förpligtades att till Tullkammaren ingifwa Connoißementet på det gods han hade att förwänta, så trodde sig Utskottet böra afstå från ett förslag, hwilket endast skulle leda till flere Tjenstemäns tillsättande och således öka Statens kostnader, hwilket i närwarande tider fanns mindre lämpeligt.

Jon Jonsson från Blekinge uttåt sig: Mig tyckes att inga sådana skäl blifwit framställda, som kunna föranleda till den utaf Utskottet föreslagna förändring i 9 §. af 1774 års SeglationsOrdning; hwilken §. fast heldre bör, efter min tanka, bibehållas orubbad. Uti 44 år har nämnde Författning tryggat Statens Tullinkomster och warit ett hinder emot försnillning, utan att den derföre oskäligen beswärat SkeppsRedare. Connoißementet och Märkrullan äro enda Controllen på Skeppsgodsets werkeliga förtullning; och om, som nu blifwit föreslaget, SkeppsRedaren befrias från allt answar, i fall godset ej blifwit af Skepparen på Märkrullan upptaget, endast han sjelf eller genom Ombud till Tullkammaren, innan lastens ankomst, ingifwer förteckning på de waror han wäntar, eller ock, derest sådant ej medhinnes, med Ed befäster sin oskuld, samt derefter obehindradt får lyfta godset; men deremot Skepparen ålägges hela answarsskyldigheten till Kongl. Maj:t och Kronan för det begångna felet, så fruktar jag att ändamålet förfelas och Kronans säkerhet förspilles; ty en Skep-

pare har ganska sällan någon tillgång till ersättning och böter, utan nödgas i stället att plikta med kroppen. Ägde han lott i fartyget, så wore förhållandet annorlunda och Kronans säkerhet för tullen, såwensom hwarje enskilds rätt, derigenom bewarad; men då detta i ytterst få fall inträffar, tror jag, att en dylik förändring af hwad i detta afseende nu är stadgadt skulle leda till de eftertänkeligaste undersleef och många förluster för Kongl. Maj:t och Kronan; och anhåller jag derföre, att Utskottets Betänkande må, på deßa grunder, återremitteras.

Häruti instämde Måns Pehrsson från Blekinge och Johan Wiklund från Westerbotten.

I anledning häraf och uppå derom framställd proposition, blef ifrågawarande Betänkande till förnyad handläggning återremitteradt.

Företrädde, på wanligt sätt anmäld och inledsagad, Herr HofCanzleren, Riddaren och Commendeuren m. m. Friherre af Wetterstedt, som, till följe af Kongl. Maj:ts nådiga befallning, aflemnade Deß nådiga Skrifwelse till Rikets Ständer om Riksdagens ytterligare förlängning; gifwen Stockholms Slott den 4 April 1818; jemte Utdrag af det deröfwer samma dag inför Konungen i StatsRådet hållna Protocoll.

Sedan Talemannen förklarat sin och Ståndets underdåniga wördnad för Kongl. Maj:t, aflrädde Herr HofCanzleren, beledsagad som wid ankom-

sten; hwarefter Högstberörde nådiga Skrifwelse, med åtföljande Protocollsutdrag, uppläste och lades till Handlingarne.

Sedan Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskottets den 1 dennes upplästa och på bordet lagda Betänkande af den 4 Mars, rörande yrkadt upptäfwande af Stockholms Stads rättighet att uppbära Parm- Torg- och Renhållningspenningar, då hö, halm, wed och bränkol införas, samt af Landtmannens åliggande att i wisse Städer erlägga Wåg- och Mätarepenningar för inkommande waror, nu å nyo blifwit föredraget, inlemnade Matts Ericsson från Stockholms Län ett nu upplåst, så lydande Anförande till Protocollet:

Sedan en wärd Ledamot af Höglofl. Ridderskapet och Adeln, Herr Hertzenhjelm, på det mest öfwerlygande sätt wederlagt Riksens Höglofl. Ståndets Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskotts Betänkande wid af mig wäckt fråga, om så kallade Torg- och Gatu-renhållningspenningars erläggande i Stockholm, återstår för mig ej annat än att, med åberopande af hwad jag förr i ämnet haft åran andraga och med hämtadt stöd från Herr Herztenhjelms sunda och riktiga raisonnement, i hwilket jag till fullo instämmer, endast fästa min uppmärksamhet på Utskottets brukade stål för afpyrkande af hwad jag önskat.

Utskottet synes hafwa warit i den ytterste förlägenhet, då det welat förswara Stockholms Stads

rättighet till Torg- och Renhållningspenningars uppbärande, genom åberopande, att stadgandet för denna afgift icke innehåller något twång för Landtmannen, att dit införa sina waror och att wid införandet, genom ett högre pris, hålla sig för afgiften skadeslös.

Härigenom, tyckes mig, har Utskottet liksom förklarat, att Stockholmsboen icke wore i behof af Landtmannawaror, och att priset på hwad man årnade afyttra, alltid berodde på säljaren; och kan sådant anses och antagas för ett gällande skäl till afslag på min wäckta fråga, önskade jag likwäl, att en slik princip wid intet annat tillfälle, såsom i högsta måtto wiounderlig, måtte blifwa följd. Naturen af all handel är frihet från twång, i synnerhet wid fråga om nödwändighetswaror; och jag önskade Utskottet måtte uppge något sätt, huru Stockholm med sina förnödenheter annorlunda kunde förses, än hittills skett. Stockholms behof måste naturligtwis, liksom alla andra Städers, afhjelpas genom Landtmannaproducter, och då sådant är ett i alla tider erkändt förhållande, står ej att förklara, hwarföre Landtmannen skall pålåggas börder, der han ägde rättighet till uppmuntran. Jag har förr haft åran anföra, att slik afgift, som ifrågawarande, kan wara billig wid hamnar och broar, der parm och mått nyttjas och kunna wara oumbärlige; men att å Torg en sådan erlägga, anser jag för en ren orimlighet, helst der finnes hwarken parmar eller wedmått; Landtmannen skulle således betungas med ett onus, der han hwarken gör någon menniska beswär eller sjelf njuter den aldra-

minsta fördel; och huru wille t. ex. Utskottet, efter nu gällande mått, måta ett långwedslaß?

I följd häraf och då jag wågar förutsätta, att oftenämnde ifrågawarande afgift blifwer såsom olaglig upphäfwen, lärer ålagda förbindelsen, att på Adolph Fredrics och Hötorget nu warande Contribution för de från landet inkommande waror tillika förswinna, och Landtmannen på hwilket torg som helst få rättighet dem utan afgift afyttra; hwarförutan jag i ödmjukhet anhåller, att Betänkandet, enligt Weslings sista Plenidag afgifna anförande, såsom icke nog tydligt utredt, måtte till Utskottet återremitteras, för att undergå någon noggrannare utredning, som då troligen lärer blifwa, efter Herr Herzenhjelms anförande, till fördel för min wäckta fråga. Stockholm den 7 April 1818.

Matts Ericsson.

På den grund Målet sista Plenidag begärtes hwilande, förena wi oß med Matts Ericsson till alla delar.

Gust. Larsson, Pehr Pehrsson, Matts Pehrsson från Stockholms Län.

Häruti instämde Jacob Ersson Elfstadius från samma Län; hwarefter Utskottets Betänkande, med öfwerlemnande af deße och de flere sistlidne Plenidag derwid gjorda anmärkningar, återremitterades.

Till öfwerläggning lät Bonde-Ståndet sig förekomma Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskot-

tets sistlidne Plenidag upplästa Betänkande af den 4:de förutgående Mars, angående yrkade rättelser och förändringar uti Författningarne rörande Skogarne i Riket; och yttrade härwid Johan Wiklund från Westerbotten: att han wäl ej haft tillfälle granska eller taga närmare kännedom om detta Betänkande, än den han wid upplåsningen deraf kunnat fatta, men trodde sig likwäl föranlåten till den anmärkning, att BondeStåndet, som genom Kongl. Författningen om Skatteköp den 21 April 1789 blifwit tillagd lika dispositionsrätt öfwer sina skogar, som, enligt 1723 års privilegier, tillhör Frälsemän öfwer de skogar, som finnas å frälsejord, hwilket genom 1793 och 1805 års Skogsförordningar blifwit ytterligare stadfästadt, ej borde lättsinnigt medgifwa någon anstalt, som kunde i någon mån göra denna en gång stadgade rättighet stridig. Wiklund tyckte sig hafwa funnit, att de flesta Memorialer, som i detta ämne inom BondeStåndet förekommit, åsyftade att få tillgodonjuta en dispositionsrätt som redan är medgifwen; och då han trodde det wara wådligt, att begära hwad man har, eller på minsta sätt göra den tanka gällande, att Skattemannen i nämnde afseende saknar någon förmån som Frälsemannen äger, ansåg han det derföre nödingt, att, innan Utskottets förslag antages om Committéers nedsättande i hwarje Län, BondeStåndet noga besinnar sig och ej eftergifwer deß redan ägande rättigheter, helst i sådant fall Committéerne möjligen skulle kunna sträcka sina åtgärder derhän, att de blefwe mer skadlige än nyttige. Grundsatsen af Skattehemmanens ägande och

dispo-

dispositionsrätt öfwer sin skog, borde således, efter Wiklunds tanka, högtidligen göras gällande och blifwa grundwalen för alla de åtgärder hwilka Comitéerne komma att widtaga, i den händelse förslaget derom gillas.

Vice Talemannen Hyckert ansåg det wara en af erfarenheten bestyrkt sanning, att ekonomiska Författningar böra lämpas efter olika local, och att den Skogsförordning, som kan wara paßande för ett Län, omöjligen kan wara det för ett annat i en annan del af Riket, hwarföre han äfwen trodde, att Utskottets förslag, som är bygdt på deßa principer, wore det mest lämpliga och rättwisa, som i detta ämne hittills blifwit uppgifwet.

Anders Danielson från Elfsborgs Län anmärkte, att Utskottets förslag om Commitéers nedsättande i hwarje Län egentligen har afseende på Läns-, Härads- och Socknealmänningarne, huru de, med wederbörande jordägares goda minne och mesta möjliga fördel, må bortsäljas, eller mellan kringliggande Hemman, som deri äga del, lagligen fördelas och afskiljas. Commitéernes åtgärder kunde således, efter hans tanka, ej sträcka sig till Hemmansägarnes enskilda skogar, som finnas på deras Hemmansområden, och om hwilkas dispositions- och ägande rätt redan befintliga stadgar och förordningar måste fortfara att tjena till efterrättelse. Allt sedan 1809 års Riksdag, då Rikets Ständer beslöto, att en förändrad hushållning med

SkogsAllmänningarne borde widtagas och Skogs- och Jägeribetjeningen indragas, hade Danielson, efter förmåga, följt detta ämne med all den uppmärksamhet han, i anseende till deß wigt, troligt det förtjena; men efter hans omdöme, hade man hittills ej kommit werkställigheten af det rätta och nyttiga så nära som nu, då Utskottet föreslagit, att hwarje Län för sig skulle få uppgöra och öfwerenskomma, huru deras Skogsallmänningar må med största fördel anwändas; wid hwilket förewarande han äfwen tillstyrkte, att Utskottets wälgrundade förslag måtte bifallas.

Nils Månsson från Malmöhus Län förmente deremot espriten af Utskottets Betänkande wara den, att de projecterade Committéerna borde sträcka sin befattning äfwen derhän, att föreslå de stadgar och föreskrifter, som, i afseende på den enskilda Skogshushållningen, borde äga rum, så att, på detta sätt, en ny Skogsförordning, lämpad efter hwarje Läns olika omständigheter, kunde blifwa antagen, helst det är en afgjord sak, att hwad som i detta fall är tillämpligt på en skogrik ort, är alldeles opaßande för en skoglös; och ansåg han det wara så mycket mera tydligt, att Utskottets affigt warit att bewara helgden af Skattehemmanens ägande rätt, som detsamma, i fråga om swedjande, förklarat att Skatteman har lika fri och obehindrad rättighet dertill, som Frälseman.

Johan Wiklund upprepade att, efter hwad han förnummit, det likwäl just warit Skattehemmansägare, som, i sina till Ständet i detta ämne

ne ingifna och remitterade Motioner, satt rättigheten till ett fritt anwändande af Skattehemmanskogarne i fråga.

Jon Jonsson från Blekinge anförde: För min del finner jag det owedersägligt, att Lagarne för Skogshushållningen måste wara provinciella, så wida de skola uppfylla sitt ändamål; men jag förenar mig likwäl, i afseende på hwad Utskottet i öfrigt föreslagit, i så måtto med medbrodren Wiklund, som jag anser den, genom 1789 års Kongl. Förordning, Allmogen tillagde fulla ägande rätt böra tjena till grund för alla de stadgar och föreskrifter, som kunna uppgöras. Hwad åter angår medbrodren Anders Danielssons anmärkning, att Betänkandet endast skall hafwa afseende på Kronoparker och Kronoallmänningar, anser jag den så mycket mera oriktig, som frågan om deßas förwaltning beror på Statsutskottets yttrande, och hwarom jemwäl öfwerläggning förewarit i den afdelning der jag är Ledamot; utan lärer detta Betänkande hufwudsakligen angå hwars och ens privata skogar, samt sådana Allmänningar, hwilka äfwen kunna såsom privata anses, enär ägande rätten till dem är lika helig och orubbelig, som till de skogar, hwilka ligga på egna ägor.

Häruti instämde Lars Larsson och Jacob Ersson från Örebro Län.

Johan Longberg från Gefleborgs Län, som förmälte sig hufwudsakligen instämma uti hwad Johan Wiklund anfört, begärde, i följd deraf,

ärendet hwilande till nästa Plenum, på det Ståndets Ledamöter må äga tillfälle närmare granska Utskottets Betänkande och genom enskilda samtal berigtiga och upplysa deras inbördes omdöme om Utskottets mening i denna fråga.

Pehr Bengtsson från Halland yttrade sig widare i detta ämne genom ett skriftligt Anförande, som upplästes, af denna lydelse:

Med aktningswärd möda har Rikets Höglofl. Ståndets Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskott, uti deß afgifna Betänkande, lemnat en wid yftig historisk framställning af alla de öfwerläggningar, som förekommit wid de tätt på hwarandra följande Riksmöten sedan 1809 års Riksdag, i grund af gjorda motioner, rörande Skogshushållningen i Riket, och stadnat i ett lika beslut, som wid sistnämnde Riksdag, att Kongl. Maj:t täcktes anbefalla deß. Befallningshafwande att infordra Länens innewånares yttrande och förslager till ändringar och förbättringar i skogarnes wårdande.

Å den ena sidan will jag icke bestrida nyttan och nödwändigheten af en så beskaffad Länswis anställd undersökning, till utrönande af olika orters olika behof af ändringar i den redan utfärdade Skogsförordningen, som synnerligast skulle komma att widröra Kronans skogar och så kallade Allmänningar, emedan hwarje enskild Medborgares rätt öfwer sin wälfångna egendom, hwaribland skog äfwen må räknas, wid sådane öfwerläggningar ej

kunde komma i fråga; men å den andra tror jag, att resultaten af deßa i hwarje provins anställda undersökningar blefwe af den beskaffenhet, som wanligen sker wid sådana tillfällen, att en ofantelig mängd af meningar och förslager, hwarpå nu för tiden ej är någon brist, afgåfwes för hwarje Län, som till uppsamling af någon bättre Skogsförfattning skulle innefatta en ren omöjlighet för Hans Kongl. Maj:t att widtaga för hwarje ort, oberäknad den tid och beswär, som skulle förspillas genom sådana beramade möten i Länen, utan att några betydliga ändamål för det hela eller Staten derigenom skulle winnas.

I öfrigt har jag gjort mig det begrepp om Riksdagar, att de skola wara samlingsställen för Rikets Lagstiftning, och att alla der förekommande frågor, som ej hafwa något sammanhang med enskilda orters eller personers fördelar, utan röra hela Riket, skulle antingen med afslag eller bifall afgöras, och icke, som nu sker, hänskjutas till Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

Uti Hederwärda BondeStåndet är af RiksdagsFullmägtigen Olof Månsson wid nu påstående Ultima Riksmöte den Motion wickt på anförda skäl, hwarmed både jag och flere RiksdagsFullmägtige oß förenade: att en lika fri och obehindrad dispositionsrätt öfwer Skatteskogen borde öfwerlåtas, som Frälsemannen åtnjuter öfwer Frälsehemmanens skogar, med wilkor, att af sådan Ek, Mast- eller Storwerksträd, hwilka skulle kunna anwändas för allmänna behof, hembud borde ske

till Kongl. Maj:t och Kronan, och att Skogsbetjeningen, hwilken, i afseende på sina knappa löningswilkor, alltid faller Allmogen till last, under det skogarne mer och mer förstöras, måtte blifwa indragen, enär ändamålet med deß underhållande helt och hållet förfelas; hwilken Motion, såsom ordenteligen remitterad till Högloft. Utskottets pröfning, ej ingått i deß afgifna Betänkande, till hwars afgörande hwarken någon Statistisk kännedom af Rikets locala förhållanden är behöflig, eller förutsätter den nödwändigheten af sådana sammanträden i Landsorterne, som Högloft. Utskottet tillstyrkt, emedan densamma har sin upprinnelse från ägande-rätts frågan, som ej äger någon omedelbar förening med öfriga wäckta ämnen i Skogshushållningen, efter orters mer eller mindre olika, eller alldeles ingen tillgång på skog. Den wäckta Motionen är således, efter min tanka, af sådan egenskap, att den icke kan slitas af någon annan magt, än den Lagstiftande, och har ej bordt inblandas med andra ämnen, som blifwit anhängige och röra skogarnes handhafwande i Riket, och ännu mindre lemnas i något tyst förbigående.

All inskränkning uti en full ägande rätt har, efter alla tiders erfarenhet, motarbetat de ändamål som warit åsyftade, hwadan också med denna säkra kunskap Kongl. Förordningen af den 21 Februarii 1789, som tillägger Skattemannen fulla ägande dispositionsrätten öfwer sin skog, hwilken ytterligare blifwit bekräftad genom Kongl. Förordningen den 13 Junii 1800, haft de lyckligaste följder i anseende till Skattehemmanens skogar. Friheten

att få wårda och sköta sin egendom höjer alltid begäret hos den hyssade och wältänkande Medborgaren, som anser hwarje twångslag som ett gift för sina handlingssätt att förkofra sin egendom, så hwad åker och äng som skog beträffar, och för den illasinnade deremot hjelper ej någon twångslag; den förskaffar sig alltid utwägar att förstöra sin egendom och den derpå wäxande Ekskog. En förunnad frihet att disponera Ekeskogen, Masteträd och spiror, skulle, efter hwad jag hoppas och tror, alltid uppmuntra jordägaren och skattemannen, att ej mindre wårda deßa träd för Kongl. Maj:ts och Kronans räkning, hwilka åro öfwerlemnade till hans omtanka, utan någon Fiscalisk tillsyn, och städse blifwa honom en dyr påminnelse om deß pligt att ej deßa träd förröda, än åfwen att å sina ägor uppamma flera så beskaffade träd. En anställd jemförelse emellan Frälse- och Skattejordens Ekeskogar skall owedersägligen bekräfta sanningen af hwad nu anfördt är, då man på den förra jorden tydligt skall finna Ekeskogen stå i sin fägring och majestätisk skönhet, men deremot på skattejorden se densamma förstörd och utödad: allt följder af privilegier, som förr eller sednare skola undergräfwa Statens bestånd, försmåra Regeringsbördan och underhålla stridigheter Medborgare emellan, som böra bebo en jord af enahanda natur och innesluta sig inom en enda Corporation, genom hwilken sednare Lagstiftning alla Lagar skulle förenklas och förkortas, samt alla Samhällsband få en säkrare riktning.

Ur deßa framställda synpunkter, anhåller jag

ödmjukast, att Höglofl. Utskottets Betänkande warder återremitteradt till ny öfwerläggning, under widare åberopande af de skäl det ingifna Memorialet innehåller, jemte hwad Riksdags-Fullmägtigen Berg från Bohus Län i Höglofl. Utskottet anfört.

Pehr Bengtsson
från Halland.

Jon Jonsson från Blekinge anmärkte härwid, att han ej känner någon Förordning, som förbjuder Kronoskattehemmansägare att fritt och obehindradt begagna den på deras ägor wäxande Bokeskog, eller utsätter något wite deremot.

Då flere Ledamöter härefter förenade sig i Longbergs nyss gjorda begäran, att ärendet måtte hwila till nästa Plenum, fann Bonde-Ståndet skäligt sådant bifalla.

Det sista Plenidag upplästa och på bordet lagda Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottets under den 13 Mars afgifna Betänkande, i anledning af föreslagna åtgärder till Veneriska smittans utrotande, blef nu ytterligare föredraget; hwarefter Johan Longberg från Gefleborgs Län förklarade, att han funnit detta Betänkande så wäl grundadt och ledande till, i ordets egentliga bemärkelse, så helsosamma följder, att det genast kunde antagas.

Carl Fredric Berg från Götheborgs och Bohus Län tillade, att dertill wore så mycket större

anledning, som intet hufwudsakligt wore derutinnan föreslaget, som ej redan genom gällande stadganden är dels påbudet, dels tillåtet, och att ingen omständighet deraf kunde för någon anses menlig eller beswärlig, så framt man ej wille dit räkna skyldigheten att twätta och röka en afsidens säng- och gångkläder innan de försäljas; hwilket dock, uppå de af Utskottet anförda skäl, syntes honom af den wäsendteligaste nytta, till förekommande af många sjukdomar, som annars genom en sådan orakitätenhet kunna kringspridas.

Efter härpå meddelad Proposition, blef ifrågawarande Betänkande af Hederwärda Ståndet bifallet.

Wid nu skedd ytterligare föredragning och uppå särskilda derom framställda propositioner, biföllos nedannämnde, sedan föregående Plenum på bordet hwilande, Utlåtanden och Betänkanden, nemligen:

från Bancoutskottet,

af den 23 Mars:

1:o I anledning af wäckta frågor om tidigare föredragning och utgifwande af Bankens Fastighetslån;

2:o I frågan om närmare bestämmande af rättigheten för Bolag och Corporationer att i Banken upptaga lån å fast egendom;

3:o I anledning af erhållne Remisser, dels rörande de wid Banco-Discontwerket erforderliga we-

derhäftighets-betyg, dels angående förökning i antalet af Werkets Styresmän;

af den 25 Mars:

4:o I fråga om understöd för Söderkelge Canal och Slußwerks fullbordande;

af den 26 Mars:

5:o I fråga om specificerade Förteckningars insändande öfwer Assignationer, som på Banken utfärdas;

från Lagutskottet,

af den 5 Mars:

1:o Öfwer den af Friherre Mannerheim, L. A., wäckta fråga, det de publike Auctoriteter, som å Kongl. Maj:ts och Kronans wägnar afsluta Contracter eller Afhandlingar med enskilda, ej må äga att, wid twist om uppfyllande och tolkning deraf, sjelfwe deröfwer dömma;

af den 18 Mars:

2:o Öfwer af Grefwe Gyllenborg, J. H., wäckt fråga, om bestämd förklaring angående hwad till Politiemål hänföras bör;

3:o Öfwer det af Grefwe Gyllenborg, J. H., uti till Högloft. Ridderskapet och Adeln ingifwet Memorial, gjorda förslag till åtskilliga ändringar uti nu stadgade RättegångsOrdning;

4:o Angående Herr Grönhagens, Gustaf, gjorda Förslag, att ÖfwerStäthållareEmbetet i Policeärender hädanefter må blifwa ställdt under HofRät-

tens granskning, samt att de Protocoller och Domböcker, som der hållas, till HofRätten warda inlemnade.

Från sammansatte Lag- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskotten,

af den 16 Mars:

1:o Öfwer de flere framställda Förslag till förändring uti allmänna Lagens stadgande och genom Kongl. Förordningen den 9 Februarii 1802 meddelte föreskrifter om Stångselskyldigheten;

2:o Öfwer den inom Hederwärda BondeStåndet wäckta fråga, rörande rättighet för Allmogen i Blekinge och Skåne, att emellan hamnarne derstädes få sjöledes obehindradt föra deras producter;

3:o I anledning af Herr von Engeströms, J. D., gjorda Förslag till förändring uti nu gällande Stadganden, rörande Jordägares rätt hos Landtbo och angående Rättegångssättet wid utsökning deraf;

4:o Öfwer RiksdagsFullmägtigen Olof Månssons från Blekinge Län förslag, angående rätta delningsgrunden wid enskiften af Hemman i berörde Län;

5:o Angående gjordt yrkande om obehindrad rättighet för hemmansägare, att uppföra och begagna Husbehofs- Watten- och Wäder-, Mjöl- samt Sågqwarnar; och

från Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskottet,

af den 20 Februarii:

I anledning af gjord hemställan om en Comi-

tées inrättande i hwarje Församling, till utdelandet af de Spannmåls-understöd, som af Kongl. Allmänna Magazins-Directionen lemnas.

Widare föredrogs Lag- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottens den 16 Mars gemensamt afgifna, på bordet hwilande Betänkande öfwer de flere inom Hederwärda Bonde-Ståndet, uti dit ingifna Memorialer, wäckta förslag, angående förändring af de rörande Enskiftesdelningar utfärdade Författningar; hwarwid Anders Danielson från Elfsborgs Län upläste och afgaf till Protocollet följande Anmärknings-Memorial:

De Motioner, som föranledt Rikets Höglofl. Ståndens sammansatta Lag- och Ekonomi-Utskotts nu ifrågawarande Betänkande, angå endast Enskiftes-Författningarne, deras mer eller mindre lämplighet till wissa orter och Rättegångssättet i Enskiftesmål.

Betänkandet deremot sträcker sig äfwen till storskiften och innehåller dels "att de nuwarande Enskiftes- och Storskiftesförfattningar, såsom meddelande särskilda föreskrifter ej mindre om Landtmätarens handlingssätt, än om Rättegångsordningen, då twister delägare emellan uppstå wid nämnde förrättningar, böra sammanfattas uti en Författning till fullkomlig enhet och likstämmighet", dels också "att denna Rättegångsordning, wid twister om Storskiftes- och Enskiftes-delningar, hwilken nu i båda händelserna är så betydligen skilj-

aktig, uti intetdera af deßa fall är den mest lämpliga, och att den således kräfwer rättelse och förbättring."

Det torde derföre finnas lämpligt, att till Höglofl. Utskotten öfwerlemnas att ytterligare pröfwa, huruwida dem kan tillkomma att, utöfwer de wäckta Motionernes innehåll, framställa förslag till ändring af Lagar, eller om det rätta ej warit, att åtminstone lemna oförändrad den Lag, efter hwilken allmänna Domstolar ännu äga pröfningsrätten i storskiftesmål, i fall detsamma ej bordt stadgas om enskiften. Förnämsta syftemålet med den af mig gjorda motionen i detta ämne war, att allmänna Domstolarne måtte få äga qwar deras i Lag bestämda och i sakens natur grundade behörighet att pröfwa frågor om skiften af jord, och således Konungens Befallningshafwande entledigas från all befattning med de i sednare tider åt dem uppdragna enskiftesärender. Jag kan således icke undgå att yttra mig emot ett förslag, som innebär Domstolarnes skiljande från all befattning med ägoskiften, med undantag endast af den fastställelse, som af HäradsRätterne skulle böra meddelas å deßa skiften, sedan de blifwit pröfwade af de särskilda Ägodelningsrätter, som Utskotten föreslagit.

Jag har werkligen att tacka Utskotten för erkännandet af den sanningen, att Konungens Befallningshafwandes Domsrätt öfwer enskiftesmål är olämplig. Men jag hade trott detta erkännande böra stå i oskiljaktigt samband med öfwerwägelsen derom, att det fordras Domstolar till urskiljande

af deßa mål, lika med alla andra enskilda twister, hwad Utskotten föreslagit, i stället för Domstol, är en Commißion. Kan det då wara likgiltigt, om Rättegångsärender handteras af wår sjelfständiga och lagbundna Domaremagt eller icke? Finnes i wårt Fädernesland denna Domaremagt, så forgfälligt bewarad, endast derföre att wi må kunna säga oß åga den, och betyder det ingen ting, om wi göra den owerksam i hwilka wigtiga mål som helst? Det kan ej nekas, att wåra Domstolars inrättning kunde wara bättre än den är, och att i synnerhet Lagmansrätternes tillwarelse wållar en beswärlig och ändamålslös förlängning af twistemål i allmänhet. Men jag upprepar hwad jag redan förut i detta ämne sagt: Wåra Rättegångars långsamhet är lika skadlig i alla mål. Den är ett skäl att förbättra Domstolarne, aldrig att beröfwa oß fördelen af laga Dom och Rättegångssätt i de ämnen, som böra af Domstol pröfwas.

Det förundrar mig, att denna wigtigaste del af ämnet blifwit af Utskotten helt och hållet förbigången, och deras omsorg stadnat derwid, att finna ett någorlunda brukbart surrogat för Domstolar, hwars fördel skulle bestå uti ett skyndsammare afhjelpande af twisterne. Om en af hwarje lämpligt district föreslagen och af Konungen tillförordnad Ordförande utan wiß Embetswärdighet, utan sjelfständighet wid utöfningen af sitt kall och utan stadgad laglig answarighet för denna utöfning, biträdd af några walda Ledamöter (hwilkas antal icke bestämmes), skulle utgöra en Domstol, wärdig att afgöra så wigtiga rättsfrågor, som de ifråga-

warande, och att derwid föreſtälla all den både lägre och högre Domaremagt, ſom i wanlig Rättegångswäg har befattning, innan ett mål blir hos Konungen anhängigt; ſå förſtår jag icke, hwad ſom hindrar, att ju denna Ägodelningsrätt, alldeles ſåſom Utſkotten för delningsmål föreſlagit, kunde wara Domſtol i alla möjliga Rättegångar, med lika höa wärdighet, att endaſt af Konungen låta ſina Domſlut granſkas.

Will jag åter, lika med Högloſl. Utſkotten, betrakta ſaken endaſt från den ekonomiſka ſidan och pröfwa Domſtolars tjenlighet för ſitt ändamål från andra ſynpunkter än rättsgrunderna, ſå ſkulle jag tro det wara tillräckligt att anmärka, det den föreſlagna inrättningen blefwe för Landet ganſka betungande, helſt någon annan möjlighet i detta fall ej kan tänkas, än att, på fält Utſkotten föreſlagit, Ägodelningsrätten ſkulle, under åtnjutande af dagtractamente ſamt ſkjuts till och ifrån förrättningsſtället, företaga, behandla och afdöma frågorna antingen efter förrättad ſyn på ſtället, eller utan en ſådan, om denſamma funnes icke kunna erfordras. Det wore ſåledes icke blott i händelſe af ſyn, men för hwarje förrättning utan undantag, nödwändigt för jordägare, att widkännas ſärſkilda koſtnader för ſakers pröfning, hwilka åter wid wanlig Domſtol icke äga rum. Det blifwer en tillökning i den mängd af Embetsmän, ſom ſå länge och ſå rättwiſt warit öfwerklagad; och det wore wäl den ſtörſta orimlighet, att i ſamma ſtund, ſom Rikets Högloſl. Ständer äro ſyſſelſatte med förſlag till indragningar och alla Fäderneslandets wänner

åro stadde i bekymmer öfver bristande tillgångar för Statswerkets utgifter, bifalla inrådandet af en ganska talrik ny tjenstemannacorps, hwilken säkerligen icke länge skulle fortfara, innan man sattes i nödwändighet, att tänka på nya löner och en ständig Stat för denna Corps, så wida man icke wille blottställa sig för att se den förnedrad ända till förlusten af all aktning och förtroende.

Jag skulle kunna säga ännu mycket mera om de oberäkneliga olägenheterna af dessa wandrande Domstolar, deras Ledamöters torftiga belägenhet genom ständiga uppoffringar af försummad tid och kostsamma resor, om man icke på Parters bekostnad wille för dem stadga arfwoden, wida öfwerstigande hwad Taxor och ReseReglementen utsätta för ständiga Embetsmän o. s. w. Men jag tror det wara tillräckligt, som jag redan anmärkt och som hos mig grundlagt den oåterkalleliga önskan, att mitt Fädernesland ej må beswäras med ändamålslösa försök att gifwa palliativer i stället för werkliga förbättringar och minska helgden af en Domaremagt, hwars regelbundna werksamhet är den enda borgen för enskilda rättigheters bewarande.

Jag ulbeder mig derföre, att Betänkandet måtte återremitteras och dessa mina anmärkningar få till Utskotten medfölja. Stockholm den 7 April 1818.

A. Danielson.

Många

Många af Ståndets Ledamöter hördes häruti instämma; hwaremot Nils Månsson från Malmöhus Län förklarade sig wäl fullkomligen dela Anders Danielsons öfwertygelse derom, att ordinaira Domstolarne, såsom sammansatta af Ledamöter från den jordägande claßen, äro i wida bättre tillfälle att döma uti ifrågawarande tjenster, än någonsin Landshöfdingarne, hwilka endast kunna döma efter Parternes uppgifter och ofta derföre mißledas af egennyttiga Advocater och fakdriftware; men då äfwen förstnämnde Domstolar icke alltid äga tillräcklig localkännedom och således äfwen kunna mißledas af wrångda framställningar, trodde han det wara bäst och ändamålsenligast, om, på sätt Utskotten föreslagit, särskilda, i jordbruket erfarne, kunniga och redliga män utses, att på stället slita twistemål af denna egenskap, hwarigenom den skyndsamhet, som warit åsyftad genom deßa måls hänskjutande till Landshöfdingarne, och den närmare bekantskap om localförhållanden, som man deremot wänt ar af HäradsRätterne, skulle förenas, utan att kostnaden för de rättsökande skulle egentligen ökas, emedan en syn borde, efter hans tanka, kosta lika mycket, antingen den hålles af Ägodelnings- eller HäradsRätten; att förtiga besparingen af kostnaden för Lagmans-syn, som härigenom undwekes.

Johan Longberg förmälte sig deremot finna så mycket mera betänkligt, att dylika Ägodelnings-Rätter infördes, som derigenom skulle kunna hända, att mängen alldeles oförskyldt, antingen genom

Landtmätarens oskicklighet eller partiskhet, eller ock en grannes skadebegär, bragtes på en högst betydlig kostnad, i thy att han för den aldraminsta småsak twingades att bekosta hela ÅgodelningsRättens fram- och återresa samt dagtractamente.

Peter Andersson från Halland anmärkte härwid, att tillkallandet af ÅgodelningsRätten kunde ej medföra något så oförskyldt lidande, emedan detsamma skedde på den Partens åfwentyr, som sådant begärde, i fall han ej hade sog till sin klagan.

Jon Jonsson från Blekinge yttrade, det han ansåg Anders Danielsson hafwa, till alla delar, rätt i afseende på Rättegångsordningen i storskiftesmål; men deremot förmente han förhållandet wara helt annorlunda hwad enskiften angår. Han funne wäl, lika med Danielsson, att, enär Landshöfdingarne, hwilka oftast sakna all kännedom af local och de naturhinder, som för werkställandet af ett enskifte kunna möta, ändock skola pröfwa de derom uppstående twister, och härtill kommer, att de beswär, som åter häröfwer anföras, skola föredragas af en RevisionsSecreterare, som i ännu högre grad måste wara i saknad af de underrättelser, som för bedömmandet och utredandet af så wigtiga ärender erfordras, så är häraf uppenbart, att dylika mål ej kunna med närwarande Rättegångssätt bli så noggrant pröfwade och bedömde som wederborde; men han trodde derjemte, att alla olägenheter icke afhjelpas med Domsrättens återförande till HäradsRätterne, emedan ändamålet af skyndsamheten derigenom förfelades; hwar-

emot alla deßa fordringar förenades uti de af Utſkotten projecterade Ägodelningsrätter, helſt deßa alltid på ſtället, utan att wara upptagna af andra göromål, kunde noga underſöka förhållandet och afdömma de uppkommande twiſtigheterna och deras Domsrätt wore af det anſeende, att Wad deremot erlades directe till Kongl. Maj:t; hwarförutan den wäſendtliga nytta härigenom wunnes, att ſamma Ägodelningsrätter komma att beſtämma och efter locala omſtändigheter pröfwa, å hwilka ſtällen enſkiften kunde äga rum eller icke; och höll Jon Jonsſon på deßa grunder före, att Utſkottets Betänkande kunde i denna del bifallas.

Nils Månsſon från Malmöhus Län, ſom hade öfwerwarit öfwerläggningen inom Utſkotten i förewarande fråga, förmälte ytterligare, det Utſkottens mening warit att, genom ifrågawarande förſlaget, ſammanſmälta ſtorſkiftes och enſkiftesförfattningarne till en enda, ſå i afſeende på föreſkrifterna om Landtmätarnes handlingsſätt, ſom om RättegångsOrdningen wid derom förefallande twiſtemål, hwaruti bland annat ſkulle ſtadgas, att der Ägodelningsrätten en gång förklarat, att enſkifte ej kunde werkſtällas, ſkulle aldrig mera fråga derom kunna wäckas; och då detta ändamål wore af ſå mycken mer wigt och fördel för jordbrukets befrämjande, ſom det i närwarande omſtändigheter inträffat, att, ſedan ſtorſkifte i en By blifwit det ena året werkſtäldt och wunnit faſtſtällelſe, har en orolig granne eller Boſtällsinnehafware, för hwilken Kronan betalar koſtnaden, begärt och erhållit enſkifte, hwarigenom hela det föregående arbetet

blifwit onyttigt, trodde han Utskottens förslag äga sådana förtjenster, som borde werka till deß antagande.

Likwäl uppå flera Ledamöters härefter gjorda begäran, blef ärendet förklaradt intill nästa Plenum ytterligare hwilande på bordet.

Lag- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottens likaledes på bordet hwilande Betänkande af den 16 Mars, öfwer af Riksdagsmannen Pehr Jonsson från Kronobergs Län wäckt fråga om HusbehofsMjölqwarnars befrielse från skattläggning, hwilket Utskotten, på anförda skäl, tillstyrkt, blef nu widare föredraget, hwarwid Pehr Nilsson från Christianstads Län anmärkte, att då alla de Husbehofsqwarnar, hwilka före den allmänna Skattläggningen år 1671 blifwit anlagda, måst derigenom undergå skattläggning, att de, wid nämnde tillfälle, tagits i beräkning wid bestämmande af Hemmansskatten, funne han det obilligt och orättwist, att de, som sedermera tillkommit, skulle undgå en dylik beräkning, helst, efter hans förmenande, hwart och ett Hemman, som har eller får någon förmån, äfwen bör derföre draga en lämplig afpaßad, motswarande skatt till Staten.

Nils Månsson från Skåne förmente deremot, att detta ändamål redan är wunnet, och att hwarje sådan inrätning erlägger sin tillbörliga skatt, enär, såsom otwifwelaktigt sker, det Hemman, hwilket bereder sig en sådan förmån, taxeras till högre

wärde', och ägaren således, enligt nu gällande Bewillningsgrunder, får utgöra en desto större bewillning.

Talemannen hemställde härefter, att ifrågawarande Betänkande måtte gillas och antagas.

Bifölls.

Enär ytterligare föredragning nu skedde af Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottens den 18 Mars afgifna och den 4 i denna månad på bordet lagda Betänkande öfwer den af Herr Mannerstam, Johan, wäckta motion om upphörande af förbud mot Landsköp, androg Anders Danielson från Elfsborgs Län skriftligen följande:

I det Utlåtande om Landsköp, som nu är i fråga, hafwa Högloft. Lag- och Ekonomi-Utskotten hämtat sina skäl derifrån, att förbudet i 6 Cap. Handels-Balken till det mesta redan upphört, och endast qwarstår deri, att handel på Landet med Köpmannawaror ej må idkas. Detta är likwäl misstag, ty handel på Landet med Landtmannawaror är icke heller fri, såsom den borde wara. Det är icke nog, att en skadlig lag i det mesta upphört, ty då skulle det wara sanning, att man aldrig behöfde helt och hållet afskaffa det onda. Jag tror twärtom, att det skadliga i allt måste utrotas; och skadligt är det utan twifwel, att en Landtman, som äger tillgångar att af sina grannar upphandla sådana waror, som af dem blifwit tillwerkade, t. ex.

Wäfnader, Snickare- och Wagnmakare-arbeten med flera industriwaror, ej skall kunna inlåta sig i en sådan handel eller på deßa waror lemna förlag och sålunda befrämja deras tillwerkning. När nu detta i wårt Land är förbudet, så tror jag det wara klart, både att förbudet sträcker sig utöfwer Köpmannawaror och äfwen att detta förbud är ganska menligt för Landets förkofran och wälmåga. Jag äger derföre mycken förbindelse till den wärde Riddersmannen, som nu åter föreslagit upphäfwande af detta förderfliga twång, och tror mig böra yrka att Utskottens Betänkande återremitteras, åtföljdt af denna min anhållan, att den wäckta motionen må bifallas. Stockholm den 7 April 1818.

A. Danielson.

Häruti instämde Ståndets allmänna röst.

Och blef Betänkandet, i anledning af deßa anmärkningar, återförwisadt, med anmodan till Utskotten, att sig deröfwer utlåta.

Wid förnyad föredragning af LagUtskottets den 18 Mars meddelta Utlåtanden, innefattande swar på återremißen af Utskottets förut afgifna och af trenne Stånd redan gillade Betänkanden, angående:

1:o Förlupen Makas rättighet att i nytt giftermål ingå;

5:o Ägarders widtagande till Sjölagens öfwerseende; och

3:o Sökt företrädesrätt af jordägare till Brukares lösa egendom;

fann BondeStåndet, som redan den 7, 17 och 24 nästwikne Februarii bifallit Utskottets sistnämnde Betänkande, att ifrågawarande Utlåtanden endast borde läggas till Handlingarne.

Uppläste Stats- och BancoUtskottens ankomna Betänkande af den 3 dennes, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition den 10 December 1817, angående allmänna Penningerörelsen och Myntwärdets upprätthållande. Warande åtskilliga Ledamöters särskilda yttranden i ämnet härwid bifogade.

Lades på bordet.

Under läsningen häraf bortgick Talemannen i enskilda angelägenheter, och anmodade Vice Talemannen Hyckert att intaga deß ställe.

Uti ankommet och nu uppläst Memorial af den 6 dennes, anmäler BewillningsUtskottet, att, sedan Hederwärda BondeStåndet, wid förnyad föredragning af Utskottets ytterligare Utlåtande af den 26 Mars, angående grunderna för den under arbete warande BewillningsFörordningen, förblifwit wid deß, den 19 i samma månad fattade, beslut, i de delar som angå Capitationsafgiften och beskattning af wissa Öfwerflödsartiklar, men deremot

frånträdt detsamma i frågan rörande Bewillningsgrunden för 2 Art., och i den delen instämt uti Utskottets uppgifna samt af de öfriga Resp. Riks-Ständen gillade förslag; andra punkten bland de af Utskottet till omröstning af det förstärkta Stats-Utskottet framställda frågor således förfaller.

Lades till Handlingarne.

I anledning af StatsUtskottets, uti insändt och nu likaledes upplåst Memorial af den 6 i denna månad, gjorda anmälan, att twenne af de Respective RiksStänden bifallit, men deremot twenne, efter meddelta och besvarade återremisser, afslagit Utskottets under den 24 sistlidne December afgifna Utlåtande öfwer Kongl. Maj:ts nådiga Remiss af Utredningsmännens i afsidne RegeringsRådet von Schevens Sterbhus Ansökning om utbekommande af den pension honom tillkommit, men han underlåtit inom föreskrifwen tid uttaga; fann BondeStändet, med godkännande af hwad Utskottet i afseende härpå uti Memorialet derjemte hemställt, för godt att, likmätigt 69 §. Regeringsformen, öfwerlemna frågan till Förstärkta StatsUtskottets åtgärd och afgörande.

Talemannen återkom och emottog klubban.

Stats- och LagUtskottens den 18 Mars gemensamt afgifna

1:o Utlåtande angående Herr von Engeströms, J. D., Memorial, om årliga Lagsamlingar;

2:o Betänkande, i anledning af väckta Motioner om Lönförbättring för Häradshöfdingarne; samt StatsUtskottets yttrande öfwer gjorda anmärkningar wid deß Utlåtande och Förslag, angående arfwoden och tractamenten för RiksStåndens och deras Utskotts Secreterare, Canzlister och Waktbetjening;

blefwo upplåsta och lagda på bordet.

Som klockan nu war 2, åtskildes Ståndets Ledamöter, under öfwerenskommelse att, till fortsättning af dagens Plenum, åter samlas

Eftermiddagen klockan 4,

då, efter det Ledamöterne intagit sina rum, Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskottets Betänkande af den 13 Mars, rörande föreslagen ändring af Tjenstehjons flyttningstid, upplåstes och lades på bordet.

Widare upplåstes följande insända Utlåtanden och Betänkanden, nemligen:

från Statsutskottet,

af den 24 Mars:

1:o I anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående reglerande af de Kongl. Hofwens StatsSummor;

2:o I anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, om medels anslående till kostnaderne wid Kongl. Maj:ts Kröning;

3:o Öfwer gjorda anmärkningar wid Utskottes yttrande, angående indragning af TalemånsTafflarne;

4:o Dito Dito angående Pensioner för Hans Kongl. Höghet Kronprinsens f. d. Lärare;

5:o Dito Dito om bidrag af Statens medel för PoliceInrättningen i Göteborg;

6:o Dito Dito om ytterligare medel för Södertelge CanalInrättning;

7:o Dito Dito om Löners anslående för LänsNotarier och LandsContoriſter;

8:o Dito Dito rörande föreslagne Präſtebolsfriheter för nya eller framdeles blifwande Kyrkoherde- och CapellansBoställen;

9:o Dito Dito om Tullgarns Kungsgårds öfwerlemnande till Hans Kongl. Höghet Hertigen af Södermanland, nu mera H. K. H. KronPrinsen, efter Hennes Kongl. Höghet Prinseßan SOPHIA ALBERTINA;

10:o Dito Dito angående Öfwerſten Silfverſkölds Accords-erſättning.

Från BewillningsUtſkottet,

af den 16 Mars:

Angående och med förſlag till en förnyad CharteSigillateFörordning.

Från Bewillnings- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskotten,

af den 13 Mars:

1:o Angående inrättande af en tätare Postgång emellan Kongl. Maj:ts Befallningshafwande i Länen;

2:o Rörande upphörande af särskild Bewillning för Gästgifwerier, der werkeligt skjutsombyte finnes;

3:o Om personers skattskrifning wid Bruken såsom arbetare;

och från Lagutskottet,

af den 18 Mars:

1:o Öfwer den af Borgmästaren E. G. Holm, uti till Wälloes. BorgareStånden ingifwet Memorial, wäckta motion, om granskning af PoliceFörfattningarne rörande syßlolösa personers förskaffande till Arbets- och Correctionshus, samt angående wederbörandes skyldighet, att till Rikens Ständers JustitiaOmbudsman insända de beslut, som, rörande personers dömmande till Krigstjenst eller anwändande till Correctionsarbete, warda meddelta.

2:o Öfwer af Herr Doctor Hedrén wäckt fråga om förändring uti nu stadgade sätt för uppenbar Kyrkoplikts werkställande.

Lades på bordet.

Uppå derom gjord begäran, bewiljades Riksdagsmannen Anders Joachimson från Östergöth-

land trenne weckors ledighet att i enskilda angelägenheter till hemorten afresa; hwarom Utdrag af Protocollet skulle honom till bewis meddelas.

Ståndets Ledamöter åtskildes kl. ½ 7 e. m.

In fidem Protocolli.
Olof Werlin.

1818 den 11 April,

Sammanträdde Hederwärda BondeStåndet in pleno klockan 10 f. m. och lät, efter förrättad bön, för sig justera Protocollet för den 7 i denna månad.

Föredrogs åter StatsUtskottets sistlidne Plenidag på bordet lagda yttrande öfwer samtelige RiksStåndens återremiss af Utskottets förslag till aflöning under innewarande Riksdag för RiksStåndens och Utskottens Secreterare, Canzlier och Waktbetjening; och ehuru Högloft. StatsUtskottet ej funnit skäl till någon förändring i deß afgifna förslag i anseende till aflöningarnes beräkning, utan derwid till alla delar förblifwit; dock som BondeStåndet, för sin del, ej heller kunde finna något skäl till den nedsättning af Dagtractamentet, som Utskottet föreslagit för ej mindre detta Ståndts twenne Notarier, än äfwen samtelige extra Cancelli-

sterne samt Waktbetjeningen, utan det förhållande, i anseende till aflöningen, som tillförene ägt rum, grundadt på olika tjenstealiggganden, åfwen hädanefter bör bibehållas, samt för öfrigt det är uppenbart, både att denna Riksdag blir lika långwarig som 1815 års, och åfwen att göromålens mängd snarare warit ökad än minskad, samt det sålunda, i BondeStåndets tanka, är lika uppenbart, att hwad som wid den föregående Riksdagen i denna del funnits billigt och skäligt, måste, wid lika omständigheter, åfwen wara detsamma wid den närwarande; alltså fann BondeStåndet, wid detta förewarande, för godt, icke allenast att, utan afseende på StatsUtskottets projecterade jemkningar, till alla delar godkänna och antaga det förslag till aflöning, som Herr Grefwen och Landtmarskalken samt Herrar Talemän uppgifwit och hwilket uti StatsUtskottets första Betänkande finnes ordagrant intaget; utan åfwen att göra det förbehåll, att en lika beskaffad tillökning i nämnde aflöning må, wid Riksdagens slut, tilldelas RiksStåndens Notarier och Ordinarie Cancellister, som dem wid 1815 års Riksdag förunnades; och biföll BondeStåndet i öfrigt StatsUtskottets hemställan, att förskottet å ifrågawarande arfwoden och tractamenten må sträckas till och med den 28 nästlidne Februarii, samt beslöt tillika, att Respective MedStånden skulle, genom Utdrag af Protocollet, jemte härom meddelad underrättelse, wördsamt och wänligen inbjudas, att uti lika beslut i detta ämne med BondeStåndet sig förena; hwarom Protocollet genast justerades, utskrefs och afsändes.

Förebrogs StatsUtskottets sista Plenum på bordet lagda Utlåtande öfwer meddelad återremiß å deß Betänkande, angående pensioner för Hans Kongl. Höghet KronPrinsens f. d. Lärare; hwarwid BondeStåndet, efter öfwerläggning, fann för godt låta ärendet hwila på bordet till nästa Plenum; och anfåg imellertid den härom uppkomna discussion ej behöfwa i Protocollet upptagas.

När BondeStåndet härefter lät sig föredragas StatsUtskottets den 23 sistlidne Mars afgifna och den 7 i denna månad hos BondeStåndet upplästa Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående reglerande af de Kongl. Hofwens Statsstummor, anhöllo Johan Longberg från Gefleborgs samt Anders Danielson från Elfsborgs Lån, att detta Utlåtande måtte få hwila på bordet intilldeß den inkomna Financeplanen kunde komma under öfwerläggning; hwilket af Ståndet bifölls.

Det sistlidne Plenidag förehafda ärende, angående föreslagna ändringar af Författningarne rörande Skogarne i Riket, företogs nu åter; derwid Johan Wiklund från Westerbotten förmälte sig hafwa nu mera genomläst Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskottets Betänkande i denna fråga, men finner sig likwäl just derigenom föranlåten förnya sin förliden Plenidag gjorda anmärkning, att åtskilliga af de till Utskottet remitterade motioner förekommit honom såsom grundade på den orikliga

och farliga tanka, att Skattemannen för närwarande år i saknad af någon fri rättighet till begagnandet af sin skog, och hwilken åsigt af saken äfwen syntes honom af Utskottet till någon del wara fattad, eller åtminstone det rätta i detta afseende icke nog tydligen uppfattadt och iakttaget. Wiklund trodde det derföre wara af wigt för Bonde-Ståndet, att, i likhet med hwad som skedde wid sista Riksdag, wid detta tillfälle uttryckligen åberopa och söka i sin helgd bewara de, genom 1789 års Kongl. Författning om skatteköp, samt genom Ståndernas beslut wid både 1809 och 1810 årens Riksdagar, skattemannen tillagda rättigheter och förmåner, i anseende till dispositionen af deß enskilda skogar, deri ej undantag äger rum, utom hwad Ekskogarne och Allmänningarne angår.

BancoFullmägtigen Anders Danielson från Elfsborgs Län tillkännagaf, att den af honom wid denna Riksdag wäckta motion, öfwer hwilken Utskottets ifrågawarande Betänkande innefattar Utlåtande, endast haft afseende på hushållningen och anwändandet af Krono- och HäradsAllmänningarne, och Danielson twiflade äfwen, att berörde Betänkande sträcker sig till andra ämnen, än dem som härmed äga sammanhang; men Nils Månsson från Malmöhus Län inwände häremot, att äfwen Anders Danielsons ofwanberörde Memorial syntes hafwa afseende på den enskilda skogshushållningen; till upplysning hwarom han hänwisade till 354 sidan af Utskottets tryckta Betänkande, hwarest samma Memorial finnes upptaget, såsom innehållande den anmärkning, att den wid 1809 års

Riksdag utaf Rikſens Högloſl. Ständer gjorda underdåniga önſkan, att ſamtelige Konungens Befallningshafwande måtte få ſig uppdraget, att höra Länens innewånare och förbereda förſlag, antingen till en allmänt gällande Skogsordning, eller flera ſärſkilda, för olika orter i Riket, ännu icke bliſwit till werkſtällighet befordrad; och af denna anledning, med åberopande af hwad ſå wäl deß eget wid ſiſtlidne Riksdag, i afſeende på enſkilda ſkogshushållningen, och Riksdags Fullmägtiges Lars Carlſons, i afſeende på Allmänningarnes begagnande, afgifna Memorialer innehålla, ytterligare påyrkat upprättandet af, för alla orter i Riket, lämpeliga Författningar, till befrämjande af Skogarnes framtida beſtånd m. m.

Nils Månſon yttrade i öfrigt, att åfwen flera af de öfriga till Utſkottet remitterade Memorialerna yrka ändring och upphäfwande af hittills gällande Lagar och Stadganden, angående enſkilda ſkogarna i Riket, ſamt öfwerklaga de mißbruk, hwartill deßa Stadganden för närwarande föranleda; hwarföre Utſkottet åfwen funnit frågan röra icke blott Krono- och Härads Allmänningarnes anwändande, utan i allmänhet ſkogarnes wård och ſkötſel i Riket, ſamt de rättigheter, under hwilka denna Nationens rikedom af deß medlemmar innehafwes och disponeras; deraf och följer, att de åtgärder, ſom Utſkottet anſett böra inom hwarje Län i detta ämne widtagas, åfwen hafwa afſeende på dispoſitionsrätten och de reglementariſka föreſkrifterna om de enſkilda ſkogarne, ſå widt deßa åro,

genom

genom nu gällande SkogsOrdning, underkastade Lagarnes wård, utan att likwäl härigenom något intrång är tillstyrkt, som kan wara kränkande för den enskilda ägande rätten, sådan denna för närwarande är gifwen och bestämd.

BancoFullmägtigen Johan Olsson Longberg från Gefleborgs Län, med hwilken Carl Henricsson från samma Län, jemte Olof Nilsson från Jemtland och Nils Nilsson från Wermeland, samt flere af Ståndets Ledamöter, hwar för sig, instämde, önskade att warda bibehållen wid de Lagar och Förordningar, angående den enskilda skogshushållningen, som för närwarande äro gällande, grundade på den, genom Kongl. Förordningen af den 21 Februarii 1789, Ecka temannen tillagda fria dispositionsrätt öfwer sin skog; men hwad angår Recognitionsskogarne, ansåg Longberg derom böra så regleras, som med Statens intresse kan finnas öfwerensstämmande.

Jon Jonsson från Blekinge förnyade härwid sin förut gjorda erinran, att frågan om Recognitions- eller Kronoskogarne blir af StatsUtskottet behandlad, och att Utlåtande härom ifrån samma Utskott ofördröjligen torde inkomma.

Johan Wiklund från Westerbotten förfor: att af det Utskottets Betänkande bifogade särskilda Protocollsutdrag, hade han inhämtat det Medbrodern Carl Berg från Bohus Län i Utskottet yt-

rat särskild tanka, hwarigenom han hufwudsakligen yrkat loßandet af de fjettrar, dem han förment wara lagda på dispositionsrätten af skogarne, samt förklarande af en fullkomlig frihet uti deras bruk och nyttjande; och då Wiklund ej kunde tränga sin öfwertygelse, det en sådan frihet redan är Skattemannen lemnad, och att man ej bör misstro de rättigheter man redan äger, så wida man härigenom möjligen kan befara att i sjelfwa werket förlora dem, så trodde han sig wid detta förewarande äga anledning anhålla om Medbrodern Bergs förklaring, af hwad skäl han i detta ämne kan wara af annan öfwertygelse.

Berg yttrade, i anledning häraf, att då 1789 års Kongl. Förordning, den Wiklund åberopar, uti den orubbliga ägande och fria dispositionsrätt, som derigenom blifwit Skattemän tillagd öfwer sin skog med deß tillhörigheter, stadgar ett uttryckligt undantag af de för Kongl. Maj:ts och Kronans behof tjenliga Ekar, Bokar och Masträd; och då 1805 års SkogsOrdning, som ännu är till efterlefnad gällande, icke allenast bibehåller och iakttager detta wilkor, utan i så måtto äfwen utsträcker detsamma än widare, som allt anwändande af Ekeskog å Kronoskattehemmansägor derigenom blifwit förbudet, intill deß utsyning och stämpling föregått, hwars sökande och erhållande är förenadt med mångfaldiga kostnader och beswär; så trodde Berg häraf wara nog tydligt, att ägande- och dispositionsrätten af Skattemannens skogar både warit och är begränsad af sådana wilkor och band, som både kunde och borde undanrödjas, samt att Bergs i

detta afseende gjorda yrkande hwarken saknat ledning af närwarande förhållande, ej eller rättwisa och billighet i sin grund. Berg wille ej wägra att erkänna, det Utskottets förslag äger mycken förtjenst och kan, om det hinner til werkställighet, leda till fördelaktiga följder; men han trodde, att man kunnat gå än längre, derigenom att man genast förklarat dispositionsrätten af Skattemannens skogar fri och obehindrad af de förut stadgade wilkor och förbehåll, hwarigenom alla undersökningar i orterne, hwilka möjeligen endast leda till tidsutdrägt, utan något ändamål, hade blifwit öfwerflödiga, då deremot Krono- och HäradsAllmänningarnes behandlande för dylika undersökningar bordt blifwa enda och rätta föremålet.

Botvid Jonsson från Östergöthland anmärkte wid Utskottets Betänkande, i hwad detsamma rörer den af honom wäckta Motion, om undanrödjande af de wid landswägarne i Östergöthland planterade trän, som äro åker till skada, att denna Motion ingalunda, såsom Utskottet uppfagit, äfwen sträckte sig till de trän, som äro planterade å de ängar, genom hwilka wägarne framlöpa, utan endast till dem, som kunna wara åkern till skada och förfång; och i denna del trodde han sig så mycket heldre wara berättigad till bifall af sitt förslag, som man har rätt att njuta utsyning af sådana Ekar, som stå åker till men, och denna rättighet således med lika skäl borde sträcka sig till de wid wägarne planterade trän, helst som det i Östergöthland på de flesta ställen skall inträffa, att åkrarne äro intill wägarne belägna och derföre betydligen

ſkadas af de der ſtående trädens ſkugga och löffällning.

Hwad frågan om ſtämpling af Ekar angår, förmälte ſig Pehr Nilsſon från Chriſtianſtads Län wara föranlåten yrka, att ſådan ſtämpling må, på hwad ſlags hemman ſom helſt, alldeles undwikas, när Ekarne äro torra eller fornade i toppen, och de i ſådant fall fritt få af Hemmansåboen huggas och disponeras, helſt dylika trän ej kunna till Kongl. Maj:ts och Kronans behof wara tjenliga, och något werkligt hinder för deras fria anwändande ſåledes icke uppſtår; i hwilken omſtändighet Pehr Nilsſon alltſå trodde, att Utſkottet borde ſitt förſlag ändra och rätta.

Sedan Måns Pehrsſon från Blekinge, jemte Lars Larsſon och Jacob Ericsſon från Örebro Län, förklarat ſig häruti inſtämma, blef, uppå framſtäld propoſition, frågan till Allmänna Beſwärs- och EkonomiUtſkottet återremitterad, i ändamål att öfwer de wid deſs Betänkande gjorda anmärkningar Utlåtande afgifwa.

Wid Lag- ſamt Allmänna Beſwärs- och Ekonomiutſkottens ſiſta Plenidag förehafda och nu ytterligare föredragna Betänkande, angående förändring af de rörande Enſkiftsdelningar utfärdade Författningar, anmärkte Pehr Nilsſon från Chriſtianſtads Län ſkrifteligen följande:

Efter hwad jag kunnat fatta, wid uppläſan-

det af Högloſl. Lag- ſamt Ekonomi- och Allmänna BeſwärsUtſkottens afgifna Betänkande, rörande ändringar i den nu gällande EnſkiftesFörfattningen i Riket, hafwa Högloſl. Utſkotten anſett ſig böra tillſtyrka, att Delningsägorna måga i flera ſkiften, efter locala ſtällningen, anläggas, och derefter, ſom Storſkifte, wid HäradsRätterna ſtadfäſtas, och icke ſedermera med något annat ſkifte kunna ändras.

Äfwen hafwa Högloſl. Utſkotten anſett, att den prófningsrätt, ſom Konungens höga Befallningshafwande nu äger, icke är den rätta; och i det ſtället föreſlagit, att då delningsägorna äro af dertill förordnad Landtmätare uppmätte och fördelte jordägarne imellan, borde, i fall klander uppſtår om jordens taxering, eller ſkiftens läge, en Ägoſkilnadsrätt organiſeras, ſom på ſtället utrönte den klagandes lidande och derefter fattade ſitt beſlut, ſom, efter ytterligare beſwärs anförande, förwiſtes till Högſta Domſtolens afgörande.

Emot hwad Högloſl. Utſkotten i deßa delar till förändring föreſlagit, får jag anmärka, att för Skåne och Skaraborgs Län är en ſärſkild EnſkiftesFörfattning, ſom, i min tanka, icke bör förändras; helſt, hwad angår delningsſättet, ſå läggas ägorna i 2, 3 a 4 ſkiften, allt efter hwarje Bys mer och mindre ſkiljaktiga jordarter, ſamt ſåta eller ſkogiga jordmåner, och likwäl ſom Enſkifte ſtadfäſtes; äfwen är jag af den tanka, att då Landtmätare å Charta lagt ägorna till ett Byelag, det icke bör blifwa honom enſamt, ſom wid Storſkifte,

uppläret sjelf anlägga planerna för hwarje delägare, utan derti[illegible], som ock wid jordens gradering, böra kallas de i Länet, eller för hwarje Härad, walde Gode Män, som kunna, i fall stridigheter uppstå, sina särskilda skrifteliga Utlåtanden till Konungens höga Befallningshafwande författa och inlemna; derefter åger Konungens höge Befallningshafwande sjelf, med tillkallade kunniga män i jordbruket, i fall klander uppstår, besigtiga de föreslagna enskiftesslagen och derefter Utslag i målet afgifwa.

Deremot om en Ägoskillnadsrätt skulle organiseras och sig hos de twistande införas, hwilket ej mindre för delägarne, som samma Ledamöter torde få aflöna och underhålla, blefwe en förswårad kostnad, utan slutligen blefwe wål fråga om att så beskaffade Embetsmän äfwen skulle öfwerföras på Stat, och i en tidpunkt som nu, då fråga är att indraga onödiga tjenster, kan jag ej annat än helt och hållet afstyrka en dylik föreslagen Domstol; och deremot om de twistande parterne skulle förwisas till HäradsRätten och derstädes få begagna Advocater, så har man wål icke så exempel derpå, att en del Fullmägtige, för att åtkomma arfwoden, söka tids utdrägt, genom uppskof från ena till andra Tinget och det genom inwändningar, som förorsaka flera års utdrägt; hwarigenom den idoge jordbrukaren och odlaren blifwer ur stånd satt att begagna sin egendom och göra de odlingar, som för deß egen och allmän nytta äro högst påkallade; deremot den kittslige grannen, som oftast är kan hända liderlig och ej fallen för att förkofra eller uppodla jord, hel-

dre uppoffrar hwad litet han äger på rättegång, blott för att afstånga sin granne från deß odlingsdrift och öfriga nyttiga företag. Af så fatta omständigheter har jag af egen erfarenhet funnit, att de sistnämnda Rättegångssätten, hwad rörer Enskifte, icke äro för det enskilda eller allmänna gagneliga, utan yrkar derföre, att den för Skåne och Skaraborgs Län utgifna nådiga Enskifte-Författning må oförändrad blifwa bibehållen, som ock att Kongl. Maits nådiga Storskifte-Förordning äfwen bör gälla till efterlefnad.

Deßa mina tankar torde med återremiß till Högloft. Utskotten få åtfölja. Stockholm den 11 April 1818.

Pehr Nilsson
från Christianstads Län.

Anders Danielson från Elfsborgs Län erinrade, i anledning häraf, att Utskottens ifrågawarande Betänkande egentligen endast skall röra Rättegångssättet och forum i Enskiftesmål; och de skäl som förefinnas, och hwilka äfwen Utskotten godkänt, för Konungens Befallningshafwandes skiljande från all befattning med nämnde mål, skola wara så gifna och allmänt erkända, att Anders Danielson ej ansåg nödigt dem ytterligare upprepa.

I afseende på bemälte Anders Danielsons sistlidne Plenidag ingifna Anmärknings-Memorial, yttrade sig Måns Pehrson från Blekingen sålunda:

Sedan sista Plenidag anmärkning blifwit gjord

emot Rikſens Höglof. Ständers Lag- ſamt Allmänna Beſwärs- och Ekonomiutſkotts Betänkande om föreſlagen ändring i Rättegångs-Ordningen och behandlingsſättet af Stor- och Enſkiftes-twiſter, kan jag icke annat än yttra den tanka jag derom hyſer.

Att klandra de uti 1783 års Kongl. Landtmäteri-Förordning och 1807 års Enſkiftes-Stadga föreſkrifna behandlingsſätt af jordägares twiſter, lärer wäl ingen äga werkliga ſkäl till; men att någondera af dеſſa Rättegångsſätt äro de meſt lämpliga eller ſå wäl organiſerade, att de ej tarfwa förändring, derom har jag ännu icke eller wunnit fullkomlig öfwertygelſe. Att framſtälla de obehagliga följder, ſom i begge fallen uppkommit, anſer jag ſå mycket mindre nödigt, ſom Höglof. Utſkotten behagat åberopa dem till grund för ſitt priswärda förſlag; dock kan jag icke undgå att nämna de meſt tryckande omſtändigheter, ſom Rättegångar i Storſkiftes-twiſter i min hemort medfört.

Ehuru de koſtnader, ſom för twiſtande Parter åtgått wid HäradsTing, Häradsſyn, LagmansTing och och Lagmansbeſigtning (ſom merendels i ſlika twiſter är nödwändigt) ſamt Fullmägtigs arfwode m. m. i Kongl. HofRätten och hos Kongl. Maj:t, oftа warit öfwer förmåga tryckande, hafwa de likwäl ändå knappaſt medfört hälften ſå ſkadlig werkan, ſom det hinder i odling och jordbrukets förkofran, ſom den långa tids utdrägt af flera år, hwilken en ſådan Rättegångsordning förorſakat, hwaraf näſtan alltid händt, att åker och äng blifwit miſswärdad, ſkog och ſtängſler ruine-

rade till så hög grad, att, utom det sådant aldrig kunnat sättas i sitt förra skick, hafwa åtskilliga mindre förmögna jordägare deraf, sammanlagdt med de wid så många Domstolar erforderliga större kostnader, blifwit försatte i ytterste wanmagt och obestånd.

Då nu Höglofl. Utskotten, genom sitt förslag, med så nitisk eftertanka sökt bereda en bättre organisation af sådana twisters behandling, och riktat Rättegångssättet på en i allmänhet så begwämlig genwäg, hwarmed ej mindre alla möjliga olägenheter kunna blifwa undanröjda, än äfwen den för Enskifte hittills saknade förmån winnes, att förefallande twister både i Stor- och Enskiftesmål, som äro med hwarandra i oskiljaktigt samband, komma på lika eller enahanda sätt att behandlas, faller jag i största förundran deröfwer, att en wärd Ledamot inom wårt Stånd, Riksdags- och Banco-Fullmägtigen Anders Danielson från Elfsborgs Län, will söka wägra en så nyttig inrättning, som man med allt skäl äger anledning att wänta af de föreslagna Ägodelnings-Rätterne, och i deß ställe heldre önska, att, med bibehållande af ofwanberörde tryckande Rättegångssätt, jordägares nyssomnämnde förlägenhet måtte widare sättas i werkställighet och framgent fortfara.

Fördenskull och ehuru jag med all aktning högt wärderar Medbrodern Danielsons insigter i många andra fall, kan jag i detta ämne ej med honom dela lika tänkesätt, utan föranlåtes mot så ga hwad han härutinnan sista Plenidag anfört, och

i sammanhang dermed i korthet nämna de motskäl, som jag hoppas fullkomligt wederlägga hwad han till stöd för sin anmärkning åberopat.

Att Ledamöterne i deße Ägodelnings-Rätter skulle kunna medföra någon kostnad för Staten medelst löners anslående, derom synes så mycket mindre någon fruktan kunna uppstå, som det är att förmoda, att Ordinarie Häradshöfdingen, som redan har lön på Stat, i hwarje Härad blir till Ordförande wald och förordnad, och, i hwilket fall som helst, bör, efter min tanka, hwarken Ordföranden eller de öfrige Ledamöterne skäligen kunna begära annan inkomst i och för denna befattning, än den de, enligt stadgade grunder, för hwarje förrättning särskildt kunna sig beräkna, så mycket mindre, som deße aöromål aldrig lära kunna hänföras till Ordförandens och Ledamöternes ständiga yrke eller hufwudnäring, utan blott såsom extra förrättningar.

Om man fäster sig derwid, att twisterne icke med en så fullständig noggrannhet skulle kunna afgöras och bedömmas af Ägodelnings-Rätterne, hwars biträdande Ledamöter komme att utgöras af hwad Medborgare-Claß som helst, som då Häradshöfding är med wanlig Nämnd, som utgöres af Sju Bönder, biträdd, torde man kasta en oförtjent skugga på flera upplysta Ståndz medborgare, hwars insigter wisat erfarenhet i jordbruket; och då wär Medborgare-Claß så mycket mindre är från wal till biträdande Ledamöter uteslängd, som Betänkandet föreslår, att deße Ledamöter böra wäljas af hemmansägarne, hwars största del wårt Stånd utgör,

hwaraf man äger anledning att wänta den följd, att Nämndemän och andra skickligt danade Bönder blifwa till största delen walde, anser jag hwarken skäl att motwerka det i Betänkandet äfwstade ändamål, eller hinder för deß werkställighet.

I stället för det Danielson ansett Ägodelnings-Rätterne medföra större kostnader för twistande parter, än om den för Storskifte wanliga Rättegångsordning finge följas, anser jag twertom, att den ej uppgår nära till en half; och då detta måtte snart wara räknadt, då ÄgodelningsRättens dom utan wad finge genast genom underdåniga Beswär dragas under Kongl. Maj:ts nådiga pröfning, i stället för, i andra fallet, twisten komme att paßera fyra särskilda Domstolar, och således åtgå för tappande parter blott till Wad och Revisionsskilling ett belopp af ej mindre än 68 R:dr 28 ß. Banco.

Af sådana anledningar och då man å ena sidan bör påräkna den nytta jordbruket winner genom ett lika skyndsamt slut, som för Enskiftestwister hittills warit wanligt, och å andra sidan betraktar, att en förnärmad jordägare nu mera blir satt i tillfälle att på stället få ej mindre sitt lidande, än åfwen Landtmätares och Gode Mäns åtgärder af owäldiga mån öfwersedt, granskadt och bedömdt; kan jag icke annat än förena mig i samma tanka som Memorialsförfattaren Peter Pehrsson från Calmare Län uti sin första derom gjorda Motion yttrat, den Högloft. Utskotten tillstyrkt; i följd hwaraf jag hemställer, om icke denna tillstyrkan och Betänkandet i hela sin widd bör såsom

wälgrundadt anses och bifallas, men i händelse målet, på Danielsons anmärkning, skulle blifwa återremitteradt, anhåller jag, att detta mitt anförande må hans anmärkning och återremißen åtföljа. Stockholm den 11 April 1818.

Måns Pehrsson,
Riksdagsman för Listers Härad i Blekingen.

Fullmägtige från Carlstads Län ingåfwo jemwäl ett skrifteligt yttrande, som upplästes, af detta innehåll:

Wid Högloft. Lag- och Ekonomi-Utskottens afgifna och på bordet hwilande Betänkande, rörande ändring uti Enskiftes-Författningen, få undertecknade göra följande anmärkningar:

Ehuru denna Författning är å flesta orter i Riket, der locala omständigheter icke hindra, både lämpelig och nyttig, är en sanning, som icke kan bestridas, men deremot å andra, der inägorne, emellan berg, backar och stenåsar, äro så styckade, att ett hemman kan hafwa ängholar och åkerlyckor, en här och en der sårskildt inhägnade, på hela sitt område, som till en stor del af hemmanen kan utgöra 20 a 30 och deröfwer, både å hela och halfwa mantal, deßutom är jordarten så skiljaktig, att å få ställen den ena lappan kan i godhet jemföras med den andra, der äro Enskiftesdelningar alldeles icke lämplige, utan twertom skadlige, hwarpå wi i wår ort hafwe lett och sport flere prof, der sådane delningar för sig gått. Den i Wermland til-

låtna widsträckta hemmansklyfningen är ett stort och ojäfaktigt hinder för Enskiftesdelningar. Utom allt detta kunne wi icke annat finna, än att Enskiftesförfattningen innehåller en sort obillighet i så måtto, att en enda jordägare i hemmanet kan kalla Enskiftesdelning å hela hemmanet, ehuru en laglig och rättskaffens Storskiftesdelning nyß förut föregått och wunnit stadfästelse. Mången wårdslös och oduglig jordbrukare tillgriper ofta detta twångsmedel att kalla enskifte, för att skada sin arbetsamma och idoga granne, och derigenom åtkomma frukten af hans arbete och möda; om än en sådan man skulle kunna förutse, att hemmanet ej kan enskiftas, så gör han likwäl af mißunnsamhet försöket, för att draga sina grannar med sig i kostnad, hwarpå exempel i wåra grannskap icke saknas; fruktan eller räddhågan för Enskiftes wånget hindrar ganska mycket den arbetsamma och nitiske odlaren att förbättra så sin egendom, som han annars skulle göra, om han ägde den säkra öfwertygelsen att sjelf få skörda frukten af sitt arbete. Flere Härader i Wermeland, eller som gränsa emot Norrige och följa den så kallade Norrska fjellryggen, är af sådan beskaffenhet, som förut är nämndt, och likna i local och öfriga omständigheter helt och hållet de norra Provinserne i Riket, hwilka äro från Enskiftesförfattningen undantagne.

Wi få, i anledning af hwad wi sanfärdeligen anfört, i ödmjukhet anhålla, att Hederwärda Ståndet täckes, med deßa wåra anmärkningar, och de som Medbrodern Anders Danielson sistlidne Plenidag gjorde, hwarmed wi oß till alla delar före-

na, Betänkandet åter till Högloft. Utskotten återremittera, med wördsam anhållan till Högloft. Utskotten, att föreslå det Rikets Höglof. Ständer täckas genom skrifwelse till Kongl. Maj:t anhålla, att en Förordning utgåfwes, som strikande Nordmarks, Jöße, Frykdahls, Elfdahls och Gullbergs Härader i Carlstads Län från efterlefnaden af den i Riket utgifne Allernådigste Enskiftes-Förordningen, i likhet med hwad för de norra Länderna är bestämdt. Skulle några enda eller få hemman finnas, som i deßa Härader med fördel kunna enskiftas, så kan, efter wår tanka, ändamålet lika så riktigt genom Storskifte winnas. Stockholm den 11 April 1818.

Nils Nilsson,
Fullmägtig för Nordmarks Härad i Carlstads Län.

O. Olsson,
Fullmägtig för Jöße Härad.

Nils Olofsson,
Fullmägtig för Frykdahls Härad.

O. Olofsson,
Fullmägtig för Elfwedahls Härad.

Anders Nilsson,
Fullmägtig för Gullbergs Härad af samma Län.

Uti hwad sålunda blifwit yrkadt, instämde jemwäl, hwar för sin ort, Jacob Ersson Ellstadius från Stockholms, Anders Sandsten från Jönköpings, alla Fullmägtige från Westerås och Östergöthlands Län, Jacob Ersson och Lars Larsson från Örebro, samt Lars Carlsson och Johannes Andersson från Skaraborgs Län, hwilka alla förfäktrade, att Enskiften i deras hembygder, såsom skogbewuxne och stenbundne, ej skola med nytta

kunna anwändas, eller ens utan jordägares obotteliga lidande tillwägabringas.

Pehr Jonsson från Kronobergs Län förklarade sig ej kunna gå in på att bifalla Agodelnings-Rätters införande och organiserande uti alla orter i Riket, helst det wore att befara det härigenom en ny Domare-Corps tillkomme, hwars behöflighet Pehr Jonsson ej kunde erkänna eller inse. Om på en del ställen Ordinarie Häradshöfdingarne åtoge sig att wara Ordförande i nämnde Rätter, wore det likwäl i allmänhet att befara, det de afsade sig detta förtroende, enär deß emottagande berodde af deras fria wilja och alltid wore förenadt med mycket beswär; och det blefwe således i en mängd orter, hwilka äga brist på tjenliga Juristier, nödwändigt att antingen tillita mindre skicklige personer, eller ock dem, som wore så aflägse boende, att deras förrättningar blefwo genom resekostnader och dagtractamenten wida kostsammare, än hwad de borde wara. För att deremot både afböja de olägenheter, hwilka nu äro en följd af närwarande Rättegångssättet i Enskiftesmål, och äfwen ernå de fördelar, som, i anseende till en skyndsammare Rättegång genom Agodelnings-Rätter åsyftas, föreslog Pehr Jonsson, att målen måga upptagas och behandlas wid Härads-Rätten, och antingen derstädes eller wid anställande Häradssyn afgöras, men under wilkor, att dylika mål derifrån genast må dragas under Kongl. Maj:ts nådiga pröfning; finnande Pehr Jonsson så mycket mindre något hinder för antagandet af detta förslag, som, då Enskiftesmål hittills kunnat gå directe från Landshöf-

dingarne till Kongl. Maj:t, sådant äfwen borde kunna ske från HäradsRätterne, enär Parternes wälfärd wid sistnämnde Rätter wanligen bättre kan bewakas samt sanningen och rättwisan, i män efter kända localförhållanden, der närmare utredas än wid LandshöfdingeEmbetena, som alltid måste dömma endast efter för hand warande, ofta mindre pålitlige Handlingar.

Om detta af Pehr Jonsson uppgifna förslag förenade sig Olof Pehrsson och Pehr Pehrsson från Stockholms, Botvid Jonsson från Östergöthlands, Börje Börjesson från Hallands samt Jacob Jacobsson Kinner från Gottlands Län.

Anders Danielsson från Elfsborgs Län anförde muntligen: I den motion jag hade åran inom Ståndet wäcka, och som af Lag- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskotten blifwit behandlad, sökte jag å ena sidan wisa, att de orter, som äro skogbewuxna, stenbundna och bergaktiga, woro otjenliga för Enskiften, samt derföre borde från tillämpningen af Författningarne derom undantagas; och å den andra, att Konungens Befallningshafwande, såsom ofta boende på ett afstånd af 10, 15 a 20 mil från de twistande, borde entledigas från deß Domsrätt i Enskiftes-mål, hwilka i stället borde öfwerlemnas, lika med andra twister, åt den wanliga Domaremagten, som, då den hittills ägt rätt upptaga och pröfwa Storskiftes-mål, äfwen lämpligast wore i tillfälle, att bedömma Enskiftes-twister, och under hwars pröfning

den

den enskilda wälfärden, i alla fall, så ofta med förtroende blifwit lemnad. I afseende på förra omständigheten, hafwa Utskotten ej gifwit något bestämdt yttrande, men utöfwer den wäckta motionen stråckt sitt förslag till en sammanjemkning af En- och Storskiftes-Författningarne. I andra frågan åter hafwa Utskotten medgifwit olämpligheten af den Konungens Befallningshafwande tillagda Domsrätt i Enskiftesmål, men föreslagit både deßa och äfwen Storskiftes-twisters öfwerlemnande åt särskilda Ägodelnings-Commißioner; men då jag aldrig yrkat, att Härads-Rätterne må skiljas från deras förut ägda rättighet att upptaga och afgöra Storskiftes-mål; då jag anser deßa måls behandlande af särskilda commißioner olämpligt, lika som det i allmänhet är olämpligt och till och med obehörigt, att dylika commißioner, i hwad mål som helst, tillägges Domsrätt och sämedelst få göra en inkräktning på wanliga Domaremagtens område; och då jag för öfrigt för min del har mesta förtroendet till Härads-Rätterne, der Allmogens rättigheter och wälfärd äga sitt säkraste skydd, samt det således, i min tanka, är angeläget att bibehålla deßa Domstolar i sin helgd, samt heldre söka dit återföra de mål, som derifrån obehörigen blifwit dragna, än å nyo skilja från deß befattning ännu flera; så anser jag mig skyldig förklara, att om Enskiftes-mål ej kunna deßa Domstolar tillägges, jag aldrig önskat eller kan bifalla, att äfwen Storskiftes-twister dragas från deras handläggning. Otjenligheten af de föreslagna omnämnda

ÅgodelningsRätterne har jag, uti mitt förlidne Plenidag ingifna anförande, wisat; och jag åberopar således detsamma till alla delar, och upprepar blott, att tillfättandet af ÅgodelningsRätter skall i lånaden medföra den följd, att de bilda en särskild EmbetsmannaCorps, som, i anseende till deß förmenta wigt i Samhället, slutligen skall bli anmäld till löner på Stat, derigenom nya utgifter för StatsCaßan skulle tillkomma och Embetsmännens antal ansenligen förökas, och detta i en tid, då man så allmänt talar om nödwändigheten af alla öfwerflödiga Embetens indragning och en förenklad organisation af alla EmbetsmannaCorpser. Om imedlertid, på en del orter, ÅgodelningsRätter önskas och kunna med någon nytta åstadkommas och anwändas, anser jag deßa orters Fullmägtige derom böra göra enskild underdånig anmälan hos Kongl. Maj:t; men att på alla orter inrätta dem, anser jag lika otjenligt, som obehindradt, för en del, att särskildt erhålla dem.

Måns Pehrsson från Blekinge swarade härå: Att han för sin del, lika med Anders Danielsson, hyser allt förtrornde till HärådsRätterna, och är ganska nöjd, att de få upptaga och afdöma äfwen Enskiftes-mål; om blott deßa mål derifrån få direcle dragas under Kongl. Maj:ts nådiga prófning; men då han befarar, att sådant ej kan, såsom stridande mot all wanlig wid deßa Domstolar stadgad Rättegångsordning, medgifwas, utan han tror, att ett så särskildt Rättegångssätt, som i deßa mål erfordras, endast kan wid en särskild Domstol tillåtas, förmenar han äfwen dennas inrättande kun-

na och böra widtagas. I öfrigt wille han anmärka, att Utskotten så mycket heldre warit behöriga att yttra sig, angående den föreslagna sammanjemkningen af Enskiftes- och Storskiftes-Författningarne, som denna sammanjemkning blifwit yrkad uti det af Peter Pehrsson från Calmare Län ingifna och till Utskotten remitterade Memorial.

Nils Månsson från Malmöhus Län uttålt sig: Man har redan i denna fråga anmärkt och yttrat så mycket, att något widare föga wore af nöden; men jag anser mig likwäl förunnadt tillägga, att, ehuru jag tror Enskiftes-mål kunna med stor fördel för Allmänheten, wid Härads-Rätterne behandlas, är jag likwäl af den öfwertygelse, att Ägodelnings-Rätter ej äro olämpliga, enär Ledamöterne härtill så af wederbörande jordägare sjelfwa utwäljas. I min hemort åtminstone skulle wäsentlig nytta af denna inrättning kunna hämtas. Der finnas många i jordbruket kunniga och förståndiga män, hwilka för närwarande ofta bistå med råd och upplysningar wid Enskiftes-förrättningar, samt för pröfningen af olika jordarter innehafwa och begagna så kallade jordborr, med hwilka de kunna undersöka och bestämma graden af jordmånens godhet, lika säkert, som man med en bränwinsprofwerare bestämmer graden af bränwinets styrka. Så beskaffade jordborr ägas ej af alla Nämndemän, och deras på erfarenhet och egen urskillning grundade omdömme af jordens natur och godhet kan följaktligen ej wara så säkert, som deras, hwilka med de omnämnda jordborren härom kunna hämta mathematisk wißhet.

Carl Henricsſon från Geſleborgs Län förklarade ſig ſå mycket heldre inſtämma uti hwad Anders Danielſon yrkat och anfört, ſom han tror, att en i orten bekant Underdomare båſt är i tillfälle att känna locala omſtändigheterna inom ſin Domſaga, då deremot en ung eller främmande perſon, ſom till Ordförande i ÅgodelningsRätterne tillåfwentyrs behöfde anlitas, wore obekant med både det ena och andra, och ſåledes föga båttre, än ett aſlägſe wiſtande LandshöfdingeEmbete, kunde afgöra uppkommande twiſter i Enſkiftes- och Storſkiftes mål; önſkande Carl Henricsſon, att den ſiſtnämnde Embeten uppdragna Domsrätt i Enſkiftes-mål måtte, i anſeende till deras omnämnda aſlägſenhet, alldeles förſwinna; ſamt att i öfrigt 1783 års LandtmäteriStadga må, åfwen i anſeende till Rättegångsſättet för deri omnämnda mål, bibehållas oförändrad.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län och flere andra af Ståndets Ledamöter hördes jemwäl inſtämma uti hwad Anders Danielſon anfört; tilläggande denne ſiſtnämnde, i afſeende på hwad Nils Månſon från Malmöhus Län här ofwan anfört, att de omnämnda jordborren wäl kunna wara af nytta och anwändbarhet, men att, der de af Ståndsperſoner ägas, lära deſſe ej undandraga ſig, att utlåna dem åfwen till Nämndemännen, eller åtminſtone till SyneRättens Ordförande, för att wid påkommande behof begagnas; men de Ståndsperſoner deremot, ſom kunna wiſa ogenhet i detta afſeende, wore, efter Danielſons tanka, wiſſerligen ej ſå måne om ſina grannars wäl, att

de kunde eller borde till Ledamöter i Ägodelnings-Rätterna utses.

Då något widare nu ej war att anmärka', hemställde Talemannen, att de anmärkningar, som både i dag och förlidne Plenidag emot Lag- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskottens Betänkande förekommit, må till dem öfwerlemnas, och frågan, i följd deraf, dit återremitteras, med anmodan, att öfwer samma Anmärkningar Utlåtande afgifwa; hwilken hemställan af BondeStåndet bifölls.

Stats- och LagUtskottens den 7 i denna månad på bordet lagda Utlåtande, öfwer Herr J. D. von Engeströms Memorial om årliga Lagsamlingar, blef, wid nu skedd förnyad föredragning, af Hederwärda BondeStåndet bifallet.

Enär BondeStåndet lät sig föredragas Stats- och LagUtskottens Betänkande, rörande Lönebättring för Häradshöfdingarne, inlemnades ett Anförande af denna lydelse:

Fråga är wäckt om förbättring af Häradshöfdingarnes löner och wilkor. Då de njuta penningelön, då Expeditionslösen betalas, efter Taxan, i penningar, åfwensom arfwodet för deras extra förrättningar, kan wäl ej deras lidande sättas i fråga; en tid, då penningen så föga gäller, wore wäl förbättringen högst nödig, högst billig. Alla,

att Statens behof åro så många, tillgångarne dem att fylla så otillräckliga. Det synes, som egentligen Häradshöfdingarnes i Norrland wilkor tarfwade snar och mycken förbättring. Konung CARL XI, Höaloft. i åminnelse, stadgade lönen till 75 R:dr, en wacker lön för den tiden. Sedermera, wid förökad folkmängd, tilltagande proceßer, hafwa de widsträcktare Domsagorne mäst klyfwas, delas. Lönen har då ock blifwit delad i tu, att Domarens lön utgör endaft 37 R:dr 24 ß. Tingskapparne, förwandlade i penningar, utgöra en högst obetydlig summa. Häradshöfdingarne i Norrland saknа Boställen, få i stället Boställspenningar 10 R:dr, eller, deladt på twenne, 5 R:dr. Expeditionslöfen år tid efter annan ökad under loppet af sednaste 40 åren, att den betalas nu fyradubbelt, men alla Victualier betalas sexdubbelt, emot hwad de gälde 40 år tillbaka. Arfwodet år ökadt till dubbelt, men prisen hafwa, som sagdt år, ökats sexdubbelt. — Då nu man ej kan arbeta lönlöst halfwa året, ej kan bo för 5 R:dr, ej kan betala Tingsgästningen med Tingsgästningspenningarne, ej kan lefwa med den för låga, ej i mån af warupriſen, ökade Expeditionslöfen, ej eller af det ännu ringare arfwodet 1 R:dr om dagen, enär man skall derföre underhålla sig och en Skrifware, år wäl ljusligt, att Domarens wilkor åro alltför knappt skurne. Staten måste wäl fullt löna twenne Domare, då en ej hinner föra göromålen, med bästa wilja och drift; åfwen bestå hus åt twenne. Icke år det billigt, icke år det jemnt, att en Häradshöfdinge i södra orterne bestås Boställe, som gifwer arrende ända till 10 Tunnor Säd, då en Hä-

radshöfdinge i Norrland deremot har 5 R:dr. Önskligt wore, att detta behjertades och på ett lämpligt sätt blefwe hulpet. Det anseende DomareEmbetet bör åtfölja, det answar, det mycknа arbete, som Domaren har och måste widkännas, fordra att han anständigt af Staten lönes.

Jöns Pehrsson. Carl Henricsson.
Hans Michaelsson. Hans Nilsson.
Alla ifrån Gefleborgs Län.

Uti detta anförande förmälte sig Johan Longberg från samma Län så mycket heldre instämma, som lika förhållande, i anseende till Häradshöfdingens lönewilkor, skall förefinnas i den ort, hwars talan Longberg förer, med hwad öfrige Fullmägtige uppgifwit. Deßa lönewilkor funne Longberg wara allför otillräckliga och på intet sätt motswarande de wigtiga, trägna och beswärliga göromål, som förenämnde Embetsmän åligga.

Samtelige Fullmägtige från Norrbottens och Jemtlands Län instämde jemwäl uti hwad på ofwanstående sätt blifwit andraget.

Johan Wesling från Westerås Län yttrade deremot sin förundran, att Medbrodern Longberg, som tillförene alltid yttrat sin motwilja för åfwen de ringaste utgifter, som kunde leda till Statswerkets betungande, kunnat i denna del frångå en sådan princip och yrka en lönförbättring, som fölle Statswerket ganska tungt till last.

I swar härå förklarade Longberg, att det

endaſt wore hans mening yrka, det en öfwerſigt af Häradshöfdingarnes olika löne-inkomſter måtte widtagas, på det de Häradshöfdingar, ſom ej äga Boſtällen, utan en högſt ringa penningelön, må njuta någorlunda jemngoda förmåner med dem, ſom äga både boſtällen och ſtora inkomſter.

Daniel Andersſon från Upſala Län anſåg en ſådan reglering böra widtagas, att Häradshöfdingarne ſins emellan jemkade löne-inkomſterna, tills de alla fingo någorlunda lika; men något betungande för Statswerket trodde han ej böra äga rum, eller ens för ändamålets winnande af nöden.

Af Anders Danielſon från Elfsborgs Län anförde: Att han, ſom alltid ifrat för alla de mål behandling wid HäradsRätt, hwilka derifrån obehörigen hitwist dragne, naturligtwis äfwen wore mån, att Häradshöfdingarne, hwilkas göromål dereigenom ökades, må njuta tillräckliga inkomſter och han wore äfwen öfwertygad, att, på en del orter, tillökning i närwarande lönewilkor kunde wara både billig och nödwändig; men då han å ena ſidan hade medgifwit detta, trodde han ſig å andra ſidan äga ſkäl till den öfwertygelſe, att tiden för en ſådan lönejemkning ännu ej är inne. Rikſens Ständer hafwa både wid denna och föregående Riksdagar påtänkt en förbättrad organiſation af de för den inre Statsförwaltningen nödiga Embetswerk; och då, till beredande och förſlags afgifwande i detta wigtiga ämne, en Comité blifwit beſluten, ſom, efter förmodan, ſnart nog kommer i werkſamhet, borde man, efter Danielſons tanka, af-

wakta resultatet af denna Comités arbete, innan man i förewarande fråga widtager någon åtgärd, helst det skall wara att förmoda, att den skeende regleringen äfwen kommer att sträcka sig till jemkning af Häradshöfdingarnes större och mindre Domsagor, hwarigenom närwarande olägenhet, att den ena har större och den andra mindre inkomster, jemwäl lämpligast torde kunna afhjelpas.

Johan Wesling från Westmanland instämde så mycket heldre häruti, som han anser Häradshöfdingarnes inkomster betydligen ökas och förbättras genom den dem tillkommande Expeditionslösen wid HäradsRätterne.

Carl Henricsson från Gefleborgs Län erinrade häremot, att den inkomst Expeditionslösen kan lemna, dels betydligen förswinner genom kostnaderne till underhåll på Tingsställena och dels i alla fall är wäl förtjent genom det tröttsamma och ihärdiga arbete, som af Expeditionernes författande och utskrifwande förorsakas.

Johan Wiklund från Westerbotten förmälte sig ej kunna bestrida, att ju Häradshöfdingarne, på en del ställen och synnerligast i de norra Provinserna, hafwa alltför ringa löne-inkomster; men ehuru detta äfwen inom Statsutskottet, wid målets beredning, nogsamt warit kändt och erkändt, har likwäl Utskottet, på de skäl Anders Danielsson åberopat, och med tillägg af det giltiga, att Statswerket för närwarande omöjligen äger några tillgångar att disponera till de ifrågawarande lön-

förbättringarne, funnit sig nödsakadt att för närwarande lemna den wäckta frågan utan afseende; och då det wore gifwet, att, hwilka anmärkningar som wid Utskottets Betänkande än göras, saken ändå förblifwer densamma, likasom Utskottets en gång yttrade tanka, trodde Wiklund bäst wara att med allt widare onyttigt ordande i detta ärende innehålla och så mycket mindre meddela någon återremiß, som man borde erinra sig, att Riksdagen lider till slut, och att StatsUtskottet, som ännu har ganska swåra och wigtiga arbeten återstående, ej bör i otid beswäras med anmärkningar, som kunna undwikas, och som, utan allt ändamål, endast upptaga en angelägen tid.

På flere Ledamöters förenade begäran, blef likwäl Utskottens Betänkande å nyo lagdt på bordet.

Justerades ExpeditionsUtskottets ankomna Förslag till Rikets Ständers underdåniga Skrifwelse till Kongl. Maj:t, angående öfwerlemnande af de förändringar i Grundlagarne, som wid denna Riksdag blifwit af samteliga RiksStänden gillade och antagne.

Wid förnyad föredragning blefwo följande den 7 i denna månad på bordet lagda Betänkanden till alla delar godkände, nemligen:

LagUtskottets:

1:o N:o 71 Öfwer den af Herr Borgmästaren Holm wäckta Motion, om granskning af Police-

författningarne, rörande syßlolösa personers förskändande till Arbets- eller Correctionshus, samt angående wederbörandes skyldighet att till Rikets Ständers Justitiä Ombudsman inskicka de beslut, som, rörande personers dömmande till Krigstjenst, eller anwändande till Correctionsarbete, warda meddelte;

2:o Rörande wäckt fråga om förändring uti nu stadgade sätt för uppenbar Kyrkoplikts werkställande; med antagande derwid af det i sednare frågan af Betänkandet förekommande första alternatif;

Statsutskottets:

Angående medels anslående till kostnaderne wid Kongl. Maj:ts Kröning;

Bewillningsutskottets:

Om en förnyad Chartä Sigillatä Förordning;

Bewillnings- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskottens:

1:o I anledning af wäckt fråga dels om inrättandet af en tätare Postgång emellan Kongl. Maj:ts Befallningshafwande i alla Län; dels om ett widsträcktare begagnande af Post-inrättningen i allmänhet, m. m.;

2:o I anledning af wäckt fråga, att all särskild Bewillning för Gästgifwerier så wäl å Landet som i Städerne, der werkligt skjutsombyte finnes, måtte upphöra; och

3:o Angående personers skattskrifning wid Bruken såsom arbetare.

Sedan BondeStåndet redan under den 2 sistlidne Februarii bifallit StatsUtskottets den 17 förutgående Januarii afgifna Utlåtande, angående wäckt fråga om indragning af TalemåsTafflarne; fann BondeStåndet, wid nu skedd föredragning af Utskottets, i anledning af gjorda anmärkningar, aflemnade förnyade yttrande och förklaring, för godt att derwid låta bero.

När BondeStåndet lät sig förekomma StatsUtskottets den 23 sistlidne Martii afgifna och förlidne Plenidag på bordet lagda förnyade Utlåtande, i frågan om bidrag af Statens medel för PoliceInrätningens i Göteborg underhållande, fann BondeStåndet rättwist afslå hwad StatsUtskottet, angående medels anslående, tillstyrkt, men anså deremot det böra i underdånighet till Kongl. Maj:t öfwerlemnas att pröfwa, huruwida den förändring uti förberörde Inrättning må finnas äga rum, att densammas omfang inskränkes till sjelfwa Stadens område, såsom tillförene.

Wid StatsUtskottets anmälan, som sistlidne Plenidag upplästes och lades på bordet, att de 3:ne öfriga Respective Ständen bifallit Utskottets den 16 förutgående Februarii afgifna och af BondeStåndet återremitterade yttrande, om ytterligare

bidrag af Statswerkets medel för fullbordandet af Södertelje Canal-inrättning, fann BondeStåndet skäligt låta bero.

Då BondeStåndet redan förut afgjort de af StatsUtskottet behandlade ämnen, angående:

1:o Löners anslående för LånsNotarier och LandsContoriſter;

2:o Angående föreſlagna Präſtebohls-friheter för nya eller framdeles bliſwande Kyrkoherde och Capellans-bohl;

3:o Tullgarns Kungsgårds öfwerlemnande till H. K. H. Hertigen af Södermanland, nu mera H. K. H. KronPrinſen, efter H. K. H. Prinſeßan SOPHIA ALBERTINAS dödeliga frånfälle; ſamt

4:o Herr Öfwerſten m. m. Silfverſkjölds accordsersättning; fann BondeStåndet, att förbemälte Utſkotts, i anledning af erhållna återremißer, härom meddelta förnyade yttranden endaſt borde läggas till Handlingarne.

Uppå af Talemannen gifwen erinran, beſlöt Hederwärda BondeStåndet, att nästa Plenum wälja tolf Ledamöter till en Nämnd, ſom, enligt 103 §. RegeringsFormen och 64 §. RikesdagsOrdningen äger att dömma, huruwida Högſta DomſtolensLedamöter gjort ſig förtjenta, att i deras wigtiga kall bibehållas; och öfwerenskoms tillika, att ſam-

ma tolf Ledamöter, som till berörde Nämnd utses, äfwen skola utgöra Electorer, hwilka enligt 97 §. RegeringsFormen och 63 §. RiksdagsOrdningen, hafwa att wälja en Riksens Ständers Justitiä-Ombudsman och deß Suppleant.

Härefter lät BondeStändet sig föredragas Allmänna Beswärs- och EkonomiUskottets den 13 sistlidne Martii afgifna och förlidna Plenidag på bordet lagda Betänkande, angående föreslagen förändring af tiden för Tjenstehjons flyttning från den 1 till 24 October m. m.; och då tankarna i detta ämne inom Ståndet hördes delade, helst flera Ledamöter yrkade, att den hittills brukliga flyttningstiden må oförändrad bibehållas, begärde Nils Månsson från Malmöhus Län få föra Ståndet till sinnes de billiga grunder, hwarpå Utskottet fotat sitt förnämnda förslag, och hwilka, i Nils Månssons tanka, borde föranleda bifall deraf, och af hwilka han endast wille nämna den omständighet, att Potatesplanteringen i sednare åren uppnått den förkofran, att densamma utgör en ganska wigtig del af jordbrukarens skörd; men då denna jordfrukt ej hinner till mognad, förr än just wid den tid, som hittills warit bestämd för Tjenstehjons flyttning, är det lätt att inse hwad skada och olägenhet, som, i anseende till bergningen deraf, kan inträffa. Wid den tid flyttningstiden bestämdes till Michaelsmässan, war utan twifwel denna tid af året den tjenligaste, helst planteringen af ofwannämnde jordfrukt wid samma tid ännu ej war känd inom Fäderneslandet; men då andra förhållanden, i anseende till Landtman-

nens behof, nu mera inträffat, trodde äfwen Nils Månsson, att flyttningstiden för deß tjenare borde härefter lämpas, på det sätt Utskottet föreslagit.

Då Proposition om bifall till Utskottets Betänkande härefter af Talemannen framställdes, blef densamma med blandade Ja och Nej besvarad; och som flere Ledamöter hördes yrka votering, och ej wille derifrån afstå, författades, justerades och anslogs följande Voteringsproposition:

"Den som bifaller Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets förewarande Betänkande voterar Ja. Den det ej will, voterar Nej. Winner Nej, kommer den hittills wanliga flyttningstiden att bibehållas."

Sedan tryckta Voteringssedlar härefter blifwit utdelade, upphämtade och öppnade, befunnos Sjuttionio (79) Ja samt Tjugufyra (24) Nej; i följd hwaraf Ja wunnit och Utskottets Betänkande således blifwit bifallet.

Pehr Jonsson från Kronobergs Län hemställde härefter, om ej BondeStåndet tillika borde bestämma, att den sålunda beslutna förändringen af Tjenstehjonens flyttningstid ej må taga sin början förr än med nästa år; hwilken hemställan Carl Fredric Berg från Bohus Län så mycket heldre understödde, som han, på sätt han i Utskottet äfwen skall anmärkt, anser de Tjenstehjon, hwilka nu tagit städja endast till den 1 instundande Oct.,

ej kunna twingas att förbliſwa i tjenſten till den 24 i ſamma månad.

Daniel Anderſon från Upſala Län fann wäl denna anmärkning ganſka riktig; men anſåg det böra bero af Kongl. Majts nådiga pröfning och godtfinnande, när den ifrågawarande förändringen kommer att taga ſin början; och då Ståndet häruti allmänt inſtämde, kommer wid deß till Utſkottets Betänkande lemnade bifall, att utan tillägg förbliſwa.

Uppläſtes BewillningsUtſkottets, i anledning af erhållna på StatsUtſkottets tillſtyrkan grundade remißer, den 11 ſiſtlidne Mars afgifna ſärſkilda Utlåtanden, angående anſlag af Bewillningsmedlen, dels till underſtöd för KronoUppbördswerket i Stockholm och dels till UppbördsBetjeningens aflönande i Göthеborg och öfriga Städerna utom Stockholm; och ſom BondeStändet uti remißen till BewillningsUtſkottet af deßa frågor ej deltagit, utan bifallit det af StatsUtſkottet å motionerna tillſtyrkta afſlag; få anſåg Ståndet förſtnämnde Utſkotts Utlåtanden, utan widare yttrande, nu endaſt böra läggas till Handlingarne.

Uti ankommet Memorial af den 9 i denna månad, ſom uppläſtes och lades till Handlingarne, tillkännagifwer det till 30 Ledamöter af hwarje RiksStånd förſtärkta StatsUtſkottet, att, wid anſtäld

ställd vokering, rörande de, i anledning af Bewillningsutskottets förslag till grunderna för Allmänna Bewillningens fördelande, uppstådda frågor, hwaruti skiljaktiga beslut blifwit af Riksständen fattade, hade omröstningen på det sätt utfallit: 1:o Att den personella Bewillningen eller Capitationsafgiften kommer att utgöras till lika belopp af hwarje mantalsskrifwen mansperson, och till lika belopp för hwarje mantalsskrifwen qwinsperson, endast med de undantag, i afseende på ålder, hwartill Bewillningsutskottets Betänkande af den 23 sistlidne Januarii föranleder; 2:o Att den föreslagna Öfwerflödsafgiften kommer att utgå genom taxering af wissa Öfwerflods-artiklar, och deref den erforderliga summan icke kan på sådant sätt erhållas, en fyllnadsafgift att utgöras för Landtullsersättningen.

Från Riksens Ständers Särskilda Utskott war ankommet ett Memorial af den 2 i denna månad, angående åtgärders widtagande, dels i anseende till befunnen olikhet imellan Riksens Ständers beslut och deras skrifwelse till Kongl. Maj:t, wid 1815 års Riksdag, i afseende på wilkoren för den då bewiljade Löneförhöjningen för Civile Embets- och Tjenstemän, samt dels på det den af Riksens Ständer beslutna Commissionen må sättas i werksamhet, som kommer att utlåta sig, angående en förbättrad organisation af Embets- och Tjenstemanna-Corpserne m. m.

Upplästes och lades på bordet.

Sammaledes hade StatsUtſkottet, i anledning af åſkillige wid deß Förſlag till beräkning af Statswerkets intrader gjorda anmärkningar, inkommit med Utlåtande deröfwer; hwilket, efter uppläſandet, lades på bordet.

Då klockan war nära 2 på dagen, åtſkildes Ståndet och ſammanträdde åter

Eftermiddagen klockan 5.

Sedan Talemannen och Ståndets Ledamöter intagit ſina rum, uppläſtes ett från ConſtitutionsUtſkottet ankommet Memorial af den 3 i denna månad, hwari Utſkottet anmäler, att wid definitiva afgörandet af de, i anledning af erhållna remißer, förekommande anmärkningsmål, dels emot Konungens Rådgifware i Commandomål för Flottorna, och dels emot Föredraganden för Krigsårenderna, med hänſeende till det Allmänna Magazins-Directionen lemnade avertißement om utſpisning af mjukt bröd åt Garniſons- och Arbetsmanſkapet i Carlskrona och den, i ſammanhang härmed, MagazinsDirectionen ålagda ſkyldighet att åtlyda Kongl. Majts, genom Deß GeneralAdjutanter för Armeen och Flottorna, utfärdade Ordres om troupers proviantering under fredstid; hade, wid anſtälld omröſtning inom Utſkottet, twå Ständ ſtadnat emot twå, öfwer den fråga, huruwida Konungens Rådgifware i Commandomål för Flottorna borde från anſwar befrias eller ej; wid hwilket förewarande ConſtitutionsUtſkottet, ſom erkänt nödwändigheten af ett beſtämdt ſlut i mål, der det

handlar med Riksens Ständers rätt, och som ej kunnat, emot bokstafliga föreskriften härwid tillämpa hwarken 38 eller 53 §. af RiksdagsOrdningen, funnit den enda utwäg återstå, att hos Riksens Ständer anmäla Voterings-resultatet, med förklarande, att Utskottet ansett ofwanberörde mot Konungens Rådgifware i Commandomål för Flottorna ställda anmärkning böra, jemlikt 75 §. RiksdagsOrdningen, förfalla; men hwad åter beträffade anmärkningen mot Föredraganden för Krigsärenderna, har Utskottet, af anförda skäl, ansett Föredraganden wara från ansvar i saken skild.

Lades till Handlingarne.

Likaledes hade från ofwanbemälde Utskott ett Memorial ankommit, dateradt den 2 i denna månad, af innehåll: att wid pröfningen af Friherre Carl Henric Anckarsvärds från Höglofl. Riddarskapet och Adeln under den 2 nästlidne Mars remitterade, i föreskriften form gjorda, anmärkning mot StatsRådet samt Konungens Rådgifware i Commandomål för Flottorna, i afseende på de till Befälhafwarne för en i nåder anbefalld Kustbewakningsexpedition den 8 April 1817 utfärdad Ordres, hade Utskottet, som, i följd af inhämtade närmare upplysningar, ansett de mot StatsRådet i denna fråga inblandade anmärkningar böra helt och hållet förfalla, enär förenämnde Expedition blifwit i Commandowäg och icke i StatsRådet beslutet, deremot funnit skäl, att i och för de mot Konungens Rådgifware i Commandomål anmärkta

omständigheter, ställa GeneralAdjutanten för Flottorna, Herr Friherre Rudolf Cederström, under tillstånd inför RikesRätt, samt i sådant ändamål till Rikets Höglofl. Ständers JustitiaOmbudsman öfwerlemnat Handlingarne, med anmodan att, efter åstkande af behörig kallelse, denna sak i laga ordning utföra.

Efter upplåsandet af detta Memorial, wille Lars Carlsson från Skaraborgs Län hafwa tillkännagifwet, det hwarken han, Eric Ericsson från Örebro, eller Peter Pehrsson från Calmare Län, såsom Ledamöter af ConstitutionsUtskottet, uti ofwannämnde beslut deltagit, utan fast heldre deremot protesterat, då de ansett den åt målet lemnade behandling mot Grundlagen stridande.

Talemannen förmälte, i anledning häraf, att, i den mån ofwanbemälte Ledamöter sökt wärda sig om Grundlagarnes noggranna efterlefnad och welat bewara deras helgd, som alltid borde wara hwar och en dyrbar, funne Talemannen för egen del sig föranlåten betyga dem sin aktning och erkänsla; hwarutinnan äfwen Ståndets allmänna röst instämde: derefter det ifrågawarande Memorialet lades till Handlingarne.

Widare upplästes nedannämnde inkomna Betänkanden:

Ifrån BewillningsUtskottet:

Angående understöd för Cu.husen i Norrbotten;

ifrån Bancoutskottet:

Angående allmänt kungörande af BancoSedelstockens belopp hwarje år;

ifrån Statsutskottet:

1:o Om det Kongliga NummerLotteriets indragning;

2:o Om lånerättighet i ManufacturDisconten för Skeppswarfsägare eller Skeppsbyggerier;

3:o Om framlidne RiksRådet Friherre Adler Salvii arfwingars Kronofordran;

Innefattande deßa 2:ne sistnämnda Betänkanden swar å erhållna återremißer af samma frågor;

ifrån Stats- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskotten:

1:o Om en särskild Räddningsanstalt till förmån för dem, som å Rikets kuster lida sjönöd;

2:o Memorial i anledning af Herr Munck af Rosenschölds motion, om medel att befordra wälmäga inom Landet;

3:o Dito Dito i anledning af sökt underrättelse om hwad wid de af Riksens Ständer wid sista Riksdag anmälda önskningsmål blifwit widgjordt;

4:o Utlåtande, i anledning af wäckt Motion, om undersökning, rörande sänkning af Sjön Wenern;

5:o Dito angående inrättande af en Bergwerks-Schola;

Ifrån Lag- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskotten:

Angående de flera wäckta Förslag om en mera allmän och utwidgad Näringsfrihet, samt öfwer giord Motion om gränsers bestämmande emellan Stads- och Landtmannahandteringar;

ifrån Lagutskottet:

1:o I anledning af gjorda anmärkningar wid Utskottets Betänkande, rörande wäckt Förslag om förändring i Författningarne till förekommande af Barnamord;

2:o I anledning af gjorda anmärkningar wid Utskotts Betänkande öfwer frågan om upphäfwande af Kongl. Kungörelsen den 26 November 1816, angående sättet för en menighets hörande i enskilda tillåtliga ärender;

3:o Rörande frågan om förändring af Lagens stadgande uti 2 och 6 §§. af 7 Cap. Handels-Balken;

4:o Öfwer wäckt Förslag om Landshöfdingarnes skyldighet, att till JustitieCanzleren och JustitieOmbudsmannen insända ett exemplar af de af dem utfärdade Kungörelser: att deras obestämda rättighet till Länens innewånares kallande till sammankomster och munteliga förhör, må inskränkas; och att med utmätning af debiterad afgift må innehållas, då jäf emot behörigheten af kraswet wäckes;

5:o Öfwer wäckt Motion om ej mindre samte-

liga Enbetswerkens skyldighet, att wid hwarje halft års förlopp till Rikets Ständers JustitiaOmbudsman afsemna Arbetsförteckningar, an äfwen wederbörande Directioners öfwer Arbets- och Correctionssamt Spinnhusen i Riket, att qwartalsliter till JustitiaOmbudsmannen insända behöriga Fångförteckningar;

6:o Angående af Riksdagsmännen Sven Månsson och Jonas Jansson från Calmare Län wäckt fråga, om förändring af Rättegångssättet i frågor rörande skjutsförsummelse;

7:o Angående gjordt Förslag om ändring i answaret för fylleri och dryckenskap;

8:o Öfwer wäckta Förslag, dels att mål, som angå fylleri eller olofflig bränwinsförsäljning m. m. må skiljas från den Konungens Befallningshafwande deröfwer tillagda domsrätt, samt i stället få behandlas af behörig Domstol, och dels att dylika mål må inom hwarje Församling af KyrkoRådet pröfwas och afdömmas;

Ifrån Lag- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskotten:

1:o I anledning af anmärkningar wid Utskottens Betänkande, rörande wäckt fråga om skyldighet för privilegierad jord att deltaga i Tings- och Presthusbyggnad;

2:o I anledning af gjorda anmärkningar wid Utskottets Betänkande, rörande föreslagen ändring af Kongl. Förordningen den 30 September 1790, om allmänna wägarnes underhållande wintertiden;

3:o Likaledes i fråga om indelning af bymågar till underhållande, samt

4:o Rörande rättigheten att undgå erläggande af Brandstod å Landet;

Och blefvo alla dessa Utlåtanden och Betänkanden lagda på bordet till nästa plenum.

Instämde Hederwärda Bonde-Ståndet uti Höglofl. Riddersk. och Adelns genom Protocolls-Utdrag för den 1 i denna månad tillkännagifna beslut, att, till winnande af all möjlig skyndsamhet wid tryckningen af så wäl samtlige Riks-Ståndens Protocoll, som Bihanget dertill under kommande Riksdagar, samt för att bereda en större afsättning af berörde Handlingar och Statswerket en i samma förhållande ökad ersättning för de till tryckningen åtgående kostnader, Riksens Ständer böra hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att Hor Canczleren, under hwars inseende Boktryckerierna i Riket äro ställda, måtte erhålla nådig föreskrift att, så snart Riksdagskallelse utfärdas, låta widtaga sådana förberedande åtgärder, hwarigenom Riks-Ståndens Protocoll och Bihanget kunde under Riksdagens lopp skyndsamt från trycket utgifwas.

Ståndet åtskildes klockan 7 om aftonen. Ut supra.

In fidem Protocolli,
Olof Werlin.

1818 den 14 April,

Klockan 9 förmiddagen samlades Hederwärda BondeStåndet in pleno och företog sig, efter förrättad bön, att, till följe af den sistlidne Plenidag gjorda erinran och derom utfärdadt anslag, ibland sig wälja tolf Ledamöter, hwilka, jemlikt hwad nämnde dag blifwit öfwerensstämmet, skola så wäl deltaga i den Nämnd, som, enligt 103 §. RegeringsFormen och 64 § RiksdagsOrdningen åger att dömma, huruwida Högsta Domstolens samtelige Ledamöter gjort sig förtjena att i deras wigtiga kall bibehållas och hwilken Nämnd i dag eftermiddagen klockan 7 sammanträder, som åfwen utgöra de tolf Electorer, hwilka, gemensamt med ett lika antal från de Respective MedStånden, hafwa, enligt 63 §. RiksdagsOrdninigen, att wälja en Rikets Ständers JustitiaOmbudsman och deß Suppleant intill nästa Riksdag; och blefwo nu, efter twenne gånger werkställdt upprop, slutna Wöteringssedlar aflemnade, hwilka derefter öppnades och uppsummerades, då, enligt twenne särskilda deröfwer förda anteckningar, följande befunnos hafwa erhållit de flesta rösterna, nemligen Vice Talemannen Anders Jansson Hyckert sjuttiofyra (74), Johan Olsson Longberg från Gefleborgs Län fyratioåtta (48), Anders Danielson från Elfsborgs Län fyratiosju (47), Pehr Jonsson från Kronobergs Län fyratiosex (46), Nils Månsson från Malmöhus Län fyratiotre (43), Johan Larsson Wiklund från Westerbotten fyratiotwå (42), Anders Sandsten från Jönköpings Län trettionio (39), Johan Magnus Wesling från Westerås Län tret-

tioſex (36), Peter Andersſon från Halland trettiofem (35), Pehr Pehrsſon i Gammelbyttan från Örebro Lån tretio (30), Pehr Olsſon i Hackſtad från Södermanland trettio (30) Hans Hansſon i Kårtylla från Stora Kopparbergs Lån tjugufem (25) och Olof Håkansſon från Elfsborgs Lån likaledes tjugufem (25) röſter.

Enär en ſålunda war öfwer antalet, men de begge ſiſtnämnde undfått lika många röſter, blef lottning dem emellan anſtäld, hwarigenom Olof Håkansſon afgick och ſkulle i ſtället blifwa förſta Suppleant.

Näſt efter deſſa hade Eric Ericsſon från Örebro Lån, Sven Påhlsſon från Chriſtianſtads och Lars Carsſon från Skaraborgs Lån erhållit de meſta röſterna, och ſkulle derföre, i händelſe af behof, wara att ſåſom Suppleanter tillgå; öfwer hwilket allt Utdrag af Protocollet ſkulle vice Talemannen Hyckert meddelas.

Vice Talemannen Hyckert förklarade härefter ſin erkänſla och förbindelſe för det nya prof af förtroende Ståndet honom bewiſat, hwaruti åfwen ſamtelige närwarande medwalde inſtämde.

Under omröſtningen bortgick Talemannen och deſſ ſtälle intogs af Vice Talemannen Hyckert, men ſedan uppſummeringen af röſterna blifwit ſlutad, återkom Talemannen och emottog Klubban.

Upplästes twenne, genom Herr HofCancelleren, Riddaren och Commendeuren Friherre af Wetterstedt, på nådigste befallning, uti ankommet bref, Ståndet meddelta Utdrag af Protocollet öfwer Kammarärender, hållet inför Hans Maj:t Konungen i StatsRådet den 17 sistlidne Mars, innehållande Kongl. Maj:ts nådiga beslut uppå Riksens Ständers särskilda underdåniga hemställanden, rörande dels Cancelli-afgiftens beräknande wid Ansöknings- och Reswärs-skrifters ingifwande i enskilda mål, dels PaßContors inrättande på tjenliga ställen i alla Rikets Län.

Lades till Handlingarne.

Klockan war nu half till 2 på eftermiddagen och Ståndets Ledamöter åtskildes.

In fidem Protocolli
Olof Werlin.

1818 den 15 April.

Plenum kl. 9 f. m.

Efter förrättad Bön, företogs justering af Protocollet för den 11:te i denna månad; efter hwars slut Botvid Jonsson från Östergöthland wille, i afseende på hwad som inom Ståndet förelupit efter upplåsningen af ConstitutionsUtskottets Memorial, angående Konungens Rådgifwares i

Commandomål för Flottorne Herr Friherre Cederströms ställande under Rikets Rätt, hafwa anmärkt, det Botvid Jonsson för sin del ej fattade förhållandet derwid sådant, som Protocollet innehåller, samt att han ej funne det kunna anses såsom något Ståndets instämmande uti Talemannens wid berörde tillfälle gjorda framställning, enär han ej skall hört flere än nio Ledamöter, Abraham Jönsson från Östergöthland och Daniel Selander från WesterNorrland, som samma framställning bejakade. Botvid Jonsson förmente i öfrigt, att instämmandet warit af Talemannen föranledt, utan att Ståndet ägde nog upplysning och kännedom om saken.

Abraham Jönsson från Östergöthland tillkännagaf, att deß förenämnde bejakande ej haft för afsigt att bedömma hwarken den enas eller andras af Constitutionsutskottets Ledamöter förhållande uti det ifrågawarande ämnet; och Daniel Selander uppmanade Botvid Jonsson att uppgifwa hwad Selander yttrat, som kunde förtjena anmärkning.

Talemannen förklarade, att det wore hwars och ens rätt, att i detta, som i andra ämnen, yttra sina tankar till Protocollet; men att det ej wore Talemannens fel, om en eller annan af Ståndets Ledamöter orätt fattat meningen och innehållet af Talemannens framställning, som warit sådan den i Protocollet finnes tydligen uppfattad; samt att han emedlertid hörde icke allenast twenne, utan många Ledamöter å ömse sidor af rummet deruti instämma, och utan att höra någon enda, som sådant sig undandrog.

Nils Månsson från Malmöhus, Anders Danielson från Elfsborgs och Johan Longberg från Gefleborgs Län wille, under tillkännagifwande att de ej warit närwarande i Ståndet wid frågawarande tillfället, hafwa i Protocollet antecknat sin reservation emot hwad som i denna del förelupit; tilläggande Longberg, att sedan Lars Carlsson från Skaraborgs Län föregifwit, det hwarken han eller Eric Ericsson från Örebro Län, eller Peter Pehrsson från Calmare Län deltagit uti ConstitutionsUtskottets beslut om Herr Friherre Cederströms stållande under RiksRätt, wille Longberg upplysningswis nämna, att, wid skedd omröstning öfwer den proposition, som inom Utskottet blef framställd, hade Fem af BondeStåndets Ledamöter röstat för bemälte Herr Friherres fällande och endast en för deß friande.

Lars Carlsson från Skaraborgs Län ansåg sig ej nu böra uttreda, huru wid omröstningen i denna fråga inom Utskottet förelupit; men att den upplysning wore både sann och tillräcklig, att så wäl han, som de twenne andra omnämnde Ledamöterne af BondeStåndet reserverat sig emot den meddelta behandlingen.

Anders Danielson från Elfsborgs Län fann äfwen, att man ej på förhand borde omnämna hwad i berörde mål inom Utskottet blifwit tillgjordt; men sedan Högloft. Ridderskapet och Adeln för att härom erhålla upplysning, redan stall, på sätt till ConstitutionsUtskottet ankommet Protocolls-Utdrag utwisar, begärt tryckning af Utskottets Pro-

tocoll uti ifrågawarande anmärkningsmål; så hemställde Danielson, om ej BondeStånder skulle uti lika beslut wilja instämma, i hwilket afseende han begärde att proposition härom måtte af Talemannen framställas.

Jon Jonsson från Blekinge förmälte, att, e. huru han ej war närwarande i Ståndet förliden Lördags eftermiddag, när ifrågawarande ärende förehades, gillade han likwäl till alla delar hwad derwid blifwit tillgjordt, helst han funne detsamma af den beskaffenhet, att derwid ej wore något att påminna.

Eric Ericsson från Örebro Län tillkännagaf jemwäl, att han ej tillstädes warit wid omnämnda tillfället, men uppkommit i Plenirummet strax derefter, och blifwit underrättad om hwad som föregått, då han fattat saken sådan, som Protocollet densamma utwisar, utan att han funnit den förtjena något klander.

Johan Wiklund från Westerbotten yttrade, att han funne BondeStåndets åtgärd i förewarande fall, derwid han äfwen sjelf warit närwarande, så enkel och utan påföljd, att alla anmärkningar deremot syntes honom öfwerflödiga och oförtjenta, helst densamma ej innefattade något beslut, utan blott ett wanligt godkännande af de Ledamöters tänkesätt, som yttrade sig hafwa affett Grundlagarnes helgd, derwid orden föllo ungefärligen på lika sätt, som när Nils Månsson från Malmöhus Län, för några Plenidagar sedan, yttrade sitt bifall öf-

wer StatsUtskottets behjertande af en utaf Nils Månsson väckt motion; och likasom detta Nils Månssons förklarande kunde i sig sjelft wara öfwerflödigt, men äfwen oskadligt och utan påföljd, kunde och borde Talemannens och Ståndets omtwistade åtgärd på lika sätt anses.

Anders Danielson från Elfsborgs Län wille blott nu hafwa anteknat sin reservation och förbehöll sig, att nästa Plenum skriftligen yttra sina tankar i ämnet.

Nils Månsson från Malmöhus Län utlät sig deremot, att han för sin del funne samma åtgärd besynnerlig och sträckt utom gränsen af Ståndets rättighet, enär man derigenom liksom welat tacka dem, som sökt befria Herr Friherre Cederström från ställandet under ansvar, då likwäl det ej kan tillkomma någon annan än ConstitutionsUtskottet, att ingå i pröfning om det rätta eller orätta i detta afseende, helst detsamma i dylika mål handlar med Rikets Ständers rätt.

Häruti instämde äfwen Johan Rutberg från Norrbotten.

Talemannen erinrade härwid, att Protocollet tydligen utwisar, det BondeStåndets förklarande ej innefattar någon pröfning af ConstitutionsUtskottets åtgärd, utan endast ett yttradt bifall till Lars Carlssons tillkännagifna syftemål att wårda sig om Grundlagarnes efterlefnad och rätta tillämpning; och utan att bedömma, huruwida densamma blif-

wit hwarken öfwerträdd eller följd uti det omnämnda anmärkningsmålet, anság Talemannen sig alltid kunna och böra betyga sin aktning och erkänsla för deras berömliga afsigter, som förklara sig måne om Grundlagens helgd.

Botvid Jonsson från Östergöthland upprepade sin förra anmärkning, att Protocollet ej skall nog bestämdt och noggrant utmärka, huruledes i denna del tillgått; i anledning hwaraf Secreteraren förklarade, att, om än Botvid Jonsson fattat saken annorlunda än andra, wore likwäl Secreteraren fullkomligen answarig för Protocollets riktighet, och anság det lemna tillräcklig upplysning om hwad i detta mindre maktpåliggande ämne förelupit, hwarförutom han wore beredd i laglig wág möta alla de anmärkningar, som derwid kunna göras.

Pehr Jonsson från Kronobergs Län förmälte sig ej hafwa warit närwarande och kan således ej gifwa något witsord hwarken i ena eller andra afseendet; och Anders Sandsten från Jönköpings Län, som instämde häri, gjorde föreställningar om otjenligheten af allt gräl i denna obetydliga fråga, der det ej dällde något beslut, efter Constitutions-Utskottet beslutit med Rikets Ständers rätt, och der det, som inom BondeStåndet sig tilldragit, wore ganska litet anmärkningswärdt.

Anders Danielson förklarade, att han anság, hwad som skett hafwa warit olagligt, men wille för

för närwarande innehålla med widare yttrande derom, utan förnyade blott sin förra begäran om Proposition å deß hemställning, i afseende på tryckningen af ConstitutionsUtskottets Protocoll i frågan.

Talemannen förklarade i anledning häraf, att en sådan Proposition ej kunde af honom meddelas, enär frågan om nämnde Protocolls tryckning borde wäckas och pröfwas i ConstitutionsUtskottet.

Då Anders Danielson häreftter begärde, att skälen till wägrandet af Proposition måtte uppgifwas, inwände Johan Wesling från Westerås Län, att han trodde Proposition i så beskaffadt mål, der öfwerläggning ej blifwit af något Utskotts Remiß eller Utlåtande föranledd, ej behöfwa på en Ledamots begäran framställas; men då härunder Eric Ericsson från Örebro Län förmälte sig ej hafwa emot den begärda tryckningen att påminna, anmärkte Johan Longberg från Gefleborgs Län, att som äfwen han funne sig föranlåten uti Anders Danielsons begäran instämma, och han ansåg densamma jemwäl wara af Eric Ericsson, på förberörde sätt, understödd, trodde han härigenom det af Wesling uppgifna hinder för propositions meddelande wara upphörd.

Ericsson förklarade likwäl härwid sin mening wara, att han wäl ej wore emot tryckningen af de omnämnde Protocollen, men ansåg likwäl frågan derom ej kunna bli något föremål för Ståndets

beslut, utan borde upptagas och afgöras inom Constitutionsutskottet.

Då Anders Danielson fortfor att begära skälen till den wägrade Propositionen, yttrade Talemannen å nyo, att skälen innefattades tillräckligen uti den i Grundlagarne stadgade föreskrift, att frågor om tryckning af Constitutionsutskottets Protocoll i anmärkningsmål böra inom Utskottet bedömmas, och hwaraf följer, att det ej kan tillkomma RiksStänden att härom taga något beslut.

Secreteraren, som häruti biträdde Talemannen, tillade äfwen, att, efter hwad han hade sig bekant, hade Högloft. Riddarskapet och Adeln ej fattat något beslut, att en sådan tryckning borde Utskottet ålägga. Men Anders Danielson yttrade härwid, som orden föllo: att Secreteraren ej borde söka inbilla Ståndet hwad som ej wore sannt, eller mißleda deß omdöme, helst han sjelf skall hafwa sett och hört Högloft. Riddarskapets och Adelns beslut, derom ProtocollsUtdrag redan till Constitutionsutskottet ankommit.

Då Secreteraren tillkall widhöll sin uppgift, och ansåg bäst att först afbida det omnämnde ProtocollsUtdraget, innan BondeStändet i detta ämne widtager någon åtgärd, och då flere Ledamöter understödde denna mening, förmälte Danielson, att han ansåg tillräcklig wißhet om Högloft. Riddarskapet och Adelns åtgärd wara wunnen derigenom, att Ståndets Ledamöter i Constitutionsutskottet densamma witsordade; men då Secreteraren i an-

ledning häraf förklarade, att, när Danielson ej wille antaga hwad Secreteraren uppgifwit, funde denne sednare ån mindre sätta tro till Danielsons uppgift, helst han för honom omöjligen kunde äga mer förtroende, ån för dem, som i detta fall gifwit honom andra underrättelser; swarade Danielson härå, att han alltid har aktning för alla Embetsmän och åfwen för Secreteraren, men trodde honom hafwa blifwit oriktigt underrättad, hwilket sednare Secreteraren wäl medgaf såsom möjligt, men föreställde i öfrigt, att han ej trodde sig förtjena den tillwitelse, att genom oriktiga uppgifter hafwa welat föra Ståndet bakom ljuset. Efter den privata underrättelse Secreteraren erhållit, hade man hos Högloft. Ridderskapet och Adeln wäl yrkat, att det beslut måtte fattas, att Constitutions-Utskottet skulle åläggas låta trycka de ifrågawarande Protocollen, men att Herr Grefwen och Landtmarskalken wägrat att om ett sådant beslut meddela proposition. Huruwida någon annan åtgärd i detta ämne blifwit af högbemälte Stånd widtagen, hade Secreteraren sig icke bekant, och funne sig i medlertid ej föranlåten tro det endast på Anders Danielsons försäkran.

Denne sistnämnde upprepade härwid, att Secreteraren troligen fått oriktiga underrättelser i denna omständighet, det Secreteraren ansåg wara möjligt, ehuru han ännu ej wille owilkorligen medgifwa det, innan han sielf finge se Högloft. Ridderskapet och Adelns Protocolls-Utdrag.

Efter någon närmare öfwerläggning i detta

ämne, beslöt Hederwärda BondeStåndet uppskiuta a[illegible] yttrande öfwer Anders Danielsons hemställan, till deß ofwanberörde ProtocollsUtdrag blifwit Ståndet meddelt.

Sedan tryckta Exemplar af Stats- och Banco-Utskottens den 7:de i denna månad upplåsta och på bordet lagda Betänkande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om allmänna Penninggerörelsen och Myntwärdets upprätthållande, blifwit den 11:te dennes till BondeStåndets Ledamöter utdelte; blef samma Betänkande nu till öfwerläggning föredraget; derwid Johan Longberg från Gefleborgs Län begärde, att det å nyo måtte läggas på bordet, på det man må få tillfälle göra sig underrättad om beskaffenheten af de anmärkningar, som inom de öfriga RiksStånden troligen inkomma.

Flere Ledamöter hördes häruti instämma; men Bengt Svensson från Östergöthland yttrade sig skriftteligen uti ett Anförande, som upplästes, af detta innehåll:

Uti det wigtiga ämne, som nu är i fråga, och hwars afgörande kanske oåterkalleligt skall bestämma denna Stats financiela och ekonomiska öde, anhåller jag att få yttra några wälmenta tankar, föranledda ej mindre af nit för mitt Fäderneslands bästa, än ock af den pligt mig åligger att wara för hemmawarande medborgares bestånd och fördel.

Det Betänkande, som utgör föremålet för wår öfwerläggning, synes mig wara noga uttänkt,

mål författad och wid första påseendet innefatta de hjelpemedel för i ordningsställandet af mär rubbade wälmåga, som nu böra användas. Man skulle således lätt kunna wara förledd att derpå ingå, om ej, wid närmare eftersinnande, hwarjehanda betänkligheter uppstode, hwilka hämta sin wigt från den betryckta ställning hwari Landet sig befinner, men hwilken af Utskotten icke blifwit tagen så noga i betraktande, eller så ömt behiertad, som den förtjenar. Jag fruktar, att den hjelp som detta Betänkande föreslår, ehuru möjligen gagnelig för framtiden, likwäl icke innefattar den snara räddning som Swerige nu behöfwer. Jag wet, att man ej will tro någon fara wara för handen; att man gerna will förlöjliga påståendet om nöd och penningebrist; och att under det man försöker raisonera bort begreppet derom, man skjuter skulden på öfwerspända företag i Egendomsköp; hwilket allt, jemte hwarje annat förfök af en loflig industrie, man hedrar med namnet wingleri. Detta skall icke förwilla mig, — ej ett ögnablick rycka mig ur den lugna besinning, hwarmed jag, af pligt och öfwertygelse, påstår att Landets nöd är stor, att följderna deraf kunna blifwa ännu swårare, och att, om ej hjelpen snart mellankommer, tusendetals idoge Medborgare falla oskyldiga offer för tidens tryckande ekonomiska och financiela förhållande. Jag har ej welat twista om ord, — ej trott mig böra ingå i någon strid, om **penningebrist** är rätta benämningen på den förlägenhet, som uppkommit i allmänna rörelsen och wid liqwider alla Medborgareclaßer imellan. Jag har blott framställt saken, och sanningen deraf lärer åtminstone icke bestridas inom detta Stånd.

De förenade Stats- och Bancoutskotten hafwa i sitt Betänkande antagit en grundsats för den financiela regleringen, som i min tanka är lika riktig som nödwändig, den, att Rörelse-capitalet må förblifwa orubbadt till sitt numeraira belopp. Huru wida likwäl denna grundsats wid werkställigheten af de gjorda financeförslagen kan troget följas, synes mig icke wara afgjordt. Snarare förefaller det mig, som skulle af Filial-Disconternes indragning, och några andra projecterade åtgärder en motsatt werkan uppkomma, åtminstone att, i alla fall, enär blott en enda Låne-anstalt finnes, och denna i en aflägsen Hufwudstad, de bidrägen, som lemnas, troligen icke kunna jemnt fördelas till särskilda orter och särskilda näringar. Landshöfdingen Friherre Cederströms särskilda yttrande i detta ämne innehåller allt hwad jag derom skulle wilja säga, och jag får, till undwikande af widlyftighet, förklara, att jag derutinnan instämmer. Något tror jag mig likwäl böra tillägga, att nemligen Rörelse-capitalet ännu mera måste årligen minskas genom wårt olyckliga Handelsförhållande med Finland, dit Swenska Bancosedlarne strömma, åtminstone till $\frac{1}{2}$ million om året, och der de, wäl emottagne, blifwa med omsorg förwarade och qwarhålne.

Det kan icke wara min mening att här uppgöra något annat finance-project i stället för det som jag anser böra förändras. Detta ligger ej i min förmåga, och i alla fall är den för yttrande rätten i detta wigtiga ämne nu återstående tid icke tillräcklig dertill.

Jag tror deßutom, att ingen bättre än Utſkotter ſjelf, om det will fästa något afſeende wid de spridda anmärkningar, som tröligen göras emot deß Betänkande, kan werkställa den förändring deraf, som allmänna rösten, grundad på kännedom om ſtällningen i Landets ſärſkilda orter, påkallar.

Det förſlag Utſkottens Betänkande innehåller, och hwarom twenne Ständ ſtadnat emot två, nemligen att räntan för de faſtighetslån, som efter 1819 utgå, bör till hälften i ſilfwer erläggas, ſynes mig icke kunna förenas med den forgfällighet, Utſkotten i öfrigt wiſat, att hålla fordna Ständers beſlut i helgd, och att ſåledes något wacklande i åtgärder icke må äga rum. För alla de lån, ſom till och med 1820 utlemnas, lära anſökningar redan länge ſedan wara ingifna. Jag kan icke inſe, att deßa Länſökandes rätt att erhålla lån på faſtſtälda wilkor, grundad på Rikſens Ständers fattade beſlut, bör wara mindre än deras ſom händelſewis råkat få ſina ländocumenter ſnarare i ordning. Wäl anſer jag den i fråga ſatta förändringen med ränteliqviden icke wara ſynnerligen betungande för Låntagarne; men jag tror, att den för närwarande icke wore rättwis, och på denna grund afſtyrker jag den. Stockholm den 15 April 1818.

Bengt Svenſon
från Öſtergöthland.

Nils Månſon från Malmöhus Län, ſom härefter begärde ordet, uppläſte ett Memorial, ſom innefattade åtſkilliga anmärkningar wid förewarande

Betänkande, jemte särskilda Förslag i olika dermed gemenskap ägande ämnen; och då läsningen war slutad, begärde Johan Wesling från Westerås Län få anmärka, att det af Nils Månsson föreslagna LåneContor i Malmö syntes honom gå ut på inrättandet af en ny Discont, hwilken han ej trodde böra medgifwas, med mindre hela Malmöhus Län will träda i garantie, att Staten ej härigenom skall lida nya förluster.

Nils Månsson förklarade, att om man så kunde tyda hans förslag, hade han antingen ej uttryckt sig nog tydligen, eller ock fattade man blott oriktigt meningen deraf, helst detsamma ej skall åsyfta någon ny DiscontInrättning i Malmö, utan endast ett Utrednings- och LåneContor.

Jon Jonsson från Blekinge anförde: Att alla de förslag Nils Månsson uppgifwit, förewarit i Utskotten och der undergått öfwerläggning och omröstning, men alla blifwit med pluralité förkastade. Hwad frågan angår om förökande af Manufactur-Discontens Creditiv till En Million R:dr; så hade alla Ledamöterne af BondeStåndet sådant bestridt, intill deß tillräckliga Lånefonder wore för Jordbruket beredde, helst denna näringsgren företrädeswis förtjente uppmuntran och understöd framför alla andra. Och beträffande åter Nils Månssons förslag, att ett LåneContor skulle i Malmö organiseras, så, enär hans anförande innehåller, att detsamma borde erhålla lika reglementariska föreskrifter som DiscontInrättningen, blefwe, efter Jon Jonssons omdöme, saken alldeles densamma, och alla

de olägenheter Diſconten medfört, wore ſåledes åfwen häraf att befara; hwarföre Jon Jonsſon afſtyrkte förſlaget, om ej Länet will garantera Banken för LåneContorets fond. Ett LiqvidationsContor, ſom i fem år kommer att beſtrida inkaſſeringen af Diſcontens fordringar och betalningen af deß ſkulder, habe Utſkotten redan föreſlagit, derom Betänkandet ſkall lemna upplyſning, och hwilket således ej behöfde begäras.

Eric Ericsſon från Örebro Län förmälte ſig åfwen finna Nils Månsſons förſlag åſyfta ett ſlags ny DiſcontInrättning; men då Ericsſon förnummit BondeStåndet allmänt wara öfwertygadt om ſkadligheten för det Allmänna af alla FilialDiſconter, anſåg han ett dylikt förſlag ej böra inom detta Ståndwäckas, och uppmanade derföre Nils Månsſon att i denna del närmare förklara och beſtämma meningen med ſitt förſlag, helſt det ſkrifteliga anförandet, i deß närwarande ſkick, ger anledning till nog twetydiga begrepp.

Nils Månsſon upplyſte i anledning häraf, att han delar med alla öfriga af Ståndets Ledamöter öfwertygelſe om FilialDiſconternes ſkadlighet för Riket, och att det derföre ej kunnat wara hans afſigt, att yrka någon ſådan förnyad inrättning, utan endaſt att ett Contor ſkulle organiſeras, ſom, ſedan Banken öfwertagit nu warande Diſcont, å deß wägnar beſörjde Diſcontens utredning ſamt tillika hölle Allmänheten tillhanda de Bankens eller RiksgäldsContorets medel, ſom Allmänheten kunde få låna till ungefärligen lika belopp med det Malmö

Discont förut haft att disponera, på det Allmänheten må komma i tillfälle småningom inbetala sina Discontskulder, helst utan ett sådant lånebiträde, deßa inbetalningar ej skulle, utan mångas undergång, kunna werkställas.

Eric Ericsson från Örebro Län fortfor härefter: att, sedan Nils Månsson sålunda rättat och förklarat meningen af sitt förslag, och det torde wara säkert, att ganska många anmärkningar blifwit hos de öfrige Respective Ständen gjorda, hemställde han, om ej BondeStåndet, med hwad som redan nu blifwit anförd, skulle, till tidens winnande och i anseende till Riksdagens snara slut, wilja genast återremittera frågan; uti hwilken tanka Jacob Ericsson och Lars Larsson från förenämnde Län instämde; men Anders Danielsson från Elfsborgs Län förmodade, att frågan ej bör i dag hos de öfrige Ständen företagen, och att BondeStåndets återremiß således gerna kan fördröjas.

Daniel Andersson från Upsala Län förenade sig deremot med Eric Ericsson, att återremiß genast borde meddelas; och hwad för öfrigt anginge beskaffenheten af de gjorda anmärkningarne, förmälte sig Daniel Andersson hafwa, såsom Ledamot i Bancoutskottet, öfwerwarit de widlyftiga och brydsamma ofwerläggningar, som denna wigtiga fråga wåkallat, och wore således i tillfälle försäkra, att Utskotten i denna fråga gjort allt, hwad på dem kunnat ankomma. Allt hwad Nils Månsson anfört wore, efter Daniel Anderssons tanka, en-

daſt hörande till det reglementariſka, ſåſom hwad anginge Odlings- och Faſtighetslånen, om hwilkas fortfarande och wilkoren derwid, Bancoutſkottet redan beſlutit ſitt Betänkande, ſom oförd röjligen lärer komma till Ståndens kunſkap. Och hwad för öfrigt anginge frågan om LåneContorets inrättande, ſå hade äfwen denna, i anledning af en Ledamots af Höglofl. Riddarſkapet och Adeln gjorda förſlag, i Utſkotten förwarit, men blifwit af ailtiga ſkäl afſlagen; hwaremot ett LiqwidationsContors inrättande i Malmö redan åt föreſlaget, och om Utſkottens uppgjorda plan blir antagen, kommer att organiſeras.

Pehr Nilſon från Chriſtianſtads Län inſtämde häruti, och anſåg frågan om Diſconternes fortfarande wara i Utſkotten ſå widlyftigt ventilerad och ſkadligheten deraf ſå tydligen ådagalagd, att något ſådant förſlag ej widare borde framſtällas; och Pehr Nilſon kunde ſå mycket mindre uti Nils Månſons deråt ſyftande Anförande inſtämma, ſom han ingalunda för ſin ort wille ingå i någon ſådan garantie, ſom deraf kunde föranledas.

Anders Sandſten från Jönköpings Län förmälte ſig hafwa att påminna deremot, om frågan genaſt kunde, med redan förekomna anmärkningar, åter remitteras; men då flera begärt ärendet å nyo hwilande, wille han föreſlå, att de af Ståndets Ledamöter, ſom ſådant åſtundade, ſammanträda ſärſkilde, för att öfwerenskomma om de anmärkningar, hwartill ifrågawarande Betänkande kan föranleda, på det deßa måtte på en gång upp-

fattas, till undwikande af onödig widlyftighet och för mycket skilda åsigter af ämnet. Då Sandsten förmodade, att Bonde-Ståndets tankar uti detta wigtiga ämne borde alla äga ett syftemål, trodde han dem äfwen böra kunna sammanjemkas till fullkomlig enhet. Det huswudsakliga, hwarwid man, enligt Sandstens tanka, borde fästa sig, wore att bereda penninge-understöd åt jordbruket, derom hela Ståndet wisserligen wore ense. Utom hwad som nu årligen utgår ur Riket till Finland, amorteras äfwen årligen 700,000 R:dr; och häri genom ansåg Sandsten tydligen följa, att Sedelstocken med hwarje år förminskas och penningenöden i samma mån ökas. Allt amortisement trodde han derföre böra på det sätt upphöra, att hwad som genom Bewillning till Banken inflyter, borde genom lån åt jordbruket å nyo utgifwas, på det lika rörelse-capital må bibehållas.

Johan Wiklund från Westerbotten yttrade: att, utom det han åberopade hwad Stats- och Bancoutskottens Betänkande innehåller, wille han för öfrigt, emot Nils Månsons i dess upplästa anförande gjorda förslag, angående 10 års liqwidationstid för Discontlånen, hafwa anmärkt, att han funne underligt, det ett sådant project kunnat framställas, helst det i Utskotten blifwit allmänt medgifwet, att en så lång betalningstid skulle, i synnerhet för de fattigare, wara mer skadlig än gagnlig, helst den långwariga följd af räntebetalningar, som härigenom tillkomme, skulle till slut utsuga alla deras tillgångar och nära fördubbla Capitalet.

Nils Månsson anförde: att han till en början

gerna instämde uti det af Anders Sandsten gjorda förslag, och att han för öfrigt ej wore egenkär, utan wille med nöje underkasta sitt anförande Ständets correction, och wille emedlertid ej aflemna det till Protocollet, helst han ej ifrade för ofelbarheten af sina förslag, utan endast med dem wille ådagalägga sin önskan, att afhjelpa den allmänna nöden. Det wore kändt, att Finland, wid deß skiljande från Swerige, innehade $\frac{1}{3}$:del af Rörelse-Capitalet, åfwensom att En Million årligen ditgått genom wår underbalance på Finska handeln, hwarjemte det, af Herr Grefwe Schwerins sista Riksdag meddelte upplysning, wore uppdagadt, att 12 Millioner befunnos i Finland; och wid detta förhållande ansåg Nils Månsson nödwändigt, att en allmän penningebrist borde uppkomma, och när denna wore för handen, wore det hans, likasom det borde wara hwar och en annans, afsigt att afhjelpa den.

Flere andra Ledamöter instämde uti Anders Sandstens förslag, och begärde i följd deraf, frågan å nyo på bordet till nästa Plenum; men Pehr Isacsson från Gottland hade inlemnat ett skrifteligt anförande, som upplästes, så lydande:

Kongl. Maj:ts till Rikets Högloft. Ständer, under den 10 December 1817, afgångna nådiga Proposition, angående allmänna Penningerörelsen och Myntwärdets upprätthållande, har jag, uti förut till Protocollet inlemnadt wördsamt anförande, redan tillstyrkt, under den fullkomligaste öfwertygelse, att ingen Finansplan kan på säkrare och för

Riket mer gagneliga grunder utarbetas, än de, som uti högstberörde nådiga Proposition nådigst blifwit föreslagna; hwarwid jag af erfarenhet och förewarande omständigheter icke funnit andra tillägg nödige än de, som i mit åberopade anförande upptagas. I sammanhang hwarmed och i anledning af Rikets Högloft. Stats samt Bancoutskotts Betänkande, i anledning af högstberörde nådiga Proposition, får jag inför Högtärade Talemannen och Hederwärda StåndsRedbröder wördsammeligen yttra min tanka och derpå grundade tillförsikan, att Näringsfrihet, i förening med Redbarhetsproducenters understödjande med penningar och arbetsförmåga, äro första grunderne för en Stats wälstånd och financiela upprätthållande, hwartill kommer lika nödwändiga hämmandet af Öfwerflöds-importer och ökandet af exporter, samt Bankens fåttande i tillfälle att tygla Coursen, och hålla wederbörande Wexlar till handa emot 96 ß. i Bancosedlar för hwarje Riksdaler HamburgerBanco eller dermed till skrot och korn lika blifwande Swenska SilfwerRiksdalern; såsom hufwudsakliga medlen för Myntwärdets upprätthållande och klingande mynts kringspridande uti, och icke allenast qwarhållande af eget, utan äfwen indragande af dylikt utländskt mynt i allmänna penningeröreisen; och måtte wi alltid ihågkomma, att Disconterne mindre, än wår öfwerdrifna luxe, beredt nu warande penninge-oredan; men att de likwäl i privatas händer warit skadlige till den grad, att de ordentligen beskattat det Allmänna, utan att det Allmänna af dem njutit de förmåner, som om de warit ett Statens eget Werk.

Näringsfrihet befordras genom afskaffandet af monopolier; derigenom lemnas den idoge och omtänksamme enskilde tillfälle att efter omständigheterne wälja ett yrke, som gagnar både honom och det Allmänna, samt ökar arbetshågen, bereder näringstäflan och lifwar industrien.

Redbarhetsproducenten bör understödjas med Odlings-, Bergsbruks-, Manufactur- och Fastighetslån, samt med arbetsförmåga af upprättade Arbets-Corpser för Landtbruken och Bergwerken, för det förra af personer, som sakna laga näringsfång och dem, som från wärfwade Regimenterne hittills efter fulländade exercitiedagar blifwit permitterade, hwilka i så betydlig mån, utan att synnerligen gagna, åro wißa Landsorter till stor tunga; och för de sednare, som för brott och förseelser blifwit på wiß eller obestämd tid dömde till allmänt arbete, men för allmänna säkerheten icke åro skadlige, hwarigenom winnes den stora förmån, att personer som åro endast tärande, blifwa närande och nyttige medlemmar i Staten, och arbetsförmågan så bedyligen understödd; om Arbets-Corpsens aflönande förskjutes af Staten och ersättes af wederbörande Requirenter på 10 a 15 år.

Importen af Öfwerflödsartiklar bör hämmas till införsel, bruk och nyttjande med sträng och medborgeligt förakt åtföljande bestraffning, samt af **nödwändighets-artiklar**, med uppmuntran för Odlings- och Industriöse företag.

Exporten ökes med Redbarhetsproductionens

utwidgande och underſtödjande, på ſätt förut nämndt är.

Banken ſättes i tillfälle att tygla Courſen och hålla wederbörande Wexlar till handa emot 96 ß. Swenſka Bancoſedlar för hwarje Riksdaler HamburgerBanco, ſamt i allmänna penningerörelſen i omlopp ſtälla myntadt Silfwer och Guld; om den älites att årligen på ſamma ſätt, ſom nu MagazinsDirectionen med Spannmål, uppköpa jern, koppar och alun, ſamt det efter CommerceCollegii och wederbörande Conſulers hörande och med deras biträde, emot Guld, Silfwer och ſäkra Wexlar, till högſta pris och bäſta förmån å utländſka orter förſäljes. Inom Riket bör Banken på det ſätt upphandla ſilfwer och guld, att wid Kronans Uppbörder och wid LandtRänterierne deßa metaller emottagas efter faſtſtällda priſer till afräkning å Kronoſkatter, eller emot tilldelande af Bancoſedlar åt dem, ſom det åſtundade.

Diſcont bör icke belägas af private, utan endaſt och allenaſt af Rikſens Högloſl. Ständers Bank eller deras RiksgäldsContor, ſå wida man icke will tåla, att det enſkilda beſkattar det allmänna; och bör bemälde BancoDiſcont beſtrida ſina lån och utgifter med ett af Rikſens Högloſl. Ständer garanteradt repreſentativt mynt, ſom deßutom äger fond uti de af Gäldenärerne för erhållne lån ſtällda ſäkerheter. I öfrigt åberopas hwad jag förut i ämnet anfört.

Pehr Iſacſon,
RiksdagsFullmägtig för
Gottlands Södra Härad.

Jon

Jon Jonsson från Blekinge utlät sig i anledning häraf: "Hwad den wärde Medbrodern yttrat, kan jag för min del ej gilla; ty att Banken i närwarande omständigheter skulle kunna förwandlas till ett WexelContor, förekommer mig ej tänkbart, lika som jag ej finner någon möjlighet, huru Banken skulle, såsom Pehr Isacsson föreslår, kunna göra uppköp af silfwer och andra metaller. Men om än detta allt wore möjligt, så kan jag likwäl å andra sidan ej bli öfwertygad, att det för det Allmänna wore nyttigt, om Banken finge något uppdrag att hålla Allmänheten till handa Wexlar mot 96 ß. Cours. Så länge wår import öfwerstiger wår export, och underbalance i handeln således inträffar, skall alltid Coursen förblifwa hög, hwilka anstalter som än häremot widtagas, hwilken sanning wåra dagars erfarenhet nogsamt bewisar. Banken skulle således på en sådan Wexeloperation alltid göra gifwen förlust, och alla deß uppoffringar skulle, utan att medföra något ändamål, wara bortkastade. Många förslager hafwa i detta afseende redan förut blifwit gjorda; men jag hemställer till BondeStåndet sjelf att pröfwa, om wi, som ej böra wara beroende af den utrikes handeln, skulle hafwa någon fördel deraf, att Nationens egendom, Bankens tillgångar, onyttigt förspilldes för denna handels understöd. — Jag skulle önska till och med, att ett sådant förslag ej måtte komma från wårt Ståndd."

Daniel Andersson från Upsala Län samt Johan Wiklund från Westerbotten instämde så mycket

heldre härmed, som denna fråga redan i Stats- och BancoUtskotten förewarit och förslaget med rätta bliswit afslaget, enär Banken derigenom skulle förwandlas till ett HandelsContor.

I det ändamål Anders Sandsten föreslagit, blef ärendet å nyo lagdt på bordet.

När förenade Stats- och LagUtskottens sednaste den 11:te i denna månad på bordet lagda Betänkande, angående Lönförhöjning för Häradshöfdingarne, å nyo föredrogs, yrkade Johan Longberg från Gefleborgs samt Eric Ericsson från Örebro Län, att StatsUtskottets Betänkande måtte bifallas; deruti äfwen flere andra Ledamöter instämde. Men Börje Börjesson från Halland yrkade återremiß af frågan, i anledning af ett Anmärknings-Memorial, som upplästes, så lydande:

I den nu å nyo förewarande frågan om förbättring i Häradshöfdingarnes lönewilkor, har sammansatte Stats- och LagUtskottet wäl förklarat sig anse sådant med rättwisa och billighet öfwerensstämmande, men i närwarande brist på Statstillgångar owerkställbart. Om man likwäl nogare besinnar behofwet, torde man finna, att det är ett af dem, som har de förste och störste anspråk på afseende, och man torde derföre, med antagande af denna prioritet, kunna påfinna några utwägar att afhjelpa detsamma. Utan att närmare utpeka deßa utwägar, eller på något sätt gå Högloft. Stats-Utskottet i förhand, får jag blott anmärka, att det

tilläfwentyrs förefinnas utgiftsposter, som till nytta och nödwändighet, mindre allmänt erkända, kunna medgifwa någon delning till detta behof. Det giftes knappast något Embete af mera widlyftig omfattning och beswär, än de ifrågawarande. Allt hwad som kan bli föremål för mensklige passioner och deras olikartade yttringar, är äfwen föremål för Domarens mellankommande åtgärder; honom tillhör att ransaka och dömma dessa yttringar, som uppenbara sig under ändtligt mångfaldiga inwecklade former och dölja sig i alla möjliga skepnader, till och med redlighetens. Honom tillhör att ur detta mörker upplåta sanningen af de antingen ofullständiga eller wrångda framställningar och uppgifter, som härflyta antingen från ena partens mindre upplysning, hwilket hos en owan och enfaldig Allmoge wanligast inträffar, eller från den andra partens Advocat. Att härefter ordna och från början uppställa domen, måste således fordra dubbel omtanka, och medföra dubbelt beswär; den derföre erhållande Expeditionslösen förslår knappast till underhåll och betalning åt nödiga skrifware och den bestämda lönen af 75 R:dr måste fördenskull wara högst otillräcklig för Domarens egen möda; den blef anslagen i en tid, då först och främst allt mynt war silfwer, och alla waror derjemte kostade $\frac{7}{8}$ mindre än nu. Detta bewisas bäst af de så kallade indelta lönerna, hwilka, emedan de genast fastställdes i waror, följt med sin sin tid; ty en som erhåller indelning af 100 R:dr, lemnar nu ganska säkert 800 R:dr, om icke mer; följaktligen wore, under ett lika förhållande, Häradshöfdingelönerne nu hwad de borde wara, eller 8 gånger 75 R:dr

= 600 R:dr. Billigheten af en lönförhöjning för deßa Tjenstemän, och åfwen nödwändigheten deraf, då man betänker wådan af, att ej lemna en Domare, som likwäl skall, liksom andra, lefwa, tillräcklig utkomst, kunna således ej dragas i twifwelsmål; till och med om man skulle komma ihåg och tillägga, att Häradshöfdingarne derjemte njuta 26 R:dr 32 ß. i ersättning för Boställen; ty åfwen denna ersättning torde lika litet swara emot det åsyftade ändamålet, eller ersätta Boställen, som 75 R:dr uppfyller deras billiga löneanspråk. Jemte det jag, på deßa grunder, till alla delar och i allmänhet förenar mig med Herr Lagmannen och Riddaren Norèi i denna fråga bifogade enskilda yttrande till Utskottens Protocoll, får jag åfwen instämma med de wärda Ledamöter, som sistlidne Plenidag påstodo lönförhöjning för Häradshöfdingarne i Norra Provinserna, och yrka att en lika förmån må blifwa tillagd Häradshöfdingen i min ort, eller Fjäre och Wiske Härader af Hallands Län, som wäl innehar en lika lön med sina wederlikar, men i stället för Boställe endast åtnjuter 13 R:dr 16 ß. Anhållandes jag att Stats- och LagUtskottens Betänkande i ämnet måtte återremitteras och deßa mina anmärkningar derwid communiceras. Stockholm den 14 April 1818.

B. Börjesson.

Då, oaktadt detta Memorial, flere Ledamöter hördes widhålla sitt yrkande om bifall till Stats-Utskottets Betänkande, förmente Nils Månsson från Malmöhus Län, att återremiß ej kunde Börje Börjesson förwägras, då han sådant begärde; hwaremot Anders Sandsten från Jönköpings Län

erinrade, att det berodde af Ståndets pröfning, huruwida anmärkningarne wore af den beskaffenhet, att de borde till återremiß förwanteda, eller icke.

Johan Leiditz från Bohus Län förmälte sig till alla delar instämma med dem, som yrka lönetillökning för Häradshöfdingarne, helst i hans hemort, der Justitiä-Borgmästaren i Göteborg, i ändamål att få förbättring i sina inkomster, jemwäl är Häradshöfdinge uti Säfwedahls Härad, denne man årligen förlorar på denna sin särskilda Embetsbefattning, i stället att deraf hämta någon fördel; dock wille Leiditz ej yrka någon löneförhöjning förr, än Statens tillgångar kunna sådant medgifwa.

På Eric Ericsons från Örebro Läns begäran om Proposition, hemställde Talemannen, om BondeStåndet, utan afseende på de i detta mål inkomna anmärkningar, bifaller det yttrande, StatsUtskottet deröfwer meddelt samt i öfrigt wid LagUtskottets låter bero.

Bifölls.

Wid ytterligare föredragning af StatsUtskottets förnyade Utlåtande, i fråga om pensioner för Hans Kongl. Höghet KronPrinsens f. d. Lärare, upplästes tillika det från Höglofl. Riddarskapet och Adeln ankomna ProtocollsUtdrag af den 11 dennes, innehållande, att högbemälte Ständ gillat förenämnde Utlåtande, med det tillägg, att CanzliRådet Tannström borde oafkortadt tillgodo-

njuta den honom tillagda pension, utan afseende å den lön på Stat, hemälte Cantzli-Råd framdeles kunde erhålla.

Efter någon öfwerläggning härom, fann Hederwärda BondeStåndet för godt, att, med bifall till StatsUtskottets Utlåtande, jemwäl instämma uti det af Höglofl. Riddarskapet och Adeln beslutna ofwanberörde tillägg. Dock warder här anteckenadt, att Jonas Pehrsson från Jönköpings Län förmälte sig ej kunna sistnämnde instämmande biträda, utan för sin del endast bifölj StatsUtskottets Utlåtande utan tillägg.

Särskilda Utskottets den 2 i denna månad afgifna och den 11 derpåföljande upplåsta Memorial, angående wissa föreslagna åtgärders widtagande i frågan om en förbättrad organisation af Embets- och Tjenstemäns-corporationerna, blef, uppå derom gjord begäran, lagdt på bordet, till dess underrättelse inlupit, hwad åtgärd de öfrige Rikens Stånden åt detta ärende meddela.

Enär BondeStåndet till förnyad handläggning företog StatsUtskottets den 5 denne meddelta, och den 11 derpåföljande på bordet lagda Utlåtande, i anledning af gjorda anmärkningar wid Utskottets afgifna förslag till beräkning af inkomsttitlarne uti nästupprättande RiksStat; blef detta Utlåtande och Förslag af BondeStåndet bifallet.

Föredrogs och bifölls Rikſens Höglofl. Ståndhers Bewillnings-Utſkotts Betänkande af den 26 ſiſtlidne Martii, hwilket den 11:te i denna månad upplåſtes och lades på bordet, angående Riksdags-Fullmägtiges J. Rutbergs och E. Mörtbergs Memorial, om underſtöd för Curhuſet i Norrbotten.

Bancо-Utſkottets på bordet hwilande Betänkande, angående allmänt kungörande af Bancо-Sedelſtockens belopp hwarje år, blef, i anledning af Jon Jonſons från Blekinge derom gjorda hemſtällning, af Bonde-Ståndet förklaradt ytterligare hwilande på bordet, intill deß Höglofl. Ridderſkapet och Adeln deröfwer ſig utlåtit.

Bonde-Ståndet lät ſig härefter föredragas Statѕ-Utſkottets Betänkande af den 26 ſiſtlidne Martii, hwilket den 11 dennes upplåſtes och lades på bordet, angående wäckta motioner uti Wälloſl. Borgare-Ståndet och Hederwärda Bonde-Ståndet om det Kongl. Nummer-Lotteriets indragning; innehållande berörde Betänkande, att Utſkottets Ledamöter gemenſamt önſkat, att denna inrättning kunde upphöra, ſåſom hwarken ledande till allmänt eller enſkildt bäſta; men i afſeende på den inkomſt, ſom Staten deraf påräknat och wanligen haft, ſamt ſwårigheten att deße Stats-intrader i närwarande tid umbära, eller å annat ſätt åſtadkomma, hade ſkiljaktige meningar hos Utſkottet blifwit yttrade, och äfwen ledt dertill, att, wid werkſtäld votering, 2:ne Ständ ſtadnat mot hwarandra i olika beſluţ

om det tillstyrkande, som i detta ämne borde till Rikets Högloft. Ständer afgåtas; wid hwilket förewetande Utskotten underställt begge meningarne, såsom alternativer, Rikets Ständers omprösvande, samt i sådant afseende anmält, att twenne Ständ ansett sig böra tillstyrka det NummerLotteriet upphäfwes, samt den derutaf nu påräknade inkomsten ersättas genom allmänna Bewillningens tillökande; men deremot de andra 2:ne Ständen förklarat sig för den mening, att NummerLotteriet må bibehållas.

Jon Jonsson från Blekinge anförde härwid: att när man till den årliga winst, Lotteriet genom dragningarne upphämtar, tillägger inkomsten af de Postmedel, som genom Werkets correspondance inflyta, skall Statswerkets årliga påräknade inkomst med säkerhet stiga till 60,000 R:dr, som är nog helpolig, för att ej böra förkastas och ej skulle, utan märkligt betungande, kunna läggas på Bewillningen. Uppbörden af denna Statsintrad är lätt, och afgiften träffar endast den, som will deltaga i Lotterispelet, hwilket beror af hwars ens fria wilja; wid hwilket förewetande Jon Jonsson så mycket heldre wille tillstyrka antagandet af StatsUtskottets sednare alternativ, att NummerLotteriet må bibehållas, som Landtmannen i allmänhet ej deltager i Lotterispelet, men denna inrättning kan wara nytlig nog, för att skänka ett slags förhoppning åt Pöbeln i Hufwudstaden.

Eric Ericsson från Örebro Län, Pehr Nilsson från Christianstads Län, och Johan Longberg från Gefleborgs Län instämde häruti till alla

delar; åfwensom Johan Wesling från Westerås Län yttrade sig dertill wara föranlåten, ehuru han stundom funne det ömt och beklagansvärdt, att se uslingar och tokar förspilla sin wälfärd på detta privilegierade spel; dock wille han härwid hafwa wilkorat, att Lotteri-Directionen ej widare må få begagna deß hitills ägande rättighet, att förbjuda wiße numror, helst derigenom mängens skäliga winst går förlorad.

Jon Jonsson fann deremot denna rättighet ej kunna eller böra Lotteri-Directionen betagas, och Johan Longberg anså deß bibehållande så mycket nödwändigare, som i annat fall Lotteriets hela Fond möjligen skulle kunna medtagas genom en enda dragning, dereft de numror finge dragas och utkomma, hwarå en mängd insatser blifwit gjorda; yttrande sig Jon Jonsson i öfrigt, att om det än wore beklagligt, att en del personer förspilla sin wälfärd på Lotterispel, kunde likwäl ej Staten wara alla dårars Förmyndare, och den, som saknade urskillning att bewara sitt bästa, saknade i alla fall ej utwägar, att på annat sätt förstöra sig.

Nils Månsson från Malmöhus Län tyckte sig wäl finna, att det enda gagn Staten kan hämta af dårars företag, består i den inkomst Lotteriet lemnar åt Stats-Cassan; men han kunde likwäl ej annat än med bedröfwelse påse, huru några tusende af Hufwudstadens innewånare i flera timmars syßlolöshet wid hwarje Lotteridragning, under winningslystnadens wäntan, förspilla sin tid, som kunde på nyttigare föremål anwändas.

Efter widare öfwerläggning, hemställde Talemannen, hwarwida BondeStåndet antager det i StatsUtskottets Betänkande uppfattade sednare alternativ, att NummerLotteriet må bibehållas; hwilket af Ståndet allmänt bifölls.

Anders Danielson från Elfsborgs Län inlemnade härefter ett Utdrag af Högloft. Ridderskapets och Adelns Protocoll för den 11 i denna månad, hwilket upplästes, innehållande att högbemälte Stånd, i anledning af derom wäckt motion, beslutit gifwa ConstitutionsUtskottet tillkänna Ridderskapets och Adelns önskan, det måtte Constitutions-Utskottet låta till trycket befordra, så wäl de i ConstitutionsUtskottet hållna Protocoll, som handlingarne uti det till Utskottet remitterade anmärkningsmål mot StatsRådet samt Konungens Rådgifware i Commandomål för Flotterna i afseende på de till Befälhafwarne för en i nåder anbefalld KustbewakningsExpedition den 8 April 1817 utfärdade ordres.

I anledning häraf, fann Hederwärda Bonde-Ståndet för godt uti enahanda beslut i denna del med Högloft. Ridderskapet och Adeln instämma.

Protocollet för nästlidne gårdag justerades; hwarefter StatsUtskottets under N:o 144 afgifna förnyade Betänkande, i fråga om Länrättighet i ManufacturDisconten för Skeppshwarfsägare, Skeppsägare eller Skeppsbyggerier, föredrogs åter; då Jo-

han Wiklund från Westerbotten, under erinran om det af Utskottet i detta Betänkande gjorda förslag om en särskild Fonds anslående till beredande af Låneunderstöd för Skeppsbyggerierne i Riket, tillstyrkte att detta förslag måtte af Bonde-Ståndet bifallas, helst deß eget interesse skall fordra, det Skeppsbyggerierna warda uppmuntrade, enär derigenom inhemska afsättningen på Landtmannens skogseffecter jemwäl befordras.

Anders Danielson från Elfsborgs och Eric Ericsson från Örebro Län biträdde så mycket heldre denna mening, som Riket i alla fall torde blifwa beswäradt af nog strängt strypsystem.

På Talemannens hemställan blef härefter Stats-Utskottets förberörde Betänkande af Bonde-Ståndet gilladt och antaget.

Wid Statsutskottets under N:o 145 afgifna swar å Bonde-Ståndets återremiß i frågan om framlidne Riks-Rådet Adler Salvii arfswingars Kronofordran; åfwensom wid Lagutskottets Utlåtande, i anledning af de inom Bonde-Ståndet gjorda anmärkningar wid Utskottets Betänkande öfwer frågan om upphäfwande af Kongl. Kungörelsen den 26 November 1816, angående sättet för en menighets hörande i enskilda tillåtliga ärender; fann Bonde-Stå det för godt låta bero, sedan nämnde Utskotts förra Betänkanden i deßa mål blifwit af de öfrige Respective Ståndens godkände.

Då BondeStåndet härefter lät sig förekomma följande sedan den 11 i denna månad på bordet hwilande ärenden, nemligen:

1:o Stats- samt Allmänna Beswärs- och EkonomiUtskottens Betänkande; N:o 146, angående en särskild räddningsanstalt till förmån för dem, som å Rikets kuster lida sjönöd;

2:o Bemälte Utskotts Memorial N:o 147 angående Herr Munck af Rosenschölds motion om medel att befordra wälmåga i Landet;

3:o Dito Dito angående sökt underrättelse om hwad wid de af Rikets Ständer wid sista Riksdag anmälte önskningsmål blifwit tillgjordt;

4:o Bemälte Utskotts Utlåtande, angående undersöknings widtagande i afseende på sänkning af sjön Wenern;

fann BondeStåndet för godt bifalla hwad Utskotten i deßa ämnen yttrat och föreslagit.

Wid förnyad föredragning af Stats- samt Allmänna Beswärs- och EkonomiUtskottens den 26 sistlidne Mars afgifna, på bordet hwilande Betänkande, angående wäckt fråga om inrättande af en BergwerksSkola, fann BondeStåndet, som wid sistlidne Riksdag ogillade det härom då gjorda förslag, för godt att, i följd deraf, såsom obehöflige, afslå de uti förewarande Betänkande projecterade widare åtgärder i ämnet; hwarom, enligt Ståndets ön-

skan, Respective MedStånden blefwo genom nu uppsatt och justeradt ProtocollsUtdrag underrättade.

Föredrogs åter Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens Betänkande öfwer de flera wäckta förslag om en mera allmän och utwidgad näringsfrihet, samt öfwer gjord motion, om gränsors bestämmande imellan Stads- och Landtmannahandteringar; hwarwid Nils Månsson från Malmöhus Län tillstyrkte, att detta Betänkande må af BondeStåndet bifallas, såsom, enligt hans tanka, ländande till Ståndets fördel; men då Secreteraren upplyste, att Utskotten endast föreslagit, att till Kongl. Maj:t i underdånighet skulle öfwerlemnas, att, till förenande af allmänt och enskildt gagn, i nåder meddela sådana rättelser och förbättringar af de rörande handeln och näringarna nu gällande Författningar, som tiden oumgängligen kräfwer, utan att derwid hwarken rättwisa eller något Ståndts privilegier förnärmas, samt det häraf möjligen wore att befara, det alltid något Ståndts privilegier kunde motwerka hwad förändring som helst; deraf åter skulle följa, att Utskottens tillstyrkande medförde hwarken nytta eller skada; instämde Anders Danielsson från Elfsborgs Län i denna mening, och anhöll angeläget att Utskotten lemna mera bestämda förslag, om hwad som kunde och borde tillgöras uti detta Landets wälfärd så nära rörande ämne; i anledning hwaraf han begärde Betänkandet ytterligare på bordet, samt uppmanade medbrodren Pehr Jonsson från Kronobergs Län, som inom Ståndet wäckt motion i ämnet, att, emot

samma Betänkande nästa Plenum afgifwa de anmärkningar, hwartill sakens beskaffenhet kan föranleda.

BondeStåndet fann skäligt härtill lemna bifall.

Sedan BondeStåndet redan den 7 sistlidne Februarii bifallit LagUtskottets Betänkande af den 28 förutgående Januarii, angående det förslag som blifwit wäckt, om förändring af de Författningar, hwilka till förekommande af barnamord åro widtagne; fann BondeStåndet, att bemälte Utskotts under N:o 74 den 23 sistlidne Mars meddelta Utlåtande, i anledning af de, inom Högwördige PrestStåndet, wid förstberörde Betänkande gjorde anmärkningar, endast borde läggas till Handlingarne.

LagUtskottets under N:o 77, afgifna Betänkande öfwer Herr Grefwe Johan Henning Gyllenborgs gjorda förslag, att Konungens Befallningshafwande må blifwa pligtige, att till JustitiaCanzleren och JustitiaOmbudsmannen insända ett exemplar af de Kungörelser som af dem utfärdas, m. m. blef, efter derom gjord begäran, å nyo lagdt på bordet.

Deremot fann BondeStåndet för godt, wid skedd förnyad föredragning, bifalla LagUtskottets den 11 i denna månad på bordet lagda Betänkanden:

1:o N:o 76, rörande frågan om förändring af

Lagens stadgande uti 2 och 6 §§. af 7 Cap. HandelsBalken;

2:o N:o 78, öfwer wäckt Motion om skyldighet för ej mindre samtelige EmbetsWerken, att, wid hwarje halft års förlopp, till Rikens Höglofl. Ständers JustitiaOmbudsman åstemna ArbetsFörteckningar, än äfwen för wederbörande Directioner öfwer Arbets- och CorrectionsInrättningarne samt Spinnhusen i Riket, att qwartaliter till JustitiaOmbudsmannen insända behörige Fängförteckningar;

3:o N:o 79, angående den af RiksdagsFullmägtige Sven Månsson och Jonas Jansson från Calmare Län wäckta fråga, om förändring af Rättegångssättet, i frågor rörande Skjutsförsummelser;

4:o N:o 80, angående det af RiksdagsFullmägtigen från Göteborgs och Bohus Län Carl Fredric Berg gjorda förslag, om ändring i answaret för fylleri och dryckenskap;

5:o N:o 81, så wäl öfwer RiksdagsFullmägtigen Andeis Danielsons från Elfsborgs Län wäckta förslag, att mål, som angå fylleri och olofflig försäljning af Bränwin, Rum och Toddy, endast må af allmänna Domstolarne upptagas, som ock i sammanhang dermed, öfwer RiksdagsFullmägtigen Johan Jacob Rutbergs från Norrbottens Län gjorda motion, om förändring i straffet för fylleri, och att åtal af sådane brott må inom hwarje Församling af KyrkoRådet pröfwas och afdömmas.

Och skulle Respective MedStånden samt LagUtskottet härom wördsamt och wänligen underrättas.

I anledning af BondeStåndets meddelta återremiß af Lag- samt Allmänna Beswärs- och EkonomiUtskottens Betänkande, rörande wäckt fråga om skyldighet för privilegierad jord att deltaga i Tings- och Presthusbyggnad, hade Utskottet med förnyadt Utlåtande inkommit, hwilket den 11 i denna månad upplästes och lades på bordet; och då Utskotten deruti endast anmåla, att de öfrige 3:ne Ståndden redan bifallit första Betänkandet, derigenom frågan ansetts wara afgjord, fann BondeStåndet för godt derwid låta bero.

Wid förnyad föredragning af Lag- samt Allmänna Beswärs- och EkonomiUtskottens under N:ris 83 och 84 afgifna särskilda Utlåtanden, i anledning af gjorda anmärkningar wid Utskottens Betänkanden, dels rörande föreslagen ändring af Kongl. Förordningen den 30 September 1790, om allmänna wägarnes underhållande wintertiden, samt dels öfwer wäckt fråga om indelning af bywägar till underhållande; förblef BondeStåndet wid sina i deßa ämnen redan fattade beslut, under hwilkas åberopande ofwanberörde Utlåtande lades till Handlingarne.

Föredrogs Lag- samt Allmänna Beswärs- och EkonomiUtskottens, i anledning af de ifrån BondeStåndet erhållna anmärkningar, under N:o 85 afgifna förnyade Utlåtande, i frågan om rättighet att undgå erläggande af Brandstod på landet; och

som

som denna fråga redan blifwit genom 3:ne Ståndz beslut afgjord, fann BondeStåndet sig föranlåtet derwid låta bero.

Af nu uppläst Protocoll för förliden gårdag inhämtades, att Rikzens Högloft. Ståndets Rämnd, efter werkställd omröstning med slutna sedlar, ansett Högsta Domstolens Ledamöter böra wid deras syßlor bibehållas och ingen widare åtgärd i detta afseende äga rum; och blef berörde Protocoll lagdt till Handlingarne.

Enligt nu upplåste Protocoll af den 14 dennes, hafwa Rikzens Högloft. Ståndets walde Electorer, genom omröstning med slutna sedlar, utsett:

Till Rikzens Ståndets JustitiåOmbudsman:
Friherre Mannerheim, Lars August.

Till deß Suppleant:
CommerceRådet O. Zenius.

I anledning hwaraf ExpeditionsUtskottet skulle anmodas, att med förslag till wederbörlige Constitutorial för dem inkomma.

Upplästes ifrån ConstitutionsUtskottet ankomne särskilde Memorial af den 10 i denna månad:

1:o I anledning af Herr Hertzenhjelms anmärkning mot StatsRådet och Föredraganden af Handels- och FinanceÄrenden;

2:o Med Utlåtande i anledning af StatsUtskottets anmärkningar, i afseende på Soldatebeklädnaden wid Westerbottens Regimente;

3:o Rörande Herr P. Schönströms anmärkning mot Herr StatsMinistern för Utrikes Ärenderne, i afseende på ett af honom utfärdadt Circulaire.

Lades till Handlingarne.

Uti ankommet, nu upplåst Memorial af den 10 i denna månad har ConstitutionsUtskottet afgifwit yttrande, angående Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om en förändrad redaction af 7 §. Regeringsformen; och som Utskottet den föreslagna redactionen tillstyrkt, och BondeStåndet derwid för närwarande ej hade att påminna, kommer frågan, jemlikt 81 §. Regeringsformen, att hwila till nästa Riksdag, för att då komma under afgörande i den ordning 56 §. af samma Regeringsform stadgar.

Ifrån BancoUtskottet hade ankommit deß, under N:o 30, afgifna Betänkande, angående medel till Jernhandteringens och Bergslagsrörelsens understöd och upprätthållande; hwilket Betänkande upplästes och lades på bordet, under anmälande derwid af Eric Ericsson från Örebro Län, att, i händelse han ej skulle wara närwarande wid detta måls afgörande, när detsamma framdeles i fråga kommer, wille han nu hafwa till Protocollet förklarat, det han, såsom sjelf Bergsman, finner sig till alla delar nöjd med de af Utskottet meddelta

förslag och yttrande, samt att, ehuru Utskottet afstyrkt lån å Tackjern, derom Ericsson sielf väckt Motion, funne han sig likwäl ej befogad att derwid någonting anmärka.

Widare upplästes nedannämnde ankomna Betänkanden, hwilka derefter lades på bordet, neml.:

Banco-Utskottets

I anledning af Rikets Ständers Revisorers Berättelse, angående Banco-Werkets Styrelse och Förwaltning efter sednaste Riksdag.

Stats-Utskottets:

1:o Angående medels anslående till förfärdigande af en Tafla öfwer Högstsalig Konung CARL XIII:s Kröning;

2:o Angående medels bewiljande till reparation af Kongl. Theaterhusen;

3:o Öfwer Herr Comministern Bergegrens motion om Lönförbättring för Comministrarne i Stockholm;

4:o I anledning af gjorda Motioner om tillökning i anslaget för fria Konsternes Academie;

5:o I anledning af Herr Expeditions-Secreteraren E. J. Bergenschjölds Motion om tillökt antal Löner för Justitia-Revisions-Expeditionen;

6:o I anledning af gjorda anmärkningar wid Utskottets Betänkande, angående Kronans Ränte-

hö och halm för Westmanlands Län, som är anslaget till utfodring wid Kongl. Hofstallet;

7:o I fråga om medels anslående till Riddarholms Kyrkans iståndsättande;

8:o Öfwer gjorda Motioner om förändring i Beklädnadssättet för Indelta Armeen.

Då klockan nu war 2 på dagen, åtskildes BondeStåndet, med öfwerenskommelse att åter sammanträda in pleno klockan 5 i eftermiddag, då, sedan Talemannen och Ståndet intagit sina rum, läsningen af StatsUtskottets inkomna Betänkande fortsattes, nemligen:

1:o I anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om Statswerkets tillstånd och behof under RiksStatens första Hufwudtitel;

2:o Angående Statsregleringen, i hwad som rörer RiksStatens andra Hufwudtitel;

3:o Öfwer Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående Statswerkets tillstånd och behof, uti hwad som rörer RiksStatens sjunde Hufwudtitel;

4:o I anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om Statsregleringen under RiksStatens åttonde Hufwudtitel;

5:o Angående Majoren F. Tolls Accordsersättning; och

6:o Om bestämmande af Hennes Maj:ts Drottningens underhållssumma, i händelse Hennes Maj:t

warder i Enkoſtånd förſatt; ſamt derjemte Statsſamt Allmänna Beſwärs- och Ekonomi-Utſkottens Betänkande, N:o 151, angående medels anſlående till upprensning eller igenfyllning af Clara- och Fateburs-Sjöarne m. m.

Och blefwo deſſa Betänkanden, efter upplåsningen, lagda på bordet; blifwande härwid anmärkt, att Pehr Bengtsſon från Halland, wid läsningen af Betänkandet rörande andra Hufwudtiteln och den deri förekommande fråga om Löner för Fierdingsmän, förmälte ſig hafwa funnit ett dylikt anſlag wara det enda, ſom Statsutſkottet indragit; åfwenſom Eric Johansſon från Kopparbergs Län anſåg ſig ej kunna undgå att anmärka obilligheten häraf, ſamt nödwändigheten det nämnde Betjening erhöll några lämpeliga Löningsförmåner.

Statsutſkottets förnyade yttranden i fråga:

1:o Om Wadſtena Kloſterkyrkas upplåtande åt Wadſtena Stads- och Landtförſamlingar;

2:o Om bidrag af Allmänna medel till koſtnaderne wid Isländſka Handſkrifters öfwerſättande;

blefwo, under åberopande af Bonde-Ståndets i deſſa ämnen förut fattade beſlut, lagda till Handlingarne.

Ståndet åtſkildes klockan half till 8 e. m.

In fidem Protocolli,
Olof Werlin.

1818 den 17 April

Sammanträdde Hederwärda BondeStändet in pleno kl. 4 eftermiddagen och lät för sig justera den del af föregående Plenidagens Protocoll, som innefattar öfwerläggningen om då förehafda sammansatta Stats- och Bancoutskottens Betänkande af den 3 i denna månad, angående allmänna Penningerörelsen och Myntwärdets upprätthållande; hwarefter, och då detta ärende nu widare till afgörande företogs, BancoFullmägtigen Johan Longberg från Gestrikland förmälte, att till följe af den sista Plenum träffade öfwerenskommelse, hade de flesta af Ståndets Ledamöter förliden gårdags eftermiddag å Plenirummet sammanträdt och, efter föregången ventilation af ifrågawarande Betänkande, deröfwer hufwudsakligen förenat sig i de anmärkningar, som woro sammanfattade i efterföljande af honom underskrifna och nu upplästa samt dereefter till Protocollet afgifna Anförande:

Wid Högloft. Stats- och Bancoutskottens Betänkande angående allmänna Penningerörelsen och Myntwärdets upprätthållande, synes mig följande anmärkningar äga rum.

Det sammandrag, som Utskotten wid slutet af Betänkandet gjort öfwer allmänna grunderna för den föreslagna Financeregleringen, innehåller uti tredje punkten, att intill nästa Riksdag skall det representativa Myntcapitalet till sitt nuwarande belopp oförändradt förblifwa i allmänna rörelsen circulerande, så att det permanent hwarken ökas

eller minskas; hwarföre också i fjerde punkten föreslås, att hwad som i räntor och Capitalafbetalningar till Banken inflyter, skall deriftån åter utgå på särskilda bestämda wägar, nemligen i lån och anskaffande af metalliskt mynt. Att ändamålet härigenom skall fullkomligt winnas, synes mig likwäl icke afgjordt. Utskotten hafwa, i min tanka, icke nöjaktigt undanröjt det inkast, som blifwit gjordt, och säkert icke utan grund, att genom Finska handeln ett ganska betydligt belopp af Rikets Rörelsecapital årligen dragés utomlands och icke återkommer, hwarigenom följaktligen Rörelsecapitalet måste minskas; och jag anser det således för winnande af det sökta ändamålet wara oumgängligen nödigt, att förslag uppgöres till afskaffande af denna skadliga handel, hwilken också synes mig kunna desto heldre umbäras, som den förnämligast tjenar blott att förse Hufwudstadens innewånare med lifsförnödenheter, hwarpå tillgång inom Riket ej kan saknas, i fall den genom derefter lämpade Hushållsförfattningar befrämjas.

För öfrigt synes det mig tydligt, att ehuru, genom de af Utskotten föreslagna utwägar, nemligen inköp af ädla metaller och utlåningar, Banken skulle komma att åter sätta i rörelse de inkomster den årligen njuter, Bankens winst genom deßa inkomster likwäl faller Landet allt för mycket till last. Om nemligen Statsverket årligen i räntor inbetalar till Banken 750 000 R:dr och denna summa på nämnde sätt åter utgår i rörelsen; så är det dock å ena sidan oemotsägligt, att densamma hel och hållen måste utgöras genom beskattning på Landet, och å den andra, att den del deraf, som åter ut-

lemnas i fastighets- och odlingslån, ej annorlunda kommer Landet till godo, än emot räntor, som åter till Banken ingå. Det wore således en gifwen fördel, om Banken nöjde sig med mindre ränta på sina lån till Statswerket, så att denna ränta till exempel nedsattes till 400,000 R:dr, och Bewillningen i samma mån minskades, helst deß förökande utöfwer det nuwarande beloppet lärer i alla fall komma i fråga, ehuru de redan är så högt, att möjligheten af en förökning synes ganska twetydig. Banken winner i alla fall af Landet så ansenliga summor endast genom Discont-rörelsen samt räntan på fastighets- och odlingslån, tillsammans säkert uppgående till mer än 450,000, kan hända till 600,000 R:dr årligen, att Landets beskattning äfwen i denna wäg redan synes nog mycket tryckande.

Wid förslaget om omedelbara bidrag till jordbruk, handel och näringar, förekommer ett af Utskotten sjelfwa icke förnekadt mißförhållande imellan jordbruket och öfriga näringarne; och detta mißförhållande är ofantligt. Landets andel i fastighetslånen är mer än fullkomligt uppwägd af Städernes lott deri. MagasinsDirectionens creditif kommer icke, såsom Utskotten antagit, "egentligast Landtbruket till godo." Det anwändes för Kronans behof till Garnisoners underhåll, för KronoBränneriena, för nedsättande af bröd-priſen i Stockholm o. s. w. Jag kan, med ett ord, omöjligen finna, att jordbruket är, genom anwändningen af denna fond, på något uteslutande sätt, eller blott företrädeswis framför andra näringar, gynnadt. Det är endast odlings-

lånen, hwilka, såsom jordbrukets egna, kunna komma i betraktande, då fråga är att jemnföra denna näringss fördelar af allmänna lånebiträden med dem som andra näringar deraf njuta. Då wisar sig å ena sidan **hela fonden** för odlingslån, uppgående till 600,000 R:dr, men å den andra dels ett så kalladt eventuel biträde i lån på exportabla effecter af jern och koppartillwerkningar, med hwad mera som till bergsbruket hörer, bestigande sig till något mer än en million i medeltal **för året**, dels en circulerande summa af högst 600,000 R:dr, såsom creditif för JernContoret, dels också ett Bankens biträde för Manufacturerne, omwexlande imellan 7 a 800,000 R:dr, som, sammanlagdt med ManufacturDiscontens egen Fond, gör en tillgång af omkring 1,300,000 R:dr. Blotta anteckningen häraf gör tillräckligt att wisa de skäl, på hwilka jag tror mig föranlåten att wördsammast yrka, att odlingslånen må ökas från 100,000 R:dr, som de nu årligen göra, till minst 500,000 R:dr årligen intill nästa Riksdag: och finner jag åtminstone ej någon anledning dertill, att ManufacturDisconten bör njuta minsta tillökning i sin Fond, innan odlingslånen till nu nämnde belopp blifwit ökade; åberopande jag härwid för öfrigt de besinningswärda yttranden, som Herr Lagmannen Mannerstams särskilda yttrande hos Utskotten i detta ämne innehåller.

Uti det Reglemente, som för allmänna Lånerörelsen kommer att utfärdas, blir ett sådant stadgande för odlingslånen nödigt, hwarigenom alla Landsorter, i mån af sin folkmängd och deraf beroende

behof, förſäkras om lika tillgång. För hwarje Län bör ſåledes efter folknumern, Städernes oberäknad, ſamt efter befintliga odlingstillfällen, utſättas den ſumma, ſom på Länet belöper, och denna ſumma hållas Länet tillhanda; men dereſt Länanſökningen från något Län icke ſkulle, wid hwarje års ſlut, hafwa blifwit gjorda för hela beloppet; bör återſtoden fördelas till utlåning på de öfriga Länen efter ſamma förhållande, ſom dem imellan i hufwudſumman är ſtadgadt.

Att, till befordrande af framtida realiſation, anſkaffa metalliſkt mynt, ſåſom Utſkotten äfwen föreſlagit, är, efter min tanka, en för närwarande icke ännu lämplig omſorg. Införandet af en ny handelsgren kan aldrig tjena att minſka en gifwen förlägenhet i allmänna rörelſen, utan måſte twertom uppfaga ſin andel i det Rörelſecapital, ſom redan erkännes wara otillräckligt under det tillſtånd af allmän ſkuldſättning, hwarifrån Landet nu behöfwer räddas; och det lärer wißerligen icke före näſta Riksdag kunna inträffa, att denna räddning hunnit ſå wida, att något af Rörelſecapitalet kan, utan affaknad, blifwa anwändbart för det ifrågawarande behofwet.

Det är faſt mera nödigt, att Diſcontrörelſen, om hwilken Utſkotten i 7:de punkten yttra, att den "ſedermera" — efter det Lånoperationerne på Banken blifwit reglerade — "ſkall efter hand återbringas till ett ändamålsenligt ſkick", ej för närwarande undergår någon indragning, utan allt hwad ſom af Diſcontternes tillgångar, ſåledes ej blott

Bankens creditif-förſträckningar, ſåſom Utſkotten föreſlagit, intill nästa Riksdag inflyter, genaſt åter utlånas. I ſynnerhet om Finſka handeln ej ſkulle kunna förekommas, är det ytterſt nödwändigt, att någon erſättning beredes för den del af Rörelſe-capitalet, ſom derigenom förſwinner; och tiden till Diſcontrörelſens återbringande ſynes mig i all händelſe omöjligen kunna inträffa före nästa Riksdag. Så wida derföre Utſkottens förſlag ſynes ſyfta att införa en lifligare omſättning medelſt större afbetalningar wid Låns omſättande, kan jag åtminſtone för närwarande icke förena mig deri, utan ſynas mig föreſkrifterne härom böra tills widare förblifwa oförändrade. Jag har likwäl trott mig i detta fall endaſt behöfwa reſervationswis yttra min mening, hwilken tillfälle blir att närmare utweckla, då Banco-Utſkottets förſlag till nytt Reglemente för Banco-Diſconten framdeles kommer under pröfning.

Om deſſa anmärkningar winna afſeende; så torde af ſig ſjelft förfalla hwad Utſkotten nämnt och uti 9 punkten widare utfört, angående anſkaffande af myntbara metaller till Banken, helſt tillgång dertill ej kan beredas annorlunda, än genom åſidoſättande af de här ofwanomtalte trängande behof.

Men om ock någon fråga kunde blifwa att werkſtälla hwad uti den följande 10 punkten omförmäles eller utmyntning af ſilfwerſkiljemynt; så äger dock derwid den anmärkning rum, att Utſkottens Förſlag tyckes åſyfta en myntning utan ſtad-

gad myntfot, enär mättstocken för skrot och korn, eller så kallad intrinsekt wärde, skulle blifwa hwad Banken, wid hwarje inköp af silfwer, kunde komma att derför högst betala. Häraf kan jag icke tänka mig någon annan följd, än att ett agio mellan bättre och sämre två- och fyraskillingsstycken skulle komma att existera; och detta wore utan twifwel en för allmänna rörelsen ganska menlig oreda.

Beträffande åter kopparskiljemyntet, som i 11 punkten omtalas, och hwilket Utskotten föreslagit att utgifwas af ett kopparwärde, i likhet med de från RiksgäldsContoret utwexlade Kopparpolletter; får jag endast erinra, att så wida, på den af Utskotten uppgifna grund, Kopparskiljemyntets valeur bör förändras och myntning af Polletter anses nödig, det torde wara tjenligast, att deßa Polletter, lika med de förut gängbara, finge utgifwas af RiksgäldsContoret. Jag bestrider icke, att underhaltigt skiljemynt kan wara det rätta; men just derföre att det är underhaltigt, finner jag det motbjudande att se detsamma utgifwet med Bankens stämpel, i hwilken alltid bör finnas robur et securitas; och jag anser deremot ingen olägenhet wara deri, att RiksgäldsContoret bibehåller en redan införd befattning med de ifrågawarande skiljemynten.

Att, såsom 14 punkten innehåller, Riksgäldsfedlarne icke må ökas utöfwer det wid sednaste Riksdag fastställda Maximibelopp, medgifwes i allmänhet wara riktigt. Men oförutsedda händelser kunna göra nödigt, att icke en alldeles owilkorlig före-

skrift härom meddelas; och jag anser således lämpligast, att wid denna punkt ett undantag göres för dylika oförutsedda händelser, då det kan lemnas Banko-Styrelsen öppet, att under wisa wilkor tillåta Riksgäldssedlars utgifwande utöfwer det föreskrifna beloppet.

Ehuru det, som Utskotten i fråga om Bankens utgifter yttrat, angående Byggnadsbiträdet till Göthа Canal, blir föremål för särskild öfwerläggning, i anledning af Bancoutskottets härom afgifwande Betänkande; har jag likwäl funnit mig föranlåten, att nu i detta ämne reservera mig, på det Stats- och Bancoutskottens beräkning på den summa, som af sistnämnde Utskott skall föreslås, eller 300,000 R:dr årligen, ej må kunna åberopas, såsom nu lemnad utan anmärkning.

Om de wid sista Riksdag bewiljade Fastighetslån torde mig äfwen tillåtas erinra, att landets behof i högsta måtto påkallar ny utlåning i samma wäg af hwad som i Räntor och Capital-afbetalningar på dessa lån inflyter intill nästa Riksdag. Jag yrkar detta såsom oumgängligt, för att icke frånrycka landet dess tillgångar i samma mån, som genom den antagne principen, att bibehålla Rörelse-Capitalet oförminskadt, andra näringar skulle komma att winna tillökning. Af samma skäl och till ett högst nödwändigt befrämjande af Statens modernäring, anser jag den nu föreslagna ökade utlåningen endast böra tillfalla fastighetsägare på landet, desto heldre, som lån på fast egendom i städerne icke tillskynda det Allmänna någon fördel.

Hwad åter räntan för deßa lån angår, hafwa Utſkotten till Rikets Högloſl. Ståndens omedelbara afgörande öfwerlemnat den frågan, hwari hos Utſkotten två Ständ ſtadnat emot två, huruwida tre procent i ſilfwer ſkall erläggas af de faſtighetslån, hwilka för år 1819 och 1820 komma att utgå; och härom får jag ſåledes åfwen ſäga min mening. Skulle frågan beſwaras med ja; ſå kommer den oräfttwiſan att inträffa, att ehuru afſigten med beſtämmande af FaſtighetsLånefond för hela tiden, eller ifrån 1815 års Riksdag till och med år 1820, warit enahanda, nemligen att till jordbruks och näringars förkofran afhjelpa penningebriſten, bleſwe likwäl wilkoren olika för de lån, ſom redan äro utgifne, och dem, ſom komma att utdelas, helſt årliga afbetalningen och räntan höjdes å de hädanefter utgående lånen i lika mån, ſom ſilfwerwärdet i jemförelſe med ſedelmyntet uppſteg, då deremot å de Faſtighetslån, ſom redan äro gifne, med mindre bryderi för deras innehafware ſkedde afbetalning och erlades ränta till wißt belopp i ſedlar, utan afſeende på ſilfwerwärdet. Jag tror mig ſåledes äga ſkäl påſtå, att om en ſådan ſilfwerränta, ſom nämnd är, ſkall kunna antagas, denſamma bör påläggas ej blott de lån, ſom af 1819 och 1820 årens fond ſkola utgå, utan ock alla tillförene meddelade ännu qwarſtående Bancolån å faſtigheter; ty ſålunda komma ej allenaſt SkatteAllmogen, ſom dragit fördel af de efter 1815 års Riksdag utgående Faſtighetslån, utan åfwen ägare af Säterier och ſtörre Faſtigheter, ſom med ſtörre ſummor för längre tid ſedan blifwit belånta, att i hufwudſaklig mån bidraga till förſtärkning af Bankens ſilfwerfond. På

annat sätt eller med andra wilkor, kan jag för min del icke medgifwa fastställande af någon silfwerränta; och torde det sämedelst uppställda nya förslaget böra af Utskotten granskas, innan Hederwärda Ståndet uti den understälda frågan fattar beslut.

Affigten med det inrikes Silfwerlån af Tre Millioner Riksdaler med 6 procents årlig ränta och 2 procents årlig afbetalning på Capitalet, allt i silfwer, hwarom likaledes twenne Ständ inom Utskotten stadnat emot twå, har jag icke rätt kunnat fatta. Det påstås wäl, att en sådan utwäg till silfwers erhållande skulle i sinom tid blifwa afgörande till myntwäsendets fullkomliga reglering. Men Utskotten nämna icke, på hwad sätt detta lån skulle af Banken anwändas. Jag bör wißerligen icke tro, att sådant ej är af Utskotten beräknadt; ty att upplåna silfwer och derpå gifwa ränta, under det att detsamma ofruktbart förwarades i Bankens hwalf, det wore att på Bankens bekostnad alltför dyrt köpa det silfwer, som genom räntor och afbetalningar på deßa lån skulle sättas i omlopp. Huru nu härmed må wara; så kunna, efter mitt begrepp, deßa lån omöjligen bidraga till något maraktigt förökande af Bankens reela fond, enär genom nppnämnde räntor och afbetalningar det upplånta silfret åter ganska hastigt skulle från Banken utgå. Det synes mig således säkrast, att antingen genast afslå det ifrågastälda Silfwerlånet, eller också anmoda Höglofl. Stats- och BancoUtskotten, att närmare utreda bestämmelsen och planen för detta lån innan Hederwärda Ståndet derom inlåter sig i slutelig öfwerläggning.

För att erhålla Utskottens yttrande öfwer hwad nu af mig blifwit anfördt, utbeder jag mig wördsammast, att ärendet må återremitteras och detta anförande till Utskotten öfwerlemnas. Stockholm den 17 April 1818.

Joh. Olsson Longberg.

Uti hwad sålunda blifwit anfördt, hördes Ståndets allmänna röst instämma och således witsorda Longbergs förut gjorda tillkännagifwande; men Johan Magnus Wesling från Westmanland förklarade sig deremot wara af skiljaktig mening, i afseende på den yrkade tillökningen i anslaget för Odlingslånen. För sin del kunde han ej inse, hwad förmån eller nytta BondeStåndet skulle derigenom tillskyndas, helst den redan wunna erfarenheten skall wisat, att deßa lån endast och allenast utgifwits till Poßessionater och Ståndspersoner, och sällan eller aldrig kommit den egenteliga Bonden till godo, hwilken dels sjelf, dels med eget folk och egne tillgångar, skall werkställt de odlingar, som råd och lägenhet kunnat medgifwa, samt Wesling derjemte befarade, att, i händelse detta anslag förökte, skulle deremot i samma mån den fond minskas, som blifwit anordnad för Fastighetslån, hwilka han ansåg wara af en mera gifwen och bepröfwad förtel för BondeStåndet, och att detta Stånd skulle således i flerfaldigt afseende mera skadas än gagnas. Widare wille Wesling, i afseende på Utskottens förslag om införande af ett metalliskt mynt, hafwa tillagt, att han funne intet skäl, hwarföre i sådant fall Riksdalrarne skulle wara af annan halt och intrinsekt wärde, än fyra- och twåskillingsstyckena.

De

De anledningar, som föranleda till nedsättning af ſkiljemynters halt, trodde han åfwen böra så mycket heldre gälla för Riksdalrarne och det större myntet; och med gillande af den grundsats, hwarpå förſlaget om en sådan nedsättning wore bygdt, förmente han den för framtiden önſkade säkerhet mot uppſmältning och utförſel af wårt Silfwermynt förſt då wara wunnen, när alltſammans, utan undantag af det större eller mindre, wore i samma proportion nedsatt till sitt inre wärde, och i denna del bragt till fullkomlig enhet, hwarigenom åfwen all den oreda wore undanröjd, som otwifwelaktigt ſkulle uppkomma genom den ena Myntpiecens agio emot den andra.

Jon Jonſon från Blekinge yttrade ſig finna på det högſta owäntadt, att medbrodren Weſling kunde och wille förneka fördelen af odlingslån. Om än i Weſtmanland antingen icke något återſtode att ifrån nyo uppodla, eller productionen på det redan upptagna der wore så ſtor, att den ej behöfde förbättras, eller ſkördarne så ymniga, att de wid ett tilltagande ej kunna med tillräcklig winſt afſättas; så kunde och borde, efter Jon Jonſons förmening, detta likwäl icke hafwa något menligt inflytande på Rikets öfriga Landſkap, der förhållandet ej är ſådant, eller betaga dem understöd i ett ändamål, ſom är allmänt erkändt för Landets yppersta intereſſe. Han hade ſig bekant, att i Rikets Södra Provincer lågo hela ſträckor ännu oppodlade, der naturen blott wäntade på menniſkans

bitråde, för att gifwa de härligaste skördar. I stället för att lyda denna kallelse och på nyttiga odlingsföreräg anwända egna och sina söners krafter, måste jordägaren nu, i brist på nödigt penningeunderstöd, skicka sina barn till sjöss, för att, efter några års förlopp, åter emottaga dem, odugliga till annat, än att för sin återstående lefnad ligga onhöriga och samhället till last. Deremot trodde Jon Jonsson, att, om Fonden för odlingslån ökas och nödig controll fästes wid utlåningarne, skulle förhållandet bli twärtom, hwar och en få behålla de sina, och äfwen det till utseendet nu sämsta och ofruktbaraste fält öppna de rikaste källor till wälmåga och förkofran.

Johan Longberg, som förmälte sig wara af medbrodren Jon Jonsson förekommen, wille blott ytterligare hafwa upprepat, att om medbrodren Wesling skulle bo i en af lyckan och omständigheterne så gynnad ort, att några odlingslån der icke behöfwas, borde han likwäl påminna sig, att det funnes andra orter, för hwilka han ej wore behörig att tala, och att, om han än gerna såge, att Spannmålsproductionen ej tilltoge, och att han således finge wäl betalt för sin säd, wore det deremot andra, hwilka kanske med mera skäl funne sin och det allmännas räkning i motsatsen.

I swar härå anförde Johan Magnus Wesling: Jag anser mig ej hafwa förtjent deßa otidiga förebräelser, och får, under åberopande af mitt redliga uppsåt swara, att jag aldraminst wäntat dem af Jon Jonsson och Longberg, hwilka,

den förre såsom Reviſor och den ſednare såsom BancoFullmägtig, äro bäſt i tillfälle att weta, huru mycket af den så kallade OdlingsFonden kommit BondeStåndets medlemmar till godo. Jag uppmanar eder att uppgifwa beloppet så wäl häraf som af hwad deremot blifwit utdelt till Ståndsperſoner. Jag will icke tro, att I med alfwar wiljen föra oß bakom ljuſet, och jag anſer derföre den af mig nu åſkade uppgift wara tillräcklig att mederlägga alla de ogrundade inkaſt, ſom emot min anmärkning blifwit anförde.

Johan Longberg: Ingendera af oß har tillåtit ſig några otiviga förebräelſer, och medbrodren Weſling har i det fallet orätt fattat wår mening. Hela deß anmärkning lynes imellertid, ſom jag nu finner, angå det reglementariſka wid lånens utgifwande, utan att således direct beſtrida förmånen af meranämnde lån; och då jag i mitt anförande juſt föreſlagit att en billig fördelning i allmänhet och ſärſkildt imellan Lånen ſkulle åga rum, och att deras andel, ſom ej wore i behof deraf, ſkulle delas på de andra, har jag äfwen medgifwit att en ſådan förändring i det reglementariſka kunde och borde widtagas, ſom af medbrodren Weſling hufwudſakligen är åſyftad.

Anders Sandſten från Jönköpings Lån: Under denna frågas behandling i Utſkotten, hafwa Ledamöterne af BondeStåndet alltid trott ſig åga grundade anledningar att påſtå ökning af Fonderne för faſtighets- och odlingslån; men de andra Ledamöterne hafwa lika ifrigt beſtridt denſamma. Ef-

ter mitt begrepp, är det alldeles enahanda om Herremän eller hwilken annan som helst, emot säkerhet, får deßa lån, blott de anwändas på Landets båtnad, och penningarne komma i circulation, samt den fattige får tillfälle att förtjena. Jag anser till och med Allmogen så mycket lyckligare, om den äfwen i detta afseende blir skuldfri, och jag tycker att ingen bör afundas den lyckan att bli gäldskyldig, ty all skuld måste ändock en gång betalas; och för öfrigt får jag föra Ståndet till sinnes, att ändamålet med den i går hållna sammankomsten, som war att sammanjemka meningarne i detta ämne, alldeles förfelas genom denna widlyftiga och efter min tanka alldeles öfwerflödiga discussion.

Anders Danielson från Elfsborgs Lön: Jag hade ej ämnat att widare yttra mig i denna fråga, än att instämma med Longberg, som synes mig i sitt anförande hafwa uppfattat allas wåra rättwisa önskningar wid detta tillfälle; men sedan medbrodern Wesling, ehuru förmodeligen i den bästa mening, kommit med en alldeles owäntad anmärkning, må mig tillåtas att till swar derå upplysa, att Odlingslånen hittills utgått i den mån fullständige och behörige ansökningar derom till BancoStyrelsen inkommit, utan afseende derpå om lånsökaren warit Ståndsperson eller Bonde. Efter närwarande reglementariska föreskrifter, har hwar och en, äfwen med den minsta egendom, kunnat få låna 2000 R:dr, när hans odling warit till detta wärde uppskattad, och den minsta Hemmansägare af BondeStåndet är således ej mer än någon annan utestängd från detta understöd; och Taleman-

nen torde kunna witsorda, att någon mannamån wid lånens utgifwande icke ägt rum. Det är wäl sannt, att en och annan Ståndsperson, som efter sista Riksdag först blef färdig med sina Lånedocumenter, också först undfått lån; men då äfwen de, såsom jordägare, woro berättigade att komma i åtnjutande deraf och Banken erhållit full säkerhet, anser jag derigenom ingen skada wara skedd, eller någons rätt trädd för nära. En billigare och jemnare fördelning af deßa lån, än som hittills warit följd, är imedlertid föreslagen, hwilket jag äfwen anser ganska nyttigt, ehuru jag i detta afseende wäl ej är af alldeles lika tanka med hwad Longbergs anförande innehåller, att lånen skulle i mån efter folkmängden fördelas på Länen. Ett Dalarne och ett Skåne skilja sig märkeligen i folkmängden, men det förra, som har stora ouppodlade landsträckor, med små tillgångar, har likwäl större behof af odlingsunderstöd, än det sednare, der föga odlingsbar mark ännu återstår, och den långt större wälmågan i alla fall erbjuder helt olika utwägar till sådana företag. Så är äfwen förhållandet med många andra orter och något afseende härå torde böra fästas wid lånens utdelning; men kunna wi wäl imedlertid undgå att, med deßa förbättringar och då wi nu weta att allting dermed äfwen hittills ordenteligen och efter föreskrifterne tillgått, inse den påtagliga nyttan och nödwändigheten af dylika lån? Betänken wår ställning! Allmänna Bewillningen måste snarare ökas än minskas; Disconterne, som rörde sig med 7 Millioner, skola indragas och Bankens fastighetslån upphöra med år 1820. Om nu äfwen tillgången af odlingslån skulle till-

spärras, sägen, hwad skola wi då swara wåra Committenter, när wi komma hem, hwarmed möta deras billiga förebräelser, att snarare hafwa ökat än minskat den förlägenhet, för hwars afhjelpande wi hit ommit? Hwarje Fäderneslandets, hwarje Bondeståndets wän skulle ej kunna dölja sin häpnad öfwer wårt förhållande, och jag kan åtminstone ej undertrycka den aning, att wi i och med detsamma grundat wår egen undergång.

Nils Månsson från Malmöhus Län: Lika så wißt som Sverige ännu icke kan genom egen production förse sitt behof af Spannmål, utan årligen måste införskrifwa betydlig del deraf, lika så wißt är det äfwen, att enda botemedlet deremot ligger uti en utwidgad production, som åter endast beror på ett widsträcktare begagnande af wår egen jord eller odling deraf. Mig lyckes wara enahanda huru denna odling åstadkommes, om den företages af Adel, Prester, Borgare eller Bönder, endast den werkeligen sker och ändamålet sålunda winnes. Enär för öfrigt, efter nu gjorda förslag, hwar och en som anmäler sig till erhållande af Odlingslån, skall få wål genom wederbörligt Syne-instrument styrka möjligheten af ett sådant företag, som genom Socknestämmo-Protocoll och Syn fullgörandet deraf, så wida han will komma i åtnjutande af och få behålla Låneunderstödet, så håller jag före att alla farhågor äro aflägsnade, som möjligen kunna uppstå för lånens anwändande i andra ändamål, och att hwar och en bör låta sig angeläget wara, att i möjligaste måtto understödja det gjorda förslaget.

Talemannen erinrade härwid, att han wäl för sin del wore fullkomligen öfwertygad om det ädla ändamål, som genom de ifrågawarande lånen wore åsyftadt, men han hade sig äfwen nogsamt bekant, att detta ändamål oftast blifwit förfelad, emedan ganska många anwändt de erhållna lånen snarare på fåfänga och onyttiga speculationer, än jordbrukets förkofran.

Anders Danielson wille ej bestrida sanningen häraf, men hemställde, huruwida en eller annans misshushållning och däraktighet skäligen kunde werka till tusende andras förfång, helst allt mensklig, äfwen det bästa, har det gemensamma felet att kunna misbrukas, utan att derföre i allmänhet upphöra att wara gagneligt och båtande, eller ens kunna umbäras.

Pehr Bengtsson från Halland reserverade sig emot allt bewiljande af odlingslån, emedan, som orden föllo sig, "Speculanterne dermed blott köpt ny egendom och låtit wånningarne ligga."

Olof Carlsson i Restad från Östergöthland inlemnade widare i ämnet ett nu upplåst, så lydande Anförande till Protocollet:

Med Talemans tillåtelse skall jag be, att få göra några frågor, som Utskottens Betänkande har gifwit mig anledning till. Det har mången sagt, att wi liaga under i handel, att wi föra in mer, än wi föra ut, så att wi hwart år måste skicka ut det redbara, som wåra förfäder kunnat

lemna några af oß. Så säger man, att det sker i Handeln med Finland, med England och med många andra Länder; skola wi nu sjelfwa göra ett sådant Land till, som ligger på Jerntorget? Det är det som händer, om något förslag antages, att ställa silfwer in i Banken, eller skicka in mera sedlar, än som Banken lemnar ut igen. Hwad hafwa wi för gagn af, att penningestocken minskas? Det blifwer de, som ligga på penningarne, som winna på det, när Landtmannens waror hafwa allesamman fallit i wärde, och Hemmanen icke heller blifwa wärda det, som wi nu hafwa wänt oß wid, och som mången bra karl har köpt dem för. De säga, att wi hafwa dryga skatter, och wi weta Gudnås, att det är sannt; nu går den sägen, att Bewillningen skall ökas, och med det samma will man minska folkets styrka att bära den. Wi weta ju allihop, att det drar mycket längre ut, innan Handtwerkaren och Handelsmannen fäller sina priser, långt efter sedan Landtmannen har warit twungen att minska sina, för att föda hustru och barn. Innan utgifterne för oß hunnit minskas lika mycket som inkomsterne, kan wår undergång wara afgjord. Nu säger man, att man skall släppa ut i rörelse det silfwer, som Banken på ett eller annat wis tar, genom ett nytt mynt, som skulle ha mindre wärde, än som war påskrifwet. Äro wi icke uppledsnade redan wid flera slags mynt, och hwart faller följden, om icke på den, som icke förstår den konstiga tillställningen? Det är derföre jag ber Ståndet eftertänka, huru wi skola få bara ett mynt i Landet; om det ock wore ett pappersmynt, så äro wi nu i många år wane wid det, och kunna mycket wäl

berga oß dermed, om man intet kränglar ihop saken. De här Disconterne ställde wißt till mycken oreda, men de gjorde ock här och der mycket gagn, och om wi kunna bliſwa af med Treprocentſedlarne, ſom ibland woro i rörelſe och ibland hwilade ſig på kiſtbottnarne, och få Bancoſedlar i rörelſe, lika mycket, ſom hälla warorna wid ſamma pris, ſå har hela Landet winnit på Disconterne. Och hwad det angår, att Banken ſläpper ut ſå mycket ſedlar, ſå ſynes det mig icke göra något ondt, när den har lika mycket intecknade fordringar. Man måtte wäl räkna jorden, ſom blir i pant, för något, och icke bara den egendomen, ſåſom nyttig för Banken, ſom ligger onyttig för Landet i hwalfwena. Det ſkulle bara kunna leda till, att ett olyckligt krig kunde underkaſta hela Landets egendom att förloras på en gång, i ſtället att, om Swenſk jord är grund till Swenſka penningens wärde, kan Swenſka Folket wara ſäkert till att både ſtå och falla med ſin egendom. En ſak wille jag föreſlå, att, när det blir afgjordt, huru mycket ſom för hwart år ſkall utlånas i faſtighetslån, ſkall hwar och en ſom har Diſcontlån att inbetala, eller kan uppgifwa någon annans Diſcontlån, ſom will gå in på utbytet, kunna få ſitt faſtighetslån ut, om ockſå det wore på ett års utlåning, ſom ännu ej är kommet. Det wore ett ſätt att ſå mycket förr få DiſcontMaſſorna utredda.

Likaledes tycker jag det wore det bäſta, att Högloſl. Utſkotten wille i ett ſammanhang inkomma med ſwar på återremißen af detta Betänkande, och det ſom för en månad ſedan ingafs till oß och åter-

remitterades, angående Disconterne. Sakerna hafwa för mycket sammanhang för att afgöras särskildt. Jag föreslår ödmjuktast Högtärade Taleman, att Ståndet göres förslag att gå in med denna begäran till Utskotten, åfwensom jag ber att mitt yttrande må få åtfölja återremißen, i fall den bifalles.

Olof Carlsson.
i Restad.

Johan Magnus Wesling från Westmanland begärde, att, i afseende på Utskottens förewarande Betänkande, så den ytterligare anmärkning anteckned, att han funne det mindre lämpligt, att någon så kallad silfwerränta skulle utgöras, helst han ansåg det med all billighet och rättwisa öfwerensstämmande, att de, som hädanefter kunna få Bancolån, ej mera beswäras af att erlägga räntan derför i silfwer, än de som på sednare åren erhållit sådane och åtminstone mera än de, som kommit i åtnjutande af Bancolån redan för längre tid tillbaka, då Bancosedlarne gällde lika med silfwer och de således fullt upp erhöllo waluta; åfwensom att han ansåg det medföra den största betänklighet, i fall, genom Utskottens förslag om twenne slags mynt, skillnad skulle uppkomma imellan det metalliska och pappersmyntet; emedan derigenom mißtroende och agio emot det ena nödwändigt skulle alstras och erfarenheten, redan i fordna dagar, då ett sådant förhållande ägt rum, wisat all den willerwalla och den menliga följd, som deraf härflutit för den allmänna rörelsen; och Wesling wille för sin del så mycket heldre hafwa gjort sin erinran deremot, som skadan af en dylik oreda näslan

alltid skall drabba den enfaldigare Allmogen, hwilken mindre kan taga sig till wara eller bedömma hwardera myntets olika halt.

Häruti instämde Jon Jöransson från Öland och Olof Månsson från Blekinge.

Johan Leiditz från Bohus Lån yrkade att, då frågan om Filial-Discontwerkens utredning syntes honom hafwa ett alldeles oskiljaktigt sammanhang med Financeplanen, och denne sednare till stor del bero på det beslut Riksens Ständer taga, angående de förstnämnde, Utskotten måtte anmodas att i ett sammanhang underställa deßa frågor Riksens Högloss. Ständers bepröswande.

Anders Danielson från Elfsborgs Lån inwände häremot, att man redan på förhand hade önskat, det Discontfrågan måtte skiljas från Financeplanen, och sedan deras förhållanden till hwarandra wore gifwet, funne han intet hinder att de ju kunna hwar för sig behandlas och pröswas.

Sedan något widare ej war att erinra, beslöt Hederwärda Bonde-Ståndet, uppå Talemannens proposition, att, i anledning af de anmärkningar, som nu och sistlidne Plenidag blifwit gjorda wid Stats- och Bancoutskottens förewarande Betänkande, detsamma, med öfwerlemnande af hwad sålunda deremot förekommit, till förnyad handläggning återremittera; hwarom wederbörande skulle wördsamt och wänligen underrättas.

Till juſtering upplåſtes och godkändes Expeditions-Utſkottets inſända förſlag till Rikſens Ståndders underdåniga Skrifwelſer till Kongl. Maj:t, angående:

1:o Jemkning i Roteringen wid Weſterbottens Regimente;

2:o Ådelfors Gruldwerk;

3:o Stat för Flyinge och Dahlby Kungsgårdar och Stuteri inrättning;

4:o Dagswerksſkyldigheterne wid nämde Kungsgårdar;

5:o Löninga- och Utgifts-Stat för Ulricsdahls Kongl. Luſt-Slott, ſamt dispoſitionen af de under Kungsgården lydande lägenheter;

6:o Bokhållaren Carlſunds innehående Mantalsſkrifnings-proviſion;

7:o Begrafningshjelp för Secreteraren Morin;

8:o Gårdesgårdsdelningar.

Hwarom bewis å förſlagen anteknades; blifwande, uppå Johan Magnus Weſings från Weſtmanland begäran, härwid till Protocollet anmärkt, det han ej warit i Ståndet närwarande, då det beſlut fattades, hwarpå den underdåniga Skrifwelſen, angående Flyinge och Dahlby Kungsgårdar och Stuteri-Inrättning, grundar ſig.

Härefter åtſkildes Ståndet.

In fidem Protocolli.
Olof Werlin.

1818 den 18 April.

Sedan Hederwärda BondeStåndet in pleno sammanträdt klockan 9 f. m. och sammankomsten blifwit med bön öppnad, fortsattes justeringen af Protocollet för den 15 i denna månad, hwarunder Secreteraren, wid den deri förekommande fråga, angående tryckning af ConstitutionsUtskottets Protocoll i Anmärkningsmålet mot Herr StatsRådet Friherre Cederström, uppläste en af Herr RiddarhusSecreteraren under den 16 dennes meddelad skrifwelse, som innehåller, att när i Plenum, den 11 i denna månad, hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln fråga uppstod derom, att Ståndet skulle besluta tryckning af ConstitutionsUtskottets Protocoll jemte Handlingarne i ofwanberörde Anmärkningsmål, wägrade Herr Grefwen och Landtmarskalken, att å en så beskaffad motion göra proposition, helst med ordet **wederbörande** uti 2 §. 4 mom. af Kongl. TryckfrihetsFörordningen, syntes i denna fråga böra förstås ConstitutionsUtskottet, hwars rätt till pröfning af tryckningsfrågan skulle trådas för nära, dereft Ståndet genast sjelf beslutade tryckningen; wiljande Secreteraren med denna upplysning endast ådagalägga, det han ej saknat grund för sin i denna del den 15 i denna månad inom Ståndet gjorda uppgift, eller dermed åsyftat hwad som aldrig warit och aldrig kan blifwa hans afsigt, att mißleda Ståndets omdöme, samt att följaktligen det af Anders Danielson från Elfsborgs Län härom fälda yttrande warit fullkomligen oförtjent.

Anders Danielson förklarade härwid, att det

ingalunda warit hans mening att förebrå Secreteraren någon oriktig uppgift, utan endast att förswara riktigheten af sin egen, som ej warit annan, än att Höglofl. Riddarskapet och Adeln genom meddelt Protocollsutdrag gifwit Constitutionsutskottet tillkänna sin önskan, att ofwannämnde Protocoll och Handlingar måtte till trycket befordras, och sannfärdigheten af denna uppgift hade, sedan samma Protocollsutdrag kommit Bondeståndet till handa, blifwit witsordad.

Efter Protocolls-justeringens slut, tillkännagaf Anders Olsson från Stora Kopparbergs Län, att äfwen han förenat sig med Botvid Jonsson uti den af honom i ofwanberörde ärende gjorda anmärkning och reservation, helst Anders Olsson funne sig snarare böra tacka de Ledamöter af Constitutionsutskottet, som i det nämnda Anmärkningsmålet ställt den brottslige till ansvar.

Anders Danielsson från Elfsborgs Län yttrade sig härefter att, i anledning af deß den 15 dennes gjorda förbehåll, att särskildt få yttra sina tankar, angående Bondeståndets åtgärd uti ifrågawarande ämne, funne han sig föranlåten förklara, att sedan han närmare läst Protocollet och inhämtat beskaffenheten af samma åtgärd, samt han deraf funnit, att den mest står för Talemannens räkning, och hela sakens sammanhang genom tryckning af Handlingarne och Constitutionsutskottets Protocoll i alla fall nu mera kommer till Allmänhetens kännedom; så hade han, som endast warit mån om Bondeståndets heder och aktning för

Grundlagarne, hwilka i sakens närwarande skick ej blifwit trådde för nära, ej ansett nödigt att något widare i detta ämne anmärka, utan låter för sin del derwid bero.

Härefter justerades det inför BondeStånder förliden gårdags eftermiddag hållna Protocoll.

Sedan frågan om allmänna Penningerörelsen och Myntwärdets upprätthållande nu mera inom Ståndet till öfwerläggning förewarit och blifwit förliden gårdag till Stats- och BancoUtskotten återremitterad; föredrogs nu, i följd af BondeStåndets den 11 dennes fattade beslut, StatsUtskottets under N:o 133 afgifna och förenämnde dag sednast på bordet lagda Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående reglerande af de Kongl. Hofwens Statssummor; hwarwid Secreteraren upplyste, att Högwördige PrestStåndet och Wälloft. BorgareStåndet redan bifallit detta Utlåtande.

Som likwäl den till Hennes Kongl. Maj:t EnkeDrottningen anslagna summa af endast 10,000 R:dr, i stället för besittningen af Wadstena Slott, och den förhöjning, som kunde wäntas genom nytt arrende af Starby Kungsgård, samt den särskilda summa till handpenningar, som warit Hennes Maj:t, såsom regerande Drottning, tillagd, synes nog ringa swarande mot de fördelar, som härigenom borde ersättas, hemställde Talemannen, om ej Bonde-

Ståndet skulle, wid bifallet till StatsUtskottets Utlåtande, wilja tillägga ett underdånigt förklarande af Ståndets underdåniga wördnad och tillgifwenhet för Hennes Maj:t, samt deß önskan det Statens tillgångar hade medgifwit ett mera tillräckligt anslag.

Då BondeStåndet allmänneligen antog denna hemställan, blef, i följd deraf, StatsUtskottets ofwanberörde Utlåtande af BondeStåndet bifallet, med förklarande derjemte, i afseende på underhållssumman för Hennes Maj:t EnkeDrottningen, att BondeStåndet, lifwadt af underdånig wördnad och erkänsla för Hennes Maj:t, hade för sin del önskat att, genom ett större Statsanslag, kunna ådagalägga sin böjelse att genom nya tillgifwenhetsprof mildra Hennes Maj:ts närwarande djupa sorg öfwer förlusten af Deß Högtsalig Herr Gemål, samt lätta och förljufwa Hennes Maj:ts återstående lefnad; men att, då Statswerkets närwarande förlägenhet gör alla möjliga inskränkningar nödwändiga, BondeStåndet i underdånighet wågade förwissa sig, det Hennes Maj:t, såsom ett nytt prof af Deß ömhet och wälwilja för Swenska Folket, och i följd af Deß alltid ådagalagda ädla tänkesätt, wärdes med mildhet och nåd upptaga den inskränkta gård af underdånig trohet och omwårdnad, man i närwarande förhållande nödgas erbjuda.

Wid förnyad föredragning af Särskilda Utskottets den 2 i denna månad afgifna och den 11 samt

15 derpåföljande på bordet lagda Memorial, angående wisa föreslagna präliminaira åtgärder i frågan om indragning af öfwerflödiga Embeten och Tjenster; hemställde Anders Danielson från Elfsborgs och Johan Longberg från Gefleborgs Län, att Särskilda Utskottet skulle anmodas till Rikets Ständer inkomma med förslag, huru den af Rikets Ständer, i ofwannämnde ämne, redan beslutne Comité må organiseras, till hwilken de af Särskilda Utskottet uppgörande allmänna grunder för den blifwande indragningen komma att öfwerlemnas, sedan samma grunder blifwit af Rikets Ständer pröfwade och godkände.

Pehr Jonsson från Kronobergs Län yrkade antagandet af det alternativ, som bestämmer att Rikets Ständer bland sina egna Medlemmar utwälja en Comité till det ifrågawarande ändamålet; hwaremot Nils Månsson från Malmöhus Län föreslog, att sednare alternativet, som i Utskottets Memorial förekommer, må antagas, att nemligen hos Kongl. Maj:t skulle, med anmälande af det wid 1815 års Riksdag beslutna wilkor för då bewiljade Lönetillökningens fortfarande, i underdånighet anhållas, det den beslutna Comitéen, till reglering af Statens Embeten och Tjenster, måtte snart tillsättas, hwaruti Rikets Ständers Ombud äfwen böra deltaga, på det något hinder ej må möta för den provisionella Lönetillökningens widare fortfarande.

Sedan de i Utskottets Memorial intagna al-

ternativa förslag blifwit upplåsta, fann Bonde-Ståndet för godt att gilla och antaga det sednare ofwanberörde alternativet, med tillägg, att Utskottet skulle anmodas till Rikets Stånder inkomma med förslag i afseende på organisationen af den tillämnade Comitéen, åfwensom med de uppgörande allmänna grunderna för den ifrågastälde indragningen; och blef, enligt Ståndets derom yttrade önskan, Protocolls-Utdrag härom genast författadt och justeradt samt till Respective Med-Ständen och Särskilda Utskottet afsändt.

Till widare öfwerläggning föredrogs åter Lagsamt Allmänna Beswärs och Ekonomi-Utskottens under N:o 73 afgifna samt den 11 och 15 i denna månad på bordet lagda Betänkande öfwer de flera hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Hederwärda Bonde-Ståndet wäckta förslag, om en mera allmän och utwidgad näringsfrihet, samt, i sammanhang dermed, öfwer den i Wälloft. Borgare-Ståndet af Herr Edelberg gjorda motion, om gränsers bestämmande imellan Stads- och Landtmannahandteringar; och yttrade sig härwid Pehr Jonsson från Kronobergs Län skriftligen sålunda:

Frågan om näringsfrihet har haft sitt wanliga öde. Man erkänner, att denna frihet bör finnas i upplysningens tidehwarf, och den, som förfäktar frihetens sak, finner bifall öfwerallt. Endast werkställigheten saknas. Den, som tror tiden wara inne att bryta twångets fjettrar, affpisas med den tröften, att behofwet af frihet är erkändt

af alla Författare, som afhandlat Statshushållnings-läran; att alla folk, som hunnit till wälstånd och odling, länge njutit en sådan frihet; att en så lycklig belägenhet ej kan uppnås utan detta enda sanna medel, att bringa krafterna i werksamhet och upphäfwa det menligaste förtryck för allmänna wälståndets tillwäxt; man kan föreställa sig, nemligen tillfället för den ena medborgaren att qwäfwa utwecklingen af den andras större förmåga. Men när fråga blir att göra något, för att winna den högt prisade friheten, då förswinna de stora åsigterna af saken; då hörer man endast omtalas tillfälliga hinder, små corporationer och deras privilegier; och naturens privilegium blir för menniskan i alla afseenden det, som anses för minst heligt.

Man kan säga om Högloft. Lag- och Ekonomiutskottens nu förewarande Betänkande, att det will ändamålet, men icke medlen. Om allmän CivilLag skall ändras, så skall det ske af Konung och Ständer. Utskotten föreslå, att Rikets Högloft. Ständer skulle gifwa, så till sägandes, en öppen Fullmagt åt Kongl. Maj:t att ändra hwad Honom i nåder godt synes af de lagrum, hwilka äro i fråga, såsom hinderliga för den yrkade näringsfriheten. Hwem wet icke, att Grundlagen ej känner ett sådant sätt att upphäfwa Lagar? Det fordras bestämdt förslag till den ändring Rikets Ständer wilja hos Konungen begära; och ett sådant förslag är det, som Utskotten bordt, i enlighet med sina yttrade grundsatser, uppgöra. Anmingen måste således deßa grundsatser wara framställda endast såsom wackra tankar, till hwilka man

sjelf fått föga tro, eller också hade Utskotten bordt med allvar söka att göra dem gällande, och icke dertill föreslå en utväg, som är lagstridig och således omöjlig.

Privilegier komma här icke i fråga; ty hvarken allmänna Lagen eller Skråförfattningar och Handelsreglementen äro Privilegier; och det är icke i annat, som ändring blifwit föreslagen genom de af Utskotten handlagda motioner; derom för öfrigt ett ganska wälgrundadt yttrande hos Utskotten blifwit afgifwet af en Ledamot, Herr Expeditions-Secreteraren Stråle; hwilket yttrande jag således får åberopa. Att åter rättwisan skulle förnärmas wid det afgörande, som Utskotten föreslagit att åt Kongl. Maj:t i underdånighet uppdraga, wore wißerligen ej att befara. Deßa begge wid Utskottens förslag fästade wilkor äro således lika öfwerflödiga, som det, enligt hwad jag redan nämnt, synes påtagligt, att Kongl. Maj:t skulle af Grundlagen finna Sig hindrad, att, utan ett af Rikets Ständer pröfwadt förslag till de Lagförändringar, som äro i fråga, låta beförja redactionen af deßa förändringar och dem såsom Lag utfärda.

Min mening i följd häraf är, att Högloft. Lag- och Ekonomi-Utskottens Betänkande bör till dem återremitteras, med anmodan att uppgöra förslag till de för nödiga ansedda Lagförändringar, angående näringsfriheten, och dermed till Rikets Högloft. Ständer inkomma. Stockholm den 17 April 1818.

Pehr Jonsson.

Härutinnan instämde Ståndets allmänna röst; men Nils Månsson från Malmöhus Län anförde muntligen: "Jag wärderar de tankar och omdömen Pehr Jonsson yttrat, och får endast härwid upplysa, att wid detta måls behandling inom Utskotten, woro Ledamöterne af både Höglofl. Riddarskapet och Adeln samt af Hederwärda Bonde-Ståndet i början böjde att, på sätt Pehr Jonsson yrkat, uppgöra förslag till de nödiga ansedde Lagförändringar angående Näringsfriheten; men då deremot Ledamöterne af Högwördige Prester-Ståndet samt af Wälloſl. Borgare-Ståndet wägrade allt deltagande i dylika förslag, under yrkande, att sistnämnde Ståndz privilegier härigenom skulle rubbas, blef af en Ledamot af Högwördiga Prester-Ståndet, Herr Prosten Säwe, det förslag till meningarnes sammanjemkande uppgjordt, som Utskottens Betänkande innehåller, att nemligen det skulle till Kongl. Maj:t i underdånighet öfwerlemnas, att i nåder meddela sådane rättelser, som, utan att förnärma något Ståndz privilegier, kunde finnas nödiga till förenande af både allmänt och enskildt gagn. Jag tror att wi i detta fall ej kunna komma längre, och jag befarar, att, om wi härutöfwer sträcka wåra fordringar, wi derigenom endast deß mer blottställa oß att förlora ändamålet. Att Grundlagarne fordra, det bestämdt förslag skall i detta ämne göras till de förändringar Rikets Ständer önska, kan jag ej medgifwa. Frågan är, enligt mitt omdöme, endast rörande Rikets allmänna hushållning, hwarom Rikzens Ständer icke äga magt att mera eller annat besluta, än föreställningar och önskningar, att hos Konungen anmälas, och hwarå

Konungen åger göra det afseende Han för Riket nyttigt finner. Jag tror således, att Kongl. Maj:t kan, sedan Rikets Ständer anmält deras önskningar och tänkesätt i detta ämne, utfärda de stadgar och föreskrifter, angående en allmän Näringsfrihet, som Kongl. Maj:t nyttige pröfwar, utan att Rikets Ständer behöfwa uppgifwa de de allerade förslag, som i detta afseende erfordras; och jag är äfwen fullt öfwertygad, att Kongl. Maj:t i nåder rättwisande de principer, från hwilka Utskotten utgått, skall, utan en sådan närmare ledning, gå Rikets Ständers önskningar till mötes, på ett sätt, som uppfyller allas billiga förwäntan.

I anledning af framställd Proposition blef likwäl ifrågawarande Betänkande till Lag samt Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskotten återremitterad, med anmodan att yttrande öfwer Pehr Jonsons ofwanintagne anmärkningar afgifwa.

När BondeStåndet till handläggning låt sig föredragas LagUtskottets under N:o 77 afgifna samt den 11 och 15 i denna månad på bordet lagda Betänkande öfwer de af Herr Grefwe Johan Henning Gyllenborg gjorda förslag, att Konungens Befallningshafwande må blifwa pligtige, att till JustitiéCanzleren och JustitiéOmbudsmannen insända ett exemplar af de Kungörelser som af dem utfärdas; att deras obestämda rättighet till Länens inwånares kallande till sammankomster och till mundtliga förhör må inskränkas; och att med utmätning af debiterad afgift må innehållas, då jäf mot behö-

righeten utaf krafwet wäckes; — yttrade sig Anders Danielson från Elfsborgs Län sålunda:

"Hwad förstnämnde omständigheten angår, kan jag ej undgå att finna det giorda förslaget, som lifwäl af LagUtskottet blifwit afstyrkt, ganska nyttigt och nödigt. De klagomål, som under Riksdagarne inkomma, åfwensom Rikets Ständers JustitiaOmbudsmans årligen afgifwande Embetsberättelser ådagalägga, att Konungens Befallningshafwande i Länen, genom utfärdande Kungörelser i både ekonomiska och juridiska ämnen, stadga witen utöfwer det answar Allmänna Lagen och behöriga Författningar utstaka, samt stundom och widtaga alldeles nya, icke alltid lämpliga, eller med allas rätt förenliga föreskrifter. Erfarenheten har åfwen wisat, att, genom dylika Kungörelser, många blifwit lidande och för mindre förbrytelser underkastade wida swårare answar, än Lagarne bestämt, innan någon häröfwer wågat föra klagan, hwilket sällan inträffat förr, än detta onda till en wiß widd gripit omkring sig. Om åter Konungens Befallningshafwande blefwe förpligtade att hwarje månad till JustitiaOmbudsmannen insända del af sina utfärdade Kungörelser, wore härigenom en skyndsammare rättelse af tilläfwentyrs begångna olagligheter att förwänta, utan att behöfwa förenas med kostnad och beswär för enskilda Parter, åfwensom blotta farhågan för denna revision möjligtwis skulle tillbakahålla många öfwerträdande af gränsen för Konungens Befallningshafwandes Embetes magt; wid hwilket förewetande jag så mycket heldre tror mig äga fullt skäl att yrka bifall till den af Herr

Grefwe Gyllenborg wäckta motion, som Konungens Betallningshafwandes rättighet att, utöfwer Lagens föreskrift, stadga witen i ekonomiska ärenden, lärer, oaktadt wid denna Riksdag wäckt motion om deß upphäfwande, likwäl komma att än widare fortfara."

Då BondeStåndet uti detta Anförande enhälligt instämde, blef, i anledning deraf, LagUtskottets ifrågawarande Betänkande återremitteradt, för att derefter ändras och rättas.

Föredrogs åter BancoUtskottets den 15 i denna månad på bordet lagda Betänkande, af den 6 förutgående, så wäl i anledning af Rikets Ståndders Herrar Revisorers till Utskottet remitterade berättelse, som den af Utskottet werkställda granskning, rörande BancoWerkets styrelse och förwaltning efter sednaste Riksdag; förmälande härwid Anders Danielson från Elfsborgs Län, att han, såsom Fullmägtig i Banken, wäl ej borde yttra sig i detta ämne, men kunde likwäl ej undgå anmärka, att Utskottets förslag, det man, ifrån och med början af år 1820, skulle, i omsättning på lån af BancoDiscontWerket, erlägga minst en femtedel, beräknad efter hwad af hwarje äldre lån då återstår, samt på primitiva beloppet af derefter utgående lån, syntes honom nog strängt för Lånbehörwande, helst det wore att befara, det den allmänna förlägenhet, som för närwarande år rådande, wid nämnde tid ej år upphörd, utan längre tid kommer att kännas; hwadan han ock i stället wille föreslå,

att med omsättningar i BancoDiſconten må efter förra wanligheten fortfara intill nästa Riksdag, då kommande Ständer kunde pröfwa, huruwida omständigheterna då medgifwa att i denna del widtaga den förändring BancoUtſkottet anſett nödig till DiſcontWerkets återförande till deß egentliga egenſkap och till winnande af de med denna förändring åſyftade wigtiga ändamål; och då ett ſå beſkaffadt ogillande af hwad BancoUtſkottet i denna del föreſlagit ej gör någon förändring af det hela, trodde Anders Danielſon, att BondeStåndet ſå mycket heldre kan ett ſådant ogillande utan återremiß beſluta, ſom något ändamål med ärendets återremitterande i denna del troligen ej wore att förwänta.

Flere Ledamöter hördes häruti inſtämma; och då härefter fråga uppſtod, angående behörigheten af det omdöme BancoUtſkottet afgifwit, i fråga om Bankens förmånsrått uti Göta CanalBolags DiscontWerks tillgångar, i anſeende till Götha CanalDirections ſamt DiſcontDirections pant-förſkrifning till Kongl. Maj:t och Kronan, af Werket tillhöriga reverſer; blef, på Anders Danielſons begäran, Utſkottets Betänkande i denna del upplåſt, då BondeStåndet fann ſig derwid ej hafwa något att påminna; men Anders Danielſon tillſtyrkte bifall härå, med tillägg, att BancoUtſkottet borde åga widare iakttaga de mått och ſteg, ſom, till befordrande af Bankens ſäkerhet hos förrberörde DiſcontWerk, kunde finnas nödige; hwaremot Danielſon upprepade nödwändigheten af den förändring i Utſkottets förſlag han förut yrkat, angå-

ende omsättningarnes belopp på lån i BancoDiscontWerket.

Uti denna omständighet instämde Nils Månsson från Malmöhus Län, som befarade swåra följder af den föreslagna föreskriften, samt Anders Sandsten från Jönköpings Län, som wäl fann samma föreskrift ej medföra någon indragning af Penningestocken, men ändå trodde, att, i en tid då allmän penningeförlägenhet öfwerklagas, man ej borde söka förswåra wilkoren för låns erhållande.

Efter någon närmare öfwerläggning i ämnet och af Talemannen gjord proposition, fann Hederwärda BondeStåndet för godt bifalla BancoUtskottets Betänkande, endast med den förändring, i fråga om omsättningars belopp i BancoDisconten efter år 1820, att med samma omsättningar bör efter förra wanligheten förhållas intill nästa Riksdag; och blefwo Respective MedStånden samt BancoUtskottet, genom genast författadt och justeradt ProtocollsUtdrag, härom wördsamt och wänligen underrättade.

BancoUtskottets den 15 dennes på bordet lagda Betänkande af den 6 förutgående, angående medel till Jernhandteringens och Bergslagsrörelsens understöd och upprätthållande, fann BondeStåndet, wid nu skedd föredragning, för godt till alla delar bifalla.

Anmälles och på wanligt sätt inbeledsagades

HofCanzleren, Riddaren och Commendeuren af Kongl. Maj:ts Orden, Högwälborne Herr Friherre Gustaf af Wetterstedt, som, på Kongl. Maj:ts nådigste befallning, till Hederwärda BondeStåndet aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga Skrifwelse till Rikets nu församlade Ständer, angående deras gjorda underdåniga anmälan om Tullgarns Kungsgårds framtida anwändande, jemte det inför Hans Maj:t Konungen i StatsRådet den 17 sistlidne Martii i detta ämne hållna Protocoll.

Sedan Talemannen å Ståndets wägnar betygat deß underdåniga wördnad för Kongl. Maj:t, aftrådde Herr Friherren och HofCanzleren, beledsagad såsom wid ankomsten; hwarefter höastberörde Nådiga Skrifwelse och Protocoll upläses och lades till förwar bland BondeStåndets Handlingar.

BondeStåndet lät sig härefter till afgörande förekomma StatsUtskottets under den 6 i denna månad afgifna och den 15 på bordet lagda Utlåtande öfwer den inom Högloft. Ridderskapet och Adeln wäckta motion, om medels anslående till fullbordande af den utaf Herr Professor von Breda påbörjade Tafla öfwer Högstsalig Konung CARL XIII:s Kröning; och sedan BondeStåndet inhämtat, dels att detta Ständ redan wid 1809 och 1810 årens Riksdag bifallit, att, i likhet med hwad då war föreslaget, en Tafla öfwer Högstsalig Hans Maj:ts samt Hennes Maj:ts nuwarande EnkeDrottningens Kröning måtte, på bekostnad af allmänna medel, förfärdigas, likwäl med wilkor,

att sådant borde ske under wederbörandes tillsyn och för minsta möjliga utgift, i anseende till Statswerkets knappa tillgångar; och dels att den taxla och den composition, som den tiden war i fråga, war wida mindre än den af Herr Professor von Breda nu påbörjade; så fann BondeStåndet för godt, att, med bifall till StatsUtskottets Utlåtande öfwer den wäckta motionen, betyga bemälte Herr Professor Ståndets aktning och erkänsla för det af honom företagna berömwärda widsträckta arbete, samt tillika försäkra, det BondeStåndet uprikteigt önskat, att Statens tillgångar hade medgifwit, att på en gång uppmuntra denne berömde Konstnär, och åt Fäderneslandet förwärfwa ett så dyrbart NationalMonument, som den ifrågawarande Kröningstaflan.

StatsUtskottets den 15:de i denna månad på bordet lagda Utlåtanden af den 13 förutgående:

1:o Angående Herr ÖfwerstePammarjunkaren, GeneralMajoren m. m. Grefwe Gustaf Löwenhjelms motion om medels anslående för reparationer å Kongl. Theaterhusen;

2:o Öfwer Herr Comministern Bergegrens motion om Lönförbättring för Comministrarne i Stockholm;

3:o I anledning af gjorda motioner om tillökning i anslaget för fria Konsternes Academie;

4:o I anledning af Herr Förste ExpeditionsSecreteraren Bergenschölds motion om tillökt antal löner för JustitieRevisionsExpeditionen;

5:o I fråga om medels anslående till RiddarholmsKyrkans iståndsättande;

6:o I anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om Statswerkets tillstånd och behof under RiksStatens första Hufwudtitel;

7:o Angående Statsregleringen i hwad som rörer RiksStatens andra Hufwudtitel;

8:o Öfwer Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående Statswerkets tillstånd och behof uti hwad som rörer RiksStatens sjunde Hufwudtitel;

9:o Angående Majoren F. Tolls accords-erfättning;

10:o Om bestämmande af Hennes Maj:t Drottningens Underhållssumma, i händelse af Enke-tillstånd, samt om dispositionen af Rosersbergs Kungsgård, efter Hennes Maj:t nu warande EnkeDrottningens frånfälle;

blefwo, wid förnyad föredragning, af BondeStåndet gillade och godkände.

Då BondeStåndet, i anledning af StatsUtskottets den 6 i denna månad afgifna förnyade Utlåtande, som den 15 sistlidne upplästes och lades på bordet, lät sig ytterligare förekomma frågan, angående Kronans räntehö och halm från Westmanlands Län, som är anslaget till utfodringen wid Kongl. Hofstallet; fann BondeStåndet, på tillstyrkan af samteliga Fullmägtige från Westerås Län, för godt afslå hwad StatsUtskottet uti första Be-

tänkandet N:o 82, under den 12 sistlidne Februarii, föreslagit och tillstyrkt, angående Häradsboernes skyldighet att wid Strömsholm uppföra en ny Magazinsbyggnad, samt lät i öfrigt wid Utskottets yttrande bero.

Wid förnyad föredragning af StatsUtskottets den 15 dennes uppläste Utlåtande öfwer gjorda motioner om förändring i Beklädnadssättet för Indelta Armeen; begärde Johan Longberg från Gefleborgs samt Johan Ersson från Kopparbergs Län, att detta Utlåtande å nyo måtte läggas på bordet.

Johan Wesling från Westerås Län uppläste deremot ett AnmärkningsMemorial, af denna lydelse:

Wid Rikets Högloft. Ståndets StatsUtskotts den 13 i denna månad afgifna och den 15 i detta Hederwärda Stånd uppläste Betänkande, rörande Beklädnadssättet för Indelta Armeen, utbedje wi oß, såsom alla Fullmägtige för Westerås Län, att få göra följande wördsamma anmärkningar. Wi hafwa alla af wåra Committenter, tryckta af allmänna börder och tusendetals nya utgifter, fått oß uppdraget söka ändring i den Constitutions-stridigt ålagde Soldatebeklädnads-afgiften. Wi hafwe hört af de ingifna Memorialer, att flere med oß delat ett lika oblidt öde. R. H. S. StatsUtskott har haft sig uppdraget att bedömma, huruwida denna nya tunga warit förenlig med wåra åligganden. Högt upplyst och outtröttligt att taga kännedom om

råtta förhållandet, har detta Högloſl. Utſkott icke beſtridt, det ju råttwiſan och Contracters helgd är förnärmad, men har, ej af owilja, utan af briſtande Statstillgångar, icke kunnat tillſtyrka återbärande af medel, ſom, utan Rotehållarnes begifwande, mot deras wilja och ſkyldighet, blifwit dem aftwingade. Wi miſtro lika ſå litet Högloſl. Utſkottets uppgift, att medel till en råttwis allmän återbäring briſter i StatsCaſſan, ſom wi ſkulle kunna föreſtälla oß Högloſl. Utſkottets twekan om ſanna förhållandet af den bedröfliga upptäckt, att icke eller wi och wåra Committenter hafwa någon utwäg till medel, att med denna kånbara beſkattning längre kunna uthärda. Den ſå ſtrångt tillkommande Bewillning wid 1812 års Riksdag, ſom alldeles medtog den meſt ſkattdragandes tillgångar, gifwer oß nog tydlig anledning att förmoda, det Statstillgångarne då icke woro rikare än nu. Detta oaktadt wågrade icke Rikſens Högloſl. Ståndet, ſedan i Högwördiga PreſteStåndet derom wäckts motion, att till alla dem, ſom wid extra Roteringen öfwer deras åtagande blifwit af Regeringen anbefallde åt extra Roteringsmanſkapet anſkaffa Capotter, utgifwa full betalning derföre, ſom beſtämdes ſnarare öfwer än under widkände koſtnader. Af detta exempel på Rikſens Högloſl. Ståndets ömhjertighet att ſkydda Rikets underſåtare ifrån, måhända af behofwet påkalladt, belaſtande af, med ſkyldigheten oförenliga, pålagor, hade wi wäntat ett annat reſultat af Rikſens Högloſl. Ståndets StatsUtſkotts nitiſka bemödanden. Men då wi blifwit felſlagna i detta hopp, driſta wi förklara, det wi icke, mer än extra Roteringsſkyldige, afſtå

från wår i Constitutionen förwarade rätt, om återfående af en öfwer wårt åliggande aftwungen utgift af 13 R:dr Banco på hwarje Rote, om också, i anseende till närwarande Statsbrist, dermed skulle något på tiden utdraga.

Hwad åter widkommer det friwilliga åtagandet för det tillkommande, kunna wi så mycket mindre bifalla, att derom skulle uppstå någon fråga i Länet, som wi, åtminstone i Westmanland, så wäl känna wåra Committenters bristande förmåga att kunna åtaga sig någon godwillig beskattning, att ett sådant med kostsamma resor förknippadt sammanträde ej kunde winna det föreslagna ändamålet, eller lemna någon frukt af en så högt wördad och älskad Höfdings nitfulla bemödanden. Rimligare wore wäl, att extra Roteringsskyldige nu, under fredens wälsignade lugn, åtoge sig, såsom en glad gärd för fredens sälla njutning, att i behofwets stund af deras ymniga tillgångar lätta de bekommer, som skulle uppstå för wår allernådigste Konung, om en skatt skulle läggas på dem af Hans trogna undersåtare, som icke hafwa förmåga att den utgöra. Den lärdhet Högloft. Utskottet yttrar Westmanlands Rotehållare hafwa att ingå i förslaget, att sjelfwe beklåda, som njuta bidrag af Westmanlands Läns KnektLegomedelsCassa, hade wi förmodat aldrig bordt komma i beräkning. Deß tillwarelse har tillkommit genom Rotehållares friwilliga förseglighet, att dertill anslå den årliga Spannmålsstunna, som i och för hög Rotering blifwit en wiß del af Westmanlands Regimentes Rotar i nåder wid Contractets upprättande förunnad. Den

tillhör

tillhör dem och icke andra, som dertill icke bidragit. Wåra förfäders intention war, att den för en framtid skulle blifwa tillräcklig till Soldaters legande. Detta ändamål är förfeladt, då framfarne Konungar af Sin Konungsliga magt anbefallt, att af denna Caßa betydliga summor till beklädnad skulle utgå. Detta hafwe wi som trogna undersåtare tålt, tigit och lidit, men då Rotehållarne aldrig öfwerlemnat denna Caßa, hwarken till Konungens eller Rikets Högloft. Ständers fria disposition, månne det icke är med närwarande Constitution enligt, att Rotehållarne kunde få begagna den till sitt första ändamål, då Soldaters legande, som genom Götha Canalarbetet nu så ansenligt stigit, öfwergår fattige Rotehållares förmåga?

Wi anhålle derföre, att Rikets Högloft. Ständers StatsUtskotts Betänkande måtte blifwa återremitterad, åtföljdt af deßa wördsamma anmärkningar. Stockholm den 18 April 1818.

Guſtaf Olsſon
från Snåfringe Härad.

Joh. Magn. Weſling
från Siende och Tuhundra Härader.

Hans Andersſon
för Gamla Norbergs och Skinſkattebergs Bergslager.

Anders Pehrsſon
för Åkerbo Härad.

Jan Jansſon
för Norrbo Härad.

Olof Olofsſon
från Wäsby Fögderi.

Johan Pehrsſon
från Salbergs Län.

Samuel Andersson från Östergöthland anmälte, att BondeStandet, i anledning af Samuels härom wäckta motion, wid denna Riksdag beslutit särskild underdånig Skrifwelse till Kongl. Maj:t, i anseende till de täta ombytен och förändringar, som uti Indelta Armeens beklädnadssätt hittills ägt rum.

Då flere Ledamöter instämde med Longbergs och Johan Ericssons ofwanstående begäran, blef frågan å nyo förklarad hwilande på bordet.

Åter föredrogs StatsUtskottets under den 6 i denna månad afgifna och den 15 på bordet lagda Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Propositiön om Statsregleringen under 8:de Hufwudtiteln; och hwad angår den häruti förekommande fråga, om anslag af medel till inköp af LandshöfdingeResidencehus i de Län, der sådana ej finnas, förmälte RiksdagsFullmägtigen Johan Wiklund från Westerbottens Län, att så wida Statens tillgångar möjligen kunde medgifwa den utgift af 10,000 R:dr, som erfordras till inköp af LandshöfdingeResidencehus i Westerbottens Län, trodde Wiklund det snarare wara med Statens förmån instämmande, att på en gång utgifwa denna summa, som skall utgöra ett ganska nedsatt pris, för hwilket i närwarande omständigheter ett paßande hus kan i Umeå Stad erhållas, än att hwarje år utbetala dryg hushyra, genom hwars sammanräknade belopp för några år, det nämnda Capitalet uppkommer.

Olof Wikström från Norrbottens Län anmärkte härwid, att som fråga skall wara wäckt om sammanslående af Westerbottens och Norrbottens Län till ett enda, och det häraf wille blifwa nödwändigt, att LandshöfdingeResidencet ej blefwe i Umeå, utan heldre i Piteå, för att wara någorlunda midt i Länet, hwaraf åter skulle följa, att ett Residencehus i förstnämnde Stad blefwe onyttigt; så funne Wikström för närwarande ej lämpligt att någon utgift härtill af Statswerket tillstyrka.

Anders Danielson från Elfsborgs Län, som biträdde denna mening, upplyste tillika, att inom Särskilda Utskottet fråga redan discursive förewarit om ofwannämnde Läns sammanslående, och blifwit af Utskottets ena Ledamot, Pehr Abrahamsson från WesterNorrland, tillstyrkt.

Anders Sandsten från Jönköpings Län trodde äfwen, att Johan Wiklunds anmärkning ej borde uppehålla frågans afgörande eller till återremiß föranleda, helst det i alla fall skall wara gifwet, att Statswerkets närwarande belägenhet ej medgifwer den ifrågastälde särskilda utgiften, och man derjemte ej kunde, utan orättwisa, låta ett Län wederfaras denna förmån, med mindre alla de öfriga Länen, som ej äro med LandshöfdingeResidencer försedde, skulle medgifwas lika anspråk.

Nils Månsson från Malmöhus Län tillade äfwen, det han befarade, att ju flere publika byggnader Staten inköper, desto mer blir den sedermera betungad med deßa byggnaders årliga underhåll.

Johan Wiklund förklarade, att sedan han blifwit upplyst, det fråga är om Westerbottens och Norrbottens Läns sammanslående, will han för närwarande låta sitt gjorda yrkande förfalla; hwarefter BondeStåndet, uppå af Talemannen gjord hemställan, biföll StatsUtskottets ifrågawarande Utlåtande.

Då BondeStåndet härefter lät sig föredragas Stats- samt Allmänna Beswärs- och EkonomiUtskottens under N:o 151 afgifna och den 15 dennes på bordet lagda Utlåtande, angående gjord framställning om dels upprensning, dels igenfyllning, på allmän bekostnad, af de inom och nära Hufwudstaden belägna så kallade Clara- och FatehurgsSjöarne, samt Rörstrands- och Carlbergs-wikarne; blef detta Utlåtande af BondeStåndet godkändt.

I anledning af derom gjord erinran, beslöt Hederwärda BondeStåndet att nästa Plenum utwälja de Sex Electorer, som, jemte ett lika antal från hwardera af de öfrige RiksStånden, böra, i följd af 65 §. RiksdagsOrdningen, förordna Sex för kunskap och lärdom kända Män, till tryckfrihetens wård; och kommer widare påminnelse att härom meddelas uti det till nästa Plenum utfärdande anslag.

Ifrån BancoUtskottet hade ankommit deß under den 13 dennes afgifna Betänkande, om nöd-

wändigheten af en förbättrad reglering, rörande de från Banken utgående Länbiträden till understöd för nyttige odlingar, samt flere i sådant afseende uppgjorda förslag; hwilket Betänkande upplästes och lades på bordet, tillika med de i särskildt Protocollsutdrag upptagna särskilda meningar och förslag.

Expeditionsutskottets insända förslag till Rikens Ständers underdåniga Skrifwelser till Kongl. Maj:t:

N:o 89, om medel till kostnaden för Kongl. Maj:ts Kröning;

N:o 90, om Seglationsfrihet för Innewånarne i Blekinge och Skåne;

N:o 91, om Husbehofs-Mjölqwarnars befrielse från skattläggning;

N:o 92, om wägning af Räntehalm;

N:o 93, om föreskrifterne wid öfwerenskommelser om Prestråttigheter; och

N:o 94, om jemkning af Båtsmans-Roteringen i Halland;

upplästes och godkändes.

Likaledes justerades Expeditionsutskottets förslag till 1, 2 och 3 §§. af Riksdagsbeslutet.

Upplästes ifrån Constitutionsutskottet ankomne 2:ne Memorial af den 13 i denna månad, in-

nefattande dels ett alternatift förſlag till ändring i 4 §. Regeringsformen, och dels förſlag till ändringar i 38 §. RiksdagsOrdningen; och fann BondeStåndet för godt i ſå måtto godkänna deßa förſlag, att de, ſåſom Rikſens Stånders Utlåtanden, komma att hwila till näſta Riksdag, för att då komma under den behandling 56 §. Regeringsformen föreſkrifwer.

Nedannämnda ſedan ſiſta Plenum ankomna Betänkanden uppläſtes och lades på bordet, neml.:

Stats- och BancoUtſkottens:

angående medel och utwägar till Hjelmare Slußwerks widmagthållande;

Allmänna Beſwärs- och Ekonomi-Utſkottets:

N:o 78, om inrättande af ett SpannmålsMagazin i Boräs;

N:o 79, om medel till öfwerflödets hämmande m. m., och

N:o 80, om afſkaffande af guld och ſilfwer, ſå wäl å Militaira ſom Civila Uniformer;

LagUtſkottets:

N:o 86, i anledning af erhållen återremiß af Utſkottets förut afgifna Betänkande, om ſammandrag af Författningarne, rörande Jordägares rättigheter och ſkyldigheter; och

N:o 90, om föreſlagna ändringar uti nu gällande ſtadganden om Förmyndares tillförordnande;

Stats-Utskottets:

N:o 174, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Remiß af Fullmägtiges i Jern-Contoret underdåniga hemställan, om införskrifwande af Engelsmannen Thomson i och för försök af ett nytt Jernberedningssätt, under namn af Puddlingsproceßen;

N:o 175, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om rättelse i Rådars- och Besparings-Författningarne;

N:o 177, angående den under Kongl. Bergs-Collegii disposition och förwaltning f. d. ställda Caßa, samt Commerce-Rådet Galléns ansökning om anstånd med utbetalningen af ett från samma Caßa erhållet Lån; och

Stats- samt Allmänna Beswärs och Ekonomiutskottens.

I anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående inrättande af allmänna Arbets- och Correctionshus.

Stats-Utskottets Utlåtande i anledning af de inom Wälloft. Borgare-Ståndet gjorda anmärkningar wid Utskottets Betänkande, rörande Ådelfors Guldwerk, samt Lag-Utskottets särskilda förnyade yttranden, i frågan om upphäfwande af 3 Art. i Kongl. Stadgan om Ingi- och Djurfång den 12 April 1808, samt angående frågan att Skogsåwerkan må anses såsom stöld; blefwo, efter uppläsandet, under åberopande af Bonde-Ståndets i deßa

ämnen redan fattade beslut, endast lagda till Handlingarne.

Sammankomsten slutades klockan half till 2 på dagen. Ut supra.

In fidem Protocolli,
Olof Werlin.

1818 den 21 April.

Plenum kl. 10 f. m.

Efter förrättad bön, anhöll RiksdagsFullmägtigen Sven Påhlsson från Christianstads Län att, i anseende till den af honom, genom deß hustrus frånfälle, iråkade sorg, få till hemorten genast afresa, samt att, då flera wigtiga angelägenheter, som af denna ömma förlust wore en följd, på längre tid fordrade hans hemmawaro, warda från widare inställelse wid detta Riksmöte frikallad; och fann BondeStåndet, under betygande af sitt deltagande, skäligt att till nämnde anhållan lemna bifall, samt utsåg Jacob Ersson från Örebro Län, att, i Sven Påhlssons ställe, inträda såsom Ledamot i Banco-Utskottet; hwarförutan denna sistnämnde erinrades att innan afresan, gifwa någon af Ståndets Ledamöter Fullmagt, att å deß wägnar underskrifwa Riksdagsbeslutet. Skolande bewis öfwer den så-

kunda förunda ledigheten, genom Utdrag af Protocollet, Sven Påhlsson meddelas.

Justerades PleniProtocollet för den 18 dennes, hwarefter Anders Danielsson från Elfsborgs Län anmälte, att han, wid fattandet af det deruti upptagna beslutet, i afseende på Särskilda Utskottets Betänkande af den 2 i denna månad, angående wisa föreslagna präliminaira åtgärder i frågan om en förändrad reglering af Statens Embeten och tjenster, trodde det misstag, genom hans irring om ordningen af de i detta Betänkande förekommande alternativer och derpå grundade tillstyrkan, wara begånget, att Ståndet, som, efter hwad han, under den då föregående öfwerläggningen, tyckt sig förmärka, med honom delade lika öfwertygelse i detta mål, således emot deß mening, i stället för det förra alternativet, som innehåller, att med antagande af den Propositionen Kongl. Maj:t till 1809 års StatsUtskott i nåder anhållit, Rikets Ständer, genom sina egna medlemmar, skulle låta utarbeta ett förslag i detta ämne för att derefter till Kongl. Majts nådiga pröfning öfwerlemnas, godkänt det sednare alternativet, hwilket syntes honom icke så nära swarande emot det åsyftade ändamålet, helst Ledamöterne i den Committé som till följe deraf, skulle efter Kongl. Maj:ts nådiga förordnande nedsättas, kunde, på sätt erfarenheten i detta afseende redan wisat, tilläfwentyrs af andra trägna Embetsgöromål hindras, att med nödig uteslutande omsorg ägna sig åt det ifrågawarande arbetet; och hemställde Anders Danielsson

derföre, om icke, i händelſe Ståndets mening wore ſådan, ſom han förmodade, det miſstagna beſlutet då kunde i ſå måtto rättas och ändras, att förra alternativet, i ſtället för det ſednare, antoges. Förmenandes Anders Danielſon, att detta ſå mycket heldre warit och bordt wara Ståndets mening, ſom det tillika beſlutna tillägget, att Sär-ſkilda Utſkottet ſkulle anmodas inkomma med förſlag, huru den tillämnade Commitéen borde organiſeras, mindre wore förenligt med ſednare alternativet, efter hwilket ſamma organiſation wore beroende af Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

Nils Månſon från Malmöhus Län wille åfwen hafwa förklarat, att ehuru han ſiſtlidne Plenidag likaledes tillſtyrkte antagandet af det ſednare alternativet, war likwäl hans tanka, att förſlaget, ſom innefattas i det förra, måtte bifallas, och att hans miſstag blifwit föranledt af den omſtändighet, att åfwen ſiſta alternativet innehåller, det Rikſens Stånders ombud ſkulle i den projecterade Commitéen deltaga.

Sedan Ståndet härefter, uppå tillfrågan och någon närmare ömſeſidig upplyſning, allmänneligen förklarat förhållandet wara ſådant, ſom Anders Danielſon uppgifwit, och deß mening hafwa warit att bifalla, hwad ſom innehålles uti förſta alternativet af ifrågawarande Betänkande, blef af Ståndet ſamfäldt beſlutet, att medelſt nu genaſt författadt och juſteradt Protocolls Utdrag, jemte tillkännanifwande af den ſålunda, genom Ståndets eget föranledande, förelupna irringen, den ſamma

rätta och werkliga meningen förklara, med bibehållande för öfrigt af det, wid förra beslutet, i detta ämne gjorda tillägg.

Enär, enligt Ståndets fastlidne Plenidag fattade beslut och derom utfärdadt anslag, wal inom Ståndet nu skulle anställas till de sex Electorer, som, jemte ett lika antal från hwardera af de öfriga Respective RiksStånden, böra, i följd af 65 §. RiksdagsOrdningen, förordna sex för kunskaper och lärdom kände män till Tryckfrihetens wård; blefwo, genom Ståndets enhälliga röst, dertill utsedde:

Vice Taleman Hyckert från Upsala Län;
Jon Jonsson från Blekinge;
Anders Danielsson från Elfsborgs Län;
Johan Longberg från Gestrikland;
Eric Ericsson från Örebro Län, och
Johan Magnus Wesling från Westmanland.

Hwaröfwer bewis genom Utdrag af Protocollet genast författades och öfwerlemnades till Vice Taleman Hyckert.

BondeStåndet lät sig häreftter föredragas StatsUtskottets den 13 dennes meddelta och de twenne sista Plena på bordet hwilande Utlåtande öfwer gjorda motioner, om förändring i Beklädnadssättet för indelta Arméen; derwid Anders Nilsson från Carlstads Län inlemnade ett af honom och öfriga Fullmägtige från detta Län un-

derskrifwet Anmärknings-Memorial, som upplästes af denna lydelse:

Wid Högloſl. Stats-Utſkottets Betänkande, öfwer wäckta motioner, om upphäfwande af 1812 års Förordning, angående de indelta Regementernes beklädnad, få underteckнade göra följande anmärkningar:

Utſkottet utgår från den grundſatts, att Rotehållarne, då de af ålder warit förbundne att beſtå Soldaten ſådana ſläpkläder, hwarmed han den tiden war beklädt, nu borde widkännas, hwad ſom erfordras till ſläpmundering, ſådan den wid förändrade omſtändigheter bör wara beſkaffad. Detta ſtår ej i ſammanhang med hwad Utſkottet förut yttrat, att nemligen Knekte-contracterne böra blifwa orubbade. Också kunna underteckнade icke godkänna denna ſlutſats, efter hwilken intet contract ſkulle i längden äga beſtånd. Wi anſe, oförgripligen ſagdt, icke nödigt till ſläpmunderingar, hwarken echarp, nu brukliga hufwudbonad med deß prydnader, ſtöflettter, långa linnbyxor och dylikt, och kunna alltſå icke ingå i deras anſkaffande, eller åtaga oß, att utgöra andra perſedlar, än dem wårt Knekte-contract innehåller. Skulle berörde perſedlar, dem wi anſe meſt hörande till prydnad, åſyftas med förändrade omſtändigheter, och finnas nödiga till Lifmunderingen, må Staten, det will ſäga, hela Riket, dem anſkaffa, då Rotehållarne ock, i deras mån, få dertill bidraga; men icke böra de dermed enſamt belaſtas, för det att koſtnaden kan af dem bequämligaſt uttagas. Under åbero-

pande af hwad jag Anders Nilsson i mitt första Memorial i detta ämne anfört, anhålla och wördsammeligen påstå undertecknade, att Rotehållarne under Wermlands Regimente måtte utan minsta förändring få begagna Landets Knekte-Contract. Wi kunna icke erkänna till förbindande kraft, hwarken 1793 års Förordning, eller så kallade frimilliga öfwerenskommelser, såsom följder af ett oinskränkt Regeringssätt och hwilka formligen blifwit upphäfna i 80 §. af 1809 års RegeringsForm. Wermlands Contract innehåller Släpmundering af grått Wallmar och derwid wilja wi förblifwa. Sådant, jemte öfriga erforderliga ämnen till en dylik mundering, kunna wi sjelfwe tillwerka och derwid hafwa nästan ingen contant utgift. Wi weta ej hwarföre den grå färgen nu blifwit så föraktlig, då, för icke längre tid än 10 år sedan, hela Arméen bar grå Lifmundering. Deremot skulle det blifwa Rotehållarne högst känbart att, utom skor, strumpor och skjortor, på sex år utgifwa 25 R:dr contant, hwarigenom ock en stor summa skulle utgå från provincen, som i en ej ringa mån minskade Rörelse-capitalet der, hwilket igenom skatter af oräkneliga slag årligen mer och mer nedsättes. Om, wid de Regementer, som hwart tredje år gifwa släpklädnad, hwaraf Wermland är ett, Staten hwarje nionde år skulle bestå Lifmundering, i stället för, af Utskottet föreslagna, hwart 6:te år, blefwe Soldaten 4 gånger beklädd på 9 år, och Rotens kostnad, räknad öfwer hufwud om året, endast några och 50,000 R:dr, således några och 30,000 mindre än hwad Utskottet proponerat. Och då Lifmunderingen icke får nyttjas oftare än wid

Regementsmöten, hwilka ej alla år hållas, skulle, den, under 9 års brukningstid, alltid wara god och kunna nyttjas wid början af ett tilläfwentyrs inträffande Fälttåg.

Denna förändring få undertecknade wördsammast föreslå uti ett afgifwande nytt Betänkande, som Högloft. Statsutskottet lärer meddela å deßa och flera anmärkningar, hwilka wid det nu afgifna blifwit gjorda; hwarföre wi ock anhålla om återremiß å detsamma. Stockholm den 21 April 1818.

Anders Nilsson. O. Olsson. Nils Nilsson. Nils Olofsson. Lars Andersson. O. Olofsson. Leonard Roman,

alla från Carlstads Län.

Om innehållet häraf förenade sig Eric Svensson från Bohus Län.

Carl Henricsson från Gefleborgs Län anförde skriftligen följande:

Då jag i frågan om indelta Infanteriets beklädnad, gjorde den anmärkning wid de inom Hederwärda Ståndet wäckta motioner, att Rotehållare i min ort endast önskade blifwa bibehållna wid Konung CARL XI:s Knekte-contract, helst några öfwerenskommelser om munderingarnes betalande till BeklädnadsDirectioner icke äro ingångna i denna ort; trodde jag mig hafwa nog tydligt tillkännagifwit, att jag icke fann mig befogad till något påstående om förändring uti det inom Gefleborgs

Län redan befintliga förhållande, enär mina Landsmän äro lyckliga nog, att hafva allt hittills fått rätta sig efter Högstsalig Konung CARL XI:s Contracter.

Uti Höglofl. StatsUtskottets Betänkande förekommer dock icke något undantag för de orter, som äro i denna belägenhet, utan omtalas endast, såsom undantag, "Rotehållarne wid de Regimenten, der skyldigheterne att bidraga till släpkläderne äro ringare, samt Soldaterna mindre behöfwa nyttja släpmunderingen till dagligt bruk, såsom i de norra orterne", för hwilka således föreslås, att "blott åtaga sig $\frac{1}{8}$:del eller $\frac{1}{12}$ af munderingens wärde årligen". När nu, enligt innehållet af Knekte-contractet för Göteborgs Län, kungjordt genom Kongl. Förordningen den 17 Januarii 1687, Rotarne ej är ålagdt att annorlunda hålla släpkläder åt Soldaterne, än emot förbindelse för deßa, att hos Rotebönderne arbeta, och deßa släpkläder i sådant fall ej skola bestå af annat än en god Wallmarsklädning, sådan som Bonden sjelf eller deß dräng wanligen bruka, med en skjorta, ett par strumpor och ett par skor årligen; så hafwa Gefleborgs Läns Rotehållare, genom efterlefnad häraf, i allmänhet undgått allt deltagande i Soldatbeklädnaden, emot det Soldaten njutit frihet från arbete hos Rotehållarne; och det skulle blifwa en alldeles ny pålaga, om wi förpligtades, att hwarje år bestå $\frac{1}{8}$ eller $\frac{1}{12}$ af en munderings wärde.

Då likwäl ingen motion föranledt till en sådan ny pålaga för någon ort i Riket; kan det så-

kerligen icke hafwa warit Högloſl. StatsUtſkottets mening att ſådant föreſlå; och jag är derföre öfwertygad, att den underrättelſe jag nu wördſammaſt lemnat, ſkall föranleda till den ändring i Utſkottets förſlag, att ſärſkildt undantag göres för de orter, uti hwilka någon förändring af Knektecontracterna ej inträffat, och hwareſt följaktligen ej heller något deltagande i beklädnaden nu bör ſtadgas. Det är ſannt, att då, enligt Utſkottets förſlag, Rotehållarne böra hos Landshöfdingarne höras och ej utan eget begifwande underkaſtas någon förändring, wi lätt kunna undwika all olägenhet genom wägran; men jag har trott det wara i ſin ordning, att äfwen beſwäret af dylikt hörande ſparas, der det wore utan allt ändamål.

Jag anhåller derföre, att deßa anmärkningar, ſåſom ledande till återremiß, måtte få till Utſkottet medfölja.

Carl Henricsſon
från Gefleborgs Län.

Häruti inſtämde ſamtelige Fullmägtige från Gefleborgs, Stockholms, Upſala, Örebro, Weſterås, Södermanlands, Calmare och Gottlands Län, med derwid af Vice Talemannen Hyckert, Anders Sandſten från Jönköpings Län, Guſtaf Guſtafſon från Södermanland, Johan Wiklund från Weſterbotten och Peter Iſaacsſon Myrungs från Gottland med flere, hwar för ſig gjorde, ſammanſtämmande yrkanden, att de olika för ſärſkilda orter med Högſtſalig Konung CARL XI upprättade,

de, och antingen under Högstdensammes regering eller sedermera ytterligare stadfästade Knekte-contracter måtte, i stöd af 80 §. Regerings-Formen, särskildt för hwarje ort orubbadt bibehållas, och att så wäl 1812 års Kongl. Beklädnadsförordning, som alla de, i annan Form än den nyßnämnde §. föreskrifwer, ingångna eller afslutade öfwerenskommelser måtte till all kraft och werkan alldeles upphäfwas, så att Indelningsgifwarne må befrias från alla förbindelser utöfwer hwad meranämnde gamla Contracter innehålla.

Häreutinnan hördes äfwen Ståndets allmänna röst instämma instämma, och Johan Longberg från Gefleborgs Län tillade, att detta Län kunde så mycket mindre ingå i någon ändring eller förhöjning af hwad deßa gamla Contracter stadga, som detta Län skall wara hårdare roteradt än de öfriga Länen i allmänhet, helst ½ mantal derstädes på flera ställen enfamt måste hålla en Soldat, och Rotarne derstädes deßutom, till följe af särskildt åtagande, måste widkännas den tunga, att, wid Soldatens antagande, tillägga honom wiße tunnland jord, hwilka han och hans hustru äga att för hela deras lifstid disponera, oaktadt han derunder skulle erhålla afsked.

Pehr Jonsson från Kronobergs Län yttrade sig skriftligen till Protocollet sålunda:

Hos Högloft. Statsutskottet har jag reserverat mig emot en punkt i det uppgjorda förslaget

till ändring i förhållandet med indelta Infanteriets beklädnad, i synnerhet wid Kronobergs, Calmare och Jönköpings Regementen; för hwilket förslag jag i öfrigt erkänner mig äga till Utskottet en werklig förbindelse, såsom bidragande till rättwis och betydlig lättnad af det högst känbara betungande, som Landet hittills i denna wäg mäst widkännas.

Jag har nu trott mig böra inför Hederwärda Ståndet framställa anledningen till min reservation. Den rörer 3 punkten i det Förslag Utskottets Betänkande innehåller och hwaruti de mindre Munderingsperseblarne, nemligen en skjorta, ett par skor och ett par strumpor, årligen anses böra af Rotehållarne eller Soldaterne sjelfwe, allt efter öfwerenskommelse dem emellan, beslås.

Till Kronans i KnekteContracterne grundade förbindelse, att bekosta Lifmunderingen, hörer ofelbart äfwen att förse Soldaten med de omtalte mindre perseblarne, hwilka aldrig för större del ålegat Rotarne, än så widt de tillhört slåpkläderne. Enligt den grund Utskottet nu föreslagit till skyldigheternes fördelande emellan Kronan och Rotarne, blir det så wäl i deßa småperseblar, som hela öfriga munderingen, hälften som bör af hwarje beslås; och Utskottet har således afwikit från den antagna grunden, då småperseblarne läggas ensamt på Rotarne.

Skälet till en sådan afwikelse är utan twifwel, att Rotarne med största lätthet besörja om dylika perseblars utgörande, helst de bestå af Bon-

dens egen tillwerkning, då deremot Kronans befattning härmed blefwe beswärligare, än för den öfriga delen af munderingen. Detta medgifwes, och jag will derföre ej eller bestrida, att Rotarne må anskaffa en skjorta, ett par skor och ett par strumpor om året, endast att af dessa persedlar ej mer än hälften må på Rotarnes andel beräknas, och den andra hälften på det sätt falla Kronan till last, att Rotarne för wärdet deraf, enligt Markegången, njuta ersättning uti liqwiden för Rotarnes andel i öfriga beklädnaden.

Slutligen tror jag det wara nödigt, att, efter hwarje orts särskilda Contracter, det hos Konungens Befallningshafwande får närmare uppgöras, huruwida ortens Rotehållare kunna anse några jemkningar behöfliga uti hwad Utskottet nu föreslagit.

Dessa anmärkningar torde till Utskottet, wid skeende återremiß, få medfölja.

Pehr Jonsson.

Härmed förenade sig Fullmägtige från Östergöthland.

RiksdagsFullmägtige från Jemtland ingåfwo ett nu uppläst AnmärkningsMemorial af följande innehåll:

Det har alltid warit och skall äfwen blifwa långt ifrån oss att wägra bifall till en sak, som kan i något afseende wara nyttig för det allmänna, så wida det står uti wåra Committenters förmåga att dertill bidraga. Men wid Höglofl. StatsUtskottets

Utlåtande, angående Indelta InfanteriRegimenternes beklädnadssätt, få underteknade utbedja sig att få göra några anmärkningar.

Högloſl. StatsUtſkottets Förſlag, att hädaneſter Liſmonderingen ſkall utgöras af Statens bekoſtnad och att 1812 års ändring och Förordning upphöra, är, efter wår tanka, både berömwärdt och rättwiſt, och en lättnad ſå wäl för Staten ſom Soldaterne, och äfwen warit öfwer århundraden anſedt för det bäſta och enligt med de gamla KnekteContracter, ſamt dertill ſtödjer ſig på 1809 års Regeringsforms 73 §.

Men hwad Högloſl. Utſkottets föreſlagna ändring angår, att af hwarje Rote årligen ſkulle utgöras till Staten Fyra R:dr och 16 ß., är det för Jemtlands Rotehållare mer än annorſtädes kännbart, i anſeende till deras emot andra orter ojemförliga låta Rotering i en ſå medellös ort, der ſå ringa penningeförtjenſter gifwas; och derföre är wårt påſtående, att 1688 års KnekteContract, af Hans Kongl. Maj:t CARL den Elfte faſtſtäldt den 15 November 1689 och dertill förnyadt och af Konung FREDRIC den 1:ſte faſtſtäldt den 31 Januarii 1749, måtte få bibehållas i ſin fulla helgd; hwilka åberopade Contracter utſtaka, att Kronan beſtår Liſmunderingen och Roten beſtår ſömmarelön och ſtofferingspenningar och dertill hålla 2:ne lårftsſkjortor, ett par ſtrumpor och ett par ſkor, och till Soldaten hwartannat år ſläpkläder af wallmar och årligen en ſkjorta, ett par ſtrumpor och ett par ſkor, och i fredliga tider har Kronan hwart Tolfte

är beſtält ny Liſmundering, och Roten efter tidernas förhöjning, efter Contractet, bidragit, ſynes bliſwa mindre koſtnad för Staten, och Soldaten bättre beklädd, när han af Roten hwartannat år bekommer ſläpkläder, hwartill wallmar hos hwarje Rotehållare kan förfärdigas, men att, utom andra utlagor, årligen 4 R:dr och 16 ß. ſkulle utgöras, bleſwe ett ſwårt onus i en ort, der utlagor beklagligt ſnart till hälften måſt utpantas.

Skulle emot förmodan detta wårt påſtående af Högloſl. Utſkottet anſlås, wille wi af Högloſl. Utſkottet bliſwa tillräckligen upplyſte, af hwad grund detta åberopade faſtſtälda Contract kan rubbas. Deßutom äro wi ej af Högloſl. Utſkottet tillräckligen upplyſte om, efter Betänkandet, den årliga ſumman ſkall af Roten till Staten utgöras, eller wåra förra Contracter med Soldaten, angående ſläpmunderingen, alldeles förfalla; ty ſkulle Roten, efter Högloſl. Utſkottets Betänkande, till Staten den årliga ſumman utgöra och dertill, efter Contractet, till Soldaten ſläpkläder, bleſwe det ej utan den fattigare delens af Nationen förtryck och undergång; i hwilket afſeende wi med deßa anmärkningar anhålla, att Utſkottets Betänkande återremitteras. Stockholm den 21 April 1818.

Olof Nilſon från Norra Jemtland. Anders Mårtenſon från Södra Jemtland.

Widare upläſte och aflemnade Johan Erſon från Stora Kopparbergs Län efterföljande Anförande till Protocollet:

I förening med det af Westmanlands Rotehållare gjorda anspråk om återbekommande af de medel, hwilka, med anledning af 1812 års Kongl. Beklädnads-Författning, blifwit Rotarne affordrade, torde mig tillåtas så anföra följande:

Högloft. Statsutskottet har till förenämnde medels återbetalning icke trott sig kunna tillstyrka, af det skäl, att en dylik ersättning skulle öfwerstiga Statens tillgångar; men detta grundar sig likwäl på den förutsättning, att alla Regimenterne af Indelta Infanteriets Rotehållare skolat dela ena-handa tyngd af Beklädnadsskattet under ifrågawarande år, och undantag för den ena orten framför den andra icke borde äga rum. Förhållandet är likwäl icke sådant. Flere skiljaktigheter förete sig härutinnan. Många Regimenters Rotehållare hafwa warit bibehållne wid helgden af sina Contracter och således ingen twångs-utgift dem affordrad; andra åter hafwa, igenom särskilda öfwerenskommelser, stadgat sina rättigheter och skyldigheter, och för alla deße åro ej några ersättningsfrågor wäckta; det är blott för dem, hwilka, efter allmänna och priwata Contracter, fullgjort alla sina åligganden, men detta oaktadt igenom twångslagar bragte att öfwer sin förmåga utgöra en ifrån all rättwisa och billighet hög beskattning.

Inom Westmanlands Regimente har ett dylikt förfarande ägt rum, då, efter deß Beklädnads-Directions anordning för år 1813, en afgift af 13 R:dr Banco blifwit af hwarje Rote affordrad. En afgift, hwilken för mina Committenter så mycket

mera orättwis, som då de, enligt 1728 års för Kongl. DahlRegimentet och den del af Stora Kopparbergs Län hörande till Westmanlands Regimente upprättade och af Högstsalig Konung FREDRIC sanctionerade Contract, warit ifrån Beklädnadsskyldighet frikände, emot det de till Kongl. Maj:t och Kronan erlade 9 Daler Kopparmynt, som nu efter Myntförändringen årligen utgår med 1 R:dr 8 ß. Banco.

Rättwisan till ersättning för ifrågawarande medel, synes mig wara af wärda Ledamöter inom RiksStänden förut tillräckligen och med högt giltiga skäl styrkt, att widare derom synes öfwerflödigt framlägga. Jag får således blott, med åberopande af 73 §. Regeringsformen, påstå, det mina Committenter, till bibehållande af allmänna rättsgrunder och Constitutionens helgd, må anses berättigade, att, dereft medel till erfättningen för närwarande skulle brista, de dock framdeles af blifwande Statsbesparingar och öfwerskottsmedel, eller i qwittning emot framdeles utgående Beklädnadsmedel, erhålla hwad de utöfwer sin skyldighet blifwit affordrade, samt att StatsUtskottet föreslår Rikets Högloft. Ständer, att till Kongl. Maj:t framföra underdåniga anmälanden derom.

Hwad för öfrigt StatsUtskottets Betänkande till förnyadt Beklädnadssätt angår, så skulle antagandet af deß primitiva Förslag medföra betydlig tillökning i beklädnadsbeswäret wid Westmanlands Regimente, emot hwad det förut warit; ty ehuru olikheter inom Regimentet uti privata Contracter

sig härstädes företer, så skulle dock erläggandet till $\frac{1}{2}$:del af en Lif- eller Kronomundering för Rotehållarne blifwa i priset wida högre, än den slåpmundering en del Rotar nu till Soldaten bestå. Jag tror mig således böra påstå, att Rotarne för den del af Westmanlands Regimente inom Stora Kopparbergs Län, för hwilken jag förer talan, bör räknas bland dem, som, enligt Utskottets Förslag, hwarje år betala $\frac{1}{10}$:del eller $\frac{1}{12}$:del af munderingens wärde, och hwarmed äfwen Soldaten är fullkomligt beklädd och belåten; enär det äfwen till Rotehållares lättnad kunde iakttagas, att Soldaten med mundering ej widare borde wara beklädd, än då han wore i allmän tjenstgöring, såsom wid Regementsmöten, Commenderingar och så widare. — I forntiden har detta medfört den märkeliga nytta, att Kronan ej bestått Lifmundering oftare, än hwarje 10:de a 12:te år, och jag tror att Soldaten, i anfallet emot Rikets fiender, skulle utöfwa lika manbara stridskrafter, ånskönt han, utom de allmänna tjenstgöringar, wore civilt beklädd.

Slutligen hemställes, att detta mitt wördsamma anförande må med återremiß till Högloft. StatsUtskottet åtföljа.

Johan Ersson
från Nåsgårds Fögderi.

Anders Danielsson från Elfsborgs Län wille härwid hafwa bifogat den önskan, att alla de orter, hwaresst i ett eller annat affeende lika förhållande inträffar, som det af Johan Ersson uppgifna wid Kongl. Westmanlands Regimente, måtte

tillerkännas lika rätt till ersättning, som nu blifwit yrkad för detta Regimentes Rotehållare; deruti Daniel Andersson från Upsala Län instämde; hwaremot Johan Magnus Wesling från Westmanland anmärkte, att lika förhållande så mycket mindre lärer förefinnas wid andra Regimenter, som skiljaktigheter i detta afseende äfwen förete sig wid det ifrågawarande Regimentet, helst den del deraf, som är förlagd i Dalarne, ej åtnjuter den 1 Tunna Spannmål, som i Westmanland blifwit hwarje Rotehåll förunnad och dereffter till KnekteLegomålsCassan besparad, på sätt hans sistlidne Plenidag i detta ämne upplästa Anförande närmare utreder; och anhöll Wesling i öfrigt, att så särskildt till trycket befordra detta anförande, hwilket af Ståndet bifölls.

Med deßa anmärkningar och hwad som sistlidne Plenidag widare blifwit i ämnet anfördt, beslöt Hederwärda Ståndet, uppå framställd proposition, att till StatsUtskottet återförwisa deß ifrågawarande Betänkande, för att förnyadt Utlåtande öfwer ärendet afgifwa.

På Anders Danielssons från Elfsborgs Län med flere Ledamöters förnyade begäran, lades ytterligare på bordet till nästa plenum så wäl BancoUtskottets Betänkande af den 13 dennes, om nödwändigheten af en förbättrad reglering, rörande de från Banken utgående Lånebiträden till understöd för nyttiga odlingar; som ock Allmänna Beswärs- och EkonomiUtskottets förnyade Utlåtande,

angående föreslaget inrättande af ett Spannmåls-Magazin i Borås.

Ånyo föredrogs och bifölls StatsUtskottets på bordet hwilande:

1:o Betänkande af den 17 innewarande April, angående den under Kongl. BergsCollegii disposition och förwaltning ställda f. d. Caßa, samt CommerceRådet Galléns ansökning om anstånd med utbetalningen af ett från samma Caßa erhållet lån;

2:o Utlåtande af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Remiß af Fullmägtiges i JernContoret underdåniga hemställan, om införskrifwande af Engelsmannen Thomson i och för ett försök af ett nytt Jernberedningssätt, under namn af Puddlingsproceßen;

3:o Utlåtande af den 16 i samma månad, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, om rättelse i Nådårs- och BesparingsFörfattningarne.

Enär BancoUtskottets under den 3 afgifna och sedan den 11 i denna månad på bordet hwilande Betänkande, i anledning af wäckt motion om allmänt kungörande af BancoSedelstockens belopp för hwarje år, nu ytterligare föredrogs, blef samma Betänkande, efter någon öfwerläggning, af Hederwärda BondeStåndet gilladt och godkändt.

Wid förnyad föredragning biföllos, uppå särskilde derom gjorda Propositioner, på bordet hvilande, ej mindre Stats- och Bancoutskottens gemensamt den 13 i denna månad meddelta Betänkande, angående medel och utwägar till Hjelmare Slußwerks ombyggnad, än Stats- samt Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskottens likaledes gemensamt afgifna Utlåtande, i anledning af Kongl. Majts nådiga Proposition, rörande inrättande af Allmänna Arbets- och Correctionshus på Borgholms Slott och i Wadstena.

Det af Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskottet den 2 dennes afgifna Betänkande, hwilket sista plenum blifwit uppläst och lagdt på bordet, angående wäckta motioner om afskaffande af guld och silfwer, så wäl å Civile som Militaire Uniformer m. m., blef nu åter föredraget och derwid af Ståndet godkändt, likwäl med förbehåll om öppen prösningsrätt i afseende på färgen å Armeens Beklädnad, hwarom flera motioner inom Ståndet blifwit wäckta, men ännu ej afgjorda.

Åter föredrogs Allmänna Beswärs- och Ekonomiutskottets den 18 dennes på bordet lagda Betänkande af den 2 förutgående, i anledning af wäckta frågor om medel till öfwerflödets hämmande, samt yrkadt förbud emot yppighetswarors nyttjande och förbrukning m. m., hwarwid Nils Månsson från Malmöhus Län åberopade sin till Utskottets Protocoll gjorda reservation emot bruk och nytt-

jande af Caffe, samt upprepade nu till stål derför hwad han redan förut nämnt, att hela wär Jernexport icke uppwäger importen af Caffe; och då på ett år 7 millioner skålpund Caffe och Socker skola blifwit endast i Göteborg införskrifne, kunde han för sin del ej undgå att tillstyrka ett totalt förbud emot ifrågawarande, Rikets Handelswäg så betungande import artikel.

Johan Magnus Wesling från Westerås Län befarade, att i detta hänseende framstälde sig ett alldeles lika beskaffadt hinder, som wid frågan om Nummer-Lotteriets indragning, nemligen omöjligheten att, utan Bewillningens ytterligare betydliga förökande, fylla den ansenliga minskning i Stats-Werkets påräknade inkomster, som, genom de för Caffe nu instytande Tullafgifternes upphörande, skulle uppkomma.

Nils Månsson trodde deremot, att om de betydliga summor, som nu årligen utgå till inköp af Caffe, i stället blefwe qwar inom landet, skulle det icke blifwa swårt att genom Bewillning ytterligare inbringa hwad som nu ingår uti ifrågawarande Tullmedel, helst det alltid wore och förblefwe en winst för hwar och en enskild, att, med erläggande endast af den afgift som motswarar Tullen, bespara den öfriga kostnaden för sjelfwa waran.

Uppå flere Ledamöters härefter gjorda begäran, blef ärendet, intill nästa Plenum, förklarade widare hwilande på bordet.